BİREY, TOPLUM, SİSTEM ve GLOBALİZM

alan

Teslim Töre

alan

ALAN YAYINCILIK : 193
Güncel Sorunlar Dizisi: 49

BİREY, TOPLUM, SİSTEM VE GLOBALİZM
Teslim Töre

Birinci Baskı: Nisan 2002

Dizgi: Alan Yayıncılık
Kapak Düzeni: Arslan Kahraman
Baskı: Mart Matbaacılık (0.212) 212 03 39
ISBN: 975-7414-87-5

Cemal Nadir Sok. Akşam Han
No: 14/1 D: 101 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (0.212) 511 26 00 Fax: (0.212) 528 00 69

BİREY, TOPLUM, SİSTEM VE GLOBALİZM

•

Teslim TÖRE

İÇİNDEKİLER

Sonsöz Yerine Önsöz .7
İkinci Söz 15
BİRİNCİ BÖLÜM
İktisat ve Toplumsallık .23
Emperyalizmin Tarz Değişiminin Toplumsal Etkisi .27
Emperyalizmin Üst Evresi: Globalizm .29
Taşıma Harekatı ve Üretim Sürecinde Tarz Değişimi .33
Globalizm ve Eşitsiz Gelişim Yasası .37
Globalizm ve Yeniden Pazar Paylaşımı .45
YDD Bilimi İnsanlığa Karşı Kullanıyor .50
Bilimsel Emek ve Sistem Karşıtı Mücadele .54
Sınıfsal Olanla İnsani Olanın Bütünleşmesi .60
Etik ve Politika .69
İKİNCİ BÖLÜM
Bir Toplumsalın Sonu Yeni Bir Toplumsalın Oluşumu .77
Aydınlanmada Birey ve Toplum .82
20. Yüzyılın İki Diktatörlük Sistemi . .86
Reel Sosyalizmde Birey, Toplum ve Örgüt .88
İnsan ve Sistem .92
Yeteneksizlerin Yeteneklileri Yönetmesi ve Birey .97
İnsan İradesi i Öldüren Diğer Bir Olgu: Üretim İlişkileri ve
Üretim Süreci Tarzı .98
Toplumsal Ekonomi Modeli ve İnsan .102
Ortak Tarih, Kültür ve İdeoloji Sorunu .106
Aydın ve Sınıf ya da Sınıf Aydını 108
Evrensel Tarihi Değerler Bütünü .111
Tarihi Evrensel Değerlerin Yeniden Üretilmesi .116
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Globalizm ve Konjonktürel Durum .119
Globalizm ve Ortadoğu . 128
Bölgenin Yeni Konjonktürel Dengesi: Kürt Öğesi .133
Bölge Konjonktürü ve Türkiye'nin Bölge Üst Devleti Olma Durumu .146
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Enternasyonalin Yeni Temelleri .154
Dünya Devrim Süreci ve Enternasyonalizm .163
BEŞİNCİ BÖLÜM
Türkiye'de Ekonomik Dönüşüm, İç Başkalaşım ve
Sosyal-Siyasal Yapılanma .169
Sistem, Kayıtdışı Ekonomi ve Toplumsal Gerileme .174
Cumhuriyet Demokratikleşemedi .183
Yaşanan Sancılı İç Başkalaşım Süreci .194
Sol Siyasal Yapılanma .202
Nasıl Bir Partili İnsan? .203
Nasıl Bir Parti? .207
Grup Ruhu ve Parti .217
Bölge Partisi Olmak 225

SON SÖZ YERİNE ÖN SÖZ

Birey Toplum Sistem ve Globalizm Kitabının el yazmasının bitimi ile bilgisayara çekiminin arasında bir yıldan fazla zaman geçti. Bu zaman dilimi içerisinde bir kısmı benim için, bir kısmı da dünya için önem taşıyan büyük olaylar oldu. Benimle, dolayısıyla da doğrudan kitapla ilgili olanlar: 19 Aralık 2000 tarihinde Bayrampaşa Cezaevinde yaşadığım, adıyla hiç alakası olmayan 32 kişinin hayatına mal olan geriye kalanların ise ölümden kıl payı kurtulduğu şu ünlü "hayata dönüş operasyonu" sonrası götürülüp konduğum EDİRNE F TİPİ CEZAEVİ, 11 Eylül 2001 tarihinde tahliye olduğum ama cezaevinden ve Edirne İl Jandarma nezaretinden kurtulabilmek için avukatlarım Tonguç ASLAN, Ercan KANAR, ve ailemle birlikte vermiş olduğumuz uğraşı gibi olaylar. Bütün bir dünya ile ilgili olanı ise 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılmış olan terörist saldırıdır.

O nedenle 11 Eylül 2001 günü hem benim, hem ABD ve hem de dünya için önemli bir gün haline geldi. Dolayısıyla kitap için sonsöz de önsöz yerine geçmek durumunda kaldı. Bütün bu olgular nedeni ile kitap için daha önce yazmış olduğum ve o zamanki duygularımı da içeren "kendince bir söz"ü tümüyle iptal edip onun yerine 11 Eylül terörist saldırısıyla ilgili görüşlerimi özetleyerek belirtmeyi daha uygun buldum. Çünkü 11 Eylül provakatif terör olayı, bu terör olayından sonra global kapitalizmin temsilcilerinin yönelmiş olduğu olgular, kitabın içeriğini doğrudan ilgilendiriyor.

"Birey, Toplum, Sistem ve Globalizm" kitabında: 20. y.yılda tekil ülkelerde kendi iç dinamikleri ile oluşmuş olan devrimler sürecinin kapandığı, gelişen nesnel ortamın 20. y.yıl devrimlerinin karakterini değişime uğratıp yerine ardışık karakterli devrim niteliğini getirmekte olduğu vurgulanmaya çalışıldı. Ardışık karakterli enternasyonel bir dinanizmin belirleyici bir rol oynadığı, enternasyonel içeriğe ve enternasyonel ilişkilere sahip toplumsal devrimlerin mayalanmakta olduğu, devrim momentinin kesiştiği alanın ise global sermayenin anamalı ülkeleri olduğuna önemle işaret edildi. Bu devrimlerin; öncülerinin, bi-

leşenlerinin, müttefiklerinin, mücadele yöntemlerinin, organize olma biçim ve perspektiflerinin 20. y.yılın devrimlerinden çok önemli farklılıklar göstereceğinin önemi üzerinde duruldu. Mayalanmakta olan 21. y.yıl devrimleri, 20.y.yıl devrimlerinin çoğunun bağrından doğmuş olduğu feodal ve yarı feodal üretim ilişkilerinin tersine gelişmiş kapitalizmin sinesinden doğabileceği belirtilmişti. Varolan nesnel ve öznel nedenlerden dolayı 21. y.yıl devrimleri feodal ve yarıfeodal üretim ilişkilerinin sinesinden doğmuş o nedenle de kapitalizmi kısmen etkilemiş olan 20. y.yıl devrimlerinin tersine global kapitalizmi dönüşü olmayacak biçimde aşıp tarihe gömecekleri de bilimsel verilerle belirtildi.

11 Eylül terör eyleminden önce yazılmış ve içeriği de özetlemeye çalıştığım gibi olan bu kitabın 11 Eylül terör eylemi konusunda kısa da olsa analiz ve ona denk politik bir tutum içermesi zorunlu hale geldi.

Bence 11 Eylül terör eylemi etiksel değerlere aykırı, alçakça yapılmış aşağılık bir eylemdir. Ancak bu eylemin ABD'den ayrı, onun en azından CIA'nın "derin devlet" kadrolarının bilgisi dışında yapılmış bir eylem olabileceği savı inandırıcı değildir. Belki eylemi CIA planladı, düne kadar CIA'nın bir elemanı olarak çalışan, ABD'ye sırtını dayayarak Sovyetler Birliğine karşı savaşan Usame Bin Laden ve Taliban'ın önde gelen elemanları da bu işin içinde idi ve tetikçilerin tümü de onlardandı. Belki de eylemi onlar planladı, CIA'nın haberi oldu, işine geldiği için de müdahalede bulunmadı. Bu varsayımlardan hangisi doğru olursa olsun söz konusu terör eylemi CIA'nın bilgisi dışında bir eylem değildir, vehameti ve azameti gereği de olamaz. Ayrıca, ABD'nin eylemi kullanış tarzı da eylemin ya CIA patentli yada CIA'nın bilgisi dahilinde bir eylem olduğunu gösteriyor.

CIA bu eylemi, kapitalizmin tahrip ettiği doğa, yıkıma uğrattığı insani değerler bütününe karşı oluşan tepkiyi kırmak, genel emek gücüyle kapitalizm arasında derinleşmiş olan çelişkiyi zayıflatmak, dünya çapında oluşmuş olan milyonları etkileyen, dinamize eden global kapitalizmin karşıtlarını güçten düşürmek, dünya devrim sürecini durdurmak, genel emek gücü ve insanlık ile globalizm arasında dünya çapında genişlemiş ve derinleşmekte olan çelişki yerine "kültürler arası" ve "dinler arası" çelişki gibi yapay bir çelişkiyi koymak, globalizm

kaynaklı yapısal ve müzminleşmekte olan krizi aşmanın zeminlerini örmek, ABD'nin çıkmaza girmiş olan bir kısım iç ve dış politikalarına çıkış yolu bulmak için kullanmaktadır.

Oğul Bush yönetiminin ABD tarihinin en yetersiz ve yeteneksiz yönetimi olduğu dünya çapında kabul gören ortak bir görüştü. O nedenle ABD bir "süper güç" olarak daha önce yönlendirdiği uluslararası ilişkilerini eskisi gibi yönlendiremiyordu ve önemli prestij kaybına uğruyordu. Zar zor seçildiği ancak mahkeme kararıyla devlet başkanı olabildiği için Bush yönetimi ülke idaresinde de yeterli bir performans gösteremiyordu. Büyük bir inat ve ısrarla uygulamaya koymaya çalıştığı "Yıldızlar Savaşı" projesinin bir devamı olan "Savunma Sistemi"nin de hayatta vücut bulmasının olanaksızlığı ortaya çıktı. O nedenle de eylemden sonra ABD Savunma Bakanlığı tarafından çalışmaları durdurulan ilk proje oldu.

Bush yönetiminin yetersiz ve beceriksiz dış politikası sonucu dünya konjonktüründe ABD aleyhine yeni oluşumlar gelişti.

Bush yönetimi Çin'le ilişkilerini gerginleştirdi. "Salt 2" anlaşmasını tek taraflı bozdu. Rusya ve Çin, Bush yönetiminin bu ilişkileri germe politikasına karşı birbirlerine yaklaştı. Ekonomik, askeri ve siyasi içerikli stratejik vadeli anlaşmalar imzaladı. Rusya ve Çin'in bu yakınlaşması Brezinski'nin, dolayısıyla da ABD'nin korkulu rüyası olan AVRASYA platformunun oluşmasının nesnel zeminlerini güçlendirdi. Çin'le Rusya'nın imzalamış olduğu ekonomik, siyasi ve askeri içerikli, stratejik vadeli anlaşmalar Avrasya'nın diğer bir kısım ülkeleri olan Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan gibi ülkeler tarafından da onaylandı. Çin ve Rusya'nın başını çekmiş olduğu bu blok girişimine Hindistan ve bazı Batı Avrupa ülkelerinin sıcak baktığı da bilinen bir gerçekliktir.

Bu oluşum ve gelişimler, tek kutuplu olarak nitelendirilen ve ağırlıklı olarak da ABD'nin denetlemekte olduğu dünya konjönktörünün bozulması, bunun yerine iki ya da çok kutuplu konjönktörünün oluşmasına dolayısıyla da ABD'nin konjönktörel etkinliğinin kırılmasına yol verecek olan gelişmelerdi.

ABD aleyhine gelişen bu konjönktörel olgular yanında global ka-

pitalizmin içine girmiş olduğu kriz çeşitli müdahalelere rağmen aşılamıyor ve daha da derinleşiyordu. Global kapitalizmin çeperini oluşturan işbirlikçi ülkeler yıllar önce içine girmiş oldukları bunalımdan bütün çabalara rağmen çıkamadılar. Bir zamanlar işbirlikçilikte başı çeken gelişmekte "örnek" ülke olarak gösterilen Endonezya atomize oldu, dağılıyor. Aynı dönemde "Asya Kaplanları" olarak nitelenen Güney Kore, Tayland gibi ülkelerdeki sistemler can çekişiyor. Meksika, Türkiye gibi globalizmin eklemleme sürecini yaşıyan ülkeler de içine düşmüş oldukları kriz batağında debelenmeye devam ediyorlar.

Globalizmin çeperinde oluşmuş olan bu krizler düzelmek ve aşılmak yerine toplumsal ve sistemsel bunalıma dönüşme eğilimi taşıyorlar. Yeni sömürgecilik sistemi ilişkileri döneminde çeper ülkelerdeki kriz ve bunalımlar yapısı gereği çekirdek ülkeleri doğrudan değil dolaylı olarak etkiliyordu. Globalizmin bağımlılık biçimi olan taşıma harekatı ve eklemleme olgusu nedeni ile çeper ülkelerdeki kriz ve bunalımlar çekirdek ülkeleri yani emperyalist sermayenin ana malını doğrudan etkiliyor. Globalizmin karakterinden kaynaklanan bu yapısal kriz, giderek kalıcılaşma, toplumsal ve sistemsel bir bunalıma dönüşme iradesi gösteriyor.

Global kapitalizmin içine düşmüş olduğu kriz, bu krizin yapısal ve kalıcı bir nitelik taşıması, dolayısıyla da global kapitalizmi açık bir şekilde tehdit etmeye başlaması genelde sermayenin ana malı ülkelerini özelde de ABD'yi telaşlandırmıştır. Bu olguların toplamı makro planda global kapitalizmini özelde de ABD emperyalizmini ekonomik toplumsal ve yapısal olarak bir yıkıma doğru sürüklüyordu. Bir çoğu çıkmaza girmiş olan iç ve dış olgular karşısında global sistemi yıkımdan kurtarmak, kendisini zorlayan uluslararası sorunları onur kırıklığı yaşamadan çözebilmek için ABD'nin güçlü ekonomik siyasal ve askeri manevralar yapmaya gereksinmesi vardır. Gereken güçte manevralar yapabilmesi için ABD'nin tarzına uygun düşen ve dünya çapında sansasyon yaratacak bir terörist eyleme ihtiyaç duyuldu. Bu ihtiyacın gereği olarak 11 Eylül provakatif terör eylemi hayata geçirildi.

11 Eylül terör eyleminden hemen sonra ABD'nin yöneldiği bazı manevralar provakasyonun hangi amaçlar için kullanıldığı ve kullan-

lacağı konusunda önemli ipuçları veriyor.

Birinci İkinci Cihan Savaşlarında görüldüğü gibi savaşsız ve düşmansız yaşamaya alışkın olmayan ve düşmansız yaşayamayan kapitalizm İkinci Cihan Savaşından sonra düşman ilan ettiği Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonucu düşmansız kaldı. 11 Eylül terör eyleminden hemen sonra Bush: "Haçlı Seferi" başlattıklarını kültürler ve dinler arası savaşın olacağını bu savaşın onlarca yıl devam edeceğini ilan ederek global kapitalizme yeni ve yapay bir düşman buldu.

Yüzbinlerce işçi emekçi işlerinden atıldı. Binlerce işyeri kapatılıp tekelci sermayenin en büyük köpek balıklarına yem edilerek krizi aşma çabaları yoğunlaştırıldı.

Anti-terör yasalarının çıkartılması için harekete geçildi. Bundan yararlanılarak global kapitalizme karşı eylemler anti-terör yasaları kapsamına alınmaya çalışıldı. "Esrarengiz toz" terörü estirildi. "Şarbon Virüsü" gerekçe gösterilerek halkta panik yaratıldı. Halk terörize edilerek yönetimin yanlışlarına karşı koyma iradesi kırılmaya çalışıldı.

Sulara biyolojik saldırı yapıldı. Metrolara biyolojik etki yapan bombalar konulduğu yollu haberlerle toplum terörüze edilerek globalizme ve sisteme karşı oluşmuş olan toplumsal muhalefet hareketi etkisizleştirilmek istendi, savaş karşıtı güçler zaafa uğratıldı. 11 Eylül terör eylemi gerekçe gösterilerek terörize edilmiş olan bu sisli ortamda, emperyalist sermaye, dilediği gibi manevra yapma olanağı buluyor. Bu da 11 Eylül terör provakasyonunun amaçlarından bazılarının ne olduğu konusunda belli ipuçları veriyor.

11 Eylül terör eyleminden sonra Rusya ile gergin olan ilişkilerini yumuşatan ABD, Çin'le ilişkilerini normale döndürmek için çalışmalara başladı. Bu amaçla ABD Savunma Bakanı 25 Ekim 2001 tarihinde "Füze Savunma" projesini askıya aldığını kamuoyuna açıkladı. Böylece girilmiş olan çıkmazlardan birisinden bu manevra ile çıkılmış oldu.

Çin, Rusya, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızıstan, Özbekistan gibi uluslararası konjonktürel bir blok oluşturmak için protokole imza atmış olan ülkelerin bir kısmını da; Afganistan'a karşı ortak mücadeleye katmaya yöneldi. Bu yönelimle ABD'nin mevcut ortamı değer-

lendirerek oluşmakta olan bu tek kutuplu dünya konjönktörünü bozmayı iki kutuplu dünya konjönktörü yaratmayı amaçlayan platformu etkisiz hale getirmeye çalıştı.

Konunun toplamını ifade eden bir cümle ile belirtecek olursam, söz konusu terör eylemi nedeni ile ABD, bugüne kadar kendi aleyhine oluşmuş olan ve sistemi tehlikeye sürükleme istidadı gösteren olumsuzlukları aşmak için olağanüstü bir politika uyguluyor. Dış politikasını köklü değişikliklere uğratıyor. İçte ve dışta yeni sanal düşmanlar yaratıyor. Bütün bunlar ABD'nin bazı kesimlerinin provakatif nitelikli 11 Eylül tarihli terör eylemini düzenleyenlerle birlikte olduğunu açıkça gösteriyor.

Herşeye rağmen amaçlarına ulaşamayacaklarını belirtmem gerekiyor. ABD yetkililerinin "savaş on onbeş yıl sürebilir" ve Bush'un bu bir "Haçlı Seferidir" diyerek uzun yıllar devam ettirmek istedikleri 'dinler' ya da "medeniyetler" arası savaşı diledikleri gibi sürdürüp istedikleri amaca ulaştıramazlar. Çünkü birincisi: Globalizmle genel emek gücü ve insani değerler arasındaki çelişki dinler ya da "medeniyetler" arası çelişkiden kat kat daha derindir. Çok farklı karakteri nedeni ile bu iki çelişki birbirinin yerine geçirilemez. Diyalektik yasanın karşıtların birliği prensibi buna olanak tanımaz. İkincisi: İslam içerisinde "yeşil kuşak" adı ile Sovyetler Birliğine ve sosyalizme karşı savaşmak amacıyla terörist yöntemleri benimseyen ve bu amaçla yetiştirilmiş olan güçlerin hepsini emperyalizm özellikle de ABD emperyalizmi yetiştirdi. Sovyetler Birliği çöktü. Kapitalizmin pisliklerini gizlemek, kendi halkına öcü gibi göstererek manüple etmek için dış düşman üretme temeline oturtmuş olan kapitalist emperyalizm, düşmansız yaşayamadı. Bu sefer kendi yetiştirmiş olduğu "yeşil kuşak" güçlerini kendine düşman ilan etti. Düşman ilan edilen bu güçler daha çok ABD destekli idi. Bugün bu desteğin kesilmesi durumunda yaratılmaya çalışılan sanal düşman kısa süre sonra yok olacaktır. Böylece oyun boşa çıkacaktır. Üçüncüsü: İnsanlığın ezici bir çoğunluğu, emperyalizmin özellikle de ABD emperyalizminin sömürücü, baskıcı, etiksel değerlere ters doğa ve insan düşmanı yüzünü açıkça görmüştür. O nedenle de ABD'nin demogolojileri insanlığı uzun süre uyutamayacak, manuple edemeyecektir.

Dolayısıyla da global kapitalizme karşı mücadele büyüyerek devam edecektir. O nedenle dünya devrim süreci ivme kazanacaktır. Global kapitalizm ne kendini bir üst düzeyde üretme dolayısıyla ne de bunalımını aşma yeteneği gösterebilecektir. İnsanlığın ezici bir kesimi ve genel emek güçleri global kapitalizmden ümidini keserek yeni bir toplumsal sistem yaratmak için düşünsel ve eylemsel çaba içine girecektir. Daha doğru bir anlatımla global kapitalizmden umudu kesen yığınlar bugün global kapitalizme karşı mücadele eden güçlere katılarak mücadeleyi boyutlandıracak ve eskiyi aşıp yeni bir dünya yaratmanın öznel ögesini oluşturup güçlendireceklerdir.

Teslim TÖRE
18 Ekim 2001 İstanbul

İKİNCİ SÖZ

Birey, Toplum, Sistem ve Globalizm kitabı Bayrampaşa Cezaevininin C 12 koğuşunda yazmış olduğum 2. kendi ismimle yayınlamış olduğum 4. kitabım oldu. "Şadi Doğan" ve benzeri gibi takma isimler ile yazmış olduğum kitap broşür ve makale sayısını bilmiyorum. Şimdi kaç tanesinin kaldığı ve nerede oldukları konusunda her hangi bir bilgim yoktur. Sayıları ve içerikleri ne olursa olsun onlar partinin (TKEP) ve partiye ön gelen örgüt sürecinin görüşlerini yansıtıyorlardı. Hepsini benim kaleme almış olmam kişisel görüşlerimi ifade etmem anlamına gelmiyordu. Çünkü yazılanlar bir kollektivitenin gereksinmesini karşılamayı amaçlıyordu. Ama sözünü etmiş olduğum üç kitap* hem deneyim ve birikimlerimi hem de geleceğe yönelik görüş ve önerilerimi içermektedirler.

Bunları o dönemdeki görüşlerime hata ve sevaplarıma sahip çıkmamak için yazmıyorum, hayır. TİP üyeliği ile devrimci mücadeleye katılmış olduğum günden bu zamana kadarki tüm süreçte yazdığım, savunduğum görüş ve yaklaşımlara bugün de sahip çıkıyorum. Yarın da sahip çıkacağım. Geride kalan her yıl, her ay, her saat ve her dakika benim tarihimdir. Yanlışı ile doğrusu ile bugün de savunduğumla, savunmadığımla geçmişim bana ait bir geçmiştir. Ama bu tutum bugün geçmişte yapılanların hepsinin doğru olduğunu savunduğum anlamına gelmiyor.

Bir insanın geçmişini sahiplenmesi ile geçmişinde olup biten herşeyi tarihin diyalektik süzgecinden geçirip ayıklaması, yanlış olan ya da bugün geçerliliğini kaybetmiş olanları tarihe bırakıp geleceğe denk düşenleri ise geleceğe taşıması arasında bir paradoks yoktur. O nedenle geçmişi sahiplenmek, geçmişteki herşeyin bugün de doğru ve geçerli olduğunu söylemek anlamına gelmiyor. Geçmişi hatasıyla sevabıyla sahiplenmek, geçmişi yanlışı ile birlikte geleceğe taşımak demek değildir. Bu bağlamda ben geçmişimi sahipleniyorum fakat geçmişi olduğu gibi geleceğe taşımak da istemiyorum.

Geçmişin her şeyini zaman ve zeminin eleğinden geçirerek, geçmişi aşarak yeni bir gelecek yaratmak için elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Sözünü etmiş olduğum kitaplar bu arayışın ve geleceği yaratma-

nın birer ürünü olarak yazılmışlardır. Bu kitaplardan birincisi "Marksizm ve Sorunlarımız"dır. "Pelesor Yayınevi" tarafından Nisan 1992'de yayınlandı. Aramızda sorunlar da olsa o zaman hala partiliydim. (TKEP) henüz ayrılmamıştım. O nedenle de bu arayışa Marksizmin namusuna halel getirdiğim ve marksizmin namusunu korumaya alma güdülü ilk tepki bir partiliden geldi. Söz konusu kitaba yönelik eleştirinin amaç ve içeriği yeniye ayrı bir pencereden bakan ya da beni yeniye daha doğru bir açıdan yönlendiren bu anlamda yanlış olarak gördüklerinin yerine doğruyu öneren nitelikte değildi. Sadece ve sadece yeniye açılmanın yeniyi aramanın yolunu kesme amacı ve içeriği taşıyan bir yazı idi. Yazıya yanıt verdim (yanıtın tümü yayınlanmadı) fakat kaale alıp duraklamadım. Hatta duraklamayı düşünmedim bile... Çünkü o tip kafaların ileriye değil geriye dönük olduğunu geleneksel tutkularıyla tarihin geri vitesi konumunda olduklarını, tutuculukla malul olduklarını bu yapıları gereği geleceğin mimarı olamayacaklarını gelecek için örülecek yapıya bir tuğla koyabilecek yetenek ve üretkenlikte olamayacaklarını okuduklarımla, yaşadığım hayat birikim ve deneyimlerimle çok iyi biliyordum. O tip kafaların geleceği ören ve geliştiren değil olsa olsa eski yapının dökülmüş olan sıvasını yenilemeye çalışan sıvacılar olabileceklerini mücadele süreci bana defalarca göstermişti. Böyleleri yanlış yapmanın gerçeğe karmaşadan daha yakın olduğunu asla bilemezler. Bu yapılarından dolayı da ileriye ve yeniye açılmak için yanlış yapma riskini göze alacak medeni cesareti gösteremezler.

Bu nedenle yeniyi arama yolunun kesilmek istenmesi girişimini kaale almadan arayışlarıma devam ettim.

"Marksizm ve Sorunlarımız"dan sonra aynı arayışın devamı olarak "Kapitalizm, Sosyalizm, Örgüt" kitabını yazdım. (Bu da Perspektif Yayınları tarafından Temmuz 1994 tarihinde yayınlandı ama hemen toplatıldı, hakkımda dava açıldı, ceza verildi ve ertelendi) yazmış olduğum bu iki kitapta da eskiyi tümüyle aşan, aranan şeyin adını net olarak koyan, yeni olanla ilgili somut önerilerde bulunan yeterli bir perspektif yoktu. Benzetme yerinde ise henüz konunun etrafında dolaşılıyordu. Çünkü henüz ortam puslu idi. İlerisi net olarak gözükmüyor-

du. O nedenle de elim titrek davrandım. O kitaplarda yapamadıklarımı bu kitapta yaptım. İdeolojide, dünya ve bölge konjönktöründe, devrim ve devrim sürecinde, stratejide, taktiklerde, enternasyonelde, örgütlenmede, örgüt anlayışında, nasıl bir sosyalizm konusunda, diyalektik yöntemlerde ve bir bütün olarak her konuda nelerin aşılması ve yerine nelerin konması gerektiğini isimleri ile ve nedenleri ile birlikte belirterek okuyucunun görüşüne sundum. Yazılanların üzerinde anlaşabildiklerimle birlikte bunları hayata geçirmeye, anlaşamadıklarımla da dostça tartışmaya, ikna olduğum konulardaki görüşleri benimsemeye hazır olduğumu da belirtmem gerekiyor.

"Birey, Toplum, Sistem ve Globalizm" kitabını okuyan her okuyucu neyi aradığımı, neyi aşmak istediğimi, aşılması gerekenin yerine neyin konmasını önerdiğimi ve bunları gücüm yettiğince hayata geçirmek amacında olduğumu kolayca görüp anlayabilir. Dünya devrim süreci boyutunu ütopya gibi görmek isteyenlerin Marmara ve Yunanistan'da olan depremlere ve bu depremlerdeki ulaslararası sivil toplum dayanışmalarına bakmaları belirlemelerin ütopik olmadığını anlamaları için yeterli olur diye düşünüyorum.

17 Ağustos Marmara Depremi kitabın son bölümlerini yazarken oldu. Yarattığı yıkım ve yüreklere saldığı acılar çok büyüktü. TV'lerde depremzedelerin çektiği çileyi izlerken büyük acılar duydum. Ama halkın o dayanışması büyük bir istekle çalışıp çabalaması acıları azalttı, gurur ve umut verdi.

Bu ülkenin bir vatandaşı olmaktan, bu güzel insanlar ile aynı ülkeyi paylaşmaktan büyük onur duydum. Büyük bir acı, ve onun kadar büyük bir gururu bir arada yaşadım. Başta komşumuz Yunanistan olmak üzere onlarca başka ülke insanının depremzedelere yardım elini uzatması, sivil toplum örgütlerinin enkaz altında canlı insan çıkartabilmek için birbirleriyle yarışırcasına canla başla çalışması, yaralıları tedaviye koyulması bana insan toplumunun bir üyesi olma gururunu yaşattı.

Marmara depreminden kısa bir süre sonra Yunanistan'da olan deprem de yüreğimi acı ile doldurdu. Yunanistan halkının acısını içtenlikle paylaştım. Akut üyelerinden bir ekibin Yunanistan'a varan ilk yabancı ülkeler ekibi olması Türkiye yurttaşı, insan toplumunun bir üye-

si olma duygularımı alabildiğine kabarttı. Bununla beraber ve bu kitapta; önermiş olduğum değişim ve dönüşüm yöntemlerinin ne kadar sağlam bir maddi zemin üzerine oturmuş olduğunu da gösterdi. Bu somut olgular sonucu; artık insani olan ile sınıfsal olanın bütünleştirilmesi ve sınıf ideolojisinin bu iki bileşen üzerine oturtularak yeniden örülüp değişime uğratılmasını anlaşılmayacak bir yanı kalmadığını düşünüyorum. Sorun geniş bir nesnel zemin üzerinde oluşmuş olan bu bileşenlerin nasıl sentezlenerek yeni sürecin kılavuzu olarak topluma önerilmesidir.

Teslim TÖRE
Bayrampaşa Cezaevi 2000

**NOT= Kendi ismimle yazmış olduğum diğer kitap (dördüncü) "THKO ve Bazı Anılar" kitabıdır 1977'de yazılmıştı*

SEVGİLER

Kitapla ilgili çalışmalar bittikten sonra sıra kitaba emeği geçenlere sevgiler sunmaya gelmişti. Emeği geçmiş olanlardan birisi "isimler yazmaya gerek yok onun yerine emeği geçenlere bir şiir armağan etmen daha doğru olur" dedi. Bu öneriyi diğerleri de uygun buldu.

Ben de onların isteklerini yerine getirerek kitaba emek vermiş, katkı yapmış şiir gibi o güzel insanlara, değerli şairimiz EDİP CANSEVER'in "Mendilimde Kan Sesleri" başlıklı şiirini kendilerine sevgim, emeklerine saygımla birlikte armağan ediyorum.

Mendilinde Kan Sesleri

Her yere yetişir
Hiçbir şeye geç kalınmaz
Çocuğum beni bağışla
Ahmet abi sende bağışla
Boynu bükük duruyorsam eğer
İçimden böyle geldiği için değil
Ama hiç değil
Ah güzel Ahmet abim benim
İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Suyunda yüzen balığa
Toprağını iten çiçeğe
Dağların, tepelerin dumanlı eğimine
Konya'nın Beyaz
Antep'in kırmızı düzlüğüne benzer
Göğüne benzer ki göz yaşlarım mavidir
Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları
Evlerine, sokaklarına, köşe başlarına
Öylesine benzer ki,
Ve avlularına
(Bir kuyu halkasıyla sıkıştırılmıştır kalbi)
Ve sözlerine
(Yani bir cep aynası alım-satımına belki)
Ve bir gün birinin bir adres sormasına benzer
Sorarken üzünçlü bir ev görüntüsüne

Camcının cam kesmesine
dülgerin rende tutmasına
Öyle bir cigara yakımına, birinin gazoz açmasına
Minibüslerine, gecekondularına
Hasretine, yalanına benzer
Anısı işsizliktir
Acısı bilincidir
Bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan
Gülemiyorsan ya, gülmek
Bir halk gülüyorsa, gülmektir
Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet Abi...
Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden
Dirseğin iskemleye dayalı
Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben
Cigara paketimde yazılar resimler
Resimler: cezaevleri
Resimler: özlem
Resimler: eskidenleri
Ve bir kaşın yukarı kalkık
Sevmen acele
Dostluğun çabuk
Bakıyorum da şimdi
O kadeh bir küfür gibi duruyor elinde

Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet Abi
Biz eskiden seninle
istasyonları dolaşırdık bir bir
O zamanlar Malatya kokardı istasyonlar
Nazilli kokardı
Ve yağmurdan ıslandıkça Edirne postası
Kıl gibi ince İstanbul yağmurunun altında
Esmer bir kadın sevmiş gibi olurdun sen
Kadının ütülü patiskalarından bir teni
Upuzun boynu
Kirpikleri
Ve sana Ahmet Abi
Uzaktan uzaktan domates peynir keserdi sanki
Sofranı kurardı
Elini bir suya koyar gibi kalbinden akana koyardı
Cezaevlerine düşsen cigaranı getirirdi
Çocuklar doğururdu

Ve o çocukların dünyayı düzeltecek ellerini işlerdi bir dantel gibi
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar büyüyecek
O çocuklar.....
Bilmezlikten gelme Ahmet Abi
Umudu dürt
Umutsuzluğu yatıştır.

EDİP CANSEVER

BİRİNCİ BÖLÜM

İKTİSAT VE TOPLUMSALLIK

İnsanlık kendi tarihi boyunca herhangi bir toplumsal sistemi seçme özgürlüğüne sahip olmamıştır. İnsan her canlı gibi yaşamını idame ettirmek için yiyecek, içecek bulmak vb. gibi gereksinimlerini temin etmeye çalışırken çeşitli üretim tarzlarını oluşturarak bir toplumsallaşmayı yaratmış ve ona denk bir toplumsal sistemin alt yapısını örmüştür. Üretim, üleşim, tüketim gibi iktisadın doğal yasaları insan topluluğuna ve onun toplumsal olgusunu oluşturma sonucu bu doğal gelişim yasası gereği olarak gelecek toplum ve toplumsal sistemlerin de bir birinin simgelerinden doğmasına analık etmiştir. O nedenle toplumsal sistemler tarihi, insanın kendi gereksinimlerini temin etmek için üretim eylemini gerçekleştirmesiyle başlamıştır. Süreç içinde özel mülkiyet sistemi oluşmuş, bu sistem zorbalık yöntemleriyle üretim ilişkilerini kendi denetimine alıp iktisadın doğal yasalarını kendi çıkarları doğrultusunda işletip üretim süreci tarzını değişime uğratarak egemenlik sistemini kurmuştur. Bu süreçte komünal toplumun doğal hukuku özel mülkiyet sistemi tarafından yok edilmiştir.

İlkel komünal toplumun oluşumunda, iktisadın doğal yasaları temel ve belirleyici bir rol oynamıştır. Her toplumsal sistemde var olan üretim, tüketim, üleşim gibi iktisadın doğal ve evrensel yasaları insanların sürü olmaktan çıkıp komünal bir toplum haline gelmelerinde adeta bir lokomotif görevi üstlenmiştir. Maymundan insana doğru evrimleşme sürecinde emeğin oynamış olduğu rolün aynısını, insanın sürü olmaktan çıkıp insan topluluğu haline gelmesinde iktisadın evrensel yasaları oynamıştır.

Hangi toplumsal sistem altında olursa olsun insan kendini idame ettirmek için üretmek zorundadır. Kuşkusuz üretim tüketim için yapılır. Tüketim ise gerek küçük gerek büyük topluluklar içinde olsun zorunlu olarak üleşimi (paylaşım) de beraberinde getirir. Ekonominin bu doğal yasaları insan iradesine rağmen komünal toplum sistemini yaratmıştır. Bu kurulan sistem de kendisinden sonra oluşmuş olan özel

mülkiyet sisteminin doğmasına analık etmiştir. İnsan kendi tarihi boyunca yaşamak için üretmiştir; fakat bu üretim insanın iradesinden bağımsız olarak bir tarzın ve sürecin şekillenmesine, buna denk bir insan toplumu ve toplumsal sistemin oluşmasına yol açmıştır. Üretim araçları, üretim güçleri ve üretim ilişkileri bu süreç içerisinde oluşmuştur. O nedenledir ki, bir üretim ilişkisinin eşyanın tabiatına uygun bir şekilde değişebilmesi için üretim güçleri ve üretim ilişkilerinin yapılanmasına engel teşkil edecek şekilde bozulması ve yeniden üretim yapmanın yollarının tıkanması gerekir. Toplumsal ilerlemenin sıçrama tahtası olan toplumsal devrimlerin nesnel zemininin oluşması bu durumda olanaklıdır.

İlkel insanı doğal koşullarda taraf yapan şey kendini ve soyunu idame ettirme güdüsüdür. Bu güdü, sınıflı toplumlarda ezen ve ezilen arasında taraf olma bilincine dönüşerek gelişmeye devam eder. Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiden kaynaklanan sınıflı toplumlar tarihi, sınıflar mücadelesinin dokusal bağlarıyla örülmüştür. Tarihin süregenliği içinde yaşanan bütün toplumsal evreler birbiri ile olan karşıtlıklarına rağmen tarihin derinliklerinde bu dokusal öğelerle birbirlerine bağlı kalmaya devam etmişlerdir. Her koşulda zıtların birliği yasası diyalektik işlevini yerine getirmeye devam etmiştir.

İnsanlar bilincinde olsun ya da olmasınlar, sosyal tarihleri hiçbir koşulda kendilerinin bireysel girişiminden bağımsız olarak oluşmamıştır ve oluşmaz da. İnsanların kendi tarihinin hem oyuncusu hem de yazarı olması espirisi temelinde bu nesnel gerçeklikler yatmaktadır. Bundandır ki insanların maddi ilişkileri toplum ilişkilerinin temelini oluşturur ve biçimlendirir. O nedenle toplumsal ilişkiler bireylerin maddi faaliyetlerini gerçekleştirdiği zorunlu bir eylemden öteye bir anlam ifade etmez. Çünkü insan tarafından icra edilen üretim, üleşim, tüketim, iş bölümü vb. ilişkilerin toplamı iktisadın evrensel kurallarını oluşturduğu gibi çeşitli toplumsal sistemlerinde temel esasları olmaya devam ediyor. İnsanların gereksinmelerinin bir buluşu olan bu olgular, toplumların geleceğini de belirleyecek niteliktedir.

Ekonomi-politiğe göre ekonomik ilişkiler bir toplumun bireylerinin üretimlerini, yaşam koşullarını, iş bölümünü, ürünlerini birbirleriy-

le değiş-tokuş etmelerini üleşim ve birikimlerinin toplamını ifade eder. Bütün üretim, taşıma, iletişim tekniği de bu ilişkiler ağı içinde oluşur ve gelişir. Gen toplumunun sona ermesi egemen ve ezilen sınıfların mücadelesi devlet, politika, hukuk toplumun üzerinde yaşamış olan gelenek, görenek ve sosyal olguları çeviren ortam ve geleceğin bir önceki sistemin bağrından oluşması içinde hayatı düzenleyen bütün faktörleri bu teknik ve ekonomik ilişkiler belirlemiştir. Asyalı, Antik, derebeyi sistemi, üretici iş veren ve çeşitli üretim tarzları gibi sosyal ekonomik biçimler ekonomi-politiğin işleyişi sürecinde şekillenmiştir.

Üretim sadece bir teknik iş sürecinden ibaret olmadığı gibi etki alanı da bu süreçle sınırlı değildir. Üretim süreci toplumun ilişkilerini belirleyen en önemli kesitlerden biridir. O nedenle üretim sürecindeki tarz değişimi, üretici güçlerle üretim araçları arasındaki ilişkiler ve üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkileri de belli değişikliklere uğratır.

Üretim sürecindeki tarz değişimi, üretim güçleri ile üretim araçları arasındaki ilişkinin değişmesini sağlamanın yanında emperyalizmin sömürücü yönteminde de bir başkalaşmaya yol açar. Ama bu değişimler, sistemin bir takım iç dönüşümleri boyutunu aşamamaktadır ve aşamaz da. Bununla birlikte sistemin sömürü biçiminde önemli değişmeler oluşturur. Bu değişimler sonucu emperyalizmin sömürüsü katlanarak artmış ve acımasız boyutlara tırmanarak insanlığı imhaya yönelmiştir. Sistemde sanayi üretmenin yerini faiz ve borsa kumarı gibi parazit yöntemlerle para kazanmak aldı. Sosyal yön tümüyle budandı. Geçmiş mücadele sürecinde emekçinin çeşitli alanlarda elde etmiş olduğu insani boyutlu bazı kazanımlar, şiddet ve hile yoluyla sistemden sökülüp atıldı. Sistemin toplumsal yönü yıkıma uğradı. Ceberrut yüzü bütün çirkinliği ile ön plana çıktı. Uygulamalarının en çirkin olanı da insanı kendine ve insanlığa yabancılaştırmayı en üst boyuta ulaştırması ve acımasız bir doğa katliamı yapmasıdır. Bu gelişmeler kapitalizmi asosyal bir konuma getirerek toplumsal bir sistem olma niteliğini kaybettirdi. Dolayısıyla da kapitalizm tarihsel sürecini en kısır döngüsünü yaşamaktadır.

Kapitalizm kendi tarihi sürecinde lonca, manifaktür, modern endüstri olarak üç üretim tarzını yaşadı. Modern endüstrinin oluşumuna kadar yaşanmış olan lonca ve manifaktür döneminde üretim süreçleri-

nin birbirinden farklılıklar arzetmesine rağmen her iki tarz evresinde de doğrudan emek üretim sürecini tümüyle denetliyordu. Ancak modern sanayi oluştu, dolayısıyla da teknolojinin sanayiye yoğun bir şekilde girmesi sonucu daha önceki üretim sürecinin tarzı önemli değişime uğradı. Bu tarz değişimi sonucu canlı emekle nesnelleşmiş emeğin üretim sürecindeki fonksiyonu da değişti. Canlı emek, üretim sürecinin bütününü denetleme işlevini nesnelleşmiş emeğe bırakıp kendisi süreci gözetleyen ve makinanın çalışmasını denetleyen konuma geldi. Bir başka anlatımla, modern teknoloji öncesinde yani teknolojinin bu boyutta sanayiye girmemiş olduğu dönemde nesnelleşmiş emek (makina) işçinin etkinliğini bir bütün olarak üretim sürecine iletmeye aracılık ediyordu. Nesnelleşmiş emeğin üretim sürecini belirlemeye başladığı tarz döneminde fonksiyonlar değişiyor. Değişen bu süreçte; işçi nesnelleşmiş emeğin etkinliğin ve eylemini ham maddeye iletmekte aracılık ediyor. Bu tarz değişimi aynı zamanda nesnelleşmiş emeğin sermayenin bütün dolaşımını sermayenin gereksinmesine göre yönlendirmesini de beraberinde getiriyor.

Buna göre; a) Kol emeğinin üretim sürecindeki yeri ve rolü azalıyor, b) Kapitalistin kâr trendi yükseliyor fakat, artı-değer üretiminin temeli fiili olarak daralıyor, (çünkü Marx'ın deyimiyle makina artık değer üretmez) c) Kol emeği üretim sürecindeki belirleyiciliğini kaybediyor ama, vazgeçilmez bir emek olma konumunu koruyor d) Önceki süreçe göre canlı emeğin metanin değerinin oluşumundaki belirleyiciliği de azalıyor.

Bütün bu olgular üretici güçlerle üretim araçları arasındaki ilişkinin toplumsal dönüşümdeki etkileşimi azaltıyor, dolayısıyla üretim araçlarıyla üretim güçleri arasındaki ilişki önemli değişime uğramış oluyor. Çünkü nesnelleşmiş emek sadece ürünü ya da emeği verimli kılma aracı değildir. Nesnelleşme, emek üretici gücün ta kendisidir. Zira üretim yapmaktadır, o nedenle de üretim araçlarıyla üretici güçler arasındaki ilişkide belirleyici bir rol oynuyor. Tıpkı bir önceki süreçte canlı emeğin belirlediği gibi... Bütün bu işlevlerin değişimi sonucu, nesnelleşmiş emek, üretimin maddi yapısı, nesnel işleyişi, üretim sürecinin tarz değişimi ve karakterini belirleme konumuna geliyor.

EMPERYALİZMİN TARZ DEĞİŞİMİNİN TOPLUMSALA ETKİSİ

Üretim sürecindeki tarz değişimi emperyalist egemenlik ve sömürü yönteminde de farklı boyutların oluşmasına neden oldu. Bu süreçte emperyalizm sermaye ihracı yöntemini aşarak sanayi taşıma sürecini başlattı. Geri kalmış ülkelerdeki sömürü ağı ve egemenlik sistemini taşıma hareketine uygun hale getiriyor. İşbirlikçilik ilişkilerine, taşıma harekatı tarzına denk bir çeki düzen veriyor. Yönetim tarzını bu ülkelerde içselleştiriyor. Üretim, üleşim, tüketim, iş bölümü, ulaşım, iletişim, hukuk, adalet, insan hakları vb. gibi temel ve detay tüm konuları bizzat denetleme ve yönlendirme mekanizmaları yaratıyor.

Bu tarz değişimlerinin olduğu geri kalmış ülkelerde toplumsal ilişkiler, işçi sınıfının bileşenleri, ittifak güçleri, örgütlenme biçimi ve içeriğinin değişime uğramasına neden oluyor. Her bakımdan yeni bir süreç yaşanıyor. Post-fordizm, post-taylorizm ve esnek üretim gibi üretim sürecinin yeni tarzları emperyalist ülkelerde 1970'lerden beri oluşmaya başladı. Her üç modern merkez (ABD, Japonya, AB) farklı işlemler altında aynı tarz değişimlerini üretim sürecinde etkin hale getirdiler. Japonya, esnek üretim tarzının, AB ve ABD post-taylorizm ve post-fordizmin mimarı gibi gözükseler de, bu sistemlerin hepsi bu üç modern merkezde uygulanmaktadır.

Post-fordizm ve post-taylorizm sisteminin daha çok uygulandığı ABD ve Batı Avrupa'da manifaktür sisteme dönüş gibi geniş üretim üniteleri mini ünitelere bölünüyor. Kapitalist sermayenin kâr mantığının gereği olarak yapılan bu tarz değişimi emek üzerindeki sömürüyü artırıyor, kapitalist kâr oranını yükseltiyor, işçi sınıfını örgütsüzleştiriyor ve toplumsalı atomize ediyor

Daha çok Japonya'nın uyguladığı esnek üretim sistemi ise, kitle üretiminden tümüyle vazgeçmiyor, fakat büyük hacimli üretim hacmini küçültüyor ve üretim sürecini küçük parçalar temelinde yeniden organize ediyor. Japon modeli de denilen bu yalın üretim modeli, gerçekte değişen pazar durumuna, ekonomik dalgalanmalara ayak uydurabilen, organize işçi hareketini yok etmeyi, toplumsalı eritmeyi hedefle-

yen, ürünü pazara denk bir şekilde çeşitlendiren bir esneklik modelidir. "Kalite kontrol" oyunuyla işçileri fabrikanın sahibiymiş gibi duygulara kaptırarak psikolojik bir etkide de bulunuyor.

Emperyalizm kendi kâr mantığına göre yaratmış olduğu bu tarz değişimlerini, taşıma harekatı yöntemiyle emperyalizme bağımlı ülkelere de taşımaktadır. Türkiye gibi her üç modern emperyalist merkezle de işbirliğine girmiş olan ülkelere her üç model de taşınabilmektedir. Ama yapılan araştırmalara göre Türkiye'de en yaygın modelin esnek üretim sistemi, diğer adıyla "yalın üretim" olduğu belirlenmektedir.

Doğal iktisat yasalarına uygun olmayan emperyalizmin aşırı kar kaygısıyla, suni zorlamalarla ve teknolojiyi kâr hırsını tatmin amacıyla kullanarak yaratmış olduğu bu üretim tarzlarıyla, sanayi devriminden sonra alabildiğine toplumsallaşmış olan üretimi küçük parçalara ayırarak üretim sürecinin toplumsal niteliğine son veriyor ve toplumsalı ortadan kaldırmaya yöneliyor. Hisseli şirketlerin senetlerini dağıtarak bir yanda sermayede ortaklık yaratıp, sermayenin bu kesimini toplumsallaştırırken bir yandan da borsa sisteminde oynamış olduğu "boğa", "ayı" gibi oyunları ve sahte işletme finansman ihtiyacı çıkarmak gibi soygun numaralarıyla toplumsallaşmış sermayeyi tekel kârına dönüştürerek hisseli ortakları dışlıyor.

Her yönüyle toplumu soymaya ve posasını çıkartıp atmaya, toplumsalı bitirmeye ya da etkisizleştirmeye yönelik ekonomi-politikalar üreten ve bunları acımasızca hayata geçiren kapitalist sistem, yaratmış olduğu tarz değişimleriyle toplumsal sistem niteliğini kaybediyor. Köleci sistemde köle beyinin kendi kölesini beslemeyi ahlaki bir sorun olarak gördüğü gibi görmüyor. Kendi toplumunu sömürdüğü insanları besleme ahlak ve kabiliyetinden yoksun kalıyor, sistem içinde alabildiğine parazit, üretkenlikten yoksun, büyük bir lumpen burjuva kitlesi yaratıyor, uyuşturucu, silah vb. kaçakçılığı, çek-senet mafyası denen çeşitli zorbalıklarla elde edilen, adına "kayıt dışı" ya da "kara para" denen büyük paralar dolaşım olanağı buluyor. Ve her geçen gün güçleniyor, toplumun daha karanlık bir ortama doğru sürüklenmesine neden oluyor. Çöküşü derinleştikçe burjuvazi sınıfsal karakteri gereği bir ileri sisteme yönelmiyor. İşçi sınıfı ve emekçiler ise sistemi aşma yeteneği gösteremiyor. Aşılma süreci uzadık-

ça sistem soysuzlaşıyor. Toplumsal yönüyle birlikte var olan insani yönlerini de kaybediyor; ve ucube bir niteliğe bürünüyor.

EMPERYALİZMİN ÜST EVRESİ; GLOBALİZM

Globalizm, emperyalizmin iç başkalaşım ya da değişimi sonucu varılmış olunan bir üst evresidir. Fakat aynı zamanda da en çirkef en çürümüş ve en dejenere olmuş halini de ifade ediyor. Globalizm emperyalist evrelerin sonuncu ve bir üst evresini ihtiva etmesi nedeniyle, globalizm öncesi meta ve sermaye ihracı evrelerinden nitelik denebilecek bir farklılık taşıyor. Globalizmin ekonomi-politikası, globalizm öncesi emperyalist aşamaların ekonomi-politikalarından önemli değişiklikler içeriyor. Kuşkusuz, sermaye ihracı dönemi ile meta ihracı döneminin ekonomi-politikaları da biribirinden önemli farklılıklar taşıyorlardı. Ancak globalizm, hem her iki evreden farklı bir içeriğe sahip hem de emperyalist kapitalizmin en üst aşaması gibi bir nitelik taşıyor. Nasıl ki tekelcilik kapitalizmin bir üst aşaması idiyse, globalizm de tekelciliğin en üst aşamasıdır. Globalizmin tekelciliğin en üst aşaması olduğu ve önceki evrelerden farkını gösteren temel nedenler: 1) Tekellerin birbiri ile evlilik yapmaları ve bunun sonucu tekelciliğin daralması ve tek tekele doğru tırmanışın hızlanması, 2) Tek tekele doğru tırmanışa denk bir şekilde ulus devletlerin giderek zayıflatılıp etkisizleştirilerek, merkezi bir oligarşinin oluşturularak sınırların ortadan kaldırılıp sermaye dolaşımın ve sömürüsünün önündeki tüm engellerin yok edilmesi, 3) Her türlü yönteme başvurularak bir tek otorite, bir tek hukuk ve adalet tek merkezli militarizm, tek bir dünya sistemi ve tek merkezli dünya konjonktürü oluşturulmaya çalışılması, 4) Yeni bir pazar paylaşımını emperyalist tekeller arası bir savaşa olanak tanımadan uzlaşma yoluyla yapmaktır.

Tekellerin evlilikleri konzernlere, konzernlerin evlilikleri ise süper tekellere doğru boyutlanıyor. Bir takım verilere dayanılarak denebilir ki, tekelciliğin ilk on yılında tek tekele doğru gelişen tırmanış, globalizm sürecinde roket hızına ulaştı. Tek tekele doğru gelişim süreci hızla ilerleyip tekelci sermaye arasındaki çelişki tekellerin kendi bo-

yutunda derinleşip rekabeti hızlandırırken, ülkeler boyutundaki çelişki gerileme diğer bir anlatımla barışçıl çözüm süreci yaşıyor. Özellikle de, ulus devletler aşılırken pazarın önündeki bütün sınırlar da kaldırılmış oluyor. Liberalizm, hem iktisadi, hem siyasi hem de ekonomik planda sermayenin önündeki bütün engelleri kaldırıyor ve tekeller arasındaki çelişkileri hakemler kurulu, Tahkim Yasası ve Mahkemeleri gibi kurum ve kanunlar aracılığıyla barışçıl yollarda çözüyor.

Liberalizmin ekonomik alt yapısını ÇUŞ (çok uluslu şirketler)lar oluşturuyor. ÇUŞ'lar hiç bir ulusal çit ve patenti tanırmadan birleşiyor. Birleşirken de pazarın önünde duran ne kadar ulusal çit varsa parçalıyor, söküp atıyor.

Hatırlanabileceği gibi Birinci ve İkinci Cihan Savaşlarını emperyalistler pazar paylaşımı nedeniyle çıkartmıştı. Her iki savaşta da iktisadi cebrin yolu iktisat dışı cebir kullanılarak açılmıştı. İktisat dışı cebrin yol açtığı sonuçlar uluslar ve ülkeler arasında olmuştu. Emperyalizm pazar paylaşımı yüzünden bazı ülkelere savaş açmıştı; ülkeler birbiri ile savaşmış ve ülkeler işgal edilmişti. Günümüz koşullarında bir çok ülke tekelinin ÇUŞ'lar zemininde buluşması sonucu sermayenin globalleşmesi (küreselleşmesi) sonucu, diğer bir ifadeyle iktisat dışı cebri bir pazar paylaşım aracı olmaktan çıkarttı. Artık savaş ya da iktisadi cebir amaçlı iktisat dışı cebir, pazar paylaşımı için değil ülkesini ulusal çitlerle örtüp emperyalist egemenliğe ve sömürüye kapatan ülkelere karşı kullanılıyor.

Irak ve Yugoslavya gibi egemen ülkeler örneğinde görüldüğü gibi global sermayenin merkezi, birlik halinde ulusal çitlerini korumaya çalışan bu ülkelere korkunç saldırılar düzenledi. Savaş adeta kocaman bir dünya ile bu küçücük ülkeler arasında olmuş gibi hiçbir ülke sesini etmedi. Tabii ki globalizm, bu her iki ülkeye yapmış olduğu saldırılarda demokrasi, insan hakları gibi söylemleri zorbalığına maske yapmayı da ihmal etmedi.

Emperyalizm, kendisine yarar sağlamayacağını bile bile, Sovyetler Birliğine, sosyalizme ve sosyalist enternasyonele karşı "yeşil kuşak" adını verdiği dinciliği, milliyetçiliği, gerici, faşist ve despot yönetimleri uzunca bir süre destekledi. Türkiye'de yapılan 12 Mart, 12 Ey-

lül faşist diktatörlükleri başta Pinochet faşist diktatörlüğü olmak üzere Latin Amerika'da yapılan bütün faşist darbe ve diktatörlükleri orta çağ kalıntısı şahlık krallıkları, her türden gericiliği kolladı ve korudu. Her türden dinci ve gerici akım ve milliyetçiliğin gelişip güçlenmesini bütün gücüyle destekledi. Ancak Sovyetler Birliği'nin yıkılması, sosyalist sistemin çökmesi ve dünya devrim sürecinin duraklaması sonucu dini hareket içinde "ılımlı" diye nitelediği kendisine bağlılıkta sadakat gösteren kesimlerin ayrımını yaparak seçme yapmaya başladı. Milliyetçilik konusunda da liberalizmi öne çıkartarak milliyetçiliği güçten düşürmeye, hatta Miloseviç örneğinde görüldüğü gibi gericilik olarak nitelendirip karşıya almaya başladı. Öyleki Nato güçlerinin Yugoslavya'ya saldırması sırasında Nato sözcüleri; Miloseviç'in milliyetçi, şoven bir faşist olduğunu Kosovalı müslümanları katlettiğini, onların ulusal ve inanç özgürlüğünü ortadan kaldırdığını, insan haklarını çiğnediğini, katliam ve tecavüzlerde bulunduğunu her seferinde dile getiriyorlardı. Adeta anti-milliyetçi, anti-faşist bir tema işliyorlardı. Aynı şeyi Şili'nin eli kanlı diktatörü Pinochet için de yaptılar. Faşist katliamlar yaparken Pinochet'i destekleyen emperyalistler daha sonra desteklemiş oldukları zamanki suçlarından dolayı tutukladılar. Pinochet'in kanlı faşizmini desteklemiş olan Reagan ile Teacher'in ülkelerinin bugünkü yöneticileri, ülkelerinin bu eski liderlerine Pinochet faşizmine vermiş oldukları destekten dolayı bir eleştiri yönetmezken koro halinde Pinochet'i katil ilan ederek tutukladılar.

Bütün bu ikiyüzlülükler emperyalizmin sömürücü baskıcı gerici niteliğini değiştiğini göstermeye yetmez. Hayır! Emperyalizmin gerici ve sömürücü özünde hiçbir değişiklik olmadı, sömürüsünü katlamaya devam ediyor. Dünya sömürüsünü arttırarak yüz binlerce hatta milyonlarca insanı açlıktan ölmeye mahkum ediyor.

Bu konunun başında ÇUŞ'ların globalizmin ekonomik alt yapısını oluşturduğunu, bu oluşumdan dolayı da tekellerin pazar paylaşımını savaşa gereksinim duymadan yaptığını yukarda belirtmiştim. Vermiş olduğum Irak ve Yugoslavya örneği ile de emperyalist pazar genişlemesine engel teşkil eden ulusal çitleri nasıl yıktıklarını göstermeye çalıştım. Belirtmem gerekir ki globalizm bunlarla da yetinmiyor. İşbir-

likçi ülkelerin tekelci sermayesi ile emperyalist ülkelerin tekelleri arasındaki ilişkileri de yeni bir boyutta düzenliyor.

Sermaye ihracı döneminde, emperyalist ülkelerle onların işbirliği konumunda olan ülkeler arasındaki ilişki ithal ikameli sanayi temeline dayanıyordu. İthal ikameli ekonominin siyasal üst yapısı ise yarı bağımlı konumu ifade ediyordu. Yarı bağımlı ülkeler kategorisi; emperyalist sermayenin ülke pazarı ve ekonomisi üzerinde egemenlik kurma ve sömürü çarkını düzenleme işini ithal ikameli sistemin tarzına denk bir şekilde yapıyordu. Bu yarı bağımlılık modeli, üretim süreci ve tarzında olduğu gibi pazar ilişkilerinde de kendine özgü bir konum yaratıyordu. Örneğin üretim süreci tarzında doğrudan emeğin nesnelleşmiş emeği denetlemesi ve üretimin bu zeminde devam etmesi sağlanırken metalarda dolayısıyla da pazar ilişkilerinde metanın markasından çok ulusal menşeyi geçerli oluyordu. Yani metanın markasından çok üzerine yapıştırılmış olan "yerli" ya da yabancı etiketi itibar görüyordu. "Yerli malı kullanın" sloganı yerli sermayenin önemli pazar propagandalarından birisiydi. Her pazar ilişkisi aynı zamanda dolaysız olarak bir toplumsal ilişkiyi de ifade ettiği için pazarda metanın markası yerine milliyet etiketinin etkin olması durumu; emperyalist sermaye ile yerli ya da ulusal sermaye arasındaki ayrım ve çelişkide vurgulanmış oluyordu. Bu durumda pazar ilişkilerinde hala milli sermayenin dolayısıyla da milliyetçiliğin bir yeri ve kendi çapında bir ağırlığı var demektir.

İşte globalizm sermaye ihracı yerine sanayi taşıma hareketini geçirmekle birlikte pazar ilişkilerinde meta üzerindeki ulusal etiketi atıp yerine markayı koyarak, ekonomik alt yapıda ithal ikameli ekonomi yerine sanayiyi taşıyarak, ulusal sermayeyi asimile ederek ortadan kaldırdı. Bu alt yapıya denk bir şekilde de siyasal üst yapıda değişiklik yaparak yarı bağımlılığın yerine de tam bağımlılık ilişkilerini geçirdi. Bu değişimler sonucu geri kalmış işbirlikçi ülkeler pazarında ilişkileri yönlendiren ana faktör, artık "yerli malı" etiketi değil, pazar ilişkilerini düzenleyen faktör metanın markası olmuştur. Markalar iktisadi cebir yöntemiyle ulusal menşeli metaları iflas ettirip pazar dışı bırakmıştır. Pazar ilişkilerin, sermaye ihracı sürecinin yaratmış olduğu bu ikilemden kurtulup markalar üzerinden bir rekabetin yolunun açılması,

taşıma hareketin ekonomi politiğinin sermaye ihracı döneminin ekonomi-politiğinin yerini almasıyla mümkün olmuştur. İşbirlikçi ülkelerdeki pazar ilişkileri, üretim süreci tarzı, siyasal üst yapısı ve ekonomi politiğinde oluşan bütün bu değişimler, çekirdekte oluşan globalizmin çepere yansımış olan sonuçlarıdır.

TAŞIMA HAREKATI VE ÜRETİM SÜRECİNDE TARZ DEĞİŞİMİ

Yukarda çekirdekte oluşan globalizmin çepere yansıması sürecinde pazar ilişkilerin nasıl bir değişime uğradığını belirtmeye çalıştım. Bu başlık altında da söz konusu sürecin bağımlı ülkelerde üretim süreci tarzını nasıl bir değişime uğrattığını kısaca belirtmeye çalışacağım.

Geri kalmış ülkeler kavramı, kapitalizmin bir dünya sistemi olmaya başlaması ile oluşmuş emperyalist aşamaya çıkmasıyla da gelişerek gündeme gelmiştir. O nedenle de geri kalmış ülkeler kavramı bir anlamıyla da kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının ifade ediliş tarzıdır. İster devlet ister özel sektör temelinde gelişsin kapitalizm, sermaye birikimi, pazar ilişkileri, tarım, sanayi, ticaret, bankacılık gibi sektörler aynı gelişim sürecini izlerler. Bütün bunların gelişip kurumsallaşmasıyla bu kurumların toplamının bütünlüğü haline gelmiş olan bir ülke, kapitalizmin eşitsizlik yasası gereği gelişmişler arasında yer alır. Bir sonraki süreçte kapitalistleşmeye başlayan bir ülke eşitsiz gelişim yasasının az gelişmişler sınıfında kalır yani geri kalmış bir ülke konumuna düşer. Bu durumda kalan bir ülkenin bir öncekine benzemek onun gibi olma çabasına girmekten başka bir şansı kalmayacaktır. Bu ülke ister özel ister devlet sermayesi ile gelişmekte olsun, sonuç değişmez.

Varlığı Lenin tarafından tespit edilen kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası günümüz dünyasında daha da boyutlanarak işlemeye devam ediyor. Kapitalizmin oluşumu ve dünya sistemi haline gelmesi sürecinde oluşan eşitsiz gelişim yasası emperyalist aşamada kapitalizmin bir başka özelliği olan imgeleme, yani önce kapitalistleşmiş olan bir ülkenin kendisinden sonra gelişen ülkelerin imgesi olması, diğerlerinin ise kendisini ona benzetme çabası çakışıp bütünleşmiştir. Bütünleşmiş olan ka-

pitalizmin bu iki bileşeninden birisi olan imgeleme gereği sonradan kapitalistleşmiş olan ülke bir önceki ülke gibi olmaya çalışırken daha sonra kapitalistleşme sürecine girmiş olan ülke de eşitsiz gelişim yasası gereği daha ileri boyutlara çıkmak için olanak ve yeteneklerini bütün gücüyle kullanır. Eşyanın tabiatına uygun olarak işleyen kapitalizmin bu bileşen yasaları süreç içerisinde gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler kategorisini yaratarak bütünlüklü bir dünya sistemi haline getirmiştir.

Oluşmuş olan bu bütünlüklü dünya içerisinde buna denk bir şekilde işleyen gelişim yasası gereği, az gelişmiş ülke imgesi haline getirmiş olduğu gelişmiş ülke gibi olmaya çalışırken, gelişmiş ülke ise gelişmişlik boyutunu üst düzeylere tırmandırmak için yeniden üretime ve üretim sürecindeki tarz değişimlerine hız veriyor. Bu gelişim yasası, gelişmiş ülkeleri bir katarın lokomotifi az gelişmiş ülkeleri ise onun peşine takılmış vagonlar katarı konumuna getirdi. Kapitalist emperyalizmin kâr ve egemenlik hırsı ile eklemlenen bu gelişim yasaları süreç içerisinde emperyalizm ve onun işbirlikçi ülkeleri ilişkisini yarattı. Bu durum; klasik sömürgecilik döneminde sömürge ülkelerle sömürgeci ülkeler ve emperyalizm tarafından işgal edilmiş ülkelerle emperyalizm arasında oluşmuş ve ulusal kurtuluş mücadelesinin doğmasına yol verecek kadar keskin çelişkilerin kurtuluştan sonra uzlaşır çelişkiler haline gelmesine neden olmuştur.

Kapitalizmin bu ve benzeri yasaları burjuvazinin bu amansız yasalara denk gelen acımasız sömürü ve egemenlik histerisi; ne kadar uzun süreci kapsarsa kapsasın, ne kadar kanlı geçmiş olursa olsun ve toplumsal anti emperyalist bilinç ne kadar geliştirilmiş olursa olsun eğer bir ülke ulusal kurtuluştan sonra kapitalist yoldan kalkınma ve gelişmeyi seçmişse, yukarıda sözünü ettiğim kapitalizmin imge ve eşitsiz gelişme yasası hem önceden oluşmuş olan düşmanlığı ve hem de ona analık eden çelişkiler yumağını eritir. Kurulan ilişkiler sürecinde, bir yandan gelişmiş emperyalist ülkeyi imge olarak (tıpkı 1950'lerin başında Türkiye'nin küçük Amerika hevesi gibi) gören ve onun gibi olmaya çalışan bir geri kalmış ülke diğer yandan ise az gelişmiş ülkeyi sömürerek kendini daha bir üst düzeyde üretmeye ve geliştirmeye çalışan gelişmiş bir ülke konumu oluşur.

Az gelişmiş ülke imge olarak gördüğü dolayısıyla benzemeye çalıştığı gelişmiş ülkenin izinde giderken, önceki süreçte devletçiliği ideolojik, ekonomik, politik ve de imgesel olarak temel almış olsa bile (Türkiye gibi) süreç içerisinde toplumsal mülkiyet bir avuç işbirlikçi burjuvazinin denetimine geçer. Bütün bu iç değişim süreci kıran kırana bir rekabet, iniş çıkışlar içinde yaşanır. Benzeşme ve eşitsiz gelişim yasasının işleyiş tarzı, iç değişim sürecinde bazen askeri darbeler, cinayetler, bir kesimin diğerini yok etmesi gibi boyutlar kazanan çelişkiler yumağını da emperyalist ülkenin çıkarı doğrultusunda yumuşatır ve etkisiz hale getirir. Çünkü emperyalist ülkenin öz çıkarı; az gelişmiş bir ülke ya da ülkelerin, iç rekabeti ve çatışmalı çelişkilerinden öte, yani kendi geleceğini ifade eden bir anlam ve önem taşır. O nedenle gelişmeler geri kalmış ülke çıkarları doğrultusunda değil, gelişmiş ülke çıkarları doğrultusunda bir seyir izler. Az gelişmiş ülke de, gelişmiş ülkenin izinde yürümenin yol ve yöntemini geliştirirken tıpkı bir katarın vagonlarının lokomotifinin çekiş hızını ve manevrasına uyma durumunda oldukları gibi izinde yürümüş olduğu gelişmiş ülkelerin çıkarlarına uymak zorunda.

Çünkü eşitsiz gelişim yasası ülkelerin konum ve sıra atlamalarını ifade eden bir karmaşalar manzumesi değildir. Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası; tarihsel süreç itibariyle, daha doğru bir anlatımla zaman ve zemin denkleminde; sermaye birikimi, kaynak edinimi, pazar ilişkisi, sanayi gelişimi, üretim süreci tarzında ileri boyut kazanımı, pazar paylaşımındaki yeri ve kapasitesi, yaratmış olduğu pazar ilişkisi gibi ülkenin dünya ekonomisindeki yeri ve konjoktürel etki ve konumuna göre belirlenir ve ona göre işler. Örneğin birinci ve ikinci pazar paylaşımındaki tabiri uygunsa kurtlar sofrasında kendine yer edinmemiş bir ülkenin; pazar paylaşımının masa başında yapıldığı, dünya coğrafyasının globalizm tarafından yeniden belirlenerek hayata geçirildiği günümüz dünyasında, bütün somutluğuyla ortaya çıkmış ve acımasızca uygulanmakta olan bu eşitsiz gelişim ortamında bir konum değişikliği, bir çatlaktan sızıp emperyalist boyuta ulaşması olanak dışıdır. Çünkü globalizm sızılacak hiçbir çatlak bırakmamış, bütün çatlakları tıkamıştır.

Gelinmiş olunan süreçte, kapitalist emperyalist ülkelerle az geliş-

miş ülkeler arasındaki oluşan ilişkiler, sadece bir bağımlılık ilişkisinin doğmasıyla sınırlı kalmıyor. Emperyalist ülkede üretim süreci tarzında doğmuş olan bir değişim bağımlı ülkeye de yansıyor. Örneğin gelişmiş ülkede, nesnelleşmiş emeğin makina biçimi olması bu makinanın bir ürün ya da emek aracı olarak değil, bizzat üretici gücün kendisi olarak kullanılması durumu ve bunun yaratmış olduğu üretim sürecindeki tarz değişikliği belli bir süre sonra işbirlikçi ülkeye yansıyarak orada da aynı tarzın gerçekleşmesi sağlanabiliyor. Bu bağlamda, gelişmiş bir ülkede makinalaşmayla orantılı olarak gelişen bilimsellik ve üretici güç birikimi sürecinde genel toplumsal emeğin adeta emek değil de sermaye imiş gibi yansıması teknolojinin sanayiye yoğun bir şekilde girmesi sonucu emek aracının eski maddi niteliğini kaybedip değişmeyen sermaye yani makina haline gelmesi böylece işçinin kendi emeğinin kendisinin karşısına sermaye olarak çıkması durumu, bilim ve makinanın işçinin dışında ve ona yabancı bir şey olarak belirmesi olgusunun aynısı taşıma harekatı ile birlikte bağımlı ülkelere de taşınmaktadır. Bu durumda, canlı emeğin nesnelleşmiş emeğe yani makinaya tabi hale gelmesi kaçınılmaz olur. Üretimin makina ile özümsenip nesnelleşmiş emeğin üretimdeki ağırlığının artması sonucu canlı emek, yani işçi, üretim alanının gereksiz bir fazlalığı haline gelmeye başlar.

Çok sayıda makina ve düşünsel organlardan oluşan bir üretim süreci tarzında işçinin işlevi sadece bu sürecin bilinçli bir eklemi haline gelmek olacaktır. Diğer bir anlatımla böylesi bir üretim sürecinde işçiler, hammadde ile makinanın eylemini buluşturmak, süreci izlemek, aksamaları engellemek gibi işlevlerle yetinmek zorunda kalacaktır. Böylece üretimde canlı emeğin nicel gücü azalacak ancak nitelik itibariyle bilimsel emek ile kollektif emeğin üretim sürecinde bütünleşip vazgeçilmez hale gelmesi kaçınılmaz olacaktır.

Bütün bunların başlangıç ve gelişim alanı gelişmiş ülkelerdir. Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası ve gelişmiş ülkenin az gelişmiş ülkenin imgesi olma durumu ve taşıma harekatının karakteri gereği emperyalist ülkelerde meydana gelen bütün oluşumlar eşyanın tabiatına uygun bir şekilde bağımlı ülkelere taşınmaktadır.

Bir ülkenin kendi koşullarında oluşmayıp dışardan empoze edil-

miş birçok şey gibi taşıma harekatı süreciyle geri kalmış ülkelere taşınan bu olgulara karşı toplumda kısa bir süre içinde olsa da tepkiler oluşmaktadır. Zaman zaman toplumla ya da toplumun belli kesimleriyle teknoloji arasında bir çelişki doğabiliyor. Bu türden tepki ve çelişkiler uzun süre devam etmemekle birlikte bazı teknolojik gelişmelerin toplum tarafından benimsenmesi belli bir sürece yayılıyor. Ancak sonuçta değişen bir şey olmuyor.

GLOBALİZM VE EŞİTSİZ GELİŞİM YASASI

Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası kapitalist dünyada önce gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler kategorisinin oluşmasına neden oldu. Süreç içerisinde; bu gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler kategorisi kapitalist dünyanın bir iç başkalaşım yaşayarak gelişmiş ülkeler emperyalist az gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler de işbirlikçi ülkeler konumuna dönüştü. Aynı yasa, kapitalizmin kendini bir üst düzeyde üretmesi sonucu emperyalizmin üst bir aşaması olan globalizmin oluşumuna yol verdi. Eşitsiz gelişim yasası, nasıl kimeta ihracı döneminde meta ihraç eden ve meta ithal eden, ileri bir süreçte sermaye ihraç eden ülkeler ve ithal ikameli ülkeler kategorilerin oluşmasına olanak yarattıysa, globalizmle birlikte sanayi taşıyan ve taşınan ülkeler kategorisinin oluşmasına da zemin teşkil etti.

Globalizm, eşitsiz gelişim yasası gereği kapitalizmin kendisini bir üst düzeyde üreterek bir iç başkalaşım sonucu oluşmuş bir olgu olduğu gerçeğinden hareketle; taşıma hareketinin de kendini bir üst düzeyde üretmek için başkalaşımını gerçekleştirmiş olan emperyalizmin kendi dışında yansıyan ve bu iç başkalaşıma denk olarak dış ilişkilerinde de bir başkalaşım gerçekleştiren komple bir olgu olduğunu belirtmek gerekiyor. Eşitsiz gelişim yasasının kapitalizm oluşum ve gelişim tarihi sürecinden bugüne kadar neden olduğu iç başkalaşımlar ona bağımlı olarak değişen dış ilişkilere bakılınca; globalizmin ve onun dışına taşınan yansımalarının da kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Belli ki eşitsiz gelişim yasası, sadece ülkeler arasında gelişmiş ve gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkeler kategorisi yaratmıyor. Bu kategorilerin ilişkilenmesinde, bu ilişkilerin

çekirdekte oluşum, gelişim ve değişimlere denk bir şekilde değişmesinde de temel bir rol oynuyor ve oynamaktadır.

Gelişmiş kapitalist emperyalist merkezlerin konumuna göre geri kalmış ülkelerde komprodor kapitalizmi, ithal ikameli sanayi, taşıma harekatı gibi dış gelişimlerin merkezlere denk bir şekilde çekirdek çeper ilişkilerini bir uyum içinde düzenleyen ana faktör eşitsiz gelişim yasasıdır. Bu eşitsizlik yasası ve bu yasa gereği oluşan gelişim ve değişimler doğru bir şekilde görülüp bilgi sahibi olunmadan oluşan her yeni olguyu ve onun yol vereceği gelişimleri yerli yerince kestirmek mümkün değildir.

Nitekim, emperyalizmin yaşamakta olduğu bu iç başkalaşımın işbirlikçi ülke ilişkilerine yansıması bir takım yanılsamalara neden oldu. Taşıma harekatının ekonomi-politiği Güney Kore, Brezilya, Endonezya, Taylan vb. ülkelerde yanlış algılanarak bu ülkeler "örnek" ülkeler "kaplanlar" şeklindeki betimlemelerle gelişmekte olan ve emperyalist ülkeler düzlemine çıkmakta olan ülkeler olarak nitelendirilmeye başlandılar. Kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası hiçe sayılarak, bu yasa gereği, emperyalizmin oluşumundan ve bir kurtlar sofrasına dönüşen dünya pazarından sonra, treni kaçıranların bir daha yakalamayacakları ve zorunlu olarak oluşmuş olan o kurtlar sofrasında emperyalistlere yem olacakları ve oldukları somut gerçekliği görmezden gelerek söz konusu ülkeler ve görülen yeni gelişmeler karşısında önemli yanlış nitelemelere gidildi.

Kuşkusuz yaşanmakta olan taşıma hareketi sürecinin oluşturduğu yeni olgular konusunda düşülmüş olunan bu yanılsama, uzun bir süre devam etmedi. Çünkü bu nitelemelerin bir yanılgı olduğu kısa bir süre sonra söz konusu olan ülkelerin yaşamış olduğu ekonomik, politik bunalımlarla açığa çıktı. "Örnek" ve de "kaplanlar" olarak yutturulmaya çalışan ülkeler örnek gösterilerek emperyalist egemenliğin olduğu bir dünya koşulunda bile az gelişmiş ülkelerin kalkınma, gelişme ve hatta "altta" da olsa emperyalist bir ülke olma olasılığı bulunduğunun propagandasını yaparak insanlığı, özellikle geri kalmış ülke insanlarını uyutup umutlandırarak kendileriyle gurur duyurmaya çalıştılar. Bu ülkelerde meydana gelen ağır ekonomik, politik ve toplumsal krizler

kedinin nasıl "kaplan" olarak lanse edilip insanlığın aldatıldığı ve o ülkelerin halklarına nasıl bir kuru kalkınmışlık gururu aşılanarak manipüle edildiği kendiliğinden ortaya çıktı. Ayrıca söz konusu ülkelerde yaşanmış olan krizler, sermaye ihracı döneminde, yarı bağımlılık ilişkilerinde bu ülkelerin taşıma harekatı sürecinde nasıl tam bağımlı ülkeler olduklarını da gösterdi. Aynı zamanda Güney Kore örneğinde görüldüğü gibi "örnek" ülke "kaplanlar" gibi abartılı ve aslı astarı olmayan kuru övgülerle bu ülkelerin halklarını manüple ederek sisteme bağlı hale getirmiş oldukları da görüldü. Güney Kore'de kriz sırasında halk bulacağı bağışlarla sistemi kurtarmak için kuyruğa girdi, bayanlar takılarını, erkekler saat ve yüzüklerini bağışlayarak sistemin krizi aşmasına katkı yapmaya çalıştılar. Tabii ki, Endonezya'da da başka şeyler oldu. Özellikle de kitle halinde yağmalar toplumun sisteme nasıl baktığını göstermeye yetiyordu. Sonuç itibariyle, kuru övgüler ve abartılar ne tümüyle boşa çıkmış ne de her ülke halkı aynı düzeyde manüple edilmişti.

Globalizm sürecinde eşitsiz gelişim yasası daha etkin hale gelerek emperyalist ülkelerle bağımlı ülkeler arasındaki eşitsizlik uçurumunu daha da derinleştirmiştir.

1970'li yıllarda "uzun dalga" kavramıyla izah edilen uzun süreli bunalımların kapitalist emperyalist ülkelerde bir çöküşe neden olmamasının nedeni bu süreçte taşıma hareketinin devreye girmiş olmasıdır. Kapitalizmin çöküş, düzelme, yükseliş evreleri çoktandır emperyalist ülkelerde yaşanmıyor. Kapitalizmin bu evresel bunalımları en yıkıcı haliyle taşıma hareketini yüksek boyutta gerçekleşmiş olduğu ülkelerde yaşanıyor. Güney Kore, Endonezya, Taylan, Meksika, Brezilya gibi ülkeler bunun en somut örneğini oluşturmaktadırlar. Bu ülkeler taşıma harekatının gerçekleştiği ülkelerin ön sıralarında yer alırlar. Bu ülkelerde derin krizler yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. Öyleki söz konusu ülkelerde kapitalizmin üç evreli krizinin sadece ikisi yaşanıyor... sanki çöküş, düzelme ve yükseliş evrelerin sadece çöküş ve düzelme evreleri yaşanırken yükseliş henüz ufukta bile gözükmeden tekrar çöküşe dönülüyor.

Bütün bu somut olgulara teorik ve kuramsal verilere bakarak; taşı-

ma harekatının kapitalizmin eşitsiz yasası gereği taşındığı ülkelere kendisiyle birlikte emperyalist ülkelerin krizini de taşıdığını dolayısıyla da krizin bütün yükünün o ülkelere yüklendiğini söyleyebiliriz. Belliki artık krizin depremleri hep bu ülkelerde olmaya devam edecek dolayısıyla da bu türden ülkeler deprem kuşağında yer alan ülkeler olmaktan kurtarılamayacaktır. Geri kalmış ya da az gelişmiş ülkeler, emperyalizmin sermaye ihracı sürecinde bir kalkınma olasılığı taşıyor iken globalizm koşullarında bu olasılık kırıntı halinde bile kalmamıştır.

Globalizm ve taşıma hareketi ile birlikte, kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının dünya devrim süreci üzerindeki fonksiyonu da değişime uğradı.

Lenin, devrimin nabzının Rusya'da atmaya başladığı sırada Marx'ın kapitalizmin Batı Avrupa'da imgeleme bir diğer ifadeyle benzeşerek geliştiği sürece bakarak toplumsal devrimlerin ardışık şekilde zincirleme bir seyir izleyeceği tezini ileri sürenlere karşı, kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasına dayanarak tek ülkede de devrimin olabileceğini savunmuştu. Bu teorik temelden hareketle Ekim devrimi sürecini hızlandırmış ve bir toplumsal devrimle sonuçlandırmıştı. Ancak mevcut globalizm koşullarında eşitsiz gelişim yasasının, dünya devrim sürecini o dönemdeki gibi etkilediğini iddia etmek mümkün değildir. Bugün artık merkezileşmiş dünya oligarşik yönetimi, militarizmi, hukuku, ekonomi-politiği, insan hakları yaklaşımı, merkezi oligarşi egemenliğine girmiş bir BM örgütü, teknoloji ve bütün sonuçların merkezi denetimini elinde tutan ve bir dünya sistemi olan globalizm koşullarında eşitsiz gelişim yasasının 1910'lu yıllarında gibi ve ogünkü düzlemde dünya devrim sürecini ilgilendirip yönlendirdiğini söylemek gülünç olur. O dönemin imgesi değişti ve daha önce de belirttiğim gibi eşitsiz gelişim yasasıyla bir bileşen oluşturduğu bu iki bileşen hem az gelişmiş ülkelerle emperyalist ülkeler arasındaki uçurumu derinleştirdi hem de buna rağmen bu iki kategorideki ülkelerden geri kalmış olanlarını emperyalist ülkelere tam bağımlı hale getirdi. Bu verili durum dünya devrim dinamizmi ve dünya devrim sürecini tekleştirdi. Aynı zamanda dünyada bir tek üretim biçimi ve üretim ilişkisi egemen üretim ilişkisi ve biçimi haline geldiği için dünya devriminin karakteri de tekleşmeye doğru gi-

diyor. 20. yüzyılın devrimlerinin kategorilerinin farklı olması, (sosyalist devrim, ulusal demokratik devrim, halk devrimi vb.) bu devrimler sürecinde dünyada bir çok üretim biçimi ve üretim ilişkisinin bir arada yaşıyor olmasıydı. O süreçte bazı ülkelerde feodal, bazılarında yarı feodal, bazılarında kapitalist üretim biçimleri ve üretim ilişkileri birlikte yaşıyorlardı. Dolayısıyla eşyanın tabiatı gereği bu devrimlerin ayrı dinamikleri, ayrı süreçleri ve ayrı karakterleri oluşmuştu. Doğal olarak da ayrı dinamiklerle, ayrı süreçlerle ve ayrı karakterlerle oluştular. Ama günümüz koşulları tümüyle değişmiştir. Devrim dinamizmi ve devrim sürecini oluşturan ekonomik alt yapısı ve siyasal üst yapısı bütün dünyada bütünleştiği için dünya devrim dinamizmi ve dünya devrim süreci tekleşmiştir. Üretim ilişkisi, biçimi ve üretim süreci tarzı dünyanın belirleyici bir kesitinde aynılaştığı için devrimin karakteri de aynılaşmıştır. Gelinen bu ortamda tek ülkede devrim mi? yoksa tek ülkede sosyalizm mi tartışmaları da artık tarihin derinliklerinde kalmıştır. Tıpkı o dönemin üretim biçiminin çeşitliliği ve üretim ilişkilerin farklılığı, üretim süreci tarzının kendi tarihinde kaldığı gibi...

Emperyalizmi dizginleyen ya da frene basmasını sağlayan bir çok maniya gerilerde kaldı. Emperyalizmin acımasız, pervasız ve zorbaca sömürü ve egemenliğinin önünde önemseyeceği engeller en azından şimdilik kalmamış durumda. O nedenle de sınırsız baskı uygulama olanağına sahip.

Reel sosyalizmin var olduğu dünya koşullarında emperyalizm bir yandan geri kalmış kapitalist ülkelerdeki sömürüsünü planlarken bir yandan da bu ülkelerin bir devrim fırtınasına tutulup tümüyle elinden çıkıp sosyalist sistemin bir parçası haline gelmesini engellemenin planını yapıyordu. Hatta bir devrim halinin olmadığı durumda bile iş birlikçi ülkelerin yöneticileri, sıkıştıkları durumda Türkiye'nin yaptığı gibi "duvarın öbür tarafına geçerim" ya da "kapının tokmağını çeviririm" veya İnönü'nün dediği gibi "yeni bir dünya kurulur, Türkiye oradaki yerini alır" gibi bloflar yaparak borçlarını erteletme, kredi alma, faizleri düşürmek vb. gibi çıkarlar sağlıyorlardı. Aynı zamanda bu tehdit emperyalistlerin sistemin bütün yükünü geri kalmış ülkelere yüklemelerine de engel teşkil ediyordu.

Sadece sosyalist ülkeler değil, sosyalist ülkelerden destek alarak oluşturulmuş olan "bağımsız ülkeler topluluğu" bile doğrudan anti emperyalist konumda olmamış olmasına rağmen "bağımsız ülkeler topluluğunu" kaale almak zorunda kalıyordu. Kısacası o dönemde emperyalizmin acımasızlık ve pervasızlığını uygulamasının önünde çok önemli engeller vardı. Bugün böylesi engellerin hiçbirisi kalmadı. O nedenle, bütün insani değerleri altüst ediyor, etik hiçbir değer tanımıyor. Sömürü ve egemenliğinin en zorbaca yöntemlerini bile kamufle etmeye gereksinim duymuyor. Alçalmakta hiçbir sınır ve engel tanımıyor. Her türden alçaklığı mübah hale getiriyor. İnsani olanla insanlık dışı olanın, ahlaki olanla ahlak dışı olanın yerlerini pervasızca değiştiriyor.

Körfez Savaşı sırasında Kuveyt'te daha sonra Kosova'da görüldüğü gibi sözüm ona bu ülkeleri savunuyormuş, düşman işgalinden kurtarıyormuş numarası çekerek sadece Irak ve Yugoslavya'yı değil, Kuveyt ve Kosova'yı da tahrip gücü yüksek roketlerle bombalayarak, yeni yapılmış henüz denenmemiş imha silahlarını kullanarak Irak'la beraber Kuveyt'i Yugoslavya'yla beraber Kosova'yı harabeye çevirdi. Daha sonra da bu ülkeleri düşmandan kurtarmış edasıyla yakıp yıktığı yerleri yüz milyarlarca dolarlar karşılığı yeniden inşa ederek bu ülkeleri bir daha asla ödeyemeyecekleri ağır borçların altına sokarak; askeri, siyasi, ekonomik vb. gibi hayatı düzenleyen tüm fenomenleriyle emperyalist egemenlik altına aldı. Savaştan sonra ABD Kuveyt'in inşaasının ihalesinin yapılmasına bile izin vermeden "ben yıktım ben yaparım" dercesine ikiyüz milyar dolara ABD mütahitlik firmalarına verdi. Kosova'nın paylaşımı üzerinde ise önemli tartışmalar yapıldı. "Şuraları şunlar, buraları bunlar aldı! Bizim mütahitlere yer kalmadı" gibisinden tartışmalar basına yansıdı. İşte böylesine insanlık ve ahlak dışı olayları bütün insanlığın gözleri önünde yaptılar. Ve bu etik insanlık dışı tarz ve davranışları insan davranışı ve tarzıyla göstermeye çalıştılar. Bul karayı al parayı yönteminde olduğu gibi ahlaksızlığın ahlakı insanlık dışı olanı insani olanın yerine geçirerek dünya insanlığına ahlaksızlığı ahlak gayri insani olanı ise insani bir şey olarak göstermeye ve yutturmaya çalıştılar. Bunların hepsini, üstelik naklen yayınlarla pervasızca, acımasız ve alçakca bütün bir insanlığın gözüne çakarak yaptılar.

Bir yandan Sırplar'ın Kosovalı kadın ve kızlara tecavüz ettiği yaygarası yapılırken, bir yandan da beyaz kadın tüccarlarının Kosova'dan kaçmış olan kadınların peşine düştüğü basında yer almaya başladı. Ama tecavüzcü Sırp'lara ateş püsküren basın yayın organları aynı tepkiyi beyaz kadın tüccarlarına göstermiyordu. İkincisi ilan yerine geçecek biçimde veriliyordu. Emperyalizm tabiri uygunsa Kosova'nın her yerine tecavüz ediyor... ahlakına, kültürüne, tarihine, soyuna, sopuna, gelenek, göreneklerine etik ve insani olan her şeye... Kosova'nın sözüm ona kurtarıcılarının her biri Kosova'nın bir yerine yerleşmeye çalışıyor. Bu sözüm ona kurtarıcı güç daha şimdiden amansız, doymaz bir işgal gücüne dönüşmeye başladı. Kosova'nın bütün yer altı ve yer üstü güzelliklerine el koydular. Yugoslavya'ya karşı kullandıkları ve bir kısmı yeni denedikleri bütün silahların parasını ve savaş masraflarının kat kat fazlasını Kosova halkından alacaklardır. Buna hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Bir ülkenin işgalinin kötü, başkaları tarafından kurtarılmasının daha kötü fakat emperyalistler tarafından kurtarılmasının kötünün de kötüsü birşey olduğunu Kosova halkı yaşayarak ve görerek çok acı bir şekilde öğrenecektir. Kosovalılar emperyalist işgal, zulüm, baskı ve sömürüsünden kurtulmanın Sırpların baskı ve zulmünden kurtulmaktan daha zor olduğunu acı deneyimlerle görecektir. Yugoslavya yönetimi ile bazı konular aleyhine olsa bile anlaşmak yerine anlaşmazlığa düşüp Nato'dan kurtarılmalarını istemeleri Kosova'lılara çok pahalıya malolacaktır. Kosova'lılar ve dünya halkları bu somut gerçekliklerden tarihsel dersler çıkaracak ve geleceğe bu derslerin ışığında bakacaklardır.

Yaşanmakta olan ekonomik, sosyal, siyasal, konjoktürel, militarist vb. gibi olgular globalizm koşullarında kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının derinleştirmiş olduğu eşitsizliklerin iyice dibe vurduğunu gösteriyor. Eşitsizlik yasasının dünya devrim sürecini de bu dibe vuruma denk bir konuma sürüklediğini belirtmek gerekiyor. Öyleki hiç bir ülkenin kendine özgü gereksinmenin kendi başına ve konjöktürel ortama globalizmin birleşenlerine rağmen çözme şansı kalmamıştır. İstese de istemese de globalizm ve global konjonktürün eylemine denk bir düzlem yaratmak ve o düzlemde kendi özel sorunlarına çözüm bulmak durumun-

da kalıyor. Küba bunun en somut örneğidir. Küba bir yandan sosyalizmde direndiğini ve direneceğini söylüyor. Bir yandan da emperyalist sermayenin Küba'ya girmesi için Küba'nın mülkiyet ve üretim biçimlerini değiştiriyor, birçok konuda önemli tavizler vermek zorunda kalıyor.

Bütün bunlar, verebileceğimiz ve fakat vermeye gerek görmediğimiz Çin, Vietnam ve daha nice örnekler globalizm koşullarında 20. yüzyılı birçok şey ile birlikte; eşitsiz gelişim yasasının o dönemdeki fonksiyonunun dünya devrim süreci ve dinamizmi üzerindeki yönlendirici tarz ve biçimlerinin gerilerde kaldığı bilimsel açıdan tartışma götürmez bir gerçekliktir. Toplumsal ilerlemenin bütün devinim ve dönüşüm yöntemleri ve onları dinamize eden saikler süreç ve süreci oluşturan ve besleyen her türden toplumsal doku ve dokusal özellikler benzeştiler. Tek merkezli globalizme denk bir şekilde oluşan ve dünya devrim süreci ve dinamizmine vücut veren bu benzeşmiş olgular doğal ve zorunlu olarak tek tek ülkelerin devrim dinamizmi ve sürecini de dünya devrim dinamizmi ve süreci ile benzeştirmiş ve tekleştirmiştir. Artık ne tek bir ülkede devrim ne de tek ülkede sosyalizm mümkün değildir. 20 yüzyılda tek ülkede devrim dinamizmini ve devrim sürecinin oluşumunu sağlayan kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası; globalizm ile girilmiş olan 20 yüzyıl koşullarında tek ülkede devrim dinamizmi ve devrim süreci yaratma yeteneğini kaybetmiştir.

Bunlarla birlikte, devrim dinamizmi ve devrim sürecinin ivmelendiği tek ülkede devrim durumu tarihe karıştı. Yönetenlerin eskisi gibi yönetememe, yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istememesi koşulunda oluşan devrim durumu globalizm altında oluşmayacaktır. Çünkü devrim durumunun oluşması gerekebilecek ülkeler kendi ülkelerinin yöneticileriyle değil, dünya oligarşileri merkezi tarafından yönetilir durumdalar. Bu durumun değiştiğini ve değişebileceğini bu koşullarda gösteren her hangi bir veri de görünürde yoktur.

Mevcut dünya sistemi, konjonktürü, ekonomi-politiği, militarizmi, her türden gelişimi yönlendiren saikleri gereği; eğer bir devrim durumu doğacaksa yani yönetenlerin eskisi gibi yönetememesi, yönetilenlerin ise eskisi gibi yönetilmek istememesi durumu oluşacaksa bir tek ülkede değil bir dünya devrim durumu olacaktır. Bu koşullarda

dünya devrim durumu olgunlaşmadan tek tek ülkelerde devrim durumları oluşamaz, çünkü bunun özgül planda nesnel zeminleri ortadan kalkmıştır. Ancak her ülkede oluşan ve oluşacak olan ekonomik ve siyasal bulanımlar toplumsal patlamalar, bunların kazanacağı süreklilik ve yaygınlık dünya devrim durumunun oluşmasına doğrudan katkı ve etkide bulunacaktır. Her ülkenin devrimci hareketinin temel görevi bu durumu bilince çıkartmak ve hayata geçirmektir.

GLOBALİZM VE YENİDEN PAZAR PAYLAŞIMI

Kapitalist emperyalizmi birinci ve ikinci cihan pazar paylaşım savaşı sonrasında kaybetmiş olduğu pazarlarına, Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin yıkılmasından sonra tekrar kavuştu. Kapitalistlerin her Çin'linin eteğinin bir santim uzatılmasının kapitalizme ne kadar kazandırabileceği hayali hesapları artık gerçeğe dönüştü. Artık sadece Çin'in değil bütün dünya bayanların eteklerinin boyunun ne kadar kısa ya da uzun olması gerektiği ve kaç santim uzatılırsa ne kadar para kazanacaklarının hesabını kitabını kolayca yapabiliyorlar. Çünkü 20. yüzyılda kaybettikleri pazarların hepsini yeniden ele geçirdiler. İki kutuplu dünya konjonktürü sürecinde giremedikleri yerlerin hepsine yakınına tekrar girmekteler. Üstelik geçmiştekinden daha kolay ve centilmence giriyorlar. Yeni pazar paylaşımında ne eskisi gibi savaş çıkartıyorlar ne de kıran kırana rekabet görüntüsü veriyorlar. Anlaşmalı sakin ve daha kararlı bir tavırla paylaşımı gerçekleştiriyorlar. Emperyalistler pazara girerken birbirleriyle savaşarak değil, birleşerek pazar alanının sahibine, ordaki ulus devlete karşı el birliğiyle pazar ilişkilerini oluşturuyorlar.

Irak ve Yugoslavya örneklerinde görüldüğü gibi emperyalistler I. ve II. cihan savaşlarında kendi aralarında yaptıklarına benzer bir paylaşım çatışması çıkartmadılar. Tam tersine önce kendi aralarında anlaşıp askeri güçlerini birleştirdiler. Daha sonra da sözüm ona milliyetçi gerici dedikleri ve insan haklarını ihlal ettiklerini iddia ettikleri ülkelere saldırdılar. Bu ve daha bir çok somut olayda görüldüğü gibi globalizm emperyalist sermayenin kendi arasındaki çelişkiyi tümden ortadan kaldırmadı fakat uzlaşır bir konuma getirdi.

Kuşkusuz sömürünün olduğu bütün alanlarda eşyanın tabiatı gereği çelişki de olacaktır, olmak zorundadır. Bu karakterinden dolayıdır ki, emperyalist sermayenin kendi iç çelişkisi ve zaman zaman çeşitli çatışmalara yol açacak düzeye tırmanan sömürüden pay kapma rekabeti devam edecektir. Ancak belirtmek gerekir ki, emperyalist sermaye arasındaki çelişki nitelik itibariyle uzlaşmaz (antegonistlik) bir çelişki değildir. Nitekim geçmişte aksi görülmüş bir çok olaya rağmen emperyalistler arasında varolan çelişkinin ne bugün ne de yakın gelecekte bir çatışmaya dönüşeceğini gösteren veriler yoktur. Çok uluslu şirketlerin her gün yaptıkları yeni evlilikler ve daha üst düzeyde oluşturulan süper birleşmeler dünyada tek tekele doğru gidişin fazla sancılı olmadığını ve olmayacağını gösteriyor. Ancak henüz Lenin'in: Tekelci kapitalizm tek tekele doğru tırmanacaktır, ama tek tekel haline gelmeden kendi karşıtına dönüşerek aşılacaktır, şeklindeki belirlemesinin gerçeğe dönüştürdüğünü yada gerçekleşmenin eşiğinde olduğunu gösteren veriler elimizde yoktur. Fakat bu belirlemenin bundan sonra da vücut bulmayacağını bulamayacağını gösteren somut verilere de sahip değiliz. Sahip olduğumuz tek somut veri kapitalist emperyalizmin dünyamızı ve bir bütün olarak insanlığı tahrip ederek yok olmanın eşiğine getirdiği, bu nedenle de ya insanlığın kapitalizme dur diyeceği ve karşıtına dönüşmesini sağlayacağı ya da kapitalizmin dünyamızı ve insanlığı imha edeceğidir.

Kapitalizm tek dünya tekelini yaratmaya doğru tırmanırken üst yapıda da tek otoriteye geçişin yol ve yöntemlerini çeşitli denemelerle geliştirmeye ve şekillendirmeye çalışıyor. Oligarşik yapılanma artık tek tek ülkeler bazında değil, tek bir dünya otoritesi olma yönünde geliştiriliyor. Tarım, ticaret, sanayi gibi sektörler dünya çapında merkezileşip dünya mali sermayesini oluştururken; teknoloji, iletişim, ulaşım, enformasyon gibi insanlığı tümüyle etkileyen ve yönlendiren fenomenler ve dünya çapında bir güç haline gelmiş olan militarizm gibi iktisat dışı cebr aygıtı da mali merkezin üst yapısı haline getirilerek tek bir dünya oligarşisi oluşturuluyor.

Kapitalist emperyalist dünya sistemi dünya oligarşiler yönetim biçiminden tek bir dünya oligarşik yönetim biçimine doğru kulaç atı-

yor. Tek bir dünya oligarşisine doğru tırmanış: işbirlikçi ülkelerin oligarşik yönetimlerinin ekonomik eklemlenme, siyasal, askeri ve Avrupa insan hakları mahkemesi (AİHM)nin bir üst mahkeme olarak kabul edilmesi ve Tahkim yasası çıkartılıp anayasa değiştirilerek ülkeye yapılmış ve yapılmış olan tüm yabancı yatırımların hukuki işlemlerinin emperyalist sermayenin oluşturmuş olduğu uluslararası mahkemeye devredilip Türkiye hukukunun devre dışı bırakılmasıyla hukuki yetkilerin devri gibi oluşumlarla örülmeye çalışıyor.

Bütün bu olgular, sermaye ihracı sürecinde emperyalist ülkelerle işbirlikçileri arasında oluşmuş olan yarı bağımlılık ilişkilerinin yerini tam bağımlılık ilişkilerine bıraktığı eski ilişkiler sisteminin yerine daha egemen, otoriter, baskıcı ilişkilerin örülmekte olduğunu gösteriyor. Mevcut konjöktürde ve ilişkiler bağlamında "havuç kırbaç" yöntemi bütün hızı ve netliğiyle uygulanıyor. Ülkenin ve toplumsal hayatın tüm yönlerini globalizmin oligarşik yönetimine denk bir şekilde uyarlayan ülkelere havuç aksilik çıkaranlara ise (Irak ve Yugoslavya örneklerinde görüldüğü gibi) kırbaç yöntemi uygulanmaktadır. Dolayısıyla da her hal ve şartta bir çekirdek ve çeper ilişkisi kendini geri kalmış ülkelere dayatmış durumda. İlişkilerde en ufak bir kaygı bile dünya oligarşisi tarafından son derece olumsuz tepkilerle karşılanıyor. Zaten milliyetçilik kavramı: Türkiye'nin 57. hükümetinin sağ ve sol milliyetçilik iddiasında olan MHP ve DSP'nin Tahkim yasasını çıkartmak için bir çok milliyetçilik şarlatanlığı yapmalarında görüldüğü gibi emperyalizme daha fazla uşaklık yapmaktan başka bir anlam ifade etmiyor. Ülkenin hukuku tarım ürünlerinin taban fiyatları, memur maaşları, emeklilik yaşı, işçi maaşı ve zamları, eğitim, sağlık, savunma vb. gibi kurumlara ayrılan bütçe paylarının tümü, ithalattan ihracata kadar ülkenin bütün girdi çıktıları, krediler, kredi süreleri, faizleri tabiri uygunsa iğneden ipliğe her şey yeni dünya düzeni yani tek dünya oligarşisi tarafından belirleniyor. Bütün bunlar uygulanan havuç yöntemi ve bu yöntem karşılığında ödenen bedellerdir. Kuşkusuz kırbaç yönteminin bedeli daha da ağır. Irak, Yugoslavya, Libya gibi ülkelerin ödediği ve ödemekte olduğu bedeller kırbaç yönteminin karşılığı olarak ödenen bedellerdir. İnsanlığın gözleri önünde yaşanan bu olaylar, her ne pahasına olursa olsun globalizmin

dünyayı zaptırap altına almaya kararlı ve ısrarlı olduğunu, bu amaçla yapılmış planlarının bulunduğunu, bunu hayata geçirmekte Makyavel'e bile rahmet okutacak yöntemlere başvurduğunu ve başvurmaktan da çekinmeyeceğini açıkca göstermektedir.

Hiçbir şeyin denetim dışında kalmasını istemiyor. İnsanlığın tepesine yerleştirmiş olduğu uydularla gözetlemedik, dinlemedik hiçbir şey bırakmadılar. Dilediklerinin telefonunu hatta evinde konuşanlarını bile dinliyorlar. En mahreminden namahremine kadar... Yönetim, denetim, tahakküm itibariyle her hangi bağımlı bir ülke ile bağımlı olduğu emperyalist sistemi bir eyaleti ya da ili arasında hiçbir fark kalmamış durumda. "Dünya küçülmüş" söylemi biraz karikatürize edilerek söylenmiş bir söylem gibi gözükse de aslında somut bir gerçekliği ifade ediyor. O nedenle de "işbirlikçi ülke" kavramı tanımlamak istediği konumu ifade etme yeteneğini kaybetmiş durumda. Sermaye ihracı döneminde "işbirlikçilik" her ne kadar bağımlı ya da yarı bağımlı ülke için bir aşağılanmayı ifade etse de karşılıklı bir anlaşmayı da anlatma yeteneğini gösteriyordu. Globalizm koşullarında "işbirlikçilik" sözcüğü hem bir olguyu tanımlama hem de ifade etmek için yeterli olamıyor. O nedenle de yeni oluşmuş olan ilişkiler manzumesini ifade eden kavramlar bulup geliştirmek gerekiyor.

Nasıl ki, "işbirlikçilik" kavramı bugünkü ilişkileri anlatmakta yetersiz kalıyorsa, "pazar paylaşımı" sözcüğüde eski anlamıyla kullanıldığı takdirde yeni durumu izah etmekte yeterli olamıyor. Olamıyor çünkü bu bölümde özetlemeye çalıştığım uyduda denetim, a dan z ye kadar ülkenin her şeyinin planlamasının dünya oligarşisi tarafından yapılması gibi somut gerçeklikler, eski anlamıyla bir pazar paylaşımı kavramının çok çok ötesinde bir şeyler ifade eder. "Pazar paylaşımının" belli sınırları vardır, ya da "pazar paylaşımı" ekonomik yanı ağır basan politik yön itibariyle de "yarı bağımlılığı" ifade eden bir kavram olarak kullanılırdı. Yani orta yerde ilişkileri sınırlayan, biçimini belirleyen, patent hakkı, royaltı, kredi faizleri gibi konularda süre ve miktarının zamanlamasını yapan kurallar vardı. Halbuki, bugünkü merkezi oligarşi ve ona bağımlı ülkelerin ilişkilerine baktığımız zaman orta yerde eskide var olan hiçbir kural ve kaidenin kalmadığını açıkça görebiliyoruz. Bugün

sadece merkezi dünya oligarşisi tarafından konmuş olan kurallar, alınmış olan kararlar var. Ama çerçeve, oligarşinin çizmiş olduğu çerçeve ve koymuş olduğu sınırlardır. Bunlar tek taraflı yapılmış belirlemelerdir. Burda karşılıklı olan tek şey; karşı tarafın yani ister havuçla ister kırbaçla yönetilen olsun itiraz etmeden bu kurallara uymasıdır. Globalizm, "karşılıklı çıkar" kavramını litaratüründen çıkartıp çöp sepetine atmış durumda. Uygulamış olduğu dünya ekonomi-politiği, yaratmış olduğu dünya konjonktürü, oluşturmuş ve dünyanın en gelişmiş silahlarıyla donatmış olduğu merkezi militarizm gücü ile toplumda yıkmış olduğu etik değerler yerine koymuş olduğu etik dışı tarz ve kültürüyle vb. her şeyi ile globalizm geri kalmış ülkeler ve bir bütün olarak insanlıkla hiçbir konuda anlaşma yol ve yöntemini kullanmıyor, sadece ve sadece kendi kural ve koşullarını dayatıyor.

Globalizm geri kalmış ülkeler etrafına; en çok kendisinde bulunmayan ya da ençok kendisinin ithal ettiği ülkesine göre tanımı değişen bazen de hiçbir tanımı bulunmayan insan hakları ve demokrasiden oluşan bir şeytan çemberi oluşturuyor ve "gireni yakarım" tehdidi savuruyor. Ekonomik ambargo, siyasi ve diplomatik abluka, her türden baskı, provakasyon, silahlı saldırı ve işgal gibi tehdit unsurları şeytan çemberinin dışına çıkanlar için kenarda hazır bekletiliyor. Dünyayı tek sisteme, tek tekele ve tek yönetime doğru sürükleyen kapitalist emperyalizim geleceğe yönelik olan bütün kuralları da kendisi koyuyor. Başka kural tanımıyor. Sadece kendi kurallarına uymasını istiyor, uymayanı uymaya zorluyor. Ne bir kutsallık ne de kural tanıyor. Yıkmak istediği bütün kutsal şeyleri yıkıyor, yıkamadıklarını metalaştırıyor. Borsa onun her şeyi öğütme değirmeni haline geldi. Kara para aklama "boğa" "ayı" oyunlarıyla her türlü hile ve sahtekarlıklara başvurarak insanı soymak her şeyin oynandığı bir kumar masasına çevirmek gibi yöntemlerle borsayı bir ülkenin ekonomisinin kan dolaşımı haline getirerek kenidine bağladı ve kendi parmağının altındaki bir tuşun kumandasına bıraktı. Globalizm, sömürüsünü arttırmak, kurmakta ve hergün yeni eklemelerle örerek geliştirmekte olduğu dünya oligarşisinin egemenliğini boyutlandırmak için teknolojiyi, bilimi insana ve doğaya aykırı bir şekilde kullanıyor.

Globalizm döneminin pazarları buraya kadar özetlemeye çalıştığım biçimde oluşuyor. Bunun sermaye ihracı dönemine göre yeni bir pazar ilişkisi olduğu kesin. Diğer bir anlatımla pazar ilişkilerinin baştan sona yeniden değiştiği, çekirdek çeper bağlarının farklı bir biçimde örüldüğü buna denk olarak da kavram ve kuralların yenilendiği, ölçülerin değiştiği hemen hemen hiçbir şeyin eskisi gibi kalmadığı ve kalamayacağı kuşku götürmez gerçekliklerdir. Bir önceki dönemde kullanılmış ve hala kullanılmakta olan ve bu konunun başlığı olarak da kullandığım "pazar paylaşımı" kavramının bugünkü pazar paylaşımı ilişkilerini eksiksiz ifade ettiğini iddia etmek biraz zor. "Yeni pazar ilişkisi" bu olguyu ifade edebilir. Çünkü daha önce de belirtmiş olduğum gibi "pazar ilişkisi" bir ülkenin ya da dünyanın ekonomi politik ilişkilerinin bütününü ifade eder. Ancak "paylaşım" kavramı da emperyalist tekellerin bir ülke pazarı konusunda kendi aralarındaki ilişkiyi ifade ediyor. Fakat altı doldurulmadığı yeni pazar ilişkileri tanımlanmadığı taktirde mevcut durumu ifade etmekte yetersiz kalabilir. Örneğin bugün globalizmin bilim ve teknolojiyi insan ve doğanın yıkımı için kullanmasını eski kavramla ve onun içinde ifade etmek zorlaşabilir. Ama bugün bilmin insanlık ve doğa aleyhine kullanıldığı somut bir gerçekliktir.

YDD BİLİMİ İNSANLIĞA KARŞI KULLANIYOR

Bilimin varlık nedeni insanın çilesini azaltmak, bugününü ve geleceğini iyileştirmektir. Çünkü bilim ve bütün buluşlar insan gereksinmesinin bir ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Robinson "Buluşların anası gereksinimlerdir" derken bu gerçekliği vurgulamaya çalışmıştır. Buluşlar, sadece bilgi edinmek ya da daha da kötüsü insanları sömürmek için kullanılırsa; bilim insanın felaketi haline gelir. Geliştirilen bilimsel yöntem, Aynştayn'ın buluşu olan ve o dönemin ABD başkanını ikna ederek atom bombasını yapması ve daha sonrada bu bombanın Japonya'nın Hiroşima ve Nagazaki şehirlerine atılarak toplu katliamların yapılması, sonraki süreçte Sovyetler'in de atom bombası yapması ve bunun devamında birçok ülkenin atom silahını bir savunma aracı olarak görüp yapımını çoğaltması sonucu insanlığın ve dünyamızın ato-

mun imhasıyla yüzyüze gelmiş olduğu gibi, insanın başına yeni dertler açmaktan ve insanı felakete sürüklemekten başka işe yaramaz.

İnsan ve insanlığa hizmet etmeyen ve onun çileli yaşamını ve çekmiş olduğu acıları dinginlik ve huzura dönüştürmeyen her türden keşifler; toplumsal ilerlemeye katkı yapmak toplumu daha ileriye taşımak yerine onu insanlıktan çıkartmaktan öteye bir işlev görmez. İnsanın gereksinimlerinin bir ürünü olarak yapılan keşifler söz konusu insan yada toplum gereksinmesinin temini yerine başka amaçlarla kullanılırsa bilimsel emek insanlık dışı bir olguya dönüşür. Oysa bilimsel emek, genel emek arasında en çok evrensel nitelik taşıyan emektir. O nedenle bilimsel emek, doğaya, insana, topluma ve toplumsal ilerlemeye katılım yapan, gelişimine itim sağlayan dolayısıyla sınıfsal olanla insani olanı bütünleştirerek geleceğe taşıyan bir yeteneğe de sahiptir.

Bilim kendi doğasına denk bir şekilde kullanılmadığı ve entellektüel emek gücü tarafından organize bir şekilde denetlenmediği taktirde keşfedilecek her şey bilimsel emek tarafından keşfedilse bile, toplumsal gelişme insanlığın çıkarına değil tersi istikamette olacaktır. Bilmin, sadece sistemin sömürü ve baskı aracı olarak kullanılması halinde kaçınılmaz olan sistemle insanlığın arasındaki uçurum büyüyecektir. Öylesine büyür ki, bilim insanın yapmış olduğu her yeni buluştan sonra duymuş olduğu sevinç çoşkusu dehşet dolu evrensel bir çığlık haline gelebilir ve insanlığı mahva götürebilir.

Bilimin doğası ve insanlık için işlevi yukarda özetlediğimiz gibi olması gerekirken yaşayarak da gördüğümüz gibi globalizm, her bilimsel buluşu insanın kahırlı çilesini azaltmak, acılarını dindirmek ve toplumsal barış ve dinginlik yaratmak için değil insanlığın ve evrenin dehşet dolu çığlığına dönüştürmek için kullanıyor. Dünyamızı ve insanlığı müthiş bir kaos ve karanlığa sürüklüyor. İnsanlığın ve evrenin mevcut somut gerçekliğini ve gereksinimlerini görmezlikten geliyor. YDD bilmi hoyratça kullanarak toplumda ve doğada tahribat ve karmaşa yaratıyor. Gerçeğin hata yapana karmaşa yapandan daha yakın olduğunu insanlık ve toplumlar tarihi defalarca göstermiştir. Çünkü hata gerçeğe doğru gidilirken yapılır. Bir diğer anlatımla hata sadece gerçeğe ulaşmayı geciktirir, ama karmaşa gerçeğe gidişte değil kendi

ekseninde dönüşün bir sonucu olarak oluştuğu için gerçeğe hatadan daha uzaktır.

Globalizm bilmi hoyratça kullanarak hata yapmıyor, karmaşa yapıyor. Çünkü sistem insanı ve toplumu kurtuluşa doğru götürmüyor, sömürü çarkının etrafında döndürerek karmaşa yaratıyor. Diğer bir anlatımla globalizm, toplumun diyalektik gelişim ve ilerleyişini engellemek bu gelişimi tersine çevirebilmek için toplumu sömürü çarkının dişlilerine takıp kendi ekseninde çevirerek karmaşaya sokuyor. O nedenle de kapitalist sistem globalizm koşullarında gerçeğe daha uzak bir mesafeye sürüklendi. Dolayısıyla kendisi de bir toplumsal sistem olan kapitalizmin çelişkileri de eskisinden daha farklı boyutlar ve nitelikler kazandı.

Bir dünya oligarşisine doğru gitmekte olan bu süreç, kendi karşıtına dönüşmenin nesnel ve öznel nedenlerini de geliştiriyor. Karşıtlar birliği diyalektik yasasını yok eden bir olgu henüz oluşmadı. O nedenle de karşıtların birliği yasası devam ediyor. Kapitalist emperyalizmin globalizm boyutuna büyüme süreci beraberinde kendi karşıtını da geliştirdi ve geliştiriyor. Bu gelişim sürecinde, bilim ve bilimsel yöntemleri insani değerler ve doğayı tahrip etmek için kullanarak insanlık ve sistem arasında büyük bir uçurum yarattı. Kullanmış olduğu sömürü amaçlı baskı ve doğada yaratmış olduğu tahribat sınıf ötesi öfkeleri de üzerine çekiyor. Nefretin kaynağı haline geliyor. Maddi, manevi, etik ve kutsal değer taşıyan ne varsa herşeyi sömürü ağı içerisine almış olan kapitalizme karşı sınıf mücadelesinin yanında yeni mücadelelerin oluşup gelişmesini de olanaklı kılıyor. Kapitalizm sömürü alanlarını öyle genişletti ki; artık-değer sömürüsü sıradan bir konuma dönüştü.

İletişim, enformasyon gibi bilimsel emek ürünleri giderek kapitalist pazarın önemli sektörleri arasına girdi. Bir çok aydın "enformasyon toplumu" ya da "bilgi toplumu" gibi kavramlar kullanarak kapitalizmin bugün önemli kâr sektörü haline getirmiş olduğu bu bilimsel emeğin üretim dallarını geleceğin toplumsal sistemi olarak yorumluyor. Bu temaya dayalı çok önemli kurgular yapılıyor. Bu kurguların tutarlılığı ya da gerçeğe yakın postulalar olup olmadığı fazla önemli değil. Ancak bilimsel emeğin giderek toplumsal ilerlemede eskinin ya da eskiyenin

aşılıp yeninin yaratılmasında çok önemli konumlar elde etmesi önem taşıyor. Üretim tarzı ve araçlarının değişmesi: üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkilerin bir toplumsal sistemin ilerlemesine üretim araçlarıyla üretim güçleri arasındaki çelişkinin bir momentte kesişip tıkanmasının ise sistemin çöküşünü ifade etmesi biçimini de değişime uğratır. Bütün sürecin tek belirleyenin kollektif emek olması durumu değişir, entellektüel emek de sürecin belirleyecilerinden birisi olur. Ve giderek de başlıcası haline gelir. Bilimsel emeğin üretim süreci ve toplumsal ilerlemenin lokomotifi haline gelmesi: 1- Emekçi sınıfa bilinç taşıma tartışması ve işlevini bitirir, çünkü işçi sınıfına dışardan yani aydınlar tarafından bilinç taşıma anlayışı ve bunun örgütlenmenin kurumlarından birisi haline getirilmesi, işçinin sınıf bilinci ile değil sınıf sağduyusuyla hareket ettiği durumundan kaynaklanmıştı. Bilimsel emeğin sürecin önüne geçmesi sonucu aydınların işçi sınıfına dışarıdan bilinç taşıma gereksinmesi de ortadan kalkmıştır. Sınıfa bilinç götürme gibi aydın ukalalığının ortadan kalkması ve 2- Bilincin, kararların, örgütsel hiyerarşinin benzetme uygunsa emir komuta zinciri içinde işlemesi dolayısıyla da gardiyan buyruklu tavırlar sergileyen küçük burjuva ahkam kesiciliğini de gereksiz kılmıştır.

3- Toplumsallık ve örgütlülük adına kişinin bireysel iradesinin kırılması edilgen hale getirilip yukarıdan karar, görev ve emir beklemesi olgusu da sorgulanma noktasına gelmiştir.

Bilimsel emeğin üretim sürecinin belirleyeni haline gelmesi durumu; sadece emek dünyasındaki birleşen ve organize olma konularında değişimlere neden olmakla kalmaz, iktisadın doğal ve temel öğeleri olan üretim, tüketim ve üleşimde de önemli değişiklikler yaratır. Bilimsel üretim hem tarz hem de biçim itibariyle kollektif emekten farklı olacaktır. Her üreten aynı zamanda bir tüketen de olduğu için bilimsel emeğin ürününün tüketimi de kollektif emeğinkinden farklılık gösterecektir. Her üretim kendi doğasında üleşimi yani paylaşımı da barındırır. Bilimsel emeğin ürününün patronla emek arasındaki paylaşımı, kollektif emeğin ürününün işçi ile patron arasındaki paylaşımına benzemiyecektir. Örneğin, bilimsel yayın yapan dergilerin verdiği bilgiye göre Gen Mühendisliği giderek bir Gen pazarı yaratmaktadır. Üs-

telik çok önemli bir pazar olacağı, astronomik kâr rakamlarının döneceği iddia ediliyor. Bu büyük sömürü potansiyeli taşıyan Gen pazarı "iyi gen, kötü gen" ayrımı gerçekleştirmesi durumunda gen ticaretinin yeni boyutlar kazanacağına kuşku yoktur. Yakın bir gelecekte bir gen borsasının oluşması hiç de şaşırtıcı olmaz.

Bütün bunları kapitalizm gözünü kör etmiş kâr hırsıyla insanlığa karşı kullanabilir. O durumda insanlığı bitirir. Ama bilimsel emek ve genel emek gücü buna fırsat vermeyecek, insanlığa karşı görevini yerine getirecektir.

BİLİMSEL EMEK VE SİSTEM KARŞITI MÜCADELE

20. yüzyılın devrimlerine proleterya öncülük etmiştir. Bazılarına (ulusal kurtuluş) ideolojik öncülük bazılarına ise (demokratik devrim, demokratik halk devrimi, sosyalist devrim) ideolojik, politik ve örgütsel olarak öncülük etmiştir. Sosyalist sistemin, kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketinin ve ulusal kurtuluş mücadelelerinin bir dünya bileşeni olarak; öncülük etmiş oldukları devrimler sonucu oluşmuş olan reel sosyalizm ve kapitalist olmayan yoldan kalkınmaya çalışan bağımsızlıkçı ülkeler 20. yüzyılın sonlarına doğru yıkıldılar. Fakat geriye çok büyük deneysel birikimler ve değerler bıraktılar.

Bu birikim ve değerlerin yerli yerinde kullanılması ve geleceğe ışık tutacak şekilde geliştirilmesi durumunda 21. yüzyılın toplumsal ilerleme ve devrim sürecine bilimsel emeğin ortak öncülük edeceğini iddia etmek hiç yanlış bir belirleme olmayacaktır. 20. yüzyıl proleter devrimler çağı olarak nitelendirilmişti. 21. yüzyılın bilimsel emeğin ortak öncülük edeceği devrimler çağı olarak nitelendirilmesinin toplumsal ilerleme ve toplumsal devrimlerin tarihsel ve diyalektik gelişimine ters gelen bir yanı yoktur.

Sınıflı toplumlar tarihinde toplumsal ilerleme ve devrimler hep üretim araçları özel mülkiyet sahipliği ile üretici güçler arasındaki çelişkilerden kaynaklanmıştır. Özel mülkiyet sistemleri olan köleci ve kapitalist sistemlerin devrimsel dönüşümleri bir süreçte ve dünya çapında olmuştur. Ama kapitalizmden sosyalizme devrimsel geçiş süreci

tek bir süreç olarak dünya çapında bir dönüşüm seyri izlememiştir. Bunun bir nedeni reel sosyalizmin yetmezlikleri ve yapmış olduğu korkunç yanlışlıklarsa diğer nedeni de kapitalizmin hızlı iç başkalaşımlar yaşayarak üretim süreci tarzında değişiklik yapması ve üretim güçleriyle üretim araçları arasındaki ilişkide yapmış olduğu dönüşümlerdir. Bunların en önemlisi; entellektüel emek gücünü üretim sürecine eklemleyerek; kollektif emek gücüyle üretim aracı arasındaki çelişkiyi zayıflatması olmuştur. Böylece toplumsal sistemleri temelden sarsan ve gelecek sisteme analık eden üretim araçları özel mülkiyet sahipliğiyle üretim güçleri arasındaki çelişkiyi sistemi dönüştürme gücünden yoksun bırakmıştır. Bu önemli değişimi görüp değerlendiremeyen 20. yüzyılın devrim güçleri devrim sürecinde hep eski üretim gücü ve ilişkileri arasındaki çelişkiyi zorlamıştır, fakat o çelişki de yukarda belirtmiş olduğum değişim nedeniyle düzeni değiştirmeye yetmemiştir.

Ancak doğmuş ve bugün hızla gelişmekte olan bilimsel emeğin başını çektiği üretim süreci ve bu sürecin ilişki ve çelişkileri giderek daha belirgin hale geliyor. Bu somut verilere bakarak 21. yüzyılın bilimsel emeğin ve kollektif emek gücünün başını çektiği toplumsal ilerleme ve devrimsel dönüşümlerin yüzyılı olacaktır demenin toplumlar tarihinin doğal gelişimine ve diyalektik yasalarına denk bir belirleme olacağına inanıyorum.

Kapitalizmin oluşum ve gelişiminin temelini artık değer yaratmıştır. Kuşkusuz artık değer feodalizm sisteminde vardı. Ancak kapitalizm altında feodal sistem altındakinden farklı olarak hem kapitalizm tarafından ücret ödemesi ile maskelendi hem de sermaye birikimi ve dolayısıyla da yeniden üretim yapılmasını sağladı. Kapitalizmi artık değerin bu durumu geliştirip şekillendirdi.

Kapitalizm bu sömürü zemininde gelişip güçlenip serpilirken kendi mezar kazıcısı olan işçi sınıfının da oluşup, gelişip güçlenmesini sağladı. Bununla beraber işçi sınıfının sistemi olarak nitelendirilmiş olunan sistemin (sosyalizmin) maddi zeminlerini de güçlendiriyordu. 17. yüzyılın ortalarında B. Avrupa'da bir hayaletin dolaştığı, bu hayaletin komünizmin hayaleti olduğu tartışmaları bu nesnel zemin üzerinde yapılmıştı.

Toplumsal gelişim yasası gereği artıdeğer sömürüsünün başal ol-

duğu süreçte nasıl ki kapitalist sistemin mezar kazıcısı olarak işçi sınıfı sistemin karşıt gücü olarak toplumsal muhalefetin en ön saflarına yerleşti. Sonradan hepsi yıkılmış da olsa, 1871'de Paris Komününün, 1917'de Ekim devriminin ve 20. yüzyıl boyunca bir çok toplumsal devrimin öncülüğünü yaptı. Hem kendisinin yaratıcısı (tabi ki tersi de doğru) hem de hasımı olan kapitalizme önemli darbeler vurdu. Üretim araçları ile üretici güçlerin değiştiği koşullarda eşyanın tabiatı gereği sistem karşıtı güçler arasında sıra-konum itibarıyla bir değişim kaçınılamaz olacak ve sistemi aşma işlevi de esas itibariyle ona düşecektir.

Sınıflar mücadelesi tarihi, sınıf mücadelesinin bir soydan kalma mirası değil karşıtların bir çatışması olduğunu defalarca göstermiştir. İşçi sınıfı son derece hantal, sistemin içine oturmuş bir görünüm arzediyor. B. Avrupa (sarsıcı eylemlerde) işçi sınıfı uzun yıllardır kapitalist emperyalist sistemi sonrası eylemde bulunmadı. Özellikle de ülkesinin emperyalist sermayesinin, geri kalmış ülkelerde yapmış olduğu acımasız talana ve Afrika'da milyonlarca çocuk kadın, yaşlı, genç insanların acından ölmeye mahkum edilmesine karşı herhangi bir itirazda bile bulunmadı. Onlarca yıldır basın ve yayın organlarında Afrikalılar'ın acından öldüğünü izliyor. Bu insanlık dışı manzaranın kendi ülkesinin emperyalist sisteminin öldürdüğünü biliyor. Savaşlarda kullanılan bombaların, çoluk çocuk demeden herkesi öldüren hardal vb. öldürücü gazların, kitle imha silahlarının bil cümlesinin kendi ülkesinde yapıldığına tanıklık ediyor ve en önemlisi kendisi üretiyor. Bunların insanları ve doğayı nasıl tahrip ettiğini biliyor. Ama bir tek gün bunların üretiminin durdurulmasına ve protesto için başka bir eylem yapmaya teşebbüs bile etmiyor. Burjuvazi ile anlaşmış onun artıkları ile yutkunup idare ediyor. İşçi sınıfı insanlık için ve insani açıdan uzun yılllardan beri fazla birşey yapmadı. İnsanlığın ortak evi olan dünyayı yıkıma sürükleyen işletmelerde sessizce çalıştı ve çalışmaya devam ediyor. İnsanlık adına bir sefer olsun dünyamızı yıkıma götüren o iş yerinde eylem yapmıyor. O nedenle de işçi sınıfı insanlık için iyi bir sınav veremedi. Dolayısıylada emekçilerin ve insanlığın öncü sınıfı olma yeteneği gösteremedi. Dünya devrim sürecinin nesnel olarak 20 yüzyılın son çeyreğinden beri insani olanla sınıfsal olanın bir birleşen düzlemine yükselmesinden

bu yana işçi sınıfının genel tavır ve burjuvazi ile al gülüm ver gülüm tutumuna girişi gibi olgular sınıfın bu toplumsal devrim sürecine tek başına öncülük edemiyeceğini göstermiştir.

Doğa boşluk tanımaz. Nitekim ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerinin Yugoslavya'ya saldırdıkları sırada "G 8'lerin" burada yapmış olduğu toplantıya karşı çevrecilerin, yeşillerin, işsizlerin ismi yeni yeni duyulan çeşitli dernek ve örgüt üyelerinin onbinlerce kişiyle "G 8'leri protesto etmeleri; emperyalist sömürüyü kınamaları dolayısıyla polisle kıyasıya çatışmaya girmeleri; Nato'nun Yugoslavya'ya saldırısı sürecinde bu saldırılara karşı çeşitli gösteriler yapmaları; Alman yeşillerinin bu nedenle kendilerinden olan dış işleri bakanının kafasına yumurta atarak istifasını istemeleri gibi bir çok eylem yapan ve dünya çapında olaylara dönüştüren sistem karşıtı yeni güçlerin ortaya çıkması kapitalist emperyalizme karşı mücadelenin bir soy mirası olarak işçi sınıfına kalmadığını ve işçi sınıfının dolduramadığı insani olanla sınıfsal olanının bileşenlerinin dinamize edeceği ya da nesnel olgular nedeniyle etmesi gereken dünya devrim süreci öncülüğü boşluğunu dolduracak güçlerin diyalektik yasa gereği oluşabileceğini açıkca göstermiştir.

Bu somut veriler, aynı zamanda bir sömürü sisteminin üretim araçları, üretim süreci tarzı ve üretici güçlerde değişiklik yapmakla bir önceki üretim sürecinin belli güçlerini pasifize etse, çeşitli yöntemlerle etkisiz hale getirse bile, yeni üretici güçlerin oluşacağı sisteme karşı mücadelede pasifise olmuş bir önceki güçlerin yerini alacağını da bilimsel olarak ispatlamaktadır. O nedenle de globalizmin sömürü alanında yaratmış olduğu genleşme ve dolayısıyla da çıkarına zarar verdiği ve geleceğini imhaya yöneldiği toplumsal çevrelerin çoğalması ve sınıf mücadelesi ile de bütünleşerek sisteme yönelmesini kaçınılmaz kılacaktır.

Bütün bu olgular sınıfların ve sınıf mücadelesinin ortadan kalktığına değil tersine hem 21. yüzyılın dünya devrim sürecinin sadece sınıf mücadelesi ve işçi sınıfıyla dinamize edilip devindirilemeyeceğine hem de sınıf mücadelesinin de yeni boyutlar kazandığına işaret etmektedir. Dolayısıyla bilimsel (evrensel) emeğin üretim süreci ve sürecin oluşturduğu tarzı denetlemesi, bu denetleme sonucu doğal müdahale işlevini üstlenmesi zorunlu olacaktır. Örneğin bugün düşünsel kurgu-

lamayla emek pazarının yanısıra bir gen pazarının da açılması "iyi gen, kötü gen" ayrımının yapılarak meta gibi pazarlanması durumunda: kollektif emek artı değer üretirken gen üreticileri yada gen mühendislerin üretip pazara sürdüğü gen belkide artık-değer sömürüsünden daha fazla kar getirecektir. Asıl amacının kâr olması nedeniyle sermayenin gen pazarına her geçen gün artan ölçüde ilgi duyacağı kuşkusuz. Kollektif emeğin etkin olduğu bir üretim süreci tarzında nasıl ki üretiminin çarkını durdurmak gerekirse kırmak kollektif emeğin elinde ise, bilimsel emeğin etkin olduğu bir üretim süreci tarzında da üretimin çarkını durdurmak ya da gerekiyorsa kırmak da bilimsel emeğin elinde olacaktır. Tabi ki, bu etkin olma olayı sadece bilimsel teknolojik üretim ve bilimsel araştırma ve bilimsel bilgi kullanma alanlarında olmayacaktır. Teknolojinin sanayi üretimine girmesi ve dolayısıyla da üretim sürecindeki tarz değişimiyle birlikte bilimsel emek sanayi malları üretim alanında kollektif emekle eklenerek bütünleşti ve üretim sürecinde aktif, etkin bir konum elde etti. O nedenle de bilimsel emek; sadece bilim üretimi alanında, laboratuarlarda ve kaşiflik ortamlarında değil meta üretimi alanında da etkin konumlara geldi ve bu etkinlik her geçen gün biraz daha artmaktadır. Gelişen bilimsel çalışmalar bilimsel bilgi kullanımı bilim ile ilgili etkinliklerin artması giderek kadınların da bu alana ilgisinin çoğalması ve bu alandaki katılımını artırması bilimsel emeğin genel üretim sürecindeki katkı ve etkisini daha da artıracaktır.

Bilimsel emek genel üretim sürecinde (sanayi üretimi, teknolojik üretim, bilimsel araştırma, kaşifler, bilimsel bilgi kullanımı) artan bu gücünü ve etkinliğini; globalizmin insanı ve doğayı tahribe yönelmesine karşı insanlık adına kullanmak durumundadır. 20. yüzyıldaki toplumsalın kendi sonuna geldiği, yeni bir toplumsalın ise oluşum sürecine girdiği günümüz dünyasında insanlık ve doğa kelimenin gerçek anlamıyla uçurumun kenarına doğru sürükleniyor. Sömürü tümüyle canavarlaştı. Sermayenin bu ahlak dışı sömürü anlayışı ile bilimsel emeği tümüyle denetimi altına alması, bilim dünyasının önemli bir kesimini sömürünün ahlaksızlığı alanına çekmesi ve kopyalama yada insan genleriyle oynama yöntemleriyle kendine göre bir insan tipi veya toplumu

yaratmaya yönelmesi her şeyin sonu olacaktır. Ama eğer bilimsel emeğin önemli bir kısmı; sermayenin iktisat ve iktisat dışı baskılarına boyun eğmez, insan ve doğaya ait olan tüm değerlere sahip çıkmak ve korumak tercihinde bulunursa; kollektif emek ve insanlıkla bütünleşerek bu sömürü çarkını kırarsa insani bir sisteme yönelmenin yolu açılabilir.

Globalizm ile gelinmiş olunan bu nokta bir yol ayrımı niteliği taşıyor. Ya kudurganlaşmış bu sermaye sistemi toplumu ve doğayı mahva götürecek ya da insanlık galip gelip bu dizginlerinden boşanmış ahlaksızca gidişe dur diyecektir. Bunun ortası hemen hemen kalmamış durumda ya bu gidiş insanlık tarafından durdulacak ya da insanlık uçuruma sürüklenecektir. Öyleki globalizmin mimar ve yönlendiricileri bile bu gidişi tehlikeli bir gidiş olarak belirtiyorlar. Onlar ki; ekmeklerini insan kanı ve göz yaşlarına banarak yiyen ahlaksızlığın sembolü emperyalistlerdir. Bu kan emiciler bile gidişattan endişe duyuyor ve düzeni biraz "insanileştirmek" gerekir diyorlarsa tehlikenin ulaştığı boyutların ürkütücü olduğunu bilmek gerekir. Ancak bu globalizm çarkının başında bulunanların "insanileştirmek" vb. gibi söylemlerine güvenilmemelidir. Çünkü onlar her koşulda sömürü düşünür, onun koşullarını yaratmaya çalışır. İnsani olan her şey onlara yabancıdır. İnsani anlamda ifade ettiği her şeyin altında mutlaka bir çıkar ve sömürü vardır. Bu yöntem burjuvazinin değişmez karakteri olmuştur. Yaşanarak geride bırakılmış olunan kapitalizmin yüzlerce yıllık tarihi burjuvazinin bu ahlak düşkünlüğünün somut tanığıdır.

İşçi sınıfı, kendi sınıf çıkarları için burjuvaziye karşı mücadele ederken, burjuvazinin ahlak ve insanlık dışı yönelimlerini de önlüyordu. Kendisi için sınıf olmasından sonra, işçi sınıfı burjuvazinin karşısında ideolojik, politik, ekonomik, etik ve toplumsal sistem önerisiyle modern bir sınıf olma yeteneği kazandı.

İşçi sınıfının tarihte almış olduğu yer itibariyle ve yaratmış olduğu alternatiflerle kapitalist sistem karşısında önemli bir tehdit unsuru oldu. Bu tehdit unsuru olma konumunu burjuvazi ile sınıf uzlaşmasını sağlayıp sistemle kaynaşıp sınıf taciri sendika ve yöneticileri ve buna denk sendika ve partiler oluşturuncaya kadar devam etti. Ancak bu sınıf uzlaşmacı politikalar buna denk örgütlenmeler en az burjuvazi ka-

dar ahlaktan ve insanlıktan yoksun hatta çoğu durumlarda etiksel açıdan burjuvaziyi bile geride bırakan önderler (!) oluştuktan sonra, burjuvazinin her tür insanlık dışı eğilimlerinin önündeki engel ortadan kalkmış oldu.

Ne ki insanlık tarihin her sürecinde kendini yeniden üretme, yeni insan tipi yaratma, eski köklerinden kopma ve yeni bir tarihi yaratmaya yönelmeyi bilmiş ve başarmıştır. Köle insan tipinden bugünkü insan tipine ulaşmayı nasıl başarmışsa ve her süreçte de kendi öncülerini yaratmışsa bugün de yaratacaktır. Nesnel ortam ve somut veriler bu sürecin toplumsal ilerleme ve devrimsel dönüşümlerine bilimsel emek gücünün kollektif emek gücüyle birlikte öncülük edeceğine işaret ediyor.

SINIFSAL OLANLA İNSANİ OLANIN BÜTÜNLEŞMESİ

Kapitalizmi yaratan ve kapitalizmin de şekillendirdiği sistemin iki modern sınıfı yanında tüketim doyumsuzu denebilecek bir toplum kesimi de oluşmuştur. Bir yanda sermaye insani olan ne varsa onu tahrip ederken bir yandan da bu (giyim, israf, zevk, aşk, hırs, seyahat vb.) bu doyumsuz toplum kesimi dejenarasyonu alabildiğine hızlandırıyor. Çeşitli çılgınlıklarla, yüzyıllardır hatta binlerce yıldır insanlığın yaratıp biriktirdiği bütün güzelliklerin terminatörlüğünü yapan bu toplum kesimine nicel bakımdan oldukça geniş kitlede bu olup bitenlere bütün olanaklardan yoksun bir şekilde seyirci olmak zorunda bırakılmış. Bu durumda sistemin bizzat kendisi insanlık suçu işleyen bir sistem haline geliyor. Çünkü işçi sınıfı da uzun bir süredir insani olan sorunlara mesafeli durmaya devam ediyor. İşçi sınıfı, onun siyasi partileri, onun adına kurulmuş ve yıkılmış olan reel sosyalizm, sadece sınıfsal olanı amaç edindi. İnsani olanı dışlamadı ise bile ona sahiplenmedi, duyarlı bir davranış göstermedi. İnsani olanla sınıfsal olanı bütünleştiremedi. Hatta reel sosyalizm koşullarında hem insan haklarına hem de doğaya karşı önemli suçlar işlendi. O nedenle de ideolojik, teorik, pratik örgütsel ve amaç olarak müthiş bir darlık içine düşülerek içe büzülündü. Reel sosyalist ülkelerde gözü kapalı sisteme bağlanan işçi sınıfı kapitalist ülkelerde ise burjuvazi tarafından çıkar alanına sürüklenip kirli sömü-

rü payından bir kısmı da işçi sınıfına verilerek sınıf bakış açısı daraltıldı. Sınıf kabuğuna hapsedilerek amaçları o kabuk içinde boğuldu. Dar sınıf çıkarları özellikle de emperyalist ülkeler işçi sınıfının gözünü o kadar köreltti ki, burjuvaların ağzına bal diye sürdüğü geri kalmış ülke halklarının kan, irin ve gözyaşlarından oluşan yiyeceğin pis tadını, kokusunu bile fark edemediler.

İşçi sınıfının dünya anlayışını saf sınıf çıkarlarıyla sınırlaması burjuva ideolojisi ve kültürünün etkisinde kalmaktan başka anlam ifade etmiyor. Zaten etmediği yaşanan ve yaşanmakta olan sınıf mücadelesi tarihi içinde de somut olarak görüldü. Sözü edilen şeyin "ekonomizm" ya da "sendikalizm" olmadığını belirtmek isterim. Yani işçi sınıfının sadece ekonomik çıkarları için sendikalaşıp sendikalizm ya da ekonomizm denen doğrultuda mücadele sürdürmesinin bir eleştirisi değildir bu yapılan. Ekonomizm ve sendikalizm çok eleştirilmiştir. Ancak söz konusu eleştirilerde sınıfsal olanla insani olanın bütünleştirilip sentezleştirilmesi söz konusu edilmiyordu. Ekonomizm ve sendikalizm eleştirilirken onun yerine sınıf sendikacılığı öneriliyordu. Bu doğrultuda; sınıfın politize olması ekonomik mücadele ile birlikte politik mücadeleye de ağırlık vermesi bütün grevlerini ekonomik kazanımları için değil, bir kısmını politik kazanımlar, politik çıkarlar için yapması öneriliyordu. Söz konusu ideolojik, politik yaklaşıma göre sınıf sendikacılığı doğrultusunda sendikal örgütlenmenin sınıfın partisinin paralelinde olması ya da ona yakın politikalar benimseyip hayata geçirmesi gerekiyordu. Ancak sınıf sendikacılığı doğrultusunda yapılan örgütlenmeler ve verilen mücadelenin her iki sistem altında da gerçekleşmiş olmasına rağmen her iki (kapitalist, sosyalist) sistemde de ne işçi sınıfı kurtulabildi ne de insanlığa kalıcı bir yarar sağlayabildi. Bu örneklerden birisi yani kapitalist dünya ile ilgili olanı için İngiltere'yi reel sosyalizm açısından da Sovyetler Birliği'ni ele alıp değerlendirdiğimiz zaman ahım şahım bir politika ve örgütlenme olarak sunulan sınıf sendikacılığının en büyük öğretmen olan hayat öğretmeninden iyi not almadığını kolayca görebiliriz.

Vermek istediğim iki örnekten ikincisi yani Sovyetler Birliğine ait olanın da işçi sınıfı devrim yaptı, devleti ele geçirdi, sınıf sendikacılığının dik-alasına sahipti onlarca yıl sonra devleti ile birlikte yıkıldı, da-

ğıldı sonra ne oldu sınıf sendikacılığına, şimdi ne yapıyor belli değil? Belli olan bir şey var o da söz konusu devletin, proleteryanın sınıf sendikacılığı temelinde örgütlü olmasına rağmen proletaryanın devleti olmadığı, sınıf sendikacılığının ise bu konuda fazla işe yaramadığıdır.

Bilinebileceği gibi, sınıf sendikacılığı Lenin tarafından savunulmuştur, ekonomizm ve onun sınıf örgütlenme biçimi sendikalizm de en çok Lenin tarafından eleştirilmiştir. Lenin'in Bolşevik partiye paralel olarak Rusya'da sınıf sendikacılığını organize ettiğinden kimse kuşku duyamaz. Bunun sayısız belgeleri var, bunu herkes bilir. O nedenle üzerinde fazla durmuyoruz. Ancak sonuca baktığımız zaman sınıf sendikacılığını sosyalizm altında teorik olarak kendisine yüklenmiş olan işlevin sahibi olmadığını görüyoruz. O nedenle de bu örnek sınıf sendikacılığının politik perspektifinin tekrarlanmaya değer bir yanının olmadığını gösteriyor. Bu örneğe bakarak da, dar sınıf çıkarları politikasının insani olanı içermediği ideolojik, teorik, politik, örgütsel boyutu ile bir bütünlük içersinde ele alınıp genleştirilemediği taktirde tarihte kalmış hali ile bugün tekrarlanmasının fazla bir anlam ifade etmeyeceğini belirtmek gerekiyor. Artık sınıf sendikacılığı anlayışının işçi sınıfını kurtaran bir anlayış olmadığı tarih tarafından da ispatlanmıştır.

İngiltere örneğine gelince; İngiltere işçi sınıfı 19. yüzyılın ortalarında o dönemin en önemli işçi hareketi olan Çartizm hareketini yarattı. Süreç içerisinde, Çartizm hareketinden ayrı oluşmuş bir aydın hareketi olan Fabiyanlar'la birleşerek üyelerinin tamamına yakını işçi olan İşçi Partisini kurdular. İngiltere işçi sınıfı, bütün burjuvalardan bağımsız olarak kendi partisini kurup siyasi arenaya inerek kendiliğinden sınıf olmaktan çıkıp kendisi için sınıf olma düzeyine yükselmiştir. Gelinmiş olunan bu düzlem, ekonomizm ya da sendikalizm düzlemi değildir. Elbette ki, kendisi için sınıf olma düzlemi otomatik olarak ekonomizm, ya da sendikalizmi aşıp sınıf sendikacılığını oluşturmayı ifade etmez. Ama kendi sendikasını kurmuş ve kendi dışındaki siyasi partilerden ayrı, onlardan bağımsız olarak kendi siyasi partisini de kurmuş ve bu partiyi kendi sendikal örgütü ile bütünlüklü toplumsal yapılanma haline getirmişse, bu düzlem: hem kendisi için sınıf olma hem de sınıf sendikasını oluşturma düzlemidir. İngiltere işçi sınıfı bütün bu

sendika ve siyasal örgütlenmesini eksiksiz olarak yapmıştır. Bunları yapmakla kalmamış işçi sınıfını ülkenin (İngiltere) en büyük siyasi gücü haline getirerek iktidara da taşımıştır. Bu örnekte ekonomizm veya sendikalizm aramak boş bir çaba olur. İngiltere işçi sınıfı sendikasını siyasal partisiyle paralel konuma getirerek ekonomik mücadele ile siyasal mücadeleyi bütünleştirmiş, sınıf sendikacılığının önemli bir örneğini yaratmış ve kendi sınıfını iktidara taşımıştır.

Dolayısıyla İngiltere işçi sınıfı, sistemden payını almıştır. Toplumsal sistemdeki ekonomik siyasal yerini kendi sınıf çıkarı ve gücü oranında doldurmuştur. Bu sistemdeki toplumsal ve dokusal denge burjuvazi ve işçi sınıfı çıkarı üzerine kurulmuştur. Toplumsal iş bölümü üretim ve paylaşım esas olarak bu iki modern sınıf ekseninde oluşmuştur. Paylaşım, emek ve sermaye uzlaşısının sentezi olarak gerçekleşiyor. Bu toplumdaki denge ve bu iki sınıf temelinde kurulmuş durumda modern sanayinin bu iki modern sınıfının -hangi sınıfının hangisinden daha az ya da daha çok pay aldığına bakmadan söyleyecek olursak- İngiltere kapitalist emperyalist sistemi üzerinde bir mutabakat içinde olduğunu kolayca söyleyebiliriz. Oluşmuş olan bu mutabakata bakarak İngiltere işçi sınıfının kendi çıkarını bilip bilmediği sorusunu sorup yanıtını da yine kendimiz verecek olursak, her halde hayır bilmiyor olmayacaktır. Bu ortamda böyle bir sorunun yanıtı, İngiltere işçi sınıfı kendi çıkarını iyi biliyor şeklinde olacaktır.

İki modern sınıf arasında elbetteki bir sınıf çıkarı çatışması vardır. Ama bu çatışma sınıf savaşı zemininde değil sınıfsal uzlaşma ve mutabakat temelinde devam ediyor. İngiltere örneğinde görüldüğü gibi İngiltere işçi sınıfı sınıf çıkarını sınıf mücadelesi temelinde sürdürerek iktidara geliyor, fakat sistemi değiştirmek ya da dönüştürmek için değil, emperyalist burjuvazi ile mutabakatını pekiştirmek, sistemi güçlendirmek için geliyor. Peki şimdi soralım: İngiltere işçi sınıfının izlemiş olduğu bu yol ve yöntem İngiltere işçi sınıfının çıkarlarına aykırı ya da onun sınıf çıkarlarını dışlayan bir işleve sahip midir? Konuya dar sınıf çıkarı açısından bakıldığı zaman bu sorunun yanıtı hayır olur. Ama soruna sınıfsal olanla insani olanın bütünlüğü açısında bakıldığı zaman insani bakımdan kabul edilemez bir yöntem olarak nitelenmek durumundadır.

İşçi sınıfı kapitalist sistemde iktidar da olsa muhalefette de kalsa

burjuvaziden kırıntıdan öte bir pay alamaz. Kendi üretmiş olduğu artık değerin bir kısmı için bile burjuvaziden ufak bir kırıntı alsa dahi bir sınıf çıkarı sağlamış olacaktır. Dar sınıf bakışı açısıyla yaklaşıldığı taktirde bu durum olumlanabilir. Ancak olguya insani açıdan bakıldığı zaman İngiltere işçi sınıfı; burjuvazinin egemenliği altına almış olduğu ülkelerden elde ettiği sömürüye göz yumduğu ve hatta pay aldığı için insanlık suçu işliyor denilebilir. Çünkü sömürü karakteri itibariyle gayri insani bir eylemdir. Ona ortak olmak, göz yummak gayri insani suça iştirak etmek anlamına gelir. Globalizm koşullarında bunun anlamı daha da ağırdır. Çünkü daha önceki bölümde belirtmeye çalıştığım gibi globalizm altında burjuvazi sadece artık değer sömürmekle yetinmiyor. İnsani, etik ve kutsal ne varsa hepsini sömürü metası haline getiriyor. Hem de yüz milyonlarca insanı açlıktan ölmeye mahkum ederek. Bunlar açık insanlık suçudur. İngiltere işçi sınıfının görmezden gelip İngiltere kapitalist emperyalist sistemle al gülüm ver gülüm havası içinde mutabakatını devam ettirmesi insanlık suçuna kayıtsız şartsız iştiraktan başka anlama gelmez.

Bu bağlamda işçi sınıfının; kendiliğinden sınıf olmaktan çıkıp kendisi için sınıf haline gelmesi, sınıf sendikacılığına sahip olması, ulusun öncü sınıfı düzlemine çıkması gibi olasılıkların ya da olması gerekenlerin tümünü oldurmuş olsa ne anlam ifade eder? Somut bir örnek olarak ele alıp gelişim sürecini özetlemiş olduğum İngiltere işçi sınıfının olması gereken bütün süreçleri yaşamış olması insanlık açısından insanlığın çıkarına olarak neleri çözmüş olduğu? İşçi sınıfı ve onun mücadelesinin ilk başladığı kıta olan Batı Avrupa ülkelerinin hepsine bakılması durumunda da manzara ve sonuç değişmeyecektir. İngiltere işçi sınıfını bir örnek olarak ele aldık. Yoksa durumunun diğer B. Avrupa ülkeleri işçi sınıfının durumundan farklı olmasından değil İngiltere işçi sınıfının yaşamış olduğu süreci B. Avrupa ülkelerinin bütün işçi sınıfları yaşamıştır. Ve hepsinin gelmiş olduğu sonuç aynıdır.

Peki bütün bunlar neyi ifade ediyor? Reel sosyalizm ve kapitalizm altında yaşanmış olunan bütün bir sınıf tarihi, yaşanmış olunan somut olaylar ışığında insana bilimsel olarak nasıl bir görüntü veriyor?

Sınıfın bittiği, sınıf mücadelesinin sona erdiğini mi? ya da "elve-

da proletarya" yaklaşımının doğruluğunu mu? HAYIR.... Asla!

Günümüz dünyasında bu iki modern sınıf (proletarya ve burjuvazi) hala var ve aralarındaki çelişki de var olmaya devam ediyor. Ne burjuvazi bir sömürücü sınıf olmaktan çıktı ne de işçi sınıfı artık değer üreten bir sınıf olma niteliğini kaybetti. Her iki sınıf arasındaki emek sermaye çelişkisi ve bu çelişkinin uzlaşmaz karakteri var olmaya devam ediyor. Bu çelişkiyi oluşturan faktörlerde azalma değil, her geçen gün artışlar oluyor. Söz konusu çelişkiyi yaratan üretim güçleri ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki ilişkiye globalizm koşullarında yeni faktörler eklenerek çelişki derinleşmektedir.

Bu faktörlerden birincisi ve diğerlerine analık edeni burjuvazinin sömürü peşinden koşarken bütün toplumsal ve etik değerleri hiçe sayarak insanlıktan çıkmış yüzünün iyice teşhir olmasıdır. İkincisi; üretim sürecindeki tarz değişimin nesnelleşmiş emeği üretim sürecinin asli unsuru haline getirerek canlı emeği yani işçileri sürecin seyircisi haline getirmesi ve işe yaramaz hale gelenleri acımasızca dışlarken geriye kalanların vazgeçilmez bir konum kazanması, üçüncüsü; taşıma hareketi sonucu geri kalmış ülkelerin işçi sınıfı ve emekçi halkları ile emperyalist ülkelerin işçi sınıfı ve emekçi halkları diyalektik yasa gereği somut ve nesnel bağlarla bağlı ilişkiler ağı içine girmeleri ve birbirini etkilemeleri ve son olarak da; kendi burjuvazisi ile mutabakat sağlamış olan ülkelerin işçi sınıfının mütabakatının stratejik bir nitelik taşımaması nedeniyle insanlık ve doğa karşıtı suçların çoğalması durumunda bu mutabakatın bozulması ve onun yerine dünya işçi sınıfı ezilen halkları ve de bilimsel emekle birlikte kalıcı ve stratejik nitelikte mutabakatlarının gerçekleşmesinin kaçınılmaz oluşu. Bunlara ek olarak gelişmekte olan sistem karşıtı daha fazla güç sayılabilinir. Ama gerek görmüyoruz çünkü olgu yeterince netlik kazanmış durumda.

Ayrıca bütün bu yaşanmış olanlar geçmişte iddia edildiği gibi: işçi sınıfının kendiliğinden sınıf olma düzlemini aşıp kendisi için sınıf ve ulusun önder sınıfı olması ekonomizmi, sendikalizmi aşıp sınıf sendikasını oluşturması bir toplumsal devrim yapması için yeterli olmadığını da kanıtlamıştır. Yukarda incelediğimiz örnekte İngiltere işçi sınıfının bütün bu aşamaları yaşamış olduğunu gördük bütün bu birikim ve

yapılanmasıyla İngiltere işçi partisinin tek başına iktidar olduğu geçmiş dönemlerde partinin üyelerinin % 90'ndan fazlasını işçiler oluşturuyordu. Yani işçi partisi İngiltere işçi sınıfının partisi durumundaydı ve bugün de öyle ve yine tek başına iktidarda.

Partinin siyasi yelpazesinde faaliyet sürdüren sendika ve diğer (kooperatif, sağlık, konut, araştırma vb.) toplumsal örgütlenmeleriyle bütün kurumlar toplamı bir yapılanmaya sahip olan İngiltere işçi sınıfı daha önce iktidara gelişinde de bugünkü iktidarında da hiçbir şekilde toplumsal bir devrime yönelmedi. Bunun aksini gösteren herhangi bir veri de yoktur. Ancak İngiltere işçi sınıfının sınıf temelinde böylesine güçlü ve örgütlü olmasına işçi sınıfı içerisinde Çartizme varan çok eski bir tarihi geçmişi bulunmasına ve kendi sınıf gücüne dayanarak iktidar ve ana muhalefet olmasına rağmen toplumsal bir devrime yönelmemesini eleştiren çok olmuştur. İşçi bürokrasisi, burjuvazinin çeşitli oyunları vb. gibi bir çok nedenin işçi sınıfının sosyalizm hedefli toplumsal bir devrime yönelmesini engellediği iddiasında bulunulmuştur ve de bulunulmaktadır. Böylesi gerekçelerin, işçi sınıfına toz kondurmamanın, onu kutsal bir varlık olarak görmenin, onun önünde secdeye eğilerek kutsamanın ötesinde bir anlam taşımadığı, yaşanan tarihi süreçteki somut olgular açıkca göstermiştir. Yaşanan tarih Engels'in; İngiltere işçi sınıfının burjuvalaşmayı kafaya koyduğu, burjuvazisinin sömürgelerden elde ettiği sömürüden payını aldığı ve ağzına sürülen bu bir parmak bal nedeniyle bu sömürüye seyirci kaldığı hatta bu sömürüden dolayı hoşnut olduğu şeklindeki belirlemesini doğrulamıştır. Bu tarihsel gerçeklik nedeniyle de "proleter devrimler çağı" olarak nitelenen toplumsal devrimler, işçi sınıfının en güçlü olduğu B. Avrupa ülkelerinde değil, bir Doğu Avrupa ülkesi olan ve yarı feodal üretim ilişkilerinin egemen olduğu Rusya'da gerçekleşti. Daha sonra da dünya devrim süreci aynı münval üzere bir gelişim seyri izledi. Bu süreçte ne türden devrimlerin olduğunu, sonucun nereye vardığını herkes biliyor.

Toplum bilimi, pozitif bilimin bazı dalları gibi kaşifler manzumesi ya da soyut bilimler bilgi üretimi toplamının bir sentezi şeklinde gelişmez. Toplum bilmi, tarihi materyalizm yöntemiyle toplum ya da sınıfların toplumsal ilerleme, duraksama, geriye düşüş, nicel birikimin nitel sıç-

ramaya dönüşmesi vb. gibi yaşanmış ve yaşanmakta olan toplumsal olayların doğru sentezleri sonucu ortaya çıkan bir yöntemdir. Somut şartlar nesnel olgular ve bilimsel analizler toplum biliminin hareket noktasıdır.

Bu noktadan hareketle, ele aldığımız ve bütün B. Avrupa'yı temsilen ele alınabilecek İngiltere ve reel sosyalizmi temsilen Sovyetler Birliği işçi sınıfını, sınıf bilinci kendisi için sınıf olma düzeyi, sınıf sendikacılığı, iktidarları reel sosyalizm altında proletarya diktatörlüğü, devlet egemenliği, dolayısıyla sınıf egemenliği vb. gibi sınıf yaklaşımı bakış açısı doğrultusunda bakılıp ve sentez yapıldığı zaman sonucun çıplak gözle bile görülecek kadar olumsuz olduğu açıkça görülür. Bir bütünlük arz eden bu sınıf bakış açısının dolayısıyla da işçi sınıfı ideolojisi olarak da nitelenen bu bütünlüğünün tarihi pratiğinin mihenk taşına yetmezliği tümüyle netleşmiştir. O nedenle de tekil yapıların değil, bir bütün olarak işçi sınıfı ideolojisinin ele alınıp kuramsal bütünlüğü içinde bütün fenomenleriyle gözden geçirilerek yeniden örülmesi gerekiyor. Bugüne kadar işçi sınıfının ideolojisi olarak görülen yaklaşım ve ona denk olarak oluşturulan yapılar toplamı yeni baştan şekillendirilmeden yeni olguların ele alınıp, parçalara ayrılıp, parçalar yeniden birleştirilip bilimsel bir sentez yapılmadan "eski tas, eski hamam" özdeyişinde olduğu gibi bu yolda en ufak bir mesafe alınamaz.

İşçi sınıfının; kendini, tüm ezilenleri dolayısıyla da insanlığı kurtarabilmesi için; ulusunun öncü sınıfı olması kendisi için sınıf olması, sınıf sendikasını oluşturması, proletarya partisine sahip olması devrim yapması proletarya diktatörlüğünü kurması dev bir proleter devlete sahip olması gücünün bütün düşman güçlerinden üstün hale gelmesi, büyük küçük bütün düşman güçlerin korkulu rüyası olması silahda, uzayda düşmanlarından en az on yıl önde olması vb. gibi sayfalar dolusu sayacağımız daha bir çok konuda ileri boyutlar kazanması yeterli olmamıştır. Bu gerçeklik tarihi deneyimlerle sabitlenmiştir. Elbette ki bu başarısızlığın pratik, politik, örgütsel vb. bir çok nedenleri var. Ama bu başarısızlığın en temel nedenlerinden biri ideolojik yetmezliktir. Artık dar sınıf bakışlı ve dar sınıf çıkarı etrafında örülmüş olunan sınıf ideolojisi aşılmalıdır.

Gelinen momentte; işçi sınıfının ulusun önder gücü olması yetmez, insanlığın ve onun mücadeleci güçlerinden biri olması gerekir,

kendisi için sınıf olması yetmez, bu sınıf bencil çıkarcılığını aşıp kendisi insanlık doğa ve etik değerler için sınıf olması gerekir; sınıf sendikası oluşturması gibi bir darlığı aşıp kendi sınıf sendikasını insani değerler ve doğa için mücadele eden bir bilince ulaştırması gerekir, proletarya partisi sorunları çözmedi ve çözemez, bütün emekçilerin, evrensel emeğin, doğa savaşçılarının, işsizlerin, insan hakları savunucuların, globalizmin insanlık dışı sömürü ve baskısına karşı koyan herkesin içinde yer alabileceği yığın partisini savunması, kurulmasına öncülük etmesi gerek, proletarya diktatörlüğü yerine; bütün emekçilerin, insani değer savunucularının, doğa savunucularının özgür olduğu, sömürü, baskı, zor ve yobazlığın yasaklandığı bir özgürlükler sistemini savunması gerekiyor. Bir proletarya diktatörlüğü devrildi, gelecekte; üretimde, üleşimde, tüketimde ve her türlü toplum hizmetinde (sağlık, ulaşım, iletişim, eğitim vb.) sadece koordinasyon işlevi yapacak halk idaresini önermek gerekiyor. Netice itibariyle bugüne kadar işçi sınıfı adına amentü haline getirilmiş olan ideoloji ve onu oluşturan bütün faktörleri a'dan z'ye kadar değiştirilmesi gerekiyor. Bu ideolojik değişim bazı konularda genleşme bazı konularda ise köklü değişimlere giderek yapılmalıdır. Aksi halde "karı güneşe koy kurut, ateşe koy erit sudan başka bir şey elde edemezsin" özdeyişinde olduğu gibi, "bugüne kadar bu proleter ideolojisini savunanlar bilemediler, saptılar, revizyonist oldular biz bunu daha iyi yapacağız" diyenler karı yeniden kurutmak ve ateşe koyup eritmekten başka birşey yapmayacak ve 20. yüzyıl tarihi boyunca elde edilmiş olunan sonuçtan başka bir sonuç alamayacaklardır. Üstelik materyalizme göre tarih tekerrür edemeyeceğine göre geçmişte yapılmış olanların hiçbirisini de yapamayacaklardır.

Kuşkusuz bu ideolojik değişikliğin formülasyonu nasıl olacaktır sorusu detaylıca yanıtlanmış değil. Ancak kitabın bütünü sağlıklı bir şekilde irdelenince yeni ideolojik zemini oluşturduğu görülecektir. Ama benzetmek uygunsa yeni bir ideolojik üretim yapmak için bir hammadde durumundadır. Gerekli görülmesi durumunda bu hammaddenin işlemlerden geçirilerek detaylanması var olan boşlukların doldurulması son derece kolayca yapılabilir. Ama bunun sağlıklı tartışmalar sonucu yapılması gerektiğine inanıyorum.

ETİK VE POLİTİKA

Bütün bir tarihi süreç ve bu süreçte yaşanan ideolojik, sosyolojik, politik, örgütsel vb. olaylar; üretim güçleri ve üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin derinleşmenin toplumsal devrimlerin nesnel zeminini güçlendirmesi konusundaki Marksist tezi geçersiz kılmıyor. Bu tez dün geçerliydi bugün geçerli yarın da geçerli olacaktır. Ancak bu tez bilimsel içeriğinden kopartılmamalıdır. Bu Marksist tez bilimsel içeriğinden koparılıp maddi temelden yoksun bir sınıf ahlaki temeline getirilir ve sınıf kutsanarak etik bir düzleme indirgenip politika ahlakileştirilirse bu temelde yapılan sentezlerin doğru çıkmayacağı tarih tarafından ispatlanmıştır.

Elbette ki her sınıfın etiksel yanı vardır. Ama politikada etik olgusu temel alındığı takdirde sonucun hüsran olması kaçınılmazdır. Ahlakileştirilmiş politikalar her zaman yanıltıcı olmuştur. Çünkü politika ahlakla ahlak da politikayla birebir bağdaşmaz, birbiriyle bağdaşmayan bu iki ayrı fenomen karışımı net bir sentez değil sadece karmaşa yaratır. Karmaşanın ise gerçeğe yanlıştan daha uzak olduğu bilinen bir şeydir. O nedenle ahlakileştirilmiş politikalar gerçek amaçtan uzak kalmıştır. Bunun en somut örneği dini politikaya alet edip dini temelde politika yapanlardır. Bu çevreler politikayı ahlakileştirmeye çalışırken ya da öyle gösterirken kişisel ve toplumsal ahlakı (Türkiye'de somut olarak görüldüğü gibi) en çok dini temelde politika yapan parti ve örgütler dejenere ediyorlar. Buraya kadar yapmış olduğum belirlemelerde işaret etmeye çalıştığım gibi işçi sınıfı ideolojisi, oluşan ve gelişen yeni olgulara denk bir şekilde yeniden ve bir üst düzeyde üretilemediği, o nedenle de toplumsal gelişme ve devinimler karşısında yetersiz kaldığı ve bazı yeni olguları tanımlanmakta zorlandığı için kendine sol ya da sosyalist diyen birçok unsur ya da örgüt ideolojiyi ahlaki katılımlarla zenginleştirip politikayı ahlakileştirme çabasına girdiler. Çaresiz kalan insanın dine yönelmesi gibi ideolojik bakımından yetersiz kalan sol ve sosyalist geçinenler ise Marksizmi inanç düzlemine indirgeyerek doğmatikleştirirken politikayı da ahlakileştirmişlerdir.

Hiç kuşkusuz yetersizleşmiş olan sınıf ideolojisinin değiştirilme-

si bazı yanlarının genleştirilmesi sağlanırken boşlukların insani değerlerle doldurulması gerekir ama bu politikanın ahlakileştirilmesi anlamına gelmez.

Kuşkusuz proleter ahlak ve burjuva ahlakı diye belli ahlaki normlar vardır. Proleterya üretirken bir ahlakı, burjuvazi sömürürken başka bir ahlakı yaratır. Bu farklı etik değerler toplumsal yaşamda da kendini gösterir. Toplum içerisinde bu sınıflara özgü ahlaki değerler bir arada yaşasa da farklılıklarını korurlar. Burjuvazinin sömüren, egemen olan emeği doğayı ve insani değeri acımasızca heba eden, çıkarına alet eden bir tarz ve davranışın ne kadar ahlaki yanının olduğu tartışmalıdır. Bu tarzın ahlaktan çok ahlaksızlık, insani değerleri, dolayısıyla da ahlakı imha eden bir terminatör olduğunu söylemek daha doğru olur.

İşçi sınıfının, emekçilerin, tüm üretenlerin, bilimsel üretim yapanların üretkenliklerinden ve en insani yönlerinden gelen etik ve etiksel değerlerin olduğu tartışma götürmez. Esasında bu etiksel değerlerin toplumsal etik değerlere dönüştürülmesi gerekir. Ama bunun politikanın ahlakileştirilmesi ya da ahlakın politikleştirilmesi biçiminde yapılmaması gerekir. Sosyalist ya da sol politikanın etik değerlere ya da bir bütün olarak toplumsal değerlere alabildiğine önem vermesi etik değerler dışına çıkmaması onlara aykırı bir davranışta bulunmaması gerekir.

Aynı şekilde duyguların da politika katığı ya da politika sofrasının mezesi haline getirilmemesine dikkat edilmelidir. Çünkü duygu beynin değil beyindeki boşlukların bir ürünüdür ve çoğu kez de beyni devre dışı bırakarak insanı yönlendirir. Halbuki politikada beynin devrede olması ve beynin insanı ya da politikacıyı yönlendirmesi gerekir. Bir an bile olsa beynin yerinin duyguların alması, insanı yönlendirmesi, insanın toplum aleyhine birşeyler yapmasına, yanlış kararlar almasına neden olabilir. O nedenle politika duygusallaştırılmamalıdır. Duygular da politikleştirilmemelidir. Elbetteki politik ortamda çalışan onu yöneten politikacıların da herkes gibi duyguları, aşkları vardır. Bu bir doğa yasasıdır. Ama ne bir siyasi yapı duygularını aşkın yapısı haline getirmeli ne de politikada aşk ve diğer duygular malzemeleştirilmelidir. Aşk duygusallığın zirvesidir. İnsanoğlu o nedenle ona saygı duymuştur. Bazen hayali aşıklar yaratmış bazen de tanık olduğu bazı aşk-

ları asırlardır unutmamış, onu yaşatmaya çalışarak kuşaktan kuşağa taşımıştır. Böylesine bir duygu politikleştirilirse gerçek değerini kaybedip keyfiliğe dönüşür. İnsan için tarihsel toplumsal bir değer taşıyan aşk duygusunu politika malzemesi yapmakla, burjuvazinin ne kadar insani ve kutsal değer varsa onları metalaştırması ve sömürü mazemesi haline getirmesi arasında en ufak bir fark yoktur. Etiğin ve duygunun kriterleriyle politikanın kriterleri birbirinden farklıdır. Politikanın kriterleri amaca ulaşmak ve toplumsal yarar sağlamaktır. (toplumsal veya sınıfsal veya şahsi) ama etik yani ahlaki ve duygusal olanların kriteri vicdan ve duygu itibariyle tatmin olmaktır. Politikada yarar ya da çıkar özne iken ahlaki ve duygusal olanda her koşulda iyilik ve sevecenliktir. Bu farklı özneleri bir potada eritmeye çalışmak ya şark kurnazlığı politika ya da ahmakça yeni buluşçuluk diğer bir söylemle kaşiflik olur. İçine düşülmüş olunan ideolojik yetmezlikler böylesine ahmakça keşifler yapılarak aşılamaz. Politika her zaman kendisi olduğu sürece etkilidir ancak etkisiz konuma düşmesi durumunda yeniden ve üst düzeyde üretilerek tekrardan etkin bir konuma getirilebilir. Etikle takviye edilmesi sorunları aşmak yerine daha da karmaşıklaştırır. Çünkü politika bazen ilke, bazen sınıf bazen de bütün olarak insanlığın yararı için kullanılan bir araçtır. Ama duygu ve ahlak bu denli kapsamlı olguları içeremez.

Kuşkusuz çıkar bazı durumlarda kişiyi ifade edecek darlıkta da olabilir. Politika da öyle... Ama aynı zamanda hem toplumsal çıkarı hem de bir bütün olarak insanlığın çıkarını da içerebilir. Yarara; birey, toplum, örgüt açısından bakılması ve ancak toplumun, örgütün çıkarlarıyla bağdaşması durumunda bir çıkarlar ya da yararlar toplamı oluşabilir. Ancak bu durumda birey toplum ve örgüt, bir yarar, yani çıkar etrafında bütünleşebilir. Çıkar üçlü bir açıdan ele alınmaz, yani birey toplum ve örgüt bütünlüğü içinde değerlendirilmezse, 20. yüzyılın birey toplum ve örgüt anlayışının tekrarından başka bir şey ifade etmez.

20. yüzyılda birey toplum ve örgüt anlayışı sınıfları ifade eden bir anlayış olarak hayata geçirildi. Kapitalizmle birlikte oluşmuş olan iki modern sınıf 20. yüzyılda kendi konumlarını daha da güçlendirdiler. Toplumsal dokular ve dokusal dengelerin tümü bu iki sınıf temeli üze-

rinde şekillendi. Sadece ülkelerin iç dengeleri değil dış dengeler yani 20. yüzyıl dünyasının konjonktürel dengeleri de bu iki modern sınıfa göre düzenlenmişti. Yarar olgusu, diğer bir ifadeyle çıkar sorunu; hem ülkeler bazında hem de uluslararası planda, bu politika üzerine kurulan tek prensip haline gelmişti. Ancak 20. yüzyılın sonuna doğru, her iki sınıfsal sistemde de insan kişiliği ve insani değerler bütünü büyük ölçüde yıkıma uğradı. Dolayısıyla da toplumsal ilerleme bazında, nesnel olarak her iki sınıf açısından da sınıfsal yarara insani yararın ve insani olan değerler bütününün eklenmesi gereği ortaya çıktı. İnsani olan ve insanlığı ifade eden değerler bir toplumsal olgu olarak kendini toplumun önemli bir kesimine kabul ettirdi. Ancak bugün görüldüğü kadarıyla, bu insani değerlere, demokrasi azınlık hakları, insan hakları gibi tanımlamalarla, her zamanki hinliğiyle burjuvazi sahip çıkıyor. Fakat, tıpkı; burjuva devrimler süresinde eşitlik, özgürlük, kardeşlik sloganlarıyla işçi ve emekçileri saflarına çekip iktidarı ele geçirdikten sonra bu sloganları tarihin mezarlığına gömdüğü gibi bugün de insan hakları, azınlık hakları, demokrasi sloganlarını çıkarları için kullanıp gelecekte bunları da eşitlik, kardeşlik, özgürlük şiarlarının yanına gönderme olasılığı çok yüksek görülüyor. Çünkü burjuvazinin yaptıklarının yapacaklarının teminatı olduğunu tarih defalarca göstermiştir.

Burjuvazinin bilinen bu yapısal ve kalıcı karakteri gereği, toplumun gündemine girmiş, toplumun önemli bir kesimi tarafından benimsenmiş olan insani değerlere genel emek gücü sahip çıkıp, temsil ettikleri toplum kesiminin yarar politikasını insani olan yararla eklemleyip bütünleştirmelidir. Aksi halde hem genel emek gücü hem de insanlık kaybeder. Ancak genel emek gücünün yararına olanla insani olan yararı bütünleştirirken bunu ahlakileştirmek değil, emek sınıfı çıkarıyla insani olan değerler manzumesini bütünleştirip sentezleyerek, sınıf politikasını insancılaştırmayı sağlamaktır. Ve insan, toplum örgüt ve sistem bütününü böylesi bir politikanın altyapısı haline getirmelidir. Tanıklık yaparak geçirmiş olduğumuz tarihsel süreç; dar sınıf çıkarı yaklaşımının her iki sistem altında da insani olanı yok edip, toplumsal yıkıma uğratıp insanlığı ve doğayı uçuruma sürüklediğini herkese göstermiştir. O nedenle de genel emek gücü; yaşanmış olunan bu süreçten

dersler çıkartarak geleceğe yönelirken sınıf bileşenlerini ve ittifaklar bütününü buna göre oluşturmak, geleceği hayat deneyimi ve bilimsel birikimleriyle ilmik ilmik örmek durumundadır.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığım burjuva karakterini unutmadan, Batı burjuvazisinin bir kesiminin, insan hakları, azınlık sorunları, çevre kirliliği, her türden ekolojik tahribat vb. gibi sorunlara ilgi göstermesini, bu konulara yönelik olumsuzluklara karşı tutuma girmesini kâale alıp izlemek gerekiyor. Eğer burjuvazinin bir kısmı; paraya doymuş, para kazanmaktan zevk almaz konuma gelmiş, dünyamız ve insanlığın uçuruma sürüklenmesine neden olan olgulara karşı insanlık için ve insanlığın yararına olan politikalar izler ve insanlığın benimseyeceği bir boyuta getirirse insanla bu burjuva kesimi arasında ortak bir mücadele momentinin doğması mümkün olabilir. Hatta bu durum burjuvazinin kendi arasında güçlü bir çelişkiye dönüşüp bir ayrışmaya da neden olabilir.

Tabiki bütün bunlar şimdilik birer varsayımdan öteye bir anlam ve önem taşımıyor. Ama bu varsayım hayali değil postula düzleminde bir varsayım. Gelecekte, bugün var olan birçok çelişkinin nitelik değişime uğrayabileceğini gösteren çok sayıda bilimsel veri var. İnsan geninin pazar ürünü olmanın eşiğine gelmesinden tutun da, "koca kulak" çek-senet, uyuşturucu mafyasına kadar uzanan son derece çeşitli pazar ürünleri ile meta pazarındaki genişleme, insani olan hemen herşeyin metalaştığı, doğanın amansız bir imhaya tabi kılındığı bir dünya; burjuva ahlakın bile kabul edip kaldıracağı bir dünya olmaktan çıkar. Böylesi bir dünya düzeninde yeni ve eskisinden daha farklı çelişkilerin doğmayacağı, dolayısıyla da bu yeni çelişkilerin bir öncekilerini değişime uğratmayacağını söylemek ve iddia etmek bilimdışı doğmatik bir iddia olur.

Kapitalist emperyalist sistem, dünyamızı, onu yaşatan ve güzel kılan değerleriyle birlikte, yıkımın eşiğine getirdi. Ama gelinen noktada, hiç olmazsa burjuvazinin bir kesimi, sınıfının suçunu görüp, dünyamızın yıkıma gidişini önlemeye yönelirse, genel emek gücü, sınıfsal olanla insani olanın bütünleştirilmesi politikası temelinde burjuvazinin bu kesimiyle paralel çalışmalar yapmak durumundadır. Ancak herhangi bir ittifaka girmeden her kesimin kendi cephesinde mücadele etmesini sağlayarak.

Bu durumda ahlaki ya da duygusal davranmak, diğer bir anlatım-

la politikayı ve duyguları ahlakileştirerek olguya yaklaşmak karmaşaya sürüklenmekten başka işe yaramaz. Mevcut olgu karşısında, genel emek değerle insani olanı bütünleştirmek ve öncelikli olması gerekeni doğru bir şekilde belirlemek büyük önem taşıyor. Toplumsal gelişim, dönüşüm ve devrimlerin; böylesine karmaşa bir süreci yaşadığı ortamlarda, zaman ve zeminin doğru ayarlanması ve önceliklerin buna denk bir şekilde belirlenmesi hayati önem taşıyor.

Bazı teorik yaklaşımlara göre; 1945'lerden bu yana toplumsal dayanışma ve sorumlulukları bir ortak amaca bağlamanın zor olduğu iddia edilmektedir. Böyle bir yaklaşımı doğrulayan çok fazla veri var. Toplumsalın zayıflaması, hatta çöktüğünün iddia edilmesi bu zeminlerin çokluğundan kaynaklanıyor. Toplumsal dayanışma ve sorumlulukları bir ortak amaca bağlayan fenomenler bazı olgularca atomize edilmiştir. Bu nedenle toplumsal dayanışma ve sorumluluk taşıma duyguları önemli ölçüde köreldi.

Ancak globalizm altında, geliştirilen özelleştirme ve liberalleştirme ekonomi politikası gereği, vahşi kapitalizm yani kapitalizmin modern sanayi öncesi sürecinde bile olmayan ölçüde sermayeye, sömürü, talan, soygun, insani olan her şeyi ve bütün kutsal değerleri paraya tahvil etme ve sermayeye dönüştürme özgürlüğü verildi. Sermayeye bu sınırsız sömürü özgürlüğünün tanınması ortamında; kara para ya da kayıt dışı ekonomi denen sermaye, her türlü vicdan ve ahlak ölçüsünü aşan sömürü yöntemleriyle lumpen burjuvazinin ekonomi dünyasında çok önemli yer edinmesini sağladı. Hatta birçok geri kalmış ülkede en büyük ekonomik güç haline geldi. Birçok geri kalmış ülke devleti bu sermayeye dayanmaya başladı. Bu Lumpen Burjuvaziye dayanan devletler; işkence, adam kaybetme, faili meçhul cinayet işleme, düzen muhaliflerine, haklarını isteyen azınlıklara akıl almaz insanlık dışı baskılar, en kaba yöntemlerle insan hakları ihlalleri, işitilmedik zulümler, insanı ve insanlığı bitirmeye yönelik bütün bu adiliklere karşı yükselen insanların çığlıkları; uluslararası boyuta yükseldi ve bir bütün olarak insanlığı rahatsız edecek konuma geldi. Artık bütün boyutuyla ortaya çıkan bu olgu bir musibetti. İnsanlık bu ve daha birçok musibeti yenerek kendine gelme sürecine girdi. Orta yerde bin nasihata gerek

bırakmayacak kadar büyük bir musibet vardı. Çeşitli ekolojik felaketler, iç savaşlar, düşük ya da yüksek yoğunluklu çatışmalar, bütün bu süreçlerde işlenen savaş suçları, canavarlaşmalar gibi musibetler toplamı bütün bir insanlığın sorunları haline geldi. Dolayısıyla insanlık dibe vurdu. Bu dibe vurum sonucu hem ülke içinde hem de uluslararası planda toplumsal dayanışma ve sorumluluk taşıma duyguları insanlığı yeniden sarmaya başladı. İnsani duygular, hızla körelmekten kurtulup yeniden harekete geçme sürecine girdi. Bütün bu veriler; bir dönemin eskiyen ve yok olmaya yüz tutmuş olan toplumsalın sonunu fakat doğmakta olan yeni bir toplumsalın en halisane sorumluluklarla insanlığın gündemine girmekte olduğunu gösteriyor. Ve bunun zeminlerinin her geçen gün daha da güçlendiği çıplak gözle bile görülebiliyor.

Kuşkusuz oluşmakta olan bu nesnel zemin her yeni zemin gibi bir toplumsal eylemlilik ve mücadeleyi kendine denk yöntemleriyle birlikte harekete geçiriyor. Bu diyalektik yasa bugün de işliyor. Ne ki; bir toplumsal hareketin oluşması için nesnel zemin ne kadar güçlü olursa olsun, öznel öğe oluşup, toplumsal dinamizmi harekete geçirmeden nesnel zeminin güçlülüğü toplumsal dokuyu dinamize etmeye yetmez. Örneğin biraz önce belirtmeye çalıştığım insana ve insanlığa yönelik olarak oluşan musibet karşısında oluşturulan, çevre savaşçıları, yeşiller, sınır tanımayan doktorlar, hukukçular vb. sivil toplum örgütlerinden birisi olan ve ülkemizde en çok bilinen, insan haklarına yönelik saldırıları önlemek amacıyla kurulmuş olan ve uluslararası bir yargı kurumu da (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) (AİHM) oluşturan İnsan Hakları örgütü, insan hakları ihlallerini önlemeye yetmiyor. Aynı şekilde; ben proletarya partisiyim, proletarya devrimi yaptım, proletarya diktatörlüğümü kurdum diyen siyasi otoriteler de proletaryayı kurtarmaya yetmedi ve bu iddialarını devam ettirmeleri de bu iddialarını hayata geçirmeye yetmiyor. Çünkü henüz insani olanla emek gücünün sınıfsal olanıyla bütünleştirilmesi gerçekleştirilmemiş, diğer bir anlatımla sınıf mücadelesi henüz tarihsel sorumluluğunu yerine getirerek, hümanizmasını bilince çıkartarak, insan hakları ihlallerine karşı durup insan hakları ve doğa için mücadele eden örgüt kurum ve insiyatiflerle bütünleşememiştir. En azında onlarla ortak bir mücadele zemini yaratamamıştır.

Aynı şekilde çeşitli denemeler yapılarak, dünyamız üzerinde yaratılan tahribat ve denge bozulmaları, bunun yolaçtığı ekolojik felaketlerin artması karşısında mücadele eden güçlerle emekçi sınıfın sağlıklı bir dayanışma ve ortak sorumluluk anlayışı geliştirdiği bile söylenemez.

Günümüz dünyasında insanlığı tehdit eden bunca çok musibet karşısında, emekçiler ve insan toplumunun üzerinde toplumsal dayanışma ve ortak sorumluluk anlayışı geliştireceği birçok olgu var. Ancak henüz öznel öğeler özellikle de emekçi sınıfı yapılanmaları eski bağ ve geleneklerinden kopup, ülke ve dünyada oluşmuş ve oluşmakta olan yeni oluşumları doğru değerlendirip geleceğe sağlıklı bir şekilde yönelememişlerdir.

Bu olumsuzluğa neden teşkil eden birçok olgunun yanında, genel emek gücünün, politikaları ile etiksel olanı birbirinden ayıramamış olması da önemli rol oynuyor. Diğer bir anlatımla politikaların ahlakileştirilmesi olgusu olumsuzlukların alışmasına engel teşkil ediyor. Emek sınıfı insani olanla doğanın tahribatına hala ahlakileştirilmiş politika açısından bakıyor. Bu bağlamda olup biten her şeyi ahlaki ve duygusal tepkilerle karşılıyor. Bu musibetlere yönelik henüz bir politika oluşturulmamış ya da oluşturulamamış. Politika, perspektif, strateji, taktikler bütünü, mücadele yöntem ve biçimleri gibi kendi sınıf çıkarı için oluşturmuş olduğu sosyolojik ve fenomolojik hiçbir şeyi insani olan uğruna mücadele için oluşturmamıştır. Sınıfın bu konuya olan ilgisizliği burjuvazininkinden fazla farklı değil.

İşçi sınıfı ve emekçiler ahlak, duygu, hümanizma vb. gibi etiksel değerlerini asla ihmal edip küçümsemelidir. Bunlar hem sınıfın hem de insanlığın çok önemli değer birikimleridir. O nedenle de bu değerler bütünü titizlikle korunmalıdır. Hem bu değerler bütününün sağlıklı bir şekilde korunması ve hem de politikanın bir karmaşalar yığınına dönmemesi için politikanın ahlakileştirilmesine, duygusallaştırılmasına olanak tanımamak gerekir. Mevcut koşullarda, ahlakileştirilmiş ya da duygusallaştırılmış politikalar varsa onları mutlaka ayıklamak lazım. Aksi halde genel emek gücünün geleceğe yönelik politikasını sağlıklı bir zeminde oluşturmak ve insani olanla sınıfsal olanı bütünleştirerek politikayı ahlakileşmekten kurtarmak mümkün olmayacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

BİR TOPLUMSALIN SONU YENİ BİR TOPLUMSALIN OLUŞUMU

Sürü olmaktan çıktığından bu yana insan toplu olarak yaşamış ve insan toplumunu oluşturmuştur. Üyesi olduğumuz insan toplumunun belirleyici özelliklerinden birisi de; topluca yaşamsal, toplumsal iş bölümünü gerçekleştirebilmesi ve toplumlar tarihi süresince sürekli fakat yaşanan zaman ve zemine uygun olarak geliştirmesidir. Günümüze kadar yaşamış olan bütün toplumsal sistemlerin her biri kendine göre bir toplumsallık yaratması insan toplumunun bu yapısal niteliğinden kaynaklanmaktadır. O nedenle her toplumsalın kendine özgü altyapısı ve ilişkileri oluşmuştur. İlkel komünal, köleci, feodal, kapitalist ve reel sosyalist toplumsal sistemlerin her birinin kendine özgü toplumsallıklar yaratmış olması ve yıkılırken de o toplumsalıyla birlikte yıkılmış olmaları toplum ve sistem ilişkilerinin ayrılmazlığını gösteriyor.

Basit bir tanımla; toplumun bireylerden oluştuğunu söylemek mümkündür. Çünkü birey olmadan doğal olarak toplum da olmaz, olamaz. Dolayısıyla da toplumsalı bireylerin şekillendirdiği sonucuna varılabilir. Hemen belirtelim ki bu belirleme aldatıcı olur. Çünkü bu belirleme tümüyle mantıki bir belirlemedir. O nedenle de bilimsel değildir. Birçok bilimsel olgu mantıkla uygun düşer ama mantıki olan her şey bilimsel değildir. O nedenle mantıki olan bu yaklaşım bilimsel bir yaklaşım olarak görülemez.

Birçok başka fenomen gibi toplumsal da insanın oluşturduğu fakat süreç içerisinde insan üzerinde hegomonya kuran, insanı denetleyen, şekillendiren bir paradiğmaya dönüşmüştür. Örneğin devlet insanlar tarafından, insanlar arasındaki sorunları çözmek, bir hakemlik görevi üslenmek amacıyla kurulmuşken süreç içerisinde egemen sınıf tarafından ele geçirilerek egemen sınıfın diğer ezilen sınıf üzerinde baskı aygıtı haline getirilmiştir. Bunun gibi toplum da bireyden oluşmuş ama bireyi kendisi şekillendirmiş ve yönlendirmiştir. Aynı şekilde toplum gereksinmeleri doğrultusunda oluşmuş olan toplumsallık ilişkileri de süreç

içerisinde bireyi egemenlik ve giderek baskı altına alarak onun kişiliğini silik bir kişilik düzeyine indirgemiştir. Ancak toplumsalın bireyi kendisi olmaktan çıkartması onu etkisiz, silik bir kişiliğe dönüştürerek yok etmesi toplumsalı da kendi sonuna getirmekte ve yok olmasına neden teşkil etmektedir. Bu ilk bakışta bir paradoks gibi gözükür. Ama esasında bu diyalektiğin inkarın inkarı yasasının her alanda olduğu gibi toplum ve birey ilişkisinde de işlemesinden başka bir şey değildir. Birey-toplum ve toplum-birey ilişkisinde hem bir bileşkelik hem de yadsınma ilişkisi vardır. Toplum bireylerden oluşur ama toplumsal yaşam içerisinde toplum bireyleri, bireyler de toplumu yadsıyarak diyalektik bir süreci oluştururlar. Bireyler toplumu kendi gereksinmeleri doğrultusunda devindirmeye çalışırken toplumsallıkta bireyleri kendi toplumsal gereksinmeleri yönüne çekmeye çalışır. Dolayısıyla yaşanan sürecin her köşesinde bir yadsıma olgusu da var olmaya devam edecektir.

Kuşkusuz bu olgu, aynı zamanda zıtların birliği yapısını da içermektedir. İki olgu hem birlikte ve hem de aynı zamanda karşıt işlevler görmektedirler. Şeylerin yok olmaması fakat nitelik değişime uğrayarak varlığını idame ettirmesi, diğer bir anlatımla hiçbir şeyin yoktan var olmaması var olanın ise yok olmaması diyalektik yasa gereği toplumsalın kendi sonuna gelmesi, onun yok olması değil nitel bir değişime uğrayarak yeni bir konumda kendini idame ettirmesi anlamına gelecektir.

İnsan toplumu, yapısı gereği toplumsal olmanın dışında kendini idame ettiremez. Eğer toplumsallaşmadan kendini idame ettirebilseydi sürü halindeki yaşamı aşıp toplu yaşama geçmezdi. Emek insan ürünüdür. Emeği insan türetmiştir ama emek de insanın insan olmasına temel bir katkıda bulunmuştur. Emek ve insanın arasındaki bu diyalektik bağı; hayvandan insana doğru başlayan evrim sürecine ivme katmış ve insanlaşma süreciyle birlikte toplumsal oluşumu da şekillendirmiştir. O nedenle toplumsallık da insan ve insanlığın evrimi gibi, sabit ya da durağan değil sürekli gelişen ve değişen bir niteliğe sahiptir. Çünkü emek insanın hayvandan insana, tekil insandan toplumsala, topluluktan toplumsal sistemlere geçiş ve de bir bütün olarak evrimleşme sürecine ivme katarken ekonominin doğal yasalarının oluşmasını da sağlamıştır. Ekonominin üretim, tüketim, iletişim vb. doğal yasaları emeğin

şekillendirdiği ve insan toplumunun toplumsallığının temeli haline getirdiği yasalar olmuşlardır. Öyleki insan tüketmeden yani yemeden içmeden yaşayamaz. Yemek için de üretmek gerekecek, üretilenin toplu yaşamı idame ettirmek için paylaşılması gerekecek. O nedenle emek üretimi, üretim tüketimi, tüketim de paylaşımı ve bunların toplamı da toplumsalı yaratmıştır. Dolayısıyla da insan üretmek tüketmek, üleşmek ve toplu yaşamak ve toplumsal bir varlık olmadan toplumsal dolayısıyla da bireysel yaşamını idame ettiremez. O nedenle insan ve insanlık için toplumsalın dışında başka bir yaşama şansı yoktur. Ancak toplumsalın bir çok biçimi vardır. Bunların değişimi toplum doğasında var olan toplumsallığı ortadan kaldıramaz.

Toplumsallık temelinde oluşan toplumsal sistemlerle insancıl diğer bir ifadeyle insani değerlere ait olan toplumsallık arasında önemli farklılıklar vardır.

Köleci, feodal, kapitalist, sosyalist gibi toplumsal sistemler hep insani olan yani insanlığa ait olan toplumsallığı kullanarak kendi egemenliklerini kurmuşlardır. Bugüne kadar oluşan bütün toplumsal sistemler insani olan toplumsalı kullanarak kurulmuş fakat hiçbirisi insancıl bir toplumsallık karakterine sahip olamamıştır. O nedenle de bu güne kadar oluşmuş olan toplumsal sistemlerin hiçbirisi insancıl tarzda aşılmamış hepsi kanlı kavgalarla aşılmışlardır. Hatta yıkılışları bile toplumda büyük acılar bırakan kavgalara neden olmuştur. Bütün bunlar, insan oğlunun bugüne kadar, insani olan ve insancıl toplumsalı ifade eden bir süreci kuramamış olduğunu göstermektedir. Sınıflı toplumların oluşturmuş olduğu sınıf sistemlerinin tümü insancıl bir sistem olma yeteneği göstermemiştir.

Köleci ve feodal sistemlerin ilkelliklerini ve çağdışılıklarını gerekçe göstererek bir tarafa bırakacak olursak, iki modern sınıf olan burjuvazi ile proletarya kurmuş olduğu kapitalizm ile sosyalist sistemlerin belli insani yanlarının olması dışında genel anlamda insani özelliği yansıtmadıklarını açıkça belirtmek gerekiyor. Başka bir ifadeyle belirtecek olursak, insanlık, kardeşlik, özgürlük şiarları temelinde ilk kez insani olan bir sistemin yani demokrasinin diğer bir anlatımla burjuva diktatörlüğünün ilanına insanlık büyük bir hevesle kucak açmıştır. Ama in-

sanlığın bu hevesi fazla uzun sürmeyerek kursağında kalmıştır. İnsanlık adına zamanın en modern sınıfı olan burjuvazinin öncülüğünde oluşturulmuş olan bu kapitalist toplumsal sistem kısa bir süre sonra insanlığı ve insanı kendi kendine yabancılaştırmaya ve atomize etmeye başlamıştır. Bugün artık hem bu sistemin hem de bu sistemle oluşagelen toplumsalın sonuna gelinmiştir. Ama her şey gibi eski bir toplumsalın sonuna gelinirken yeni bir toplumsalın oluşmasının sürecine de girilmiştir. Yani bir toplumsalın sonu yaşanırken yeni toplumsalın temel ağlarının örülmesi süreci başlamıştır. "Toplumsal öldü yaşasın toplumsallık" dercesine süreçler birbirini yadsıyarak yeni eskiyi geride bırakıyor. Çözülen eski ilmekler eskinin sonunda yeninin ilmekleri haline geliyorlar.

Toplumsal birey ve bireysellik temelinde oluştu dedik. Şimdi de bunun nasıl olduğunun, ne demek olduğunun detayına inelim.

Emek ve doğal üretim yasası bireyin toplumsallaşmasına, üretim araçları sahipliği ile üretici güçlerin arasındaki ilişkinin üretim tarzına yol verirken bireyin toplum toplumsalın sistem boyutuna büyümesine neden teşkil etmiştir. Nasıl ki doğal üretim yasası, üretim araçlarının özel mülkiyetin sahipliğine geçmesinden sonra, sistem bir egemenlik kurma aracına dönüşmüşse, bireyden oluşmuş olan toplumsallık da bireyi kendi toplumsallığından bir eklemlenmesi haline getirerek bireyi tümüyle kişiliksizleştirmiş ve toplum birey ilişkisinde devindirici konum toplumsala geçmiştir. Egemen sınıflar ya da despot kişilikler, toplumun yani toplumsalın bu egemenliğini bireyin insiyatifini kırmak, edilgenleştirmek ve silik bir kişiliğe dönüştürmek amacıyla kullandılar ve kullanıyorlar. Hem burjuva demokrasisi, diğer bir anlatımla burjuva dikkatörlüğü, hem ismine proletarya diktatörlüğü dedikleri reel sosyalizmin bürokratik diktatörlükleri, hem de faşizm ve benzeri tüm despotik diktatörlükler farklı yöntemlerle aynı şeyi yapmaya, yani birey iradesini yıkıma uğratma, yok etme ve silik kişilikler yaratmaya çalıştılar. Belirtmek gerekir ki amaçlarına da ulaştılar. 20. yüzyılın sonlarına doğru kişilikle beraber bir bütün olarak insanlığı, toplumsallık adına, toplumsalın ezici baskısıyla tüketme noktasına getirdiler. Dolayısıyla da toplumsalı sona doğru sürüklediler. Fakat bu yeni bir bireyin oluşmasına da zemin teşkil ediyor.

Toplumsal olanın bireysel olanı, yani bireyi tahakküm altına alması aileden başlıyor. Birey doğuştan bir topluluğun yani aile topluluğunun bir unsuru olarak doğuyor ve kişilik oluşumu ailesi tarafından şekillendiriliyor. Kişilik oluşum ve gelişim sürecinde kendisi olmak yerine aile topluluğuna eklemlenmiş bir kişilik olarak yetişiyor. Yaşam sürecinde aile topluluğundan daha büyük olan ulus, dernek, sendika vb. gibi toplulukların üyesi olarak topluluklar tarafından yönlendirilen bir birey olunmakta. Artık birey kendi doğrularını yaratan, kendi doğruları olan bir kişilik değil, mensubu olduğu toplum ya da topluluğun doğrularını kendi doğrusu olarak görüp kabul eden ve doğru olup olmadığından emin olmadığı fakat mensubu olduğu topluluk tarafından doğru diye kendisine lanse edilmiş olanı kendi mutlak doğrusu olarak kabul eden ve savunan birisi haline geliyor. Dolayısıyla kişi kendi doğrusu bulunmayan ve doğru olarak karşılaştığı doğruları kendi doğrusuyla ölçmek gibi bir ölçüden yoksun olarak önüne konan doğrulara riayetten başka şansı olmayan bir konuma düşüyor. İnsanın bu şekilde alıklaştırılması 20. yüzyılda iyice dibe vurdu. O nedenle de insanlığın önemli bir kesimi 21. yüzyıla 20. yüzyılın insanlarının büyük bir çoğunluğundan daha farklı kişiliklerle giriyorlar. 20. yüzyılın sonuna doğru toplumsalın çöküşüyle birlikte yeni kişiliklerin de nesnel zemini hayli güçlenmiştir. Çünkü 20. yüzyıl boyunca o sürece kadar insan kişiliğini şekillendiren ve egemenlik altına girmesine neden olan bütün toplumsal olgular iflas etmiş, insanların gözü önünde deşifre olmuş ve insan kişiliğinin üzerindeki o ağırlıklar parçalanarak dökülmüştür.

Her şeyden önce 20. yüzyılda üzerinde yaşadığımız evrende iki ayrı düşman sistem haline getirilmiş olan kapitalizmle sosyalizm sistemlerinden birisi yani sosyalizm pratik olarak çökmüş, diğeri, yani kapitalist emperyalizm dönüşü olmayan bir çöküş sürecine girmiştir. Sosyalizmin çöküşünden sonra insanlığın önemli bir kesimi bu iki sistemi birbirine düşman gibi gösterip milyonlarca insanı bu vesileyle manüple eden sistem egemenlerinin gerçek yüzlerini görmüş ve yaratılmış olunan manüplasyonun etkisinden kurtularak kendi kişisel doğru ya da doğrularını oluşturma, diğer bir ifadeyle kendi beyniyle düşünce üretmeye başlamıştır. Reel sosyalizmin yıkılması acı gerçeği önemli bir toplum kesimi-

ni ve tekil unsurları her şeye yeni baştan bakmaya başladı, o güne kadar doğru olarak gördüğü hatta mutlak doğrular olarak savunduğu birçok şeyin sandığı gibi doğru olmadığını gördü ve yeni bir yönelim içine girdi. İnsanlık ve onun temel unsuru olan birey benzetmek yerindeyse (ki her benzetmenin bir ayağı topaldır benzetilen şeyin aynısı olamaz bu da öyle) insanlık yeni bir aydınlanma sürecine girmiştir.

AYDINLANMADA BİREY VE TOPLUM

Aydınlanma çağı mistik ilahiyatın toplum ve birey üzerinde yaratmış olduğu karanlık uyuşukluğun aklın yolgöstericiliği doğrultusundan aşılması ile mümkün olmuştur. Din, insanı ve insanlığı iliklerine kadar uyuşturmuş, hurafelere gömmüş, geleceğe bakışını köreltmiş, mistik bir kaderciliği insan ve insanlığın tek tutunacağı dal haline getirmişti. Feodal sistem ekonomik alt yapıda üretim araçlarını bireylerin özel mülkiyeti haline getirirken toplumsalın temel taşı olan bireyi dinin uyuşturucu etkisiyle peltekleştirip toplumsala eklemlemiş, manüple etmiş, peşinden sürüklenen silik bir kişiliğe dönüştürmüştür. Tıpkı köleci sistemde olduğu gibi sadece egemenler tarafından kullanılan ve gerektiğinde atılan bir mal ya da meta gibidir insan. Kölebeyi kölesini başka birisine satmakta ne kadar özgürse toprak ağası da marabasını çiftliğinden dışarıya atmakta o kadar özgürdür. Böylesi üretim ilişkilerinin yaratmış olduğu insan tipi ve bu tip üzerine kurumsallaşan toplumsallık kelimenin tam anlamıyla bir çürümeyi, insanlığın bir bitim sürecine girdiğini ifade ediyordu. İşte aydınlanma çağı tam da bu sırada o ölmekte olan insan ve ona denk bir şekilde oluşmuş olan toplum biçimini aklın gücüyle aşarak yeni bir insan ve ona denk bir toplum biçimini yaratmayı başardı.

Doğada ve toplumda eskinin yerine gelen her yeni, mutlak eskinin ölmesi ya da ölümcül hale gelmesi momentinde ortaya çıkmış olgunlaşmış ve eskiyi yadsıyabilmiştir. Eski yıkıma uğramadan oluşmaya kalkan her yeni, yarıyolda kalmış, eskiyi yadsıyarak onun yerine kendini ikame edememiştir. O nedenle eski ile yeni arasındaki diyalektik, eskiyen kadar yeninin eş orantılı bir biçimde oluşup gelişmesi ve eskinin yok olma anı ile yeninin ikame anının çakışması gerekiyor. Bu

toplumsal sistemlerde olduğu gibi henüz sistem değişmemişken toplumsalın değişimi koşullarında da böyledir. Her iki durumda da eski ile yeninin değişim momentinde diyalektik yasanın eşit gelişim işleyişinin denk düşmesi gerekir.

İnsan ve insanlık birey ve toplumu ifade ederken diğer bir anlatımla insan tekili, insanlık çoğulu ifade ederken, toplum insanın çoğunluğunu fakat toplumsallık toplumsal sistemin genelini ifade eder. Köleci, feodal, kapitalist, sosyalist toplum gibi her toplumsal sistemin kendine özgü ve ancak o sistemi ifade eden toplumsallıkları vardır. Her toplumsal sistemin kendi toplumsallığı vardır ve toplumsal ilişkilerini kendine denk bir şekilde düzene koyar. Ancak her toplumsal sistem altında insan ve insanlık var olmuş ve kendini idame ettirmenin yol ve yöntemlerini bulmuştur. Sistemler çökmüş, onlarla birlikte onların oluşturduğu toplumsallık da çökmüş, fakat insan ve insanlık kendini her koşulda yeniden üreterek var olmaya devam etmiştir.

Elbetteki insanın bilincini belirleyen insanın sosyal yaşamıdır. Ama insan ve insanlık sadece bilinçten ibaret değildir. Bilinç insanın belli bir aşamasından sonra oluşur ve belli bir evreye tekabul eder. Tıpkı kendiliğinden sınıfla kendisi için sınıf bilinci düzeylerindeki proletarya gibi... Nasıl ki "kendiliğinden sınıf" düzleminde olan proletarya da proletarya ise belli bir bilince ermiş insanla henüz o düzeyde bilinçlenmemiş insan da insandır. İnsanlık açısından bilinç bir düzlemdir ama her şey değildir. Bir insan yeterince bilinçli olmadan da insani duygu ve düşüncelere sahip olabilir insani tavır ve davranışlarda bulunabilir. O nedenle insanlık sınıfa özgü bir duygu ve düşünce değildir. Her insanın insani bir yanı vardır. İnsani duygular her insanda zaman zaman insani olmayan şeylere karşı isyan eder ve insani şeyleri insani olmayan şeylerin karşısına çıkartır. İnsanda var olan bu insani yandan dolayıdır ki bugüne kadar oluşmuş olan sınıflı toplum sistemleri çürümüş, kendileriyle beraber toplum ve toplumsalı da yıkıma uğratmış fakat insan ve insanlık bu yıkım içinde kendini korumasını bilmiştir. Örneğin insanda var olan acıma, dayanışma, paylaşma duyuları insanlığın varoluşundan beri vardır ve hala da var olmaya devam ediyor. Öyle ki bazı insani duygular sınıflar üstü ve sınıflar ötesi olarak var olmuştur ve olmaya devam

etmektedir. Özellikle de sınıflı toplum sistemleri bütün güçleriyle insanlığa ve insanda var olan insani yana karşı mücadele etmiş insandaki insani duygu ve düşünceleri yok etmek için ellerinden geleni özel bir gayretle yapmaya çalışmışlardır. Ama bu gün somut olarak da gördüğümüz gibi belli ölçüde insanlığı ezmişlerdir ama yok edememişlerdir. Giderek insanlık yeniden bir silkiniş sürecine girmiştir.

Aydınlanma sürecinde, din; hoşgörüsüzlük, halk bilgisizlik, adalet adaletsizlik iken insanlık bu ortaçağ karanlığını aşma, aydınlık bir gelecek yaratma yeteneğini göstermiştir. Aydınlanmayı yaşayan Avrupa dinde rönesans yapıp hoşgörüsüzlük olan dini hoşgörülü, aynı süreçte bilgisiz halkı aydınlatıp bilinçlenmesini sağlayarak ileri bir konuma adaletsizlik olmuş olan adaleti evrensel hukuka kavuşturarak toplumsal ilerlemenin diyalektik gelişimi sağlanmıştır. İnsanın bilincini belirleyen sosyal yaşam, din adına insanlığı, hoşgörüsüzlük ve acımasızlık, adalet adına yapılan adaletsizlik ve karanlıkta yaşamaktan yıldıran ve bir aydınlık aramaya iten bilgisizlik gibi insan ve toplum yaşamında önemli rol oynayan bu fenomenler insanı yeni arayışlar içine itmiştir.

Zıtların birliği yasası gereği hoşgörüsüzlüğün karşıtı hoşgörü, bilgisizliğin karşıtı bilgi, adaletsizliğin karşıtı ise adalettir. Bu öğelerin her biri, süreç içerisinde kendi karşıtlarını insan ve insanlığın bir gereksinmesi haline gelmesine nesnel zemin teşkil ederler. İnsan gereksinme duyduğu şeyi kaçınılmaz olarak üretir. Hayatın en iyi öğretmen olduğu gerçeği, insanın yaşadıkça olaylar karşısında ve gereksinme duyduğu şeyler doğrultusunda beyin gücünü harekete geçirerek öğrenmesini ifade eder.

Kuşkusuz her toplumun kendi aydını vardır. Başka bir anlatımla aydınsız toplum olmaz. O nedenle her toplumsal yaşamda bilinç öğesinin üreticisi, taşıyıcısı ve yaygınlaştırıcısı aydınlardır. Ama aydının öğretmeni de hayatın ta kendisidir. İnsanlar hayatın her şeyinden öğrenmişlerdir. Örneğin bütün doğal afetler bir yandan insana zarar verirken bir yandan da insanın onlara karşı korunması için bilinçlenmelerine neden teşkil etmiştir. Dolayısıyla da toplumlar hem doğadan hem de kendi aydınlarından öğrenerek tarihin tekerleğini döndürmeye devam etmişlerdir.

Süreç içerisinde hoşgörüsüzlüğe ve bir uyutma ve kıyım aracına

dönüşmesine rağmen din bile toplumun bir gereksinmesinin ürünü olarak oluşmuştur. İnsanın insana karşı acımasızlığını engellemek, insanlar arasında bir hoşgörü ortamı yaratmak amacıyla bir ilahi güç, mistik, bir inanca gereksinme duyulmuştur. Ancak süreç içerisinde dinin kendisi bir hoşgörüsüzlüğe, uyutma ve baskı aygıtına dönüşmeye başlayınca, egemenlerin bir egemenlik aracına dönüşünce dinin karanlıklarına karşı bir aydınlanma ve Ronesans dönemi başlamıştır. Mistik inanca, genel anlamda mistizme karşı düşünsel mücadele üç bin yıl önce Hindistan'da oluşturulan materyalizm tarafından başlatılmıştır. Çok tanrılı dinlerin en yoğun olduğu dolayısıyla da mistizmin insanı boğma düzleminde etki altına alındığı Hindistan'da materyalizmin üretilmesi bir tesadüf ürünü değildir. Bu olgu, mistik inancında ona karşı ideolojik mücadelenin temelini oluşturan materyalizmin de gereksinmelerin birer ürünü olduğunu somut olarak göstermektedir.

Marx'ın; insanlar kendi tarihlerini kendileri yaparlar ama istedikleri zaman istedikleri gibi değil dediği gibi tarihsel olguların oluşumu da; istendiği zaman istendiği gibi değil fakat toplumsal gereksinimin bir ürünü olarak gerçekleşir. Dinler rönesanslar, gerici ortaçağ karanlıkları aydınlanma çağı, adaletsizliklere karşı adalet mücadelesi, eşitsizliğe karşı eşitlik mücadelesi, düşmanlıklara karşı dostluk ve kardeşlik mücadeleleri gibi bütün fenomolojide, sosyolojik ve ideolojik oluşum ve gelişmeler gereksinimlerin ürünü olarak varolmuşlardır, ve ancak bu gereksinmelere yanıt olabildikleri sürece yaşayabilmişlerdir. Aksi halde yıkılmak zorunda kalmışlardır. Yaşamını dolduran canlı gibi fonksiyonlarını tamamlayan toplumsal fenomenler de yaşamın dışına düşerek yok olurlar. Bu diyalektik yasa, toplumsal sistemlerin oluşumu ve yıkılışı sürecinde de işlemeye devam eder. Ancak bugüne kadar tarihin kayda geçtiği bir çok toplumsal olguların boyutları kendi iç dinamiklerinin çöküşü bazıları da bir müdahale sonucu bazılarının henüz tarihsel ve toplumsal sürecini doldurmadan da kendi hataları sonucu, bazılarının ise tarihsel ve toplumsal sürecini doldurup bütün fonksiyonlarını yitirerek yıkılmışlardır. Örneğin köleci ve feodal toplum sistemleri tarihsel ve toplumsal süreçlerini doldurup yaşam fonksiyonlarını kaybedip bu süreçte kendisinde daha ileri bir toplumun nüvelerini oluşturarak tarihe karışmışlardır.

Ancak başka bir örnek olan Sovyetler Birliği ve sosyalist sistem henüz tarihsel ve toplumsal süreçlerini doldurmadan yıkıma uğrarlar.

Yapılanmalar fazla etkin olmamalarına rağmen ancak dış müdahalelerle yıkılabilmişken Sovyetler Birliği ve reel sosyalist sistem 20. yüzyılın üç çeyreği kadar bir sürede dünyanın yarısına yakınını yönlendirip yönetmesine, dünya konjonktürünün oluşumunda temel rol oynamasına rağmen kendi iç dinamiğinin çöküşüyle yıkıldı.

20. YÜZYILIN İKİ DİKTATÖRLÜK SİSTEMİ

20. Yüzyılın 1917 Ekim Devrimi'nden 1990'da Sovyetler Birliği'nin yıkılışına kadarki dönemde dünya iki diktatörlük tarafından yönetilip yönlendirildi. Birisi daha önceden var olan burjuva diktatörlüğü diğer bir anlatımla burjuva demokrasisi, diğeri ise proletarya diktatörlüğü ya da proletarya demokrasisi... 1917 Ekim devrimiyle oluşmaya başlayan ikinci cihan savaşının sona ermesi sonucu Doğu Avrupa ülkelerinin de sosyalist sistemi benimsemeleri ile sosyalist blokun kurulması dünyamızı iki ayrı ideolojik, politik ve konjonktürel kampa ayırdı. Her ne kadar Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerle ideolojik ayrılıkları olsa da Çin'in de konjonktürel olarak sosyalist ülkeler tarafında olması nedeniyle dünya konjonktürü bu iki ideolojik ve politik yapılanma çevresinde oluşuyordu.

Kuşkusuz kapitalist emperyalist blok ile sosyalist blok arasındaki ayrım sadece ideolojik, politik bir düzlemde değildi. Aynı zamanda üretim ilişkileri ve üretim güçleriyle üretici güçler arasındaki ilişki ve çelişkiler itibariyle de birbirinden ayrılıyordu. Sosyalist sistem üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki uzlaşmaz çelişkiyi sona erdirdiğini, üretici güçlerin üretim araçlarının sahipleri haline getirildiğini dolayısıyla da toplumsal ilerlemenin önündeki engelin kalkmış olduğunu savunarak, kapitalist emperyalist sistemden koptuklarını ve onun inkarını oluşturduklarını iddia ederek dünya konjonktürünün bu temelde oluşturulup geliştirilmesini savunuyorlardı. Sadece savunarak değil, buna evrensel bir misyon tanıyarak bütün politikalarını bu temel üzerine inşa ediyorlardı. Buna karşı duran kapitalist emperyalizm ise

kendi sömürü ve egemenlik politikasını dünya üzerinde egemen kılabilmek için Makyavel'e taş çıkartacak kadar her yöntemi uyguluyordu ve de uyguluyor.

Ancak belirtmek gerekir ki Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin çöküşü kapitalist emperyalizmin darbelemesi ile olmamıştır. Tam tersine kendi kendini yiyip bitirerek çökmüştür. Üstelik kapitalist emperyalizmin birçok saldırısını boşa çıkarttıktan sonra, tıpkı Roma gibi kendiliğinden çökmüştür. Roma İmparatorluğu'nun Fenikelilerin, Filistinlilerin, Spartaküs'ün, çeşitli köle ayaklanmalarının hepsini bastırdıktan sonra kendiliğinden çöküp, kölelerine özgürlük verdiği ve hatta ayrılmak istemeyen birçok köleyi zorla sokaklara terkettiği gibi, Sovyetler Birliği de birinci, ikinci dünya savaşlarında kapitalist emperyalizmin askeri saldırılarını ve faşist işgali yenilgiye uğrattıktan, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya'daki -o dönemki deyimle- karşı devrim saldırılarını bastırdıktan, Suriye'ye yönelik emperyalist siyonist yönelimi durdurup bir toparlanma sağlaması sonrasında kendiliğinden yıkılıverdi. Daha başka bir ifadeyle belirtecek olursak; Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkeler topluluğu dış bir dinamizm tarafından değil kendi iç dinamizmi tarafından çökertildi: iç dinamizm derken, içerde oluşan kitle mücadelesi ya da toplumsal bir hareket tarafından yıkıldığını söylemiyoruz. İç muhalefetsiz bir yıkım sözkonusu oldu. Ekonomik altyapı, siyasal üstyapı ve bir bütün olarak toplumsal yapı aynı süreçte çökerek dağıldı. Tıpkı biraz önce belirtmiş olduğumuz gibi... ama biçimsel olarak. Nesnel neden olarak çok fark vardı. Roma İmparatorluğu tarihsel, ekonomik, sosyal, siyasal süreçlerini doldurarak çöktü o nedenle de peşinden ağlayan olmadı; toplum ve genel anlamda insanlık yeni bir tarihsel ve toplumsal gelişim sürecini örmeye ve geleceği organize etmeye koyuldu. Fakat Sovyetler'in çöküşünün ardından milyonlarca Sovyet insanı ve insanlık aleminin pekçok üyesi acı çekti; geleceği açılmadı tersine karardı. Çünkü Sovyetler Birliği tarihsel, toplumsal ve sosyal sürecini doğal bir şekilde yaşayıp bitirirken kendi bağrında toplum geleceği ve bir üst düzeye taşıyacak ve toplumsal ilerlemeye lokomotif görevi yapacak olan yeniyi yaratamamıştı. O nedenle de Sovyetler'in yıkılması sonucu toplum ileriye değil geriye kapita-

lizmin batağına sürüklendi. Bu da toplumun büyük kesimine dayanılmaz düzlemde acı ve ıstırap verdi.

REEL SOSYALİZMDE BİREY, TOPLUM VE ÖRGÜT

Kuşkusuz bu çöküşün birçok tarihsel, ekonomik, sosyal, siyasal, yapısal nedenleri vardı. Ama ben burada bunların değil Sovyetler Birliği'nin çöküşünde temel bir rol oynadığına inandığım insan unsuru üzerinde durmaya çalışacağım. Çünkü 20. yüzyılın üç çeyreğinde dünyamız iki diktatörlük tarafından yönetilip yönlendirirken her ikisi de zımni bir anlaşma yapmışcasına insani olanı ve insan iradesini yok ettiler. Ancak bir farkla kapitalist emperyalizm, emekçiyi kendi emeğine yabancılaştırıp, baskı uygulayarak iradesini, kişiliğini aşındırıp kişiliksizleştirip, kapitalisti alabildiğine özgürleştirip ona denk bir şekilde sistemi alabildiğine güçlendiriyorken, Sovyetler'de insan iradesizleştirilip, insiyatifsiz hale getirilerek kişiliksizleştirilirken onunla beraber sistem de güçten düşüp yıkıma uğruyor. Çünkü sistem özel mülkiyet bireyselliği üzerine değil toplum temeline oturtularak oluşturulmuş bir toplumsal sistemdir. Dolayısıyla bireysel olanla toplumsal olan, bütünleşmiştir. O nedenle de birey toplumu toplum da bireyi ifade etmek durumundadır. Sovyetler Birliği'nde uygulanan sistem toplumsal olanı kutsamış dokunulmaz kılmış ve bireyi toplumun bir eklentisi haline getirmiştir. Burda bireyin iradesi kısıtlanmış, kişiliği silikleşmiş, toplum karşısında tamamen atıl ve etkisiz hale gelmesi sağlanmıştır. Böylece birey çökertilerek imha edilmiştir. Birey çökünce toplumsal sistem de bireyin üzerine çökmüştür.

Bütün bu anlatılmak istenenleri daha kolay anlaşılır hale getirmek için teorik ve felsefi anlatımı bir anlığına bir kenara bırakıp yaşanmış olan somut bir gerçekliği uzun alıntılarla buraya aktarmak istiyorum.

Henri Allego, yıkımdan sonra Sovyetler Birliği'ne giderek orada yapmış olduğu röportajları "BÜYÜK GERİ SIÇRAMA" adlı kitapta toplayarak yayımlamış. Bu kitapla yukarıda ifade etmeye çalıştığım bireyin kişiliğinin öldürülmesi, kişiliksizleştirilmesi, atıllaştırılması olgusunu çok iyi ifade eden röportajın uzunca bir bölümünü buraya aktarıyorum.

"Bu felakette birçok etken beni aşar, diyordu, ama kendi çapında benim de sorumluluklarım var. Kendime karşı yapabildiğim en önemli eleştiri, buyrukları ve yönergeleri hep yukarıdan beklemiş olmak; bunları, aynı görüşte olmadığımda, işlerin kötüye gittiğini gördüğümde, hatta tepki göstermek gerektiğini söylediğimde bile, tartışmasız yerine getirmiş olmaktır.

Komünist olarak benim hakkım ve ödevim düşüncemi bildirmek, onaylamadığımı söylemek, tehlikeyi belirtmek olduğu halde susmuş olduğum için son derece pişmanım. Konuşmakla disiplini bozmaktan mı korkmuştuk? Bu bir vakitler doğru olabilirdi; ama artık öyle değil. Karşılaşacağımız tehlike neydi? Kötü gözle görülmek mi? Konumunu yitirmek mi? Bunlar bir komünisti durdurmamalıydı.

Düpedüz böyle davranmak, bir şeye karışmamak için yetiştirilmiştik; işte uğursuzluk burada. 'Tapınma' döneminden artakalan bu tutum bizim en ciddi kusurumuzu oluşturdu ve bizi, durumdan çok iyi yararlanmasını bilen oportünistlerle sosyalizmin hasımlarının saldırısı karşısında silahsız bıraktı."

'Andrey, 1991 Kasım'ında, SBKP'nin dağıtılmasının koşullarını anımsadığında gözlerini indiriyordu'

"Yeltsin'e bağlı askerler merkez komitesine geldiler ve bize binayı boşaltmak için on dakika süre verdiler. Kişisel eşyalarımızdan başka ne olursa olsun, bir şey götürmemiz yasaktı. Bu bürolarda yaklaşık iki bin kişi çalışıyorduk. Herkes çıktı. Kimse bir kelime söylemedi. İçgücümüzü yitirmiş, yıkılmıştık. Bir kişi bile karşı çıkmadı. Evime dönüp de karıma olanları anlattığımda, o afallamış, aynı zamanda öfkelenmişti. 'Nasıl! Siz iki bin komünist ordaydınız ve dövüşmediniz öyle mi?' uyarısı beni utançtan yere batırdı.

"Haklıydı. Evet, neden direnmemiştik: Emir bekliyorduk! Hala SSCB'nin Başkanı ve SBKP'nin genel sekreteri olan Gorbaçov'un, Yeltsin'in kararına karşı çıkacak ve militanları karşı koymaya çağıracak emirlerini. Bilmiyorum, kaç parti üyesi ve nasıl karşılık verir; her şey bize çoktan yitirilmiş gibi görünüyordu; bugün de öylesine içgücümüz tükenmişti. Ama hiçbir şey yapmadık. Duraksamaları, uzlaşmaları ve sonunda art arda gelen ihanetleri ile teslimi hazırlayan ve imzalayacak

olan Gorbaçov olduğu halde, onun bir kararı bekleniyordu. Ne saflık! Ama işte nicedir hiçbir girişkenlik göstermemeye alışmıştık." (s: 68-69)

Bu uzun fakat yaşanarak da bir "felaketi" ifade ettiği için buraya almış olduğum alıntı birey, toplum, örgüt ve sistem ilişkisi açısından son derece öğretici bir önem taşımaktadır. Bireyin örgüt ve örgütlenme adına manüple edilip örgüt ya da toplumsalın bir eklenmişi haline gelmesinin insanı gerçekten örgütlü ve organize hale getirmediğini tam tersine bireyi edilgen, etkisiz, kişiliksiz, silik bir konuma getirdiğini gösteriyor. 1917 Ekim Devrimini yapan, dünyanın altıda birini emperyalizmden kopartan, insanlığa yeni bir çığır açan bir halkın çocuğu ve üç çeyrek asır dünya devrim sürecinin öncülüğünü yapmış olan bir partinin merkezi kadrosu, kişiliği aşağılanarak partisi kapatılırken bile ne kişiliğini ne de partisini savunamaz bir biçare konumuna düşürülüyor. Çünkü parti disiplini", "güzel görülmek" ya da "konumunu yitirmek" gibi gailelerle manuple edilmiş ve kişiliği kaybettirilerek kul edilmiştir. Bütün bunlar,Bolşevik partisinin kuruluşundan bu yana ne için yapıldı? Sovyetler Birliği Cumhuriyeti ve SBKP'yi korumak için! Peki bu her ikisi de 18 milyon komünist parti üyesinin gözleri önünde yıkılırken SSCB ve SBKP'yi savunan, yıkımının önüne duran kimse oldu mu?

Öte yanda sadece partililer değil, sendikalı işçiler komsomol gençliği, kolhoz ve solhoz üyeleri, çeşitli kitle örgütleri bağlı oldukları, sahiplendikleri ve de korumak için örgütlü ve organize hale geldikleri sosyalist sistem ve parti yıkılıp dağıtılıp, hırsızlar, soyguncular, soysuzlar, mafya elemanları, çeşitli haydut çeteleri tarafından bütün yeraltı ve yerüstü servetleri ve baba dede emekleri işletmeleri çar çur edilirken bu on milyonlarca örgütlü toplum herhangi bir örgütlü müdahalede bulundu mu?

Veya bugün yapılan kamuoyu yoklamalarında toplumun yüzde doksanına yakının Sovyetler'in yıkılmasına karşı olduklarını ifade etmelerine rağmen örgütlü ve toplu bir mücadeleye girişiyorlar mı? Çocuğundan yaşlısına işçisinden köylüsüne, aydınına, silahlı kuvvetlerine kadar dişinden tırnağına örgütlü bir toplumun mensup olduğu ve uğruna milyonlarca hatta on milyonlarca ölü verdiği sistemi yıkılıp ülkesi çapulcular tarafından talan edilirken hiçbir mukavemette buluna-

maması ve fakat sistem yıkıldıktan sonra da onu arar hale gelip acı çekmesine rağmen hala toplu bir karşı koyuş tutumu göstermemesi ne anlama geliyor? Bu nasıl bir bilmece? Bu bilmece nasıl çözülür? Daha doğru bir ifadeyle bu bilmeceyi oluşturan olguları nasıl tespit edip çözüm yollarını bulmak gerekir?

Bütün bu sorulara doğru yanıt bulabilmek için birey, toplum sistem ve örgüt ilişkilerini ve bunlar arasındaki denklemi iyi kurmak gerekiyor.

Hepsinden daha anlamlı ve önemli olanı da; en örgütlü güç olan, Sovyetler Birliği ve SBKP'nin savunucusu ve temel dayanağı olarak oluşturulmuş ve o düzeyde de güven duyulmuş, ikinci dünya savaşında Hitler faşizmine karşı savaşta rüştünü ispatlayarak faşizmi yerle bir ederek bütün dünyanın takdirini kazanmış olan kızıl ordunun temel varlığı olan SSCB'nin yıkılışına seyirci kalması ve hatta yıkanlara destek olmasıdır. Bütün bunları nasıl açıklamak gerekiyor? Sistemin Roma İmparatorluğu gibi tarihsel, sosyal, siyasal, ekonomik süreç ve ilişkilerinin sonuna gelip bir doğa yasasının işlediğini o nedenle de varması gereken sona vardığını dolayısıyla da sistemin tüm kurum ve kuruluşlarının çökmek durumunda kaldığını söyleyerek izah etmek inandırıcı olamaz. Çünkü sistemin yıkılmasından sonra yapılan kamuoyu yoklamaları toplumun ezici bir çoğunluğunun eski sistemi aradığını gösteriyor. Bu da, sistemin yıkımına neden olan çelişkinin bugüne kadar görülmüş olan tarihsel sürecini doldurarak yıkılmış olan, köleci, feodal gibi toplumsal sistemlerin çelişkileri ile benzerlik taşımadığını gösteriyor. Ne üretim araçları özel mülkiyeti ile üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin neden olduğu bir sınıfsal ya da toplumsal çatışma oldu, ne üretim süreci tarzının yaratmış olduğu nesnelleşmiş emekle canlı emek çelişkisinden kaynaklanan bir uzlaşmazlık görüldü ve ne de üretim, tüketim, üleşim ve pazar ilişkisinin kışkırttığı bir toplumsal kalkışma yaşandı.

Yaşanmadı. Çünkü, üretim araçlarının mülkiyeti özel kişilere değil devlete aitti, o nedenle üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet sahipliliği ile üretici güçler dolayısıyla da üretim ilişkileri arasında antegonistik bir çelişki bulunmuyordu; teknolojinin, sanayinin her alanına

girerek nesnelleşmiş emeği üretim sürecinin belirleyeni canlı emeği ise üretim sürecinden dışlanarak seyirci konumuna sokup, üretim süreci tarzının dokusal dengelerini altüst edip bir çatışma oluşumu yaratacak çelişki oluşmamıştı. Üretim kollektif, tüketim toplumsal, üleşim ise nispi eşitlik temelinde yapılıyordu, pazar ilişkisi ise aşırı kâr ve rant esasına göre değil, toplumun gereksinmelerine göre düzenlenmişti.

İNSAN VE SİSTEM

Böylesi bir sistemle, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin antegonistik yani uzlaşmaz bir çelişki olması ya da kendini o boyutta üretmesi mümkün değildir.

Üretim gücü ve ilişkileri itibariyle böyle toplumsal yapılanma konusunda ise tepeden tırnağa kadar örgütlü ve alabildiğine disiplinli bir toplum. Siyasal açıdan, dünyanın en disiplinli kural, kurum ve kuruluşlarıyla ve gelenekleriyle aşılmaz bir siyasi partiye sahip. Sosyolojik olarak da dünyada eşine az rastlanabilecek, dayanışma ve buna denk olarak oluşturulmuş olan sosyal organizasyonlara sahip bir toplum.

Peki neden çöktü dağıldı, yerli ve yabancı çapulcu sürüleri tarafından talan edildi, ediliyor ve hala da herhangi bir toplumsal tepkide bulunulamıyor? Çünkü reel sosyalizm insan kişiliğini öldürdü, o ölen kişilikle beraber sistem de çöktü. O nedenle kişi ya da birey ne kendine kendi çıkarına, ne üyesi olduğu örgüte ve ne de kendi devleti olduğuna inandığı devletine sahip çıkabildi. Çünkü birey hem üyesi olduğu örgüt, hem üretim ilişkisi ve hem de devleti tarafından "bir şeye karışmamak" ve "hiçbir girişkenlik göstermemek" için yetiştirilmiş ve kişiliği buna denk bir şekilde oluşturulmuştu. Bir kişi düşünün ki; üyesi olduğu örgütün "disiplinini bozmaktan", "kötü görünmekten", "konumunu yitirmekten" korkarak, yanlış gördüğü şeye yanlış demesin, konuşması gereken yerde ve durumda konuşmasın, kendi doğrusunu üretip savunmasın... ve o insan sağlıklı bir kişiliğe sahip olsun ve kendi iradesi ile davranabilsin... Bu mümkün mü? Kesinlikle mümkün değil. Böylesi bir kişilik mensubu olduğu örgütün bir katılımcı üretkeni, sorumluluk duygusu taşıyan bir öğesi değil; sorumsuz, edilgen silik kişilikli bir eklentisi

olur. Mensubu olduğu toplumsal yapıyı savunan bir kişilik olmaz bu kişilik. Bu kişilik, olayları ve gelişmeleri etkileyen, onlara yön veren, onları toplumun ve dolayısıyla da kendi çıkarı doğrultusuna çeviren değil olayların peşinde bir mevta gibi sürüklenen bir kişilik olur.

Peki SBKP bu kişilikteki kadroları nasıl yetiştirdi? Böylesi bir kişilik oluşturmanın temeli hiç şüphesiz sadece parti ve genel anlamda kitle örgütlenmesi değildi. Örgütlenme anlayışıyla birlikte, üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki işleyiş tarzı, devlet anlayışı ve devlet yapılanması ile devlet, parti ve kitle örgütleri arasındaki organik bağ gibi temel unsurlar da böyle bir kişilik yapılanmasına katkı yaptı. İradi bakımdan öldürülmüş olan bu kişilikle, birey temelinde oluşmuş olan toplum devlet ve sistem de çökmek durumunda kaldı. Ancak bütün bu yapılanmalar ve kişilik oluşum sorunu Bolşevik parti yapılanmasıyla başladı ve süreç içerisinde çeşitli deformasyonların da olmasıyla birlikte bu sona ulaşıldı.

Hiç kuşku yok ki Bolşevik parti yapılanması bir hayal ürünü olarak değil, o dönem Rusyası'nın nesnel ve öznel koşullarının ve o süreçteki devrim mücadelesinin gereksinmesinin bir ürünü olarak oluşturulmuştur.

O dönemde, Batı Avrupa'da var olan sosyal-demokrat marksist parti modelinin Rusya'daki kolu ya da benzeri olan RSDİP ile her türden parti ve örgütün yasak olduğu ve sıkı devlet baskısının hat safhada bulunduğu Rusya'da devrim mücadelesini sürdürmenin mümkün olmadığı fiilen görülmüştü. Kendini devrime endekslemiş olan güçler, RSDİP (Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisi) dışında bir parti ve kitle örgütlenmesi ve farklı bir mücadele biçimi yaratma arayışı içine girmişlerdi. Süreç içerisinde, yeni bir örgüt modeli ve mücadele biçimi yaratılarak 1903'te Bolşevik yapılanma olarak ifadelendirilerek, siyasal arenadaki yerini alması sağlandı. İleriki dönemde bu model "Leninist parti" modeli olarak da nitelendi. Bu parti yapılanması ve mücadele yöntemiyle çarlık ve çarlığın yıkılmasından sonra kurulmuş olan Kerenski hükümeti yıkılarak Rusya'da 1917 Ekim devrimi gerçekleştirildi. Ekim Devriminden sonra ise Leninist parti yapılanması, mücadele biçim ve yöntemleri evrensel bir boyut kazandı. Dünyadaki bütün ko-

münist partiler ve komünizan örgütler kendilerini Bolşevik parti morolitik ve yöntemlerine uyarladılar. Ve yeni kurulanlar da kendilerini öyle şekillendirdiler. Müthiş bir kopyacılık süreci başlamıştı. benzetmek yerindeyse bugünkü koyun Doli gibi dünyanın her ülkesinde birden fazla bazı ülkelerde de onlarca Leninist parti kopyası yapılmıştı. Ölçü ve de ideolojik mücadele ise hangisinin daha çok Leninist parti kopyası olduğu düzleminde oluyordu. Kendilerine Leninist, partilerine de Leninist parti diyenler (bunlara kendimi ve geçmişte mensubu olduğum partiyi de dahil ediyorum) nesnel koşulların gereksinmesine denk arayış ve buluşlar yöntemine asla başvurmadan, ülkesinin ve koşulların nasıl bir parti yapısı ve mücadele biçimine gereksinme duyduğunu ya da nasıl bir parti ve çalışma yöntemiyle sorunların çözülebileceğini düşünmeden, buna denk düşünce üretimi içine girmeden, kopyalamanın en iyisini nasıl yapabileceğinin kavgasıyla vakit geçirdiler.

Marx'tan sonra, marksizmin geliştirilmesi yerine, Marks çömezliği egemen kılınmaya çalışıldı. Marx'ın mektup ya da yayınlanmamış bazı yazıları en çok kimin çekmecesinde bulunuyor idiyse en büyük ve en çok marksist o oluyordu. Örneğin Kautski Marks'ın mektupları ve yayınlanmamış yazılarını çekmecesinde bulundurduğu için en büyük marksist sayılıyordu. Ama Lenin ve onun gibiler Marx'ın kopyacılığı ya da taklitçiliğini yapmak yerine somut şartların somut tahlilini esas alarak yeni koşullara ve kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasına denk mücadele biçim ve yöntemleriyle sosyal-demokrat parti yapılanmaları yerine Bolşevik parti yapılanmasını yaratarak marksizmi kopyacı vetaklitçilere bırakmadan marksizmi somut olgu ve oluşumlara uyarlayarak geliştirdiler. Dolayısıyla da marksizm Leninizm'le takviyelenerek marksist-leninist bir düzleme oturdu.

Fakat partilerine Leninist parti kendilerinde Marksist-Leninist diyenler, Lenin'in kopyacılığını, Leninizmin lafazanlığını yapma konumunu aşmadılar, aşamadılar. Giderek gelişen kopyacılık ile çömezlik sistemle birlikte çöktü. Nasıl ki kopya koyun Doli'nin ömrü orijinalinkinden çok daha kısa olmak durumunda ise taklit ya da kopya Lenincilik de kısa ömürlü oldu ve çöktü. Kendisiyle beraber yaratmış olduğu irade ve kişilik yoksunu insan tipini de bitirdi.

Bolşevik partinin monolitiği disiplin üzerine kurulmuştur. Temel harcı disiplindir. Demokratik merkeziyetçilik işleyişinde merkeziyetçilik belirleyen demokrasi ise merkeziyetçiliğin olanak tanıdığı ölçüde işleyen bir öğedir. Varlığı fazla bir önem taşımaz. O nedenle de parti işleyişinde olsa da olur olmasa da olur niteliğinde bir işleyişe sahiptir. Bu monolitik yapıya göre, tek bir doğru vardır o da partinin doğrusudur. Üyenin kendi doğrusu olmaz, olamaz. Kendi doğrusunu oluşturan, kendi doğrusunu partisinin doğrusuyla mukayese etmek isteyen ve kendi doğrusunu, yanlış olduğuna inandığı parti doğrusunun yerine koyma çabasına giren her parti üyesi parti dışına düşer ya da parti dışına atılır. Çünkü bu parti yapısı sadece, parti organları tarafından kabul edilip onaylanmış olan görüşleri doğru olarak kabuleder ve bu doğruları partinin doğrusu olarak görür. Bu anlayışa göre tek doğru vardır o da partinin doğrusudur. Onun dışında doğru olmaz, olduğunu iddia eden de partiden dışlanır.

Tek liderli tek doğrulu tek parti olarak ifade edilebilecek parti, kitle örgütlenmelerini, devlet yasalarını ve üretim güçleriyle üretim ilişkilerini de parti yapısına göre şekillendirmiştir. Bu şekillendirmeye göre, tek parti, tek devlet, tek bir üretim ilişkisi ve tarzı, tek doğru ve de tabi ki tek lider bu komple sistemi bütün yapısıyla ifade etmeye yetebilir.

Peki bu komplike sistemde insanın yeri var mıdır ya da varsa nerededir: Bu sistemde insan neye yarar? Sınıfları ortadan kaldırırken galiba onunla birlikte insanın iradesini de ortadan kaldırmışlar. Bu kadar mutlaklaştırılmış "tek"lerin arasında insan iradesinin yaşaması zaten olanaksız. Çünkü her şey tekleştirilmiş ve o teklerde mutlaklaştırılmış durumda... Peki neden her şey tekleştirildi?

Düzenin selameti, onun yıkılmasının önlenmesi için Bolşevik parti dışında kalan partilerin sovyet sistemine karşı komplo içinde olduklarının tespit edilmesi sonucu sisteme zarar vermemeleri için kapatıldılar. Böylece parti tekleşti. Buharin, Kamanev, Zinovyev gibi parti liderleri, sovyetler aleyhine çalıştıkları için idam edildiler. Ondan sonra da güçlü liderin yanında başka güçlü liderlerin de bulunmasına son verip güçlü lider ve çömez yardımcılar yöntemi benimsenerek lider tekleştirildi. Leningrat ayaklanmasının müsebbibi olarak görülüp Sov-

yetler'i yıkmaya yöneldikleri gerekçesiyle çoğulcu yönetim biçimi arzeden Sovyetler'in statüsüne son verip partiye dolayısıyla da devlete bağlayarak otoriter devlet yaratıldı. NEP ve kooperatif yapılanmaları ve kolhozlar üretim ilişkileri ve üretim süreci tarzı itibariyle çeşitlilik arzediyordu. Bu üretim ilişkileri ve üretim süreci tarzı köylü işçi sovyetlerinin yasama ve yürütme işleyişiyle bütünleşince devletçiliğin yanında bir de toplumsallaştırma modeli teşkil ediyordu. Bu da sovyetlere zararlı ve komünizme geçiş sürecinin önünde engel teşkil ettiği (çünkü bu sistemde meta üretiminin olduğu komünizme geçişte ise meta üretiminin engel teşkil ettiği tespiti yapılmıştı) gerekçesiyle bu yapılanmalar tümüyle devletleştirilerek üretim ilişkisi ve üretim süreci tarzı tekleştirildi. Bütün bu tekleştirmeler sistemin selameti, gelişip güçlenmesi ve uzun ömürlü olabilmesi gerekçesiyle yapıldı, fakat sistem ne gelişti ne güçlendi ne de uzun ömürlü olabildi. Bu teklerin toplamı insan kişiliğinin nefes ve gıda borusu olan, düşünce üretmek, üretimi yenileyerek geliştirmek, eleştiri özeleştiri yapmak, partinin devletin, üretim tarzının yanlışlarını görme ve ifade etme istemlerini tıkayarak kişilik ölümüne neden oldu. Otoriter ve dev bir sistem fakat bunun gölgesi ve baskısı altında ezilmiş, erpilmiş, kişiliğini kafa üretkenliğini yitirmiş ve sünepeleşmiş kocaman bir insan yığını... Bu türden bir insan yığınıyla herhangi bir sistem ayakta tutulabilir mi? Tutulamayacağı belli çünkü tutulamayacağını yaşayarak da gördük.

İnsan öğesi reel sosyalizmin yapılanmasının en altında yeralmıştı. Parti, devlet, üretim ilişkisi ve tarzı onun tepesinde tepiniyordu. İnsan kişiliğini besleyen bütün gıdalar elinden alınmıştı. Yapıya ait olan her şey insan kişiliğini esir alma onun etkisiz hale getirme çabası içindeydi. Ne örgüte ne devlete ne de sistemi oluşturan diğer saiklere karşı söyleyeceği bir şeyi olamazdı. Çünkü onlar tek doğrusu olanlar, doğruyu bilenler ve onu kollayanlardı. Onların doğruları kollektivitenin ürünüydü. Birey onun yanında ne yapabilirdi ki? Birey toplum bağlamında, "bireycilik", "bireysellik" mahkumu edilmişti. Birey bir hiçtir, kollektif olan her şeydir yaklaşımı katılımcı bireyin yerine toplumsala eklemlenmiş manüple olmuş kişilik yaratma noktasına vardırılıyordu. Birey, kollektivizmi yaratan, ona katılım yapan ve onu denetleyen,

yanlış gördüğü zaman eleştiren, müdahalede bulunan, kollektivite çarkının olmazsa olmaz bir dişlisi olarak değil, sadece ve sadece yönetenlerin bireyi gerektiğinde toplumsal denen şeye eklemleyen sonra da seyirci edilgen bir konuma getirilen nesne haline getiriliyor.

YETENEKSİZLERİN YETENEKLİLERİ YÖNETMESİ VE BİREY

Parti, devlet, üretim ilişkisi ve üretim süreci tarzı konuları gibi sistemin kurumlarında eleştiri "özelleştiri" olarak yer alan kavramlardan sadece ikincisi yani kişinin öz eleştirisi işliyordu. Kurumlar zaten hata yapmazlardı çünkü onlar kollektivitelerin ürünüydü. Kollektivizim hiç yanlış ya da hata yapar mı ki özeleştirisi yapılsın? Parti devlet zaten devlet kurumu haline gelmiş olan kitle örgütleri asla yanlış yapmazlar. Tek suçlu ve suç işleme potansiyeline sahip olan insandı, yani bireydi... Ancak o suç işleyebilirdi. O nedenle insan en alta alınmıştı. Bütün ağırlıklar onun üzerine bindirilmişti, o da ezildi, olup biten herşeye seyirci kalacak kadar pelteleşti.

Öyle bir çark kuruldu ki; yeteneksizlerin yeteneklileri, hırsız, soyguncu, çapulcu, ahlak yoksunu ve soysuz bürokratlar üreten, yaratan, ahlak ve terbiye sahibi olanları yönettiği bir sistem yarattı. İnsanlık tarihinde Boris Yeltsin kadar insandan başka her şeye benzeyen insani olan hiç bir değer taşımayan bir devlet başkanını reel sosyalizmden başka hiç bir toplumsal sistem yetiştirmemiştir. Bu kadar aşağılık birisi reel sosyalizmin eski ülkesi Rusya'dan başka dünyanın her hangi bir ülkesinde bir kaç kez üst üste devlet başkanlığına seçilememiştir. Açık açık ülkesinin yer altı ve yer üstü kaynaklarını emperyalistlere ve siyonistlere peşkeş çeken, ülkesinin onuruyla oynayan, yabancıların ayakları altına atan, sarhoşluk, sarkıntılık gibi ahlaksızlıkların sembolü haline gelen, kendi ülkesinin parlementosunu topa tutturan defalarca genel seçim ve defalarca parlamento (duma) oylamalarında seçim kazandı. İşte reel sosyalizmin yetiştirmiş olduğu iki insan tipi; birisi alabildiğine aşağılık, diğeri ise alabildiğine edilgen ve zavallı, işte reel sosyalizm; Ekim devrimini yapan ikinci cihan savaşında kendisini ve in-

sanlığı faşizmin pençesinden kurtaran o sayısız onur verici insani değerler üretmiş olan Sovyet insanını bu acı sona sürükledi. Bu çok önemli nedenden dolayı geçmişe bakarak geleceği kurmak gerekiyor.

İNSAN İRADESİNİ ÖLDÜREN DİĞER BİR OLGU ÜRETİM İLİŞKİLERİ VE ÜRETİM SÜRECİ TARZI

Daha önceki bölümlerde de üretim ilişkisi ve üretim süreci tarzının sadece iktisadi bir olgu olmadığı aynı zamanda birey, toplum, örgüt, devlet, kültür, etik ve sosyolojik boyutlarının da olduğu ya da bu boyutların oluşumuna derinlemesine etkide bulunduğunu vurgulamıştım. Burada da bazı somut verilerle detaylandırmaya çalışacağım.

"5 yıllık kalkınma planı"nın mucidi ve uygulayıcısı Sovyetler Birliği olmuştur. Bu plan devletçi ekonominin bir ürünü olarak doğmuştu Kuşkusuz devletçi olmayan ekonomilerde de merkezi planlamalar yapılabilir. Ancak ekonomi ve toplumu sıkı kontrol altına almış bir devletçilikle diğeri arasında bir fark vardır. Ekonomi ve toplumun devletin sıkı denetimi altında olması durumunda devlet üretimi dışında örneğin Yugoslavya'da görüldüğü gibi "öz yönetim" adı altında mülkiyet sahipliliği devlette fakat tasarruf hakkı çalışanlarda olan bazı işletmelerin varlığı elbetteki neticeyi değiştirmiyor. Yani bu durumda da merkezi planlamayı devlet yapıyor ve işletmeler üretim kapasitelerini buna göre ayarlıyor. Çünkü bu durumda da iç ve dış ticaretin tüketimin hacmi ya da miktarı devlet tarafından belirleniyor.

Ne merkezi planlamanın hazırlanmasında ne de üretim ve tüketimin değerlendirilmesinde üretenlerin katkı ya da etkisi olmuştur. Bunların hepsi devlet ve parti bürokrasisi tarafından yapılıyordu. Üretici yani üreten tüketen insanlar neyi nasıl üreteceklerine ve neyin ne kadar tüketileceğine dair herhangi bir yetkiye sahip değiller. Edilgen bir şekilde pazar ilişkilerinde önlerine gelecek eşyanın renginin, modelinin ya da şeklinin ne olacağının ve üretimde de neyin nasıl üretileceğinin talimatını beklemek durumunda kalırlar. Bu üretim ilişkisinde yani üretim, üleşim, tüketim gibi toplumsal ilişkilerde de durum bundan farklı değildir. Bölüşümün nasıl yapılacağı pazar ilişkilerinin nasıl düzenleneceği-

ni başka bir anlatımla metanın ne kadarının pazar gereksinimine ne kadarın üreticinin tüketimine ayrılacağı gibi olgular da merkezi planlamalar tarafından yapılarak sözüm ona sistemin sahibi olan ve onun adına "proletarya diktatörlüğü" denen sistemde proletarya her alanda dışlanmış edilgen hale getirilmiş, silik bir kişiliğe büründürülmüştür.

Kapitalizmde insanın kendi emeğine dolayısıyla kendisine yabancılaştırmasıyla bu üretim ilişkisindeki yabancılaşma biri birinden önemli farklılıklar arz eder.

Kapitalizmdeki yabancılaşma belirgindir. O nedenle de emekçiler tarafından bir tepki ve mücadele ile karşılaşır. İşçiler üretimde ve paylaşımda söz sahibi olmanın mücadelesini verirler. Bu amaçla grev, işi yavaşlatma, yürüyüş, gösteri vb. gibi eylemlere başvururlar. Bu mücadele sürecinde işten atılmalar, yaralanmalar, tutuklanmalar hatta ölümler bile meydana gelir. Bütün bunlar işçi sınıfına emekçilere bir dirilik, canlılık verir. Sınıf bilinçlerini geliştirir. Dolayısıyla da kişilik ölümü, diğer bir anlatımla kişiliğin silikleştirilmesi hem belli bir süreci alır hem de tümüyle ölü hale gelmez. Hiç olmazsa bir işyeri kapatılırken işçilerden bir tepki gelir, sahiplenme olur, kendileri çalıştırmaya koyulurlar ve çalıştırırlar da. Bunun binlerce örneği görülmüştür. Halbuki, Sovyetler Birliği'nin eski ülkesi Rusya'da binlerce işçinin, mühendisin, teknik elemanların çalışmış olduğu binlerce işyeri kapandı, kapatıldı, satıldı. Bir tek işçi ve emekçinin sahiplenmesi, onu çalıştırmaya girişmesi, çeşitli eylemlere geçmesi gibi olaylar ya hiç olmadı ya da sözü edilemiyecek düzeylerde oluştu.

Yıkıldıktan sonra ülke insanının % 90'nına yakınının o sisteminin yıkılmasına karşı olduklarını ve o sistemi aradıklarını ifade ettikleri, fakat o sistem yıkılırken de yıkımını önlemek için hiç bir toplumsal tepki ve karşı koyuşta bulunmadıkları bir olay insanlık tarihinde bugüne yani Sovyetler Birliği'nin yıkılışı sonrasına kadar hiç görülmemiş, duyulmamıştır. Bu güne kadar tarihte çöküşü görünen bütün sistemlerde o sistemde yaşıyan toplumun çoğunluğu sistemin yıkılması için ya mücadele etmiştir ya da sistem yıkıldıktan sonra o sistemin hasretini çekmemiştir. Tabiki sistemin çöküşünün ana nedeni olarak da toplumun ezici çoğunluğunun o sistem altında yaşamak istemediği ve siste-

min yöneticilerinin ise o sistemi eskisi gibi yönetemedikleri ve yönetemiyecekleri bir konuma gelmiş olmalarının ortaya çıkmış olması gerekiyordu. Ama Sovyetler'de böyle bir durum da doğmamıştı. Yani toplum ne ortaya çıkmış olan bir takım olumsuzlukları düzeltmek ne de sistemi değiştirmek amacıyla aktif ya da pasif direnişler gösterdi. Benzetmek uygunsa toplum ne etliye ne sütlüye karışıyordu ta ki sistem başlarına çöküp enkaz kafalarına değinceye kadar. Bir süre sonra işinden gücünden olup aç susuz kalmaya başladıktan sonra başına nelerin geldiğini düşünmeye ve ufak tefek tepkiler vermeye başladı. Hala da uyuşukluk halinden tam anlamıyla kurtulabilmiş değil.

Bu olup bitenleri bir toplumsal sistemin çöküşünde bugüne kadar yapılagelen klasik yani üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişki ya da yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istememeleri yönetenlerin ise eskisi gibi yönetememe konumuna gelme gibi tanımlamalarla izah etmek mümkün değildir. Peki nedir; bu sistem neden yıkıldı?

Marksizm, diyalektik tarihsel materyalizm sürecini daha çok ekonomik alt yapı ve toplumsal üst yapı açısından ele alarak değerlendirdi. Gelecek sistem daha başka bir ifadeyle sosyalist ve onun akabinde de komünist toplum sistemi açısından da yine ekonomik alt yapı ve sosyal üst yapı itibariyle değinmelerde bulunuldu. Bir toplumsal sistemin onun temel malzemesi alt ve üst yapısının esas dayanağı olan insan üzerinde, insan iradesi ve kişilik yapısı üzerinde gereği kadar durulmadı. Yeni baştan bir ideolojik değişime gidilirken insan kişilik konusunda geçmişten ders çıkartılarak ele alınmalıdır. İdeoloji yeni baştan örülürken bu eksiklik mutlaka giderilmelidir.

Besbelli ki; reel sosyalizmin yıkılmasından sonra da kendine sosyalist solcu, marksist, marksist-leninist diyen, ve insanlığın geleceğinin kapitalizmde olmadığını savunan, kapitalizmin aşılarak yerine emekten yana eşitlikçi sistemi getirmek isteyen, insani olanla sınıfsal ve ulusal olanı bütünleştirme çabası içinde olan, eskiye bağlı kalmayan, var olanla da yetinmeyen, gelenekçiliği bilimsel yöntemle aşmış ve geleceği örmeye çalışan herkes, nasıl bir sosyalizm, nasıl bir parti ve örgütlenme modeli sorularına yanıt ararken: nasıl bir insan tipi sorusunu da başa almak ve ona doğru ve uygulanabilir yanıt bulmak du-

rumundadır. Bu yöntemi, mevcut sorunların çözümünde en geçerli yöntem olarak görmek bir zorunluluktur. Bugüne kadar ihmal edilmiş insan sorunu bundan böyle başa alınmalıdır.

20. yüzyılın sol ve sosyalist örgütlenmelerinde öne çıkartılmış olan yöntem; insan parti için, herşey parti ve lider için, her şey devrim için devrim yapmış ülkelerde de bunlara ek olarak her şey devlet için ve her şey sistem içindi. İnsan öğesi sadece ve sadece bir şeyler için gerekliydi ve bir şeylere feda olmak için vardı. Ama yaşanan tarih; her şeyin insan için olması gerektiğini, insan için olmayan hiç bir şeyin bir anlam ifade etmediğini, insanın geri plana itildiği her örgüt devlet ve sistemde, bürokrasi, çapul ve ahlaksızlığın ön plana çıktığını, bunların da insani olan her şeyi yok ettiğini göstermiştir. Bu yaşanarak görülmüş olanlardan yeterli ders çıkartılmadığı, doğru kavranmadığı, gerekenin yapılmadığı, ekonomik, sosyal, siyasal ve örgütsel boyutlar insan özne alınarak yapılandırılmadığı sürece geleceği örmek ve onu mükenmel bir biçimde yaratmak mümkün olmayacaktır.

Her şey parti için, her şey devlet için, her şey sistem için diyen anlayışın o çok kutsallaştırılan partiyi, devleti ve sistemi yaşatmaya yetmediği yaşanarak görüldü. Bütün bunlar, sosyalizm eşittir devletçilik, devletçilik eşittir kamu mülkiyeti olmadığını somut olarakta gösterdi. Devletçiliğin hiç yeniden üretimi bir üst düzeyde sağlayan, üretim araçlarını çağın teknolojik gelişimine paralel olarak yenileyen nesnelleşmiş emekle doğrudan emeğin döneme denk düşen sentezini yaparak üretim süreci tarzını buna uygun hale getirebilen, bolluk yaratan, dolayısıyla da sosyalist sistemi rekabet ettiği ve rakibi olduğu kapitalizmin önüne geçiren bir model olmadığı yaşanmış olunan tarih tarafından herkese gösterildi. Teknolojinin alabildiğine geliştiği ve üretim araçlarının teknolojik donanımla takviye edildiği, nesnelleşmiş emeğin üretim sürecinin etkin devindirici konumuna geldiği bir ortamda reel sosyalizmin devletçi sistemi yerinde saydı ve herhangi bir tarz değişimi yaratamadı. Örneğin teknolojinin sanayiye hızla girmiş olduğu sözkonusu ortamda kapitalist dünyada sanayi devrimi fordizm, taylorizm ya da esnek üretim tarzı gibi tarz değişimleri yaşanırken reel sosyalizmde bir tek tarz değişimi bile yaşanmadı.

TOPLUMSAL EKONOMİ MODELİ VE İNSAN

Devletçi sosyalizmin, toplumsal ilerlemeyi sağlayan, insanı motive eden, bireyin insiyatifini geliştiren, toplumu bir üst düzeye taşıyan bir model değil, tersine belli bir süreden sonra toplumsal ilerlemeyi donduran, insanı motive değil manupule eden bireyin insiyatifini kıran toplumsal dinamizmi körelten bir model olduğuna tarih tanıklık etti. Bütün bu yaşanarak görülenlerin ışığında nasıl bir sosyalizm sorusuna "devletçi olmayan" bir sosyalizm yanıtı verilmelidir. İrade sahibi, gelişkin kişilikli, birey yetiştirmeyi amaç edinen, insanı kendine eklemleyip manuple etmeyen motivasyonu esas alan ve bu esaslara denk bir ekonomik model olan toplumsal ekonomiyi hedefleyen ve toplumsal sistemi bu temele oturtan bir sosyal sistem oluşturulmalıdır.

Kuşkusuz toplumsal sistemler de yasalar da yasaklar da olmak durumunda. Ama bütünüyle bunlara dayalı olarak yaşayan sistemler, insan doğasıyla bağdaşmayan gerici ve despotik sistemlerdir. O nedenle toplumsal sistemin ekonomik alt yapısının amaçlanmış olunan sistemin sosyal yapısına denk biçimde oluşturulması gerekir. Amaçlanan sistem kapitalizm olmayacağına göre devletçi sosyalizm de olmayacaktır, olmamalıdır. Amaçlanan sistemin ekonomik alt yapısı toplumsal ekonomi modeli olmalıdır. Yani ne devletçi ne de kapitalist özel mülkiyetçi bir ekonomik model. Devletçiliğin de olduğu özel mülkiyetin de olduğu, fakat esas itibariyle üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsal mülkiyette olduğu bir toplumsal sistem. Ulaşım, iletişim, sağlık, eğitim, güvenlik, arkeoloji uzay vb. gibi her türden bilimsel çalışma devlet denetiminde olmalı. Konut, araba, küçük işletme ve kişinin özel gereksinmeleri özel mülkiyette; ama, üretim araçları diğer bir anlatımla toplumun ihtiyaçları, ülkenin gereksinmeleri, ihracat ürünleri üreten büyük işletmelerin üretim araçları doğrudan bir şekilde üreticilerin sahipliğinde ve tasarrufunda olmalıdır.

Ancak üretim araçları sahipliğinin toplumsallaştırıldığı fakat kişinin gereksinimini karşılayan mülkiyet ve küçük işletme sahipliğinin özel mülkiyette olduğu kamu gereksinmelerinin ise devlet mülkiyeti ve denetimi altında olması durumunda daha önce belirtmiş olduğum

reel sosyalizmde insan iradesini ortadan kaldıran "tek"lerden arınmış bir sosyalizm kurulabilir. Aksi halde yaşanarak ortaya çıkmış olan bir yanlışı tekrar etmekten başka bir şey yapılamaz. Üretim araçlarının özel mülkiyette olduğu bir sistem savunuculuğu yapmak ise insanlık şuçu işlemekle özdeş bir davranış olur. Üretim araçlarının mülkiyetinin özel kişilerde olduğu sistemlerin en sonuncusu olan kapitalizmin insan iradesine, kişiliğine, insan ahlak ve onuruna aykırı bir sistem olduğu yaşanan süreçte açıkça görülmüştür.

İnsanlık kapitalizmin hem devletçi hem de liberal özelleştirilmeci tarzlarını ve hem de sosyalizmin devletçi modelini yaşayarak gördü. Kapitalizmin her iki tarzı da sosyalizmin devletçi modelinin de insanın doğasına denk düşmediği, insanı kişiliksizleştirdiği ya insan ve insanlık ya da sistem ikilemiyle karşı karşıya gelindiği çıplak gözle bile görülecek kadar bariz hale gelmiştir. Birisi karşı karşıya gelmiş olduğu bu ikilem sonucu (reel sosyalizm) yıkılmış kapitalizm de yıkılmamak için demokrasi, insan hakları, etnik halkların hakları gibi insani motiflere sarılıp kendini bunlara tutundurarak ayakta durmaya çalışıyor. Kestirmeden giderek söyleyecek olursak, her iki sistemin de paçavrası çıkmış durumda. İnsanlık yeni bir sistem arayışına girmeden ve bu konuda belli denemelerde bulunmadan bir süre daha bekleyecek olursa bu köhnemiş çürümüş kapitalizmin enkazı altında kalır ve kendini yenileyemez.

Eskinin çürümüşlüğü görülüp yeni aranırken denenmişleri tekrardan deneme gafletine düşmemek gerekir. Arayış sürecinde biçim değil içerik üzerinde kafa yormak en doğru yöntem olur. Ama içeriği reel sosyalizmin devletçi modelinden çok farklı ve de bugüne kadar toplum tarafından denenmiş bir model olmamalı. O nedenle, geçmişte yaşanmış ve yaşanmakta olan toplumsal sistemler iyi analiz edilmelidir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi ekonomi sadece toplumun midesiyle ilgili değildir. Bir bütün olarak toplumun her alanını etkiler ve şekillendirir. Üretim araçlarının devlet mülkiyetinde olduğu bir modelde, insan iradesi ve bütün yaşamıyla toplum iradesi ve yaşamı devlet tahakkümü altında olur. Üretim araçlarının özel mülkiyette olduğu model ve sistemde ise insan toplum iradesi ve tüm yaşam özel sermayenin tahakkümüne girer. Çünkü sistemlerde belirleyici olan ekonomik

altyapıdır ve o da üretim araçlarıdır. Üretim araçlarına sahip olan da, insan ve toplum iradesi üzerinde belirleyici olur. Bunlar kimi teorik tezler değil insanlığın yaşayarak, acısını çekerek, belleklerden silinmeyecek ağırlıkta darbesini yiyerek görüp öğrendiği gerçekliklerdir.

Bu yüzlerce yılın imbiğinden süzülerek gelmiş tartışılmaz doğrulara bakarak söyleyecek olursak, toplumsal ekonomik modeli önerisi (bu öneriyi daha önce yazmış olduğum "Marksizm ve Sorunlarımız" ile "Kapitalizm Sosyalizm Örgüt" kitaplarında işlenmişti o nedenle burada üzerinde detaylıca durmuyorum) bugüne kadar yaşanmış olan toplumsal sistem, tarz ve modellerinin bir sentezi durumundadır. O nedenle hem nesnel hem de öznel yanıyla bilmin süzgecinden geçmeye açıktır.

Evet, toplumsallaştırma, diğer anlatımla toplumsal ekonomi modeli bugüne kadar toplum tarafından denenmiş bir model değil. O bakımdan yeni fakat bu güne kadar denenmiş olunanlara bakılarak söylenecek olursa, yeni ama eski olan bir çok şeyi de süzgeçten geçirerek sistemleştiren bir model. Bu modelin en önemli yeniliği, sınıflı toplumların tarihinden bu yana ekonomisinin üretim aracına sahip olmayan birey ve toplum üzerinde kurmuş olduğu egemenliğe son verip ekonomiyi bir bütün olarak toplum ve dolayısıyla da insanın egemenliği altına verme yeteneğinde olmasıdır. Üretim araçlarının sahipliğinin devlet ya da özel mülkiyette olması ekonominin insan ve toplum üzerindeki baskısından bir şey değiştirmemiştir. Üretim araçlarının sahibi olmayan ya da olamayan insan ve toplum kesimini ekonomisinin baskısından kurtarmanın tek yolu ekonomiyi toplumsallaştırmaktır. Ancak o durumda ekonomi toplum ve insan üzerinde değil insan ve toplum ekonomi üzerinde egemen hale gelir.

Toplumsal ekonominin diğer bir anlatımla toplumsallaştırma modelinin oluşturulmasıyla sadece insan ve toplum iradesi ekonominin baskısından kurtarılmasıyla kalınmıyor, aynı zamanda teklikten kurtulunup çoğulcu bir sistem de oluşturulmuş oluyor. Dolayısıyla sistem bir tek hegemonya (devlet ya da patron) altına alınmıyor bir toplumsal doku ve dengenin toplamını ifade eden güç dağılımı ve hegemonya ortaklığı oluşuyor. Devlet elinde olan eğitim, sağlık, ulaşım, iletişim, güvenlik ve her türden bilimsel araştırma ve çalışma bir denge gücü ve

bir dokusal ağırlık oluşturacaktır. Toplumsallaştırılmış olan üretim araçları sahipliği ise bütün devlet kurumlarını ekonomik olarak destekleyip besleyerek ayrı bir toplumsal doku ve denge gücü haline gelecektir. Öteyandan küçük işletmeci özel mülkiyet sahipliği küçük de olsa sistem içinde kendi denge gücüne sahip olacaktır. Bu üçlü bileşen hem tek egemenlik ve tek otorite oluşmasını engeller hem de hegemonya olgusunun toplumsallaşmasını sağlar. Gerçek güçler ayrımı da son derece sağlıklı bir zeminde gerçekleşmiş olur.

Bu modelde insan, toplum ve sistem biribirini öğüten, imhaya çalışan gizli bir çatışmayı yaşayan olgular olmaktan çıkarlar. Çünkü çatışmanın amacı ve nedeni hegemonyadır. Birey, topluma hükmetmek, onu yönetmek için toplum üzerinde hegemonya kurmaya çalışır. Sistem de toplum üzerine egemenlik kurmaya çalışan insanı kendi hegemonyasına almak için uğraş verir. Egemenlik altına almış olduğu toplumu sıkı bir şekilde denetlemek için insanı topluma eklemler ve toplumsalın bir eklentisi haline getirir. Bu da bir sistem egemenliği olur.

Toplumsallaştırma modeli, uygulamak istediği sistemle, toplumsal doku ve dengeleri, uyumlu hale getirerek hegemonya denen baskı olgusunu gereksiz hale getiriyor. Sistemin alt yapısı olan ekonomiyi üretim araçları sahipliğini toplumsallaştırarak; kamu hizmetine dayalı hegemonya oluşumunu toplumsallaştırılmış ekonomiye bağlayarak küçük işletmecilik temelinde oluşan özel mülkiyet sahipliğini ise toplumsal ekonomi ve kamu hizmetiyle çembere alarak otoriter hegemonyanın nesnel zeminleri ortadan kaldırılıyor.

Kuşku yok ki, söz konusu modelde örgütlenmelerde bu çoğulcu yapıya göre şekillenmek durumundadır. Tek parti, tek lider, tek ekonomik model, tek devlet otoritesi, tek sendika, tek gençlik örgütü vb. tekler gereksiz hale gelecektir. Elbetteki işçilerin tek bir sendika altında fakat gönüllüce toplumdan gençliğin tek bir gençlik örgütü altında toplanması İnsan Hakları Derneği, Hukukçular, Tabipler Odası vb. demokratik kitle örgütleri diledikleri gibi organize olurlar. Ama herhangi bir zorlama olmaksızın.

Ancak toplumsallaştırma modeli hayata geçirilince, sınıf çelişkisi, sınıflı toplumun oluşumundan beri insan, toplum ve sistem arasın-

daki uyumsuzluk ve gizli çatışma ortadan kalkabilir, birey, toplum ve sistem bir uyum içerisinde geleceğe yönelebilir.

Denenmemiş bu model insanlık tarafından denenmek durumundadır. Hatta bu deneme kaçınılmaz olmuştur, çünkü kapitalizm çöküyor toplumsallaştırma modelinden başka alternatif de yoktur.

ORTAK TARİH, KÜLTÜR VE İDEOLOJİ SORUNU

Sınıflı toplum dolayısıyla da sınıflar mücadelesi tarihinin başlangıcından bu yana genel dünya ve ülkeler tarihi kültürü içinde etik ve sınıf çıkarı itibariyle iki kültür ve tarih oluşmuştur. Bu tarihin birisi ezenlerin, diğeri ise ezilenlerin tarihidir. Tarihler boyu yaşanan sosyal yaşamda ezen ve ezilen iki kültür ahlak ve insani değerlerin, diğer adıyla etikin oluşmasını sağlamıştır. Örneğin ilk sınıflı toplum olan köleci toplum döneminde Basra ya da Kahire'deki köle ile Roma'daki kölenin kültürü aynıdır. Köle kültürü, beyine iteat ve hizmet etmektir. Köle beyleri, yani egemen sınıf da ortak bir kültüre sahiptir. Köle egemenliği ülkelerin ayrı dilleri konuşmaları, hatta ayrı dini inançlara sahip olmaları neticeyi değiştirmez. Birisinin genel olarak Avrupa kültürü diğerinin şark kültürü taşıması da sınıf kültürlerindeki aynı tarz ve davranışları değiştirmez. Hepsinin sınıf refleksi tarihlerini yapış tarz ve biçimleri birbirinin aynıdır. Köleci sistemi kuranların toplumsal işbölümü ve sosyolojik yapılanmayı oluşturup kurumlaştırmalarının tümü biribiri gibidir. Hepsi biribirinden öğrenmiş ya da biribirini taklit edercesine davranmışlar, çünkü onlar, ülkesi neresi olursa olsun, tarihi kökenleri nerden gelirse gelsin aynı ideolojinin, yani egemen ideolojinin unsurlarıdırlar. Biribirilerini hiç görmemiş, konuşup tartışmamış da olsalar aynı ideoloji tarafından şekillenir, yönetilir, aynı refleksi gösterir ve aynı tarz ve davranışları sergilerler. Egemenlik... egemen olmak egemenlik altına almak, kişiliğini yok edip kişiliksizleştirmek, sömürü çarkının dişleri arasına almak... Bu kültür, ahlak ve inanç, yani etik, egemen sınıfların etikidir. Onların ideolojisinin oluşumunda bu saikler temel teşkil ederler, ideolojileri de bu anlayış üzerinde şekillenir, gelişir ve boyutlanır. İdeolojinin oluşumu böyle başlamış ve günü-

müze kadar da böyle gelmiştir. O nedenle genel itibariyle iki ideoloji vardır. Birisi egemenlerin diğeri ise ezilenlerindir. Egemenlerin ideolojisi, egemen olmayı, baskıyı, zulmü, sömürüyü, hegemonya kurma ve devam etmeyi formüle eder, detaylandırır, yaşanmış çeşitli deneyimlerle zenginleştirir ve mükemele doğru tırmandırır. Ezilenlerin ideolojisi ise baskı, zulüm, sömürü ve egemenlerin egemenliğinden kurtulmayı, onlara karşı mücadeleyi, sömürü, baskı ve zulmün olmadığı bir sistemi kurmayı amaçlar ve bunları formüle eder.

Birçok şey gibi sınıfsal ideoloji ya da genel olarak ideolojiler, sınıflı toplumun bir ürünü olarak doğmuştur. Kuşkusuz mistik ideolojiler, çok tanrılı dönemde oluşmuşlardı. Ancak bunlar bir sınıf ideolojisine tekabül edemiyorlardı. Sınıfsal ideoloji ancak sınıflı toplumla birlikte oluştu ve boyutlandı. Etik, tarih, folklor (genel kültür) gibi fenomonolojik olgular, sınıfların oluşumu ve sınıf mücadeleleri sürecinde oluşup sınıflar bazında bir taksimata tabi olurken, ideolojik oluşum da bütün bu fenomenlere denk bir ayrıma uğramıştır. Egemen ideoloji ve ezenlerin ideolojisi köleci toplumdan günümüze kadar ayrışarak gelmiştir. Egemen sınıf pedagojik olarak ezilen sınıfı çoğu kez manüple ettiği için ideolojik egemenliği hep elinde tutmuştur. Sosyal yaşam ve pedagojik olarak, ezilenler egemenler tarafından sürekli bir şekilde manuple edilip, bu motivasyon gibi gösterildiği için ezilenlerin ideolojisi de sık sık egemen ideoloji tarafından revizyona uğratılmaktadır. Mistik inançtan siyasal-sınıfsal ideolojiye kadarki bütün süreçlerde ezilenlerin ideolojisi ezen ideoloji tarafından revize edilmekten kurtulamamıştır. O nedenle sınıflı toplumlar tarihinde iktisadi ve siyasi alanda olduğu kadar hatta ondan da fazla bir şiddet dozuyla ideolojik alanda da önemli mücadeleler verilmiş ve verilmeye devam edilmektedir. Bazı durumlarda ideolojik mücadelelede tarafların üstünlük kurma uğraşı pratik mücadeleden daha büyük önem taşımaktadır. Çünkü ideolojik mücadelede yenik düşen taraf siyasi, askeri ve iktisadi alanda da kaçınılmaz olarak yenilgiye uğruyor, sınıflar arası mücadelelede ideoloji cephesinde iyi donanmayan ve tahkim olmayan taraf diğer cephelerde güçlü olsa da zafer kazanamaz. Sınıflı mücadeleler tarihi boyunca bu hep böyle olmuştur. O nedenle sınıflar mücadelesi tarihi aynı zamanda sınıflar arası ide-

olojiler mücadelesi tarihi olarak da nitelenebilir.

İdeolojinin bir üst yapı fenomeni olduğu doğrudur. Bu yeri ve yapısından dolayı ideoloji, ekonomik alt yapının ürünü fakat siyasal üst yapının oluşumu ve gelişiminin kılavuzudur. Ekonomik alt yapı, siyasal üst yapı ve ideolojik, oluşumun birbiri ile doğal ayrılmaz bütünlüklerinden dolayıdır ki, sınıf aydınsız aydın da ideolojisiz olmamış, olamamıştır. Bu diyalektik bütünlükten dolayı her toplumun kendi aydını olduğu gibi her sınıfın da kendi aydını olmuştur. O nedenle aydınsız toplum sınıfsız aydın olmaz, olamaz. Her toplum (köleci, feodal, kapitalist, sosyalist) kaçınılmaz olarak toplumların diyalektik oluşum yasası gereği kendi aydınını yaratır. Tıpkı toplumlarda olduğu gibi toplumsal oluşum yasası sınıfların oluşumunda da işler. Sınıflı toplumlardaki her üretim ilişkisini içerdiği ve çalışanlardan oluştuğu, bu ilişkinin doğal olarak bir üretim süreci tarzı yarattığı ve bunun devamında pazar paylaşımı, tüketim gibi bütünlüklü bir sistem oluştuğu için, bu sistemde oluşan sınıfsal ayrımla birlikte sistemin aydınlarında da bir sınıfsal saflaşma kaçınılmaz olarak gündeme gelmektedir. Kaçınılmaz olarak her sınıf kendi aydınını üretmekte ve yaratmaktadır. Bu sosyolojik, pedagojik, ideolojik, politik, pratik olarak bir diğer sınıftan farklı olarak oluşmuş olan sınıfla birlikte onun aydını da oluşur ve daha önce tek boyutlu olan rakamların dili de değişir. Sözgelimi, egemen sınıfın aydınına göre toplama, çıkartma, çarpma ve bölme sonucu artık-değer sömürüsü sıfıra sıfır elde var sıfır olarak belirtilirken, ezilen sınıfın aydınına göre yapılan matematiksel işlem sonucu artık-değer sömürüsü eşittir kâr oranı rakamı çıkar. Rakamların dilinin değişmesi aynı zamanda tarih yazımının etikin, folklorun, yaşam tarzının, sosyal ilişkilerin vb. gibi her şeyin bir diğerinden değişik konuma gelmesi demektir.

AYDIN VE SINIF ya da SINIF AYDINI

Aydınsız toplum ve sınıfın olmayacağı diğer bir anlatımla her toplum ve sınıfın kendi aydınını yaratması gerçeğinden aydının illah da okumuş yazmış ya da diplomalı adam olduğu sonucu çıkartılmamalıdır. Hayır. Aydın mensup olduğu toplum ya da sınıfa entellektüel emek

üreterek katkı yapan kişidir. Bir toplum ya da sınıf yaşamına entellektüel emek katkısında bulunabilmek için okuma yazma bilmek ya da diplomalı olmak şart değil. Örneğin ilkel komünal toplumun bir toplumsal sistemi ifade etmesi nedeniyle onun da kendi aydını vardı. Ama o dönemin aydınlarının hepsinin yazı çizi bildiğini iddia etmek mümkün değildir. Fakat bugün arkeolojik kazılar gerçeklik olarak biliniyor. Orta çağ, feylesoflarıyla meşhur olan bir çağdır. Ama onların hepsi okuma yazmalı ya da diplomalı değildi. Fakat o toplumun ve o çağın aydınlarıydılar. Bütün bu nedenlerden dolayı aydının en kestirme ve doğru tanımı, mensubu olduğu toplum ve sınıfın toplumsal, sosyal ve siyasal yaşamına entellektüel emek üretimiyle katılımda bulunan kişi olması şeklindeki tanımdır.

Ayrıca aydın bir sınıf değildir; o nedenle bir sınıf gibi tanımlanamaz. Aydın bir sınıf değil, bir sınıfın düşünsel üretim alanındaki boşluğu dolduran, düşün yoluyla üretim yaparak toplumsal ilerlemeye ivme ve dinamizm katan bir sınıf bileşenidir. Her sınıf bir tek değil bir çok bileşenden oluşur. Nasıl ki, burjuva sınıfı, sanayi, tarım, ticaret, büyük, orta, küçük burjuva, bürokrat burjuva gibi bileşenlerden oluşuyorsa proletarya da, sanayi, tarım, vasıflı, vasıfsız, lümpen ve emekçi aydın bileşenlerinden oluşur. Başka bölümde belirtmiş olduğumuz gibi bugün proleteryanın bileşenleri değişmiştir. Ama tek bir kategori yoktur ve olmaz da. O nedenle aydın bir sınıf değil bir sınıfın bileşenlerinden birini oluşturur. Sınıflar bazındaki bu yer ve konumundan dolayı aydının ne bir sınıf gibi tanımlanması ne de bir sınıfın aydınının aydın olarak tanımlanıp diğerinin aydın olmadığının iddia edilmesi gerekir. Her sınıfın kendi aydını olduğu için her sınıfa ait olan aydının entellektüel üretim ve toplumsal ilerlemeye veya toplumsal gelişime katkısı farklıdır. Örneğin bir burjuva aydını ekonomik, politik, ideolojik, teorik vb. alanlarda sisteminin sömürüsünü artırması, hegemonyasını güçlendirmesi, gelir giderinin dengelenmesi, üretim, tüketim ve üleşim gibi konularda sürekliliğin sağlanıp yeniden üretimin yapılması için entellektüel üretim yapıp ideolojik alanda emekçilerin ideolojisini boşa çıkartmaya çalışırken, işçi sınıfının aydını da entellektüel üretimini işçi sınıfının sınıf çıkarları lehine yapar. Bu durumda işçi sınıfının aydını, "gerçek aydın"

burjuva sınıfının aydını ise aydın olmayan birisi olarak nitelenemez. Besbelli ki yukarda işlevlerini özetlediğimiz burjuva aydın olmasa burjuvazinin sistemi ayakta kalamayacaktır. Çünkü aydın hem bir sınıfın hem de bir toplumsal sistemin doğasında bulunan elit fakat olmazsa olmaz bir boşluğu dolduruyor. Doğa ve toplumdaki bir çok şey gibi aydın ya da entellektüel üretim de toplumsal bir gereksinmenin ürünü olarak doğmuştur. Aydınların sınıf ayrışması da bu zeminde oluşmuştur. Etik unsur aydının sınıf tercihini yapmakta belirleyici bir rol oynar. Elbette her insan gibi aydın da kendi çıkarını gözetir ve gözetmek durumundadır. Ama "çıkar" sözcüğünün karşılığı herkes için maddiyat anlamı taşımaz. Öyle aydın vardır ki, bilimin başlıca amacının insanın çilesinin ve acılarının dindirilmesi olduğuna inanır ve düşün üretimini bu amaç ve anlamda yapar. Böylece düşünen ve bu yönde üretim yapan bir aydının kendisini işçi sınıfı ya da genel emek gücünün bir aydını olarak nitelemesi gerekmiyor. Bu düşünüş yöntemine sahip bir aydının emek gücünün bir aydını olması için, üretim süreci tarzının içinde yer alıp, o alanda üretim yapması da gerekmiyor. O, nerede ve nasıl bir yöntemle üretim yapıyorsa yapsın emek dünyasının saygın bir aydınıdır.

Unutmamak gerekiyor ki, bilimsel emek evrenseldir. Bilimsel emeğin, burjuvazi tarafından değerlendirilip önemli bir sömürü çarkı haline getirilmesi o buluşun mucidi, aydını, burjuva sınıfın aydını olarak nitelendirilmesini gerektirmez. Örneğin insana büyük acı ve üzüntü veren kanser hastalığının tedavisi için bir bilim adamının buluş yapması ve o buluşun ilaç sanayi tekelleri tarafından muazzam bir sömürüye dönüştürülmesi durumu o bilim insanını doğrudan burjuva aydın yapmaya yetmez. Ancak kanser ilacının mucidi aydın (bilim insanı) bu buluşu nedeniyle ilaç tekeline hissedar olup sömürüye ortak olması durumunda burjuvalaşır ya da burjuva aydın konumuna gelebilir. O tekelden yüklü para alıp başka ve kendine özgü bir sömürü mekanizması kurma durumunda da aynı konum oluşur. Değil bilim insanı bir mucid veya başka bir aydın burjuva aydını olarak nitelenemez. Tabi ki ne bir mucitliği ne de önemli bir entellektüel üretimi olmayan bazı aydınlar burjuvazinin bir tür uşaklığına soyunarak burjuva aydın konumuna düşerler.

Bilimsel emeğin evrensel bir nitelik taşıması yani bir yandan bur-

juvazinin sömürüsünün bir unsuru olması bir yandan da insan varlığının acı ve çilesinin hafiflemesine hizmet etmesi bilimsel emeği kollektif emekten farklı bir konuma getiriyor. Sanayiye teknolojinin ağırlıklı olarak girmesi sonucu entellektüel emekle kollektif emeğin eklemlendiği ve yeni bir üretim süreci tarzının doğmuş olduğu durumda entellektüel emek kollektif emekten farklı bir konum erzetmez. Ama bilimsel emeğin bilim üretim alanında çeşitli keşifler yapması, keşfedilebilecek şeyleri keşfetmesi, keşfedilmiş olanları insan varlığının hizmetine sokması işleminin bütün süreci evrensel bir nitelik taşır. Bu süreçte burjuvazinin astronomik rakamlara varan kârlar elde etmesi durumunda bile bu sürecin üretimi evrensel niteliğinden bir şey kaybetmez.

Globalizm, bilimsel emeği de kollektif emek gibi bir pazar metası haline getirmiş olsa da bilimsel emeğin kendi alanındaki tarzı ile meta üretimi alanındaki tarzı farklı süreçlerini ya da süreçteki farklılıklarını korumaktadır. Kuşkusuz bir uzay istasyonu, gen vb. gibi laboratuvarlarda bilim emekçilerinin yanında kol işçileri de çalışmaktadır. Dolayısıyla burda da bir eklemlenme olgusu kaçınılmaz olarak oluşmuştur. Ancak bu tür alanlardaki üretim sürecinin bileşim tarzı ile pazar için meta üretiminin yapıldığı alanlardaki üretim süreci tarzındaki bileşen çok farklıdır. Birincisinde evrensel emek, ikinci süreçte ise kollektif emek belirleyicidir.

Bilimsel emekle, kollektif emeğin eklemlenmesi sonucu ele alınırken bu ayrıntılar unutulmamalıdır. Çünkü bilimde her zaman birden fazla tarz vardır. Bilimsel yaratıcılık bir çok biçimde ortaya çıkıp gelişim gösterebilir. Bilimsel alandaki her yeni yaratıcılık ve gelişim toplumu çok farklı olarak etkiler. Bilimsel alandaki yeni yaratıcılık ve gelişim belki parasal kazancını burjuvazi alır ama insanlığa katkısının mirasçısı genel olarak insan, insanlık, toplumsal devrimler ve ilerlemelerdir.

EVRENSEL TARİHİ DEĞERLER BÜTÜNÜ

Toplumsal devrim ve ilerlemeler, sınıfsal ve insani olan her şeyin mirasçısı ve onu bir üst düzeye taşıyıcı, dinamize edici unsurudurlar. O nedenle insanlık tarihinde ne kadar ilerici olgu olay ve olumluluk

varsa devrimciler ve emekçi sınıfı onun gerçek sahibi ve mirasçısıdırlar. İnsani olan her şey emek dünyasının sahip çıkması gereken şeylerdir. İnsanlık yararına olan bütün keşifler, bilimsel düşünce tarzları, ilerici tarihi olaylar dünyayı dönüştürmeye yönelik toplumsal hareketler gibi her türden değerler emek dünyasının sahiplendiği değerlerdir. Özellikle toplumsal devrime bilimsel, ideolojik, teorik katılım yapan bütün tarz ve yöntemler emekçilerin sahiplenip geliştirdiği değerler olmuşlardır. Örneğin materyalizm bundan üç bin yıl önce, Hindistan'da bir düşünüş ve olguları tahlil etme ve çözümleme yöntemi olarak üretilmiştir. Üç bin yıldır materyalizmi tarihin her döneminde emekten, ezilenden yana olan toplum kesimleri sahiplenmiş, yaşatmış ve geliştirmiştir. Marksizmin oluşumuyla Marksist materyalizm olarak bir üst düzeyde üretilinceye kadar kaba materyalizm haliyle de emekten ve kollektif yaşamdan yana olan güçler tarafından mistik idealizme karşı bilimsel bir metot olarak kullanılmıştır. Zaten işçi sınıfının kendisi için sınıf olma sürecinde de materyalizm temel bir rol oynamıştır. İşçi sınıfının ideolojisinin oluşumunda burjuva ideolojisine karşı mücadelede materyalizm, tartışılmaz nitelikte bir üstünlük kazanmıştır. Çünkü işçi sınıfının ideolojik dünya görüşü ve etkili silahı olan Marksizmin tarihi alt yapısı materyalizmdir.

Bununla beraber, miladdan 250 yıl önce oluşturulmuş olan Filistin komünizmi, 400 yıl önce oluşturulmuş olunan Isparta komünizmi, 1318 yılında Çekoslovakya'nın güneyinde oluşturulmuş olan Tabor komünizmi yapılanmaları, Spartaküs ayaklanması, köle imparatorluğu olan Roma'ya karşı Fenike'lilerin savaşı, burjuva devrimleri, Paris Komünü gibi tarihsel olgular insanlık ve bilimsel yöntem uğruna ateşte yanmayı göze alan ve ateşe atılarak öldürülen Bruno, Galilo, Sokrat, Aristo, Platon, Voltaire vb. bilim adamlarının hepsi emek ve ezilenler dünyasının miraslarıdırlar. Özellikle Batı Avrupa insanlık ve sınıf mücadelesi tarihine çok önemli katkılar yapmıştır. Bu tarih işçi sınıfı ve insanlığın tartışılmaz derecede değerli bir mirasıdır. Marx, Engels gibi dünya işçi sınıfının önderlerini Batı Avrupa işçi sınıfı üretmiştir. İşçi sınıfının mücadelesi ve tarihte iz bırakan eylemleri; Marx ve Engels'in düşüncelerinin gelişip olgunlaşmasına temel teşkil etmiştir.

Uzunca bir süredir belki de yarım asır diyebileceğimiz bir süreden beri B. Avrupa işçi sınıfı ve emekçilerinin sınıf mücadelesini askıya aldıkları dolayısıyla da sınıf mücadelesine gereken katkıyı yapmadıkları ya da yapamadıkları bir gerçek... Hatta sınıf mücadelesinin gelişimine katkı yerine belli düzlemde engel teşkil ettikleri ve sınıf mücadelesine olumsuz öğeler kattıkları bile söylenebilir. 1910'lu I. Cihan savaşı yıllarında kendi burjuvazisi ile yapmış olduğu ittifak henüz bozulmamış ve bugüne kadar devam ediyor denebilir. Kendi emperyalist burjuvazinin geri kalmış ülkelerde elde etmiş olduğu sömürüden ufak tefek kırıntılar almak B. Avrupa işçi sınıfının hoşuna gitmiş ve gitmekte de olabilir.

Kuşkusuz bu ve buna benzer şeyler emekçilerin tarihte ve günümüzdeki olumsuzluklarıdır. Biz emekçiler ve emekten yana olan insanlar, bunu da üstlenmek, sınıfın bir zaafı ya da eksikliği olarak görüp o zaafı giderip eksikliği aşmak için düşünce ve yöntem üretmek durumundayız. Aksi bir davranış tutarsızlık olur. Sınıfımızın tarihinin hoşumuza gidenine sahiplenmek gitmeyenine sahiplenmemek hem bilimhem de ahlak dışı bir davranış olur. Böyle bir davranışın geleceği olmaz. Çünkü bu davranış tarzıyla gelecek örülemez. Geçmişe bakılarak geleceği örmek bir sıçrama tahtası yapabilmek için iyisiyle kötüsüyle onu sahiplenmek gerekir. Başkasına ait olan bir olumsuzluktan kendi payına düşeni kabul edilip bunun ne olduğu bilince çıkarılamazsa mevcut olumsuzluğun aşılıp yerine daha olumlusunu getirme yeteneği gösterilemez. Bugün sosyalistlik ve bilimsellik adına, B. Avrupa'yı dünyamıza veba salgılayan bir hasta (ki abartılı olsa da böyledir) B.Avrupa işçi sınıfının, emekçilerinin, aydınlarının da bu hastalığın mikroplarından olduklarını, onların artık iflah olamayacaklarını söylemek ve bu duruma küfretmenin dışında herhangi bir yaklaşım üretmemek, müdahale etmeyi düşünmemek sorumsuz ve utanç verici bir tutum sergilemekten başka bir anlam ifade etmez. Bu tespitlerden hareketle sosyalistlik ya da bilimsel analistlik adına "elveda proletarya" "toplumsalın sonu" vb. gibi abuk subuk teoriler üretmek kelimenin tam anlamıyla düşkün bir konuma gelmektir. Kapitalizm yaşıyor, hatta daha da güçleniyor fakat proletarya bitiyor ve "elveda" denecek bir düzeye geliyor. Bunun bilimsellikle hiç bir ilgisi yoktur.

Bugünün proletaryasının eski proletarya olmadığı doğru. Bugünün proletaryasının ideolojisi, teorik görüşü, örgütlenmesi, mücadele yol ve yöntemlerinin yıllardır burjuvazi ve onun işçi sınıfı içindeki bürokratik kolu tarafından sulandırıldığı, etkisizleştirildiği de doğru. Bununla beraber, yaşanmış olunan tarihi süreç içerisinde proletaryanın ideolojisinin, teorisinin, örgütsel yapısının erozyona uğradığı, deforme olduğu, buna rağmen bu erezyona uğrayan, deformize olanların yerine yenilerinin üretilip hayata geçirilmediği de bilinen açık bir gerçek. Bütün bunlar artık Batıda bir işçi sınıfının ya da genel emek gücü ve emekten yana güçlerin, insani olan değerlerin erezyona uğraması karşısında insani değerleri sahiplenip insani olan değerler için mücadele edecek güçlerin kalmadığını, gerçekte bunların fazla işe yaramayacağını doğrulamaya yeter mi? Ya da yukarda özetlediğimiz gerçeklikler B.Avrupa'da insani olanla sınıfsal olanın yakın bir gelecekte birleşip genel emek gücüyle insana ait olanı savunan güçlerin sistem karşıtı bir güç onun ideolojik, teorik dünya görüşünün oluşturulması ve buna denk bir örgüt yapısı ve mücadele yöntemleri geliştirilmesini sonsuza kadar engelleyebileceği iddiasını doğru kılmaya yeterli veriler midir?

Buna evet demek için insanın bilim ve hatta insanlıktan bile nasibini almamış olması gerekir. Çünkü B. Avrupa'da kapitalizm yaşıyor. Kapitalizm yaşadığı sürece sömürü de var olmaya devam edecektir, sömürü devam ettiği sürece de sömürenle sömürülen arasındaki çelişki var olmaya devam edecektir. Bugün B. Avrupa burjuvazisi geri kalmış ülkelerden aldığı sömürünün bazı kırıntılarını sınıfın ağzına süpürerek bu çelişkiyi yumuşatıyor ama ortadan kaldıramıyor. Geri kalmış ülkelerin sömürü kaynakları sonsuz büyüklükte değil. Onlar da sonludur ve bir gün azalacak ve bitecektir. O zaman B. Avrupa burjuvazisi anka kuşuna çevirdiği Batı proletaryasına ve genel emek gücüne "gak" deyince nerden alacak da ağzına atacak. Belki bir süre kendi kolunu bacağını vererek idare edebilir ama ya sonra?... Evet emperyalist burjuvazinin bu saltanatı her zaman böyle devam etmeyecektir. Tarihte görülüp geçilmiş olan diğer saltanatlar gibi bu emperyalist saltanat da çökecektir. Üstelik görülen ekonomik, politik ve insani veriler bu saltanatın çöküşünün öyle fazla bir sürece yayılamayacağınıda gösteriyor.

Yeyip yutarak, saçıp savurarak hızla işlettiği inkarın inkarı yasası artık emperyalizmin aleyhine dönüşmüş ve onu inkara yönelmektedir. Tarihsel olarak dolmuş olan ömrü diğer faktörlerin de eklenmesiyle sona doğru yaklaşıyor. Bu durumda yine B.Avrupa genel emek gücü yani işçi aydın gibi sınıf temelli ve çevreci, yeşil, vicdanı retci, feminist gibi insani olanı esas alanlar yeni bir sürecin, yeni bir mücadele biçiminin perspektifi, ideolojisi, teorisi, yöntemi vb. yaratarak, kuramlaştırarak mücadeleye giriyorlar. Nasıl ki, hiç bir vadi sonuna kadar kuru kalmaz bir gün kar, yağmur, dolu gibi doğa olaylarıyla oluşacak olan sularla taşıma işlerini yerine getirirse B.Avrupa da geçmişte üretmiş ve insanlığa sunmuş olduğu kazanımlarla yeniden taşımak ve onları yeniden bir üst düzeyde üretmek durumunda kalacaktır. Kuşkusuz tarih tekerrür etmeyecektir. Ama benzeri olayların yaşanması da tarihi deneyimlerle doğrulanmıştır. Geleceği öğrenirken geçmişe bakıp, hem ders çıkartmak hemde geçmiş tarihte hangi cins tohumların toprağa ekilmekte olduğunu o toprakların ne türden üretimlere elverişsiz olduğunu bilmek ve geleceği ona göre örmek gerekiyor. O nedenle B.Avrupa'nın bugünkü durumuna diğer bir ifadeyle toplumsal ilerleme alanında pasif ve hatta engelleyici konumuna bakarak gelecek için B.Avrupa'nın insanlığın gelişimine katkıda bulunamayacağını söylemek ve enternasyonal politikanın belirtilmesinde B.Avrupa'yı gözardı etmek tarihsel siyasal ve yöntemsel bir yanılgı olacaktır. Tarihsel, toplumsal, siyasal, ideolojik ve yöntemsel açıdan, insanlığın toplumsal ilerlemede, aydınlanma ve devamında burjuva devrimlerini yaşadığı proletaryanın kendiliğinden bir sınıf olarak oluşup kendisi için sınıf olma boyutuna sıçradığı muazzam gelişimler önce B.Avrupa'da yaşandı insanlık tarihinin bu muazzam gelişmeleri 1910'lu yıllarda nesnel ve öznel olgu itibariyle B.Avrupa'da bir duraklama sürecine girerken töz itibariyle de Doğu Avrupa'ya taşındı. 18. ve 19. yüzyıllarda B. Avrupa'da oluşan ve gelişen insanlığın dev boyutlu toplumsal ilerleme katarı 20. yüzyılda Doğu Avrupa'ya doğru ilerledi.

TARİHİ EVRENSEL DEĞERLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ

Ekim Devrimi, B. Avrupa aydınlama sürecinin Paris Komünü'nün değer ve birikimlerinin Rusya'da kendini bir üst düzeyde üretmesi işçi sınıfının emekçilerin ve bir bütün olarak insan toplumunun değerler toplamından başka bir şey değildir. Çünkü aydınlanma hareketi Paris Komünü ve diğer insani değerlerin tümü emekçilerin ve insanlığın değerleridir. Bu değerlerin nerede hangi ülkede üretildiği önemli değildir. Önemli olan böylesi değerlerin üretilmesi insanlığa ve emekçilere maledilmesi ve onların da sahiplenmesidir. Fakat sadece sahiplenmek yetmez, onları aşmak ve bir üst düzeyde yeniden üretmek gerekir. Eski aşılmadan yeni yaratılıp yetkinleştirilip emeğin ve insanın tarihi bir değeri haline getirilemez. Ekim Devrimi, hem kendisinden önce oluşturulmuş olunan değerleri yeniden ve bir üst düzeyde üretti hem de onları aştı. O nedenle de kendisi yeni bir değer oldu, geleceğe ışık tuttu. Geldiği son elbette sevindirici değil ama yarattığı ve geride bıraktığı değer ve birikimler insanlığın geleceğe taşınmasına ışık tutacak çok önemli veriler içermektedir. Ekim devriminin nesnesi ve öznesi yıkılıp enkaz olmuştur ama onun toplumsal ilerleme tözü bütün canlılığıyla var olmaya devam ediyor ve edecektir. Nasıl ki, aydınlanma çağının Paris Komününün, enternasyonalizm ve diğer emek ve insani değerlerin toplam tözünün Rusya'da oluşmuş bir momentle keşişerek yeni bir olgu biçiminde Ekim Devrimi ortaya çıkmış ise, bundan sonra emeğin ve insanlığın toplumsal ilerlemesine ivme katıp bir sıçrama yaratacak yeni bir olgu da geçmişte Ekim devriminde kesişmiş tözün bir benzeri olacaktır. Çünkü tarihte ve doğada hiç bir olay bir diğerinden ve bir öncekinden kopuk, ondan bağımsız değildir. Toplumsal olayların tipik özelliği, bir sonrakinin bir öncekinin benzeri olarak oluşup gelişmesidir. O nedenle tarih tekerrür etmez, düz bir çizgi gibi de ilerlemez. Tarih, helezonik biçimde benzeri olaylar zinciri oluşturarak bir gelişim seyri izler. Örneğin Ekim devrimi bir daha tekerrür etmez. Ancak onun alt üst ettiği ekonomik, siyasal ve toplumsal olayların benzerinin yaşanması kaçınılmazdır. Çünkü Ekim devrimi, süreç içerisinde belli olumsuzlukları yaşamış yıkılmışsa da, sömürüyü kal-

dırmak, eşitlik yaratmak, sömürge sistemini yıkmaya temel katkı yapmak, dünya faşizminin yenilgisinde esas bir rol oynamak, sermayenin insanlık dışı egemenliğini ve feodal despotizmi yıkmak, insanlığın en yüce değerlerini kotarmak gibi insanlık tarihinde eşi görülmemiş bir değerler bütünü yaratmıştır. O nedenle emek gücü ve bir bütün olarak insanlık kendine ait olan bu değerleri önemli bir miras olarak koruyacak, yeniden bir üst düzeyde üretecek ve aslına benzer bir şekilde hayata geçirecektir. Ama ne yöntem eski yöntem ne biçim eski biçim ve ne de sistem eski sistem olacaktır. Kelimenin gerçek anlamıyla Ekim başka bir şekilde yeniden oluşacaktır, ama asla tekerrür etmeyecektir. Çünkü tarih tekerrür de etmez kopya da çekmez, hiç yoktan bir şey de yaratmaz ancak var olanı yeniden ve başka bir biçimde üretir. O nedenle tarihte tekrar eden şey aynı olaylar kümesi değil, benzeri olayların helezonik, zincirleme dönüşümüdür. Bu doğal yapısı ve diyalektik işleyişinden dolayı tarih ne durur ne de tekerrür eder. Sadece değişmeyen tek şeyin değişimin kendisi olduğu gibi tarihin doğasında da değişmeyen tek şeyin, tarihin toplumsal olaylarla kendini yenileyerek helezonik bir şekilde yani iniş ve çıkışlar çizerek ama genel anlamda ileriye doğru bir gelişim seyri izlemesidir. Tarihin bu yapısı ve işleyiş biçimi, sınıflı toplumun oluşumundan bu yana tarihin emek ve insani olan yönünü her koşulda biribirine bağlı bir dönüşümle günümüze kadar getirmiştir. Aynı işleyiş karşıt sınıftakiler için de geçerli olmuştur. Tarihin çarkı karşıtların birliği ve de karşıt çıkarların çatışmasının çarkın işleyişine kazandırdıkları ivmeyle dönmüştür. Tarihin çarkının bu dönüş biçimi doğal olarak geride iki iz, yani iki sınıfın tarihi izlerini, ayrı ayrı birikim ve değerlerini bırakmak durumunda kalmıştır. Sınıflı insan toplumunun tarihinin çarkı hep böyle dönmüştür ve dönmeye de devam ediyor.

Yaratılan tarih, üretilen değerler sınıf itibariyle, evrensel ve enternasyonal değerde olanların yanında ulusal olanlar da vardır. O nedenle emekçilerin enternasyonal değerlerinin yanında ulusal değerleri de olacaktır. Enternasyonal olan tarihsel ve toplumsal değerleri sahiplenmek ve ulusal tarih ve toplum değerlerini reddetmek, küçümsemek ve görmezden gelmek doğru bir yaklaşım olamaz. Çünkü ulusal değer ta-

şımayan ve onu sahiplenerek enternasyonal değerlere bir tarihsel ve toplumsal değer olarak katılmayan toplum ya da toplumu temsil ettiği iddiasında olan yapılar ne kendi toplumlarının gelişimine ve ne de insanlığın gelişimine yararlı olabilirler. İnsanlığın enternasyonal değerleri ulusal ya da ülkesel değerlerin toplamından oluşurlar. Ulusal ya da ülkesel değerler olmadan bu değerleri yaratanlar insanlığa katkı yaptıkları insancıl değerleri sahiplenip bir bütün olarak insanlığa sunmadan hiç bir değer evrensel bir boyut kazanamaz.

Ulus ya da ülke tarihinde de iki sınıfın ayrı ayrı sahiplenip savundukları tarihsel olaylar vardır. Buna bağlı olarak iki ayrı etik, kültür, tarz, davranış vb. gibi farklı olgular da oluşmak durumundadır. O nedenle bir ülke ya da ulusun genel tarihinde yer alan olaylar esas olarak iki ayrı sınıf bakış açısıyla değerlendirebilir. Ayrıca ulusal kurtuluş gibi tarihi olayların yaşandığı ülke ve ulusun ulusça ya da ülkece ortak değeri olarak görülen, kabul edilen olgular da vardır ve olabilir de. Böylesi ortak tarihe bile iki farklı sınıf bakış açısının olması kaçınılmazdır Özellikle kurtuluş savaşı oluşturulmak istenen toplumsal sistem konusunda iki ve bazen de daha fazla öneri ve çabaların ortaya çıkması eşyanın doğası gereğidir. Emekten ve sermayeden yana olan güçler ortak bir tarih yaratırken bile o tarihi sahipleniş nedenleri birbirinden farklı olmak durumundadır. Sadece sınıfların değil birden fazla halk toplulukların yaşadığı bir ülkede halkların ortak bir tarihinin oluşması da mümkündür. Halklar arasında oluşan tarihsel ortaklıklar halkların kaynaşmasında temel bir rol oynar. Gönüllü asimilasyon ve birliğin oluşmasına temel harç teşkil eder. Buna rağmen oluşmuş olan bu ortak tarih yine iki sınıf arasında farklı algılanır; yorumlanır ve toplumun geleceği açısından farklı toplumsal sistemlere malzeme yapılmaya çalışılır. Ortak tarih ya da birden çok oluşan tarihsel ortaklıklar, halklar arasında güveni pekiştirip, uzlaşma ve birlikte kalma olanaklarını artırırken sınıflar arasındaki antegonistik çelişkiyi uzlaşır hale getirmez. Sınıflar ortadan kalkmadığı sürece bu iki farklı bakış açısı da var olmaya devam edecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GLOBALİZM VE KONJONKTÜREL DURUM

Globalizm kapitalist emperyalist sömürünün dizginlenmemiş, sınır ve engel tanımayan en son halidir. Emperyalizm kazanmış olduğu bu mevziyi kaybetmemek daha da güçlendirip geliştirmek için elinden gelen her şeyi yapıyor. Dünya konjöntürünün dokusal dengelerini de sömürü ağının üzerine temellendiriyor. Kuşkusuz zaman zaman stratejik konular ön plana çıksa da esas dengeler pazar ve sermaye piyasası üzerine oluşturuluyor. Emperyalistlerin günümüz dünyasında pazar paylaşımını iktisat dışı cebre başvurarak değil iktisadi cebrin rekabeti temelinde gerçekleştirmeleri yeni dünya konjöntürünün oluşumu ve şekillenmesini de bu zeminde yapıyor. Ancak buna rağmen lokal savaşlar durmadan bölgeden bölgeye sıçrayarak devam ediyor. Bunların bir kısmı emperyalistlerin fiili katılımıyla olurken bir kısmı da emperyalizmin kışkırtmaları sonucu oluşuyor. Bu savaşlar dünya fiziki ve siyasi coğrafyasında yeni coğrafik, ekonomik ve siyasal güçler yaratıyor ve bu güçler; dünya konjonktürünün yeniden oluşması ve güçler dengesinin yeni bir zemin üzerine inşa edilmesine katkı sağlıyor. Bu gelişim ve oluşumlar, bundan önceki dünya konjonktüründen farklı olarak yukarıdan aşağıya değil aşağıdan yukarıya ve de yukarının planı doğrultusunda oluşuyor.

İnsanlığın kendisini bir dünya topluluğu olarak görmesinden bu yana eşyanın tabiatına uygun bir şekilde bir dünya konjonktürü de oluşmaya ve dünya toplumsal sistemlerinin değişimine paralel olarak değişmeye devam etmiştir. Örneğin bir köle ve sınıflı toplumun ilk imparatorluğu olan Roma İmparatorluğu dönemindeki konjonktürde "bütün yollar Romaya çıkar" aforizmasıyla ifade edilmeye çalışılan bir dünya imparatorluğu oluşmuştu. Batı ve Doğu Avrupa, Asya'nın ve Afrika'nın önemli bölümünü egemenlik altına almış ve bütün dünyadaki dengelere ve konjonktürel gelişmelere tesir eden yönlendiren bir konjonktürel denge yaratmıştı. Pers ve Bizans gibi imparatorluklar konjonktürel bir dünya dengesi oluşturamamışlardı. Başka bir anlatım-

la Roma imparatorluğu dönemine kadar oluşmuş olan imparatorluklar Roma imparatorluğu gibi ekonomik, politik, ideolojik zeminler üzerine oturup bu zemin üzerinde bir dünya konjonktürü yaratma ve ona hükmetme konumuna gelememişlerdi. Çünkü söz konusu imparatorlukların hiç birisi, üretim ilişkileri, üretim süreci tarzını kölecilik temeline yeterince oturtup o zeminde bir ekonomik, politik, ideolojik ve kuramsal bir yapılanma yaratamamışlardı. Onların hiçbirisi cinayetlerini ideolojik ve hukuki zeminler üzerine oturtamamışlardı, o nedenle de dünya çapında konjöktürel bir durum yaratamamışlardı.

Roma imparatorluğunun çökmesi, köleci sistemin yerini feodalizme bırakması ve feodalizm döneminde çeşitli devlet ve imparatorlukların oluşması ve bu imparatorlukların kısmen biribiri ile savaşmaları kısmen de başka nedenlerle aralarında bir dengenin oluşması köleci dönemden farklı bir dünya konjonktürünün oluşmasını sağlamıştır. Bu dönemde İngiltere, Rusya, Alman (Avusturya Macaristan imparatorluğu), Osmanlı imparatorluklarından müteşekkil "duvel-i muazzama" oluştu. Yani büyük devletlerden oluşan bir dünya. Bütün yolların Roma'ya çıktığı dönemin sona ermesinden sonra dünya, yıkık dağınık haliyle kalmamış yıkılanın yerini "duvel-i muazzama"nın konjonktürel dengesi almıştır.

Aydınlanma çağının başlamasıyla dünya insanlığının gözü Batıya çevrilmiş ve feodal imparatorluklar sallanmaya başlamıştır. Aydınlanma mücadelesini takiben Batı'da burjuva devrimleri süreci başladı. 16. yüzyılın ortalarında başlayıp 19. yüzyılın sonlarına kadar çeşitli aralıklarla iki ileri bir geri şeklinde helezonik bir gelişme gösteren burjuva devrimleri konjonktürel olarak B. Avrupa'yı "Batı uygarlığı" ya da "medeniyeti" olarak dünyanın odağına yerleştirdi. "Batının medeniyeti" palazlanıp geliştikçe kapitalist üretim ilişkileri egemenliğini artırdıkça ve bu ilişkiler dünya çapında yayılmaya devam ettikçe, feodal imparatorluklar bütün dünya da çözülüp çökmeye başladı. Tabiki bu imparatorlukların çökmesiyle birlikte onlarla oluşmuş olan dünya konjonktürü de çöktü ve dağıldı.

Bu yeninin oluşumu eskinin çöküşü sürecinde, kapitalizm dünya üzerinde egemenliğini kurmak, oluşmuş olan kapitalist ülkeler arasında

pazar paylaşımını gerçekleştirmek için birinci dünya savaşı çıkarttı. Birinci cihan savaşının çıkmasında temel bir işleve sahip olan Almanya genç ve gürbüz bir kapitalist ülke konumundaydı ve pazarları ona az ve dar geliyordu. Buna karşın İngiltere yaşlı bir imparatorluk ve çok fazla sömürgeleri olan bir ülke durumundaydı. Almanya yeni pazarlar elde edebilmek için İngiltere'ye savaş açtı ve I. Dünya savaşı bu pazar paylaşımı zemininde patlak verdi. Savaş sonucu Almanya yenik düştü. Dolayısıyla da yeni pazarlar kazanmak yerine pazar kaybına uğradı.

Kuşkusuz işler kapitalist ülkelerin pazar paylaşımı için savaş çıkartıp biribirilerinin pazarlarına el koymakla sınırlı kalmadı. Bu süreçte kapitalizme karşı işçi sınıfının mücadelesi de önemli gelişmeler gösterdi. Kapitalizme karşı gelişmiş olan işçi sınıfı mücadelesi Batı Avrupa'da "sosyal demokrat"ların öncülüğünde kendi burjuvalarını desteklemeye konumuna çekilerek sınıf işbirliği gerçekleştirilirken, Rusya'da sınıf mücadelesi; Rus köylü ve aydınlarıyla güçlü ittifaklar oluşturarak Lenin'in ve onun sekreterliğini yapmış olduğu Bolşevik Parti'nin öncülüğünde çarlığa ve Rus burjuvazisine karşı mücadeleye dönüştü.

Böylece bir süreçte dünya üzerinde iki ayrı modern sınıfa ait iki ayrı egemenlik oluştu.

Kapitalizm bin dokuzyüzlü yıllarda tekelci aşamaya çıkarken, dünya konjonktürünü de kendine göre şekillendirme çabası içindeyken, kendi sınıf karşıtı dünyanın altıda biri gibi önemli bir parçasını kapitalist sistemden kopartıp almıştı. Kapitalizm dünya pazar paylaşımı nedeniyle savaş çıkartıp kendi sömürücü çıkarları için insanlığı bir kıyımla yüzyüze getirirken dünyanın altıda biri gibi önemli bir pazar kaybına uğramıştı.

1917 Ekim devriminin gerçekleşmesi ve Rusya'da proletarya diktatörlüğünün ilan edilmesi kapitalizmi zor durumda bırakmıştı. Ancak emperyalizmin Ekim devrimini yıkma gücü yoktu. Belli uğraşlar sonucu kapitalist emperyalizm etkisiz kalınca kendi kabuğuna çekilmek zorunda kaldı. Ekim Devrimi de "dünya devrimi" için mücadeleyi sürdürmek yerine "barış içinde birarada yaşama" politikasını benimseyip dış politikasını bu eksen üzerine oturttu.

Kuşkusuz, kapitalist emperyalizmin Ekim Devrimini yıkma ola-

nağı bulamadığı için geri çekilmesi Ekim Devriminin dünya devrimi için mücadeleyi durdurmadan devam ettirmesi yerine Sovyetler Birliği'nde sosyalizmi inşa etmeye başlaması ve bu vesileyle de "barış içinde bir arada yaşama" şiarını Sovyetler Birliği'nin dış politikasının temeli haline getirmesi dünyada oluşmuş olan iki ayrı sınıf egemenliğini birbirine "dost" etmedi. Aralarındaki antegonistik çelişkiyi uzlaşır çelişki haline getirmedi. Sovyetler Birliği "barış içinde bir arada yaşama" politikası temelinde bir dünya savaşının çıkmasını engelleyip kendi ülkesinde oluşturduğu sosyalist sistemi geliştirip dünya işçi sınıfı ve emekçilerine gösterip bu zeminde bir dünya devrim sürecinin yaşanmasını hedefliyordu. Kapitalistler ise intikam peşine düşerek Sovyetler Birliği'ni yıkmanın yol ve yöntemlerini geliştirmeye çalışıyorlardı.

Bu anlayışla ara verilmeksizin soğuk savaş döneminde karşılıklı taktik savaşları geliştirilmeye çalışıldı. Bu bağlamda emperyalistler en kapsamlı saldırıyı ikinci cihan savaşıyla planladılar. İlk bakışta ikinci cihan savaşı da emperyalistler arası bir pazar paylaşımı olarak çıkmış ya da çıkartılmış gibi gözüküyordu. Ancak süreç içerisinde Alman faşizmi, vurması gereken yerleri vurup, stratejik bir konum kazanınca dolayısıyla da önemli ölçüde güçlenince Sovyetler Birliği'ne saldırdı. ABD, İngiltere gibi emperyalistler Alman faşizminin Sovyetler Birliği'ne saldırması sonucu bir taşla iki kuş vurma bekleyişi içine girdiler. Alman faşizminin Sovyetler Birliği'ni yıkması ve bu savaş sürecinde Alman faşizminin de güç kaybına uğrayarak zayıf düşmesi durumunda Alman faşizmine saldırıp yok ederek dünya egemenliği kurma sevdasına kapıldılar.

Bu beklentileri o zaman boşa çıktı, fakat ancak 1990'da gerçekleşti. İkinci cihan savaşı Sovyetler'in zaferi Alman faşizminin yıkılmasıyla sona erdi. İkinci cihan savaşında kapitalizmin tek kaybı faşizmin yıkılması olmadı. Bununla birlikte Doğu Avrupa'da kapitalist emperyalizmin sömürü alanından çıkartılarak Sosyalist Blok oluşturuldu. Artık kapitalist emperyalist dünyanın kaale alacağı, dış politikasını ekonomi-politikasını ona göre ayarlanacağı ya da ayarlamak zorunda kaldığı bir blok oluştu. Giderek Çin, Vietnam, Küba gibi ülkelerin sosyalist sistem saflarına geçmeleri bu bloku daha da güçlendirdi.

Bu başlık altında özetlemeye çalıştığım konjonktürel durumun, sınıflı toplumlar tarihinin her döneminde dünyada egemen olan üretim ilişkilerine paralel olarak oluştuğu kendiliğinden anlaşılmıştır. Köleci sistemde "bütün yolların Roma'ya çıktığı" feodalizm koşullarında "düvel-i muazzama" burjuva devrimleri süreci ve sonrasında "muasır medeniyetler" ya da "Batı uygarlığı" dünya konjonktürünün temelini oluşturmuşlardır. 20. yüzyılda dünyamız iki egemen sisteme bölündüğü kapitalist emperyalist sistemle sosyalist sistemin hem biribiri ile kıyasıya bir rekabet içine girdikleri hem de "barış içinde bir arada yaşayarak" iki sisteme dayalı bir dünya konjonktürü oluşturdukları herkes tarafından görülmüştür. İki ayrı dünya sistemi üzerine oluşturulmuş bir dünya konjonktürü... Dünyada bir konjonktürel dönemde var olan iki ayrı toplumsal sistem ve bu sistemlerin yapısındaki güçler dengesi böyle bir konjonktürün oluşmasında belirleyici rol oynamıştır.

Konjonktürel dönemlerde dünya güçler dengesinin üzerine oturmuş olduğu dokuların bozulması ve yıkılması durumunda dönemi dengeleyen güçlerin biribirini gözetmeleri kaçınılmazdı. Aksi halde bozulan dengelerin bir dünya savaşıyla yeniden oluşması zorunlu hale gelir. Çünkü dünyada her dönem için oluşan oluşturulan dengeler çıkar temeline dayalıdır. Bu çıkar ilişkisi gözetilmeden dünyadaki güçler dengesinin bozulması ve dolayısıyla bir çatışmanın çıkması da kaçınılmaz olur. Yenik düşen kurtlar sofrasında acımasızca parçalanır ve pay edilir. Tıpkı köleci sistemin yıkılıp bir dünya sistemi olmaktan çıkarken ve onunla birlikte aynı zamanda bir konjonktürel işlev gören Roma imparatorluğuda çökerken Ruslar'ın, Bizanslar'ın, Fenikeliler'in, Cermen ve benzerilerinin Roma'nın güçlerini kopartıp parçaladıkları; feodalizmin bir dünya sistemi olmaktan çıkıp çöküşe geçişinde Osmanlı'nın kapitalizme geçme yeteneği gösteremeyip o sistemle birlikte çöktüğü, o zamanların önemli güçleri İngiltere, Fransa, İtalya vb. ler tarafından paylaşıldığı; ikinci dünya savaşında, Almanya'nın yenik düşmesi sonucu parçalanıp paylaşıldığı, ve sosyalizmin çöküşü Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra bütün Sovyetler'in dağıldığı, emperyalizmin Rusya'yı ekonomik bağımlılık altına almaya çalıştığı eski dünyanın yıkılıp yerine YDD ya da globalizm konjonktürünün

oluşturulduğu gibi yenik düşenler kurtlar sofrasına alınıyor ve yeni bir konjonktüre geçişin malzemesi yapılıyor.

Görüldüğü gibi günümüze kadar dünya dengeleri defalarca oluşmuş, defalarca yıkılmış ve defalarca da yeniden yapılandırılmıştır. Bugün de, bir sistemle yani sosyalist sistemin oluşumuyla birlikte kurulmuş ve sosyalist sistemin yıkılışıyla da çökmüş olan dünya konjonktürünün yerine bir tek dünya sistemi haline gelmiş olan kapitalist emperyalizmin YDD ile birlikte oluşturmakta olduğu bir konjonktüre tanıklık ediyoruz. Bundan önceki konjonktür, dünyada var olan iki farklı sisteme dayalı olarak oluşmuştu. Ama bugün oluşmakta olan konjonktür ise tıpkı Roma imparatorluğu gibi bir dünya sistemine denk olarak oluşmakta.

Konjonktürel oluşumun diyalektiğini dikkatle incelediğimizde dünyamızın ülkesel sınırlara bölünmüş olmasından bu yana bu sınırlar içerisinde oluşmuş olan sistemlerin her birinin gelişip güçlenmesi durumunda sınırlarına sığmayıp dünya sınırına doğru açıldıkları görülür. Bu açılma eğer bir toplumsal sistem temelinde yapılıp bu sistem dünyanın diğer ülkelerine de taşınıp geliştirilmek isteniyorsa bu açılma sonucunda söz konusu sistem gidilen ülkelerin toplumsal sistemi haline getirilmeye çalışılır. Bu açılma kendisiyle birlikte bir konjonktür de oluşturur. Aksi halde Moğollar ve Vikinglerde görüldüğü gibi ülke sınırlarının dışına açılmak barbar bir talancılıktan öteye bir anlam ifade etmez. Örneğin Moğollar, Hindistan'a kadar seferler yapıp geçtikleri yerleri yıkıp talan ederken, hiç bir konjonktürel oluşum yaratamıyorlardı ve yaratmadılar. Ama Osmanlı feodal üretim sistemi ve ona denk olarak da islam ideolojisini benimseyip çeşitli seferler düzenleyip fetihler yapıp feth ettikleri ülkelere bu ideoloji ve toplumsal sistemi taşımaları sonucu bir konjonktürel oluşum yarattı. O nedenle o dönemin "düveli muazzama"larından birisi haline geldi ve konjonktürel dengenin belirleyenlerinden birisi oldu. Dünyanın konjonktürel dengesini oluşturan güçlerden biri olan Osmanlı yıkıma uğrayıp konjonktürel bir güç olma niteliğini kaybederken dünya dengelerinde önemli sarsıntılar yarattı. Halbuki diğer bir örnek olarak aldığım Moğollar hiç bir zaman böylesi bir konuma gelemediler.

Bu tarihsel örneğin de işaret etmiş olduğu gibi konjonktürel oluşum ülke sistemleri gibi toplumsal sistem ya da sistemlerin yaratmış olduğu denge üzerine oluşuyor. O nedenle dünyada her sistem değişimi dünya konjonktüründe de bir konjonktürel değişimi beraberinde getiriyor. Tersi de doğru, yani konjonktürel değişim dünyadaki toplumsal sistemde bir değişimin olduğuna işaret eder. Tıpkı köleci sistemin çöküşünde başka, feodalizmin oluşum ve çöküşünde başka, kapitalizmin kendini dünyanın egemen sistemi ilan etmiş olduğu burjuva devrimleri sürecinde başka, 1917 Ekim devrimiyle dünyanın altıda birinin kapitalist dünyadan kopartılıp sosyalist bir sistemin ilan edilmesinden sonra başka ve nihayet Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin çöküşünden sonra başka bir konjonktürün oluşması gibi. Dünyada oluşan toplumsal sistemler dünya genelindeki eski toplumsal sistemlerin varlığına rağmen dünya konjonktürüne etkide bulunur ve değişime uğratırlar. Dünya çapında oluşan siyasal haritaların dünya konjonktürünü etkilemesinin yanında fiziki coğrafya değişimleri de konjonktürel etkiler yaratabilirler. Bu nedenle dünya konjonktürüyle, toplumsal sistemler ve dünya egemen üretim biçimi sistemi arasında doğrudan diyalektik bir bağ vardır. Her dünya ülkesi dış politikasının konjonktürel bölünümü değişen her dünya konjonktürüne göre değiştirmek ya da ayarlamak durumundadır. Çünkü her konjonktürel durumun kendine özgü oluşum, gelişim ve etkileşim özellikleri vardır.

Örneğin günümüz koşullarında oluşmakta olan dünya konjonktürü, bugüne kadar oluşmuş ve çökmüş olan konjonktürlerden çok farklı bir oluşum ve gelişim seyri izliyor. Çünkü bugün dünya da egemen olan üretim ilişkisi, üretim süreci tarzı ve emperyalizmin sömürü ve egemenlik kurma biçimi ve kapitalizmin kendini yeniden ve bir üst düzeyde üretme yöntemi tek tek ülkelerde ve dünyada üretim, tüketim üleşim ve iletişim dolayısıyla da eşit bir gelişim yasası da köklü değişimlere uğramıştır. Ve bu değişimler büyük bir hızla yaygınlaşıp yozlaşmaktadır. Bu gelişim ve sistemin oturma süreci yeni bir dünya konjonktürünün oluşumunu da sağlıyor. Bir merkezi sistem etrafında dönen galaksiler gibi kapitalist emperyalizm merkeze oturmuş diğer orta ve az gelişmiş ülkelerle gelişmemiş ülkeler de bu merkez etrafında do-

laşarak kendilerine uygun gelen yerlere oturmaktadırlar. Tabiki bu arada benzetme yerindeyse dengesi bozulan bazıları merkeze çarpıp parçalanıyorlar. Tıpkı Irakla Yugoslavya gibi. Geriye kalanları ise bunlara bakarak dengelerini ayarlamaya ve alt merkezler oluşturmaya çalışıyorlar. Dolayısıyla tek merkezli fakat, bir çok ülke ya da devletin bir lider ülke ya da devlet etrafında kümelendiği çok kümeli bir dünya konjonktürü oluşturulmak isteniyor. Tek merkezli çok kümeli konjonktürde yazılı hale getirilmemiş hiyerarşik yapıda bir evrensel tüzellik fiili olarak kendini göstermektedir. Bölge üst devleti konumuna gelen ülkeler, bölgede bir konjonktürün oluşması için merkez politikaların bölge kümesine ait ülke yönetimleriyle şekillendirmeye ve hayata uyarlamaya çalışırken kendisi de merkezin politikasına daha fazla bağımlı ya da bağlı hale geliyor; Mevcut dünya konjonktürüyle birlikte bir hiyerarşik oluşum da doğal olarak şekillenmeye başlıyor. Oluşmakta olan bu konjonktürel gelişmeler emperyalizmin ideolojik, pedagojik, sosyolojik, ekonomik, politik ve etik olarak dünyayı demir bir disiplinle yönetme ve yönlendirme olanaklarını artırıyor. Dolayısıyla taşıma harekatını gerçekleştirmiş ülkelerin oligarşileri haline gelmiş olan emperyalizm konjonktürel olarak da dünya konjonktürünün merkezi oligarşisi haline gelme olanağını yakalamış oluyor.

Emperyalizmin oluşturmakta olduğu bu konjonktür ekseninde, bölge üst devleti ya da bölge lider devleti olma ve bu liderlik etrafında oluşan ülkeler kümesiyle bölge konjonktürünü dünya konjonktürüne eklemlemede önderlik edecek olan devlet ya da ülkenin oluşumunda da emperyalizmin belirleyici bir rol oynaması da kaçınılmaz oluyor. Buna rağmen bölgedeki küme ülkeler lideri olma ya da bölge üst devleti konumuna gelmede lider adayı devletin kendi dinamizmiyle de bölgede bir etkin güce sahip olması gerekiyor. Tabii ki bu gereklilik lokal savaşların çıkmasına da zemin hazırlıyor. Dolayısıyla da, küme ülkeler arasındaki diplomatik ilişki ve dengeler çeşitli değişimlere uğruyor. Özellikle dünyanın sorunlu bölgelerinin bu konjonktür nedeniyle sorunları daha da artmış dengeler tamamen alt üst olmuş ve olmaya devam ediyor. Kafkaslar, Ortadoğu, Çin Hindi gibi bölgelerde meydana gelen lokal çatışmalar bu konjonktürel oluşuma öngelen ve alt yapı oluşturma-

sında oluşan somut örneklerdir. Buna ek olarak birçok ülkede etnik ve dini çatışmalar da boyutlanmaktadır. Etnik ve dini çatışmalar esas olarak her ülkenin nesnel yapısından kaynaklanırken özellikle de dini çatışmalar kısmen emperyalizm kısmen de komşu devletler tarafından körüklenmektedir. Bu nedenle lokal savaşlar ve iç çatışmalar yeni dünya düzeninin oluşturmakta olduğu dünya konjonktürünün gelecekte nemenem bir konjonktür olacağına veri teşkil ediyor. Oluşmakta olan konjonktürün gelecekte insanlara savaş, kan, gözyaşı, ıstırap, zulüm gibi insanlık dışı bütün acıları dayatacağı ve yaşatacağına kuşku yoktur. İnsanlık özellikle de bu konjonktürün alt kümelerini oluşturan ülkelerin insanları ya bu acıları sonuna kadar çekmek dayanmak ya da bu konjonktüre ve onun mimarı olan emperyalizme ve onun bölgedeki işbirlikçilerine karşı ulusal gurur, toplumsal onur ve sınıfsal çıkarlarını çiğnetmemek ve korumak için amansız mücadeleye gireceklerdir. Gelinen bu noktada, bu iki seçeneğin ortası kalmamıştır. Özellikle de etnik ve dini çatışmaların yaşandığı ülkelerde, ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve gerçek laiklik temelinde anlaşarak barış ve kardeşliği ön plana çıkartarak çatışmanın yerine, eşitlik ve kardeşlik temelinde birliği geçirerek emperyalizme ve uşaklarına yönelmek gerek. Aksi halde kan, gözyaşı, ıstırap ve acılar bir yaşam tarzı haline getirilecektir.

Lokal savaşlarda da durum bundan farklı değildir. Özellikle de bölgemiz Ortadoğu gibi, coğrafik sınırları emperyalizm tarafından çizilmiş o nedenle de ihtilaflı, her zaman birileri tarafından kurcalanmaya müsait ve kurcalanması halinde de bir bölgesel savaşa yol açacak nitelikte olan bölgelerde, lokal savaşların çıkması ve hiçbir sonuca varmadan bitmesi fakat tekrardan patlamaya hazır bir bomba gibi beklemesi verili somut bir olgudur. Bunun en somut örneği geçmişte yaşanmış olan İran Irak savaşıdır. Onlarca yıldır var olan bir sınır ihtilafı nedeniyle çıkmış, sekiz sene devam etmiş, bir buçuk milyondan fazla insanın ölmesi, bir o kadarından fazlasının yaralanması sonucu bitmiş, fakat sorunlar yine eski yerinde kalmıştır. Beşbelli ki, ileriki bir dönemde ya bir dış kışkırtma ya da devletlerden birinin iç sorunları ağırlaştığında bu sorunlarından bir süre için de olsa kurtulmak ve bir ulusal birlik havası estirip yeni bir süreç yakalamak için yeniden körüklemesi sonu-

cu bir savaşın çıkmasına neden olacaktır. Ortadoğuda sınır ihtilafı olmayan ülke hemen hemen yok gibi. O nedenle de Ortadoğu bölgesi emperyalizmin istediği zaman istediği ülkeleri birbirine düşürebileceği, her türden provakasyonu yapabileceği bir potansiyel taşıyor. Bölgemizin bu kaygan zemin üzerine oturmuş olması nedeniyle emperyalizmin altında bölgede istikrarlı bir ortam sağlamak hemen hemen mümkün değildir. Sık sık savaşların çıkması barış ortamının hemen hemen yaşanmaması bölgenin bu yapısal özelliğinden kaynaklanıyor.

GLOBALİZM VE ORTADOĞU

Dünya konjonktürünün iki kutuplu sistem üzerine oturmuş olduğu süreçte Ortadoğu güçler dengesi bu iki kutuplu dünya konjonktürüne denk bir biçimde oluşmuştu. Ortadoğu ülkelerinin bir kısmı kapitalist emperyalist kutup, bir kısmı da sosyalist blokla sıkı ilişkiler içerisine girmişlerdi. Buna rağmen Şark Politikası gereği, bazı ülkeler ilişkide oldukları bloku, diğer blokla ilişkiye geçme tehdidiyle ekonomik ve askeri yardımı artırmaya da zorluyorlardı. Aslında iki kutuplu dünya konjonktürü Ortadoğu ülkelerinin çok işine yarıyordu. Özellikle de pragmatik politika uygulayan ülkelerde, FKÖ Lideri Yaser Arafat gibi ulusal kurtuluş örgütleri liderleri o günün konjonktüründen oldukça yararlanabiliyorlardı. Irak gibi kendini bağımsız ilan eden ve her iki kutupla da dengeli ilişkilere giren bazı Arap ülkeleri kelimenin tam anlamıyla bir bağımsızlık konumu elde edememekle birlikte göreceli bir bağımsızlık düzlemi tutturabiliyorlardı. Bu da ülkenin ekonomik politik olarak daha olumlu bir yaşam düzeyi tutturmalarına olanak sağlıyordu. Suriye ve Irak gibi ülkeler askeri araç ve gereçlerini genellikle ya da çoğunlukla Sovyetler Birliği'nden almalarına rağmen ekonomik ilişkilerde de bazı batı ülkeleriyle önemli ilişkilere giriyorlardı. Ayrıca bazı askeri araç gereksinmelerini de Batı ülkelerinden temin ediyorlardı. İsrail siyonizmi gibi ABD'nin bir kolu olan ve öyle davranan Suudi Arabistan, Kuveyt, Abudabi, Bahreyn gibi İsrail'in ilişkisi benzerine sahip olan ve petrol kaynakları tümüyle ABD tekellerinin elinde olan ülkelerin dışında kalan tüm Ortadoğu ülkeleri o dönemin dünya konjonktürüne temel olan her

iki kutupla da belli düzeylerde ilişkilere girmişlerdi. Petrol kuyularına siyonizm ve Sam-Amca tarafından el konmuş Arap devletleri ABD'nin Ortadoğu bölgesindeki uyduları konumunda idiler. ABD emperyalizmi bunlara dayanarak bölgede egemenlik kuruyor ve her geçen gün daha da pekiştiriyordu. O nedenle Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin yıkılması ve dolayısıyla iki kutuplu dünya konjonktürünün de çökmesi Ortadoğu bölgesinde ABD emperyalizmin uydusu konumunda olan ülkelerin durumunda hiçbir değişiklik olmadı. Ancak, diğer ülkeler iki kutuplu dünya konjonktürünün çöküşü ve globalizmin oluşturmuş olduğu konjonktürün oluşup gelişmesinden fazlasıyla etkilendiler.

YDD'nin oluşturmuş olduğu konjonktür bölgemiz Ortadoğuda ağırlığını gösterip yerleşirken ilk elde en büyük darbeyi Irak'a vurmuştur. YDD konjonktürü Irak'a bu ağır ve acımasız darbeyi vururken dünya devletlerinin önemli bir kısmının desteğinin yanısıra Suriye, Mısır gibi Arap devletlerini de askeri operasyona yani "Çöl Tilkisi Harekatı"na katarak bu insanlık suçuna ortak etmiştir. Emperyalizm bu hareketle hem Irak'ı üçe parçalamış, hem de Arap milliyetçiliğini derinden bölmüştür. Arap milliyetçiliği bölünmekle kalmamış, onarılması olanaksız olan bir düşmanlık içine de girmiştir. Zaten emperyalistlerin roketleri altında inim inim inleyen ve cesetleri parçalanan Irak halkına bir de kendi ulusundan olan Arap askeri kurşun sıkmıştır. Bu durum, yıkılan konjonktürle birlikte Arap milliyetçiliğini yerle bir etmiştir. Zaten sadece sözde var olan hayatta hiçbir anlam ifade etmeyen Arap Birliği söylemi de yıkıma uğramıştır.

Globalizmin bu girişimi Orta Doğu'daki tüm dengelerle kendi lehine oynamanın olanaklarını yaratmıştı. O nedenle de körfez savaşından sonra bölgenin siyasal iklimi ve de coğrafyası değişime uğradı. Irak fiili olarak üçe bölündü. Irak'ın coğrafyası etnik ve mistik temelde yeniden şekillendi. Mistik olarak şii ve sünni müslümanlar, etnik olarak da Kürtler ve Araplar arasında bir fiili coğrafya meydana geldi. Bu mistik ve etnik bölünme ilk bakışta fazla önemli gibi gözükmese de esas itibariyle bölgeyi bir yüzyıl boyunca bitmez tükenmez ihtilaflar bölgesi haline getirmiştir. Çünkü bu olgu bölgedeki bütün dokusal dengeleri bozmuş ve dengelerin yeniden oluşması için bölgedeki güç-

lerin bir kısmının çok zor kabul edebileceği yeni bir olgu ortaya çıkarmıştır. Örneğin yeni oluşmuş olan Kürt olgusunun bölge güçleri tarafından kabul edilmesi fazla kolay olmayacaktır. O nedenle Irak'ta meydana gelmiş olan mistik ve etnik ayrılık temelindeki coğrafya sadece Irak'ı değil, hem dini hem de etnik açıdan bütün bölgeyi ilgilendiriyor. Bu boyutuyla önümüzdeki yüzyıl bölgemizde bu temelden kaynaklanan ihtilaflar yüzyılı olacağa benziyor. Çünkü Kürt sorunu bölge devletlerinin en önemlileri olan Türkiye İran, Irak ve Suriye'yi çok yakinen ilgilendiriyor. Dini temeldeki bölünme ise bölgenin etkili bir mezhebi olan şiilikle sunnilik arasında olmuştur. Suriye yönetiminin Şiilerin, Irak yönetiminin Sunnilerin ve İran yönetiminin ise Şiilerin elinde olduğu gözönünde bulundurularak bir senteze varılacak olunursa, bu ayrışmanın sadece Irak ve Irak'ta yaşayan mezhep mensuplarını ilgilendirmediği bölge devletlerini de ilgilendirdiği kolayca anlaşılır. Bir de globalizmin fitne kepçesiyle bölgemizi sürekli karıştırdığı gözönünde bulundurulursa, globalizmin neden özellikle de Irak üzerinde hesap yaptığı ve bütün komplo teorilerini ve planlarını bu hesap üzerine kurguladığı daha kolay anlaşılır. Ayrıca globalizmin kendine yeni düşman olarak milliyetçiliği ve politize olmuş dini seçtiği de bilince çıkartılarak yukarıda sözünü etmiş olduğumuz komplo teorisinin alt yapısı olarak değerlendirilerek senteze varılırsa resmin bütün kareleri tamamlanmış olacaktır. Türk, Arap, Fars milliyetçiliklerine karşı Kürt kozu, Kürtlerle bir federasyon içine sokarak iktidar gücü haline getirmeye çalıştığı Güney Irak'ta koruma altına aldığı Şiilerle de islam mezhepleri içinde yaratacağı çatışma ve çıkartacağı çeşitli sorunlarla bölgeyi denetleme ve yönlendirme planları netleşmektedir. Emperyalizm bugüne kadar Kürtler arasında "yedi bin CİA Kürdü" olduğunu açıkladı. Ama henüz Irak'ın güneyindeki Şiiler içerisinde ne kadar CİA ajanı yetiştirdiğini açıklamadı. Ama sayısı konusunda resmi rakamların açıklanmamış olmasına rağmen önemli bir sayıda "CİA şiasının" olabileceğinden şüphe edilmemelidir. Bölgemiz Ortadoğu yarım asırdır, Filistin-İsrail dolayısıyla da İsrail-Arap savaşıyla emperyalizm ve siyonizmin baskısına maruz bırakıldı, bölgedeki güçler dengesi bu kutuplar üzerinde şekillendirildi.

İsrail artık hem yoruldu hem de bölgedeki yeni güçler dengesinin oluşumunda kendini yeni bir boyutta üretme olanağı yakaladı. O nedenle bölgede başlayan yeni dönemin yeni oluşumlarının kendilerine düşen yeni rol ve konumlara hazırlaması gerekiyor. İsrail siyonizminin yeni bir denge ortamı ve ona denk düşen güçler dengesinin oluşumunda gerekli olan yeni dokuları oluşturma çabaları meyvelerini vermeye başlıyor. İsrail artık bölgede "barış meleği" rolüne soyunuyor. Bu barış furyasının ilk adımını Filistin Kurtuluş Hareketi ve onun önderlerinden olan Arafat'la atarak başladı. İsrail, kurulacak, ya da zaten kurulmuş olan Filistin devletini tanımaya, onun bağımsızlığını kabul etmeye hazır olduğunu açıklıyor. Dünya oligarşisi özellikle de bu oligarşinin asli elemanı olan ABD İsrail'de iç politik dengelerin değişmesi için elinden geleni yapıyor. Bunu artık gizlemeye gerek de görmeyip açıkça yapıyor. ABD emperyalizminin şımarık çocuğu olan İsrail ABD'nin müdahalelerine çeşitli itirazlarda bulunuyor. Zaman zaman da çeşitli girişimlerle ABD'nin planlarının hayata geçmesini geciktiriyor. Örneğin geçen seçimlerde Benjamin Netanyahu'nun seçimleri kazanması, İzak Rabin'in bir suikast sonucu öldürülmesi gibi olaylar İsrail'in iç dinamiğinin ABD'ye ve onun İsrail'e yönelik politik yönlendirmesine karşı belli düzende göstermiş olduğu dirençlerdir. Ancak bu direnmeler, ABD'nin İsrail'in iç siyasi dengelerini manüple etmesini engellemeye yetmiyor sadece geciktirebiliyor. Bu geciktirme İşçi Partisi ve onun genel başkanı Ehut Barak'ın iktidara getirilmesiyle aşılmıştır. Bu süreçte İsrail, emperyalizmin eski bölge jandarmalığı rolünden bölgenin "barış meleği"(!) rolüne döndürülmeye çalışılacak. İsrail artık savaş değil barış isteyecek. Bu yeni rolüne oturabilmek için de bazı tavizler de verdirilecek. Filistin'lilere, Suriye'ye, Lübnan'a belli toprak ve siyasi tavizler vermesi kaçınılmaz gibi gözüküyor. Bu da; bir önceki paragrafta belirtmiş olduğum etnik ve mistik olguların bölgede ihtilaf kaynağı durumuna getirilmiş olması sorunuyla karşılaştırıldığında bölgemizde bir dönemin kapanmakta fakat yeni bir dönemin başlamakta olduğunun açık bir verisini ifade ediyor. Bölgenin iki kutuplu dünya konjonktüründen kalma Yahudilik, temelinde islam dininin kışkırtılarak dinin bölgede diri tutulması ve politize edilen din temelinde bir "yeşil kuşak" oluşturularak Sov-

yetler'e ve sosyalist sisteme karşı kullanması ve Arap İsrail savaşının kışkırtarak güçlendirdiği Arap milliyetçiliğinin Sosyalist Enternasyonalin karşısına konması gibi eski politikanın değiştirilip onun yerine, İslam dinini kendi içinde Şii-Sünni mezhep çatışmasıyla zayıflatmak, İslam alemindeki bir etnik sorunu su yüzüne çıkartarak da bölge devletlerini birbiriyle itilafa sokmak, İsrail'i hedef tahtasından indirmek.

Emperyalizm dünya genelinde yaptığı gibi bölgemizde de, dini ve milliyetçiliği Soyvetler Birliği ve sosyalist sistem ve genel sosyalist güçlere karşı kullandı. Ancak Sovyetler Birliği ve sosyalizmin çökmesinden sonra hem bu güçler emperyalizm için gereksiz bir külfet haline geldi hem de yer yer emperyalizme yönelmeye başladı. Afganistan'daki Talibanlar, Bin-Laden, Hamas vb. gibi birçok somut örnekte görüldüğü gibi ABD emperyalizminin ve siyonizmin kendi düşmanlarına karşı kullanmış oldukları bazı güçler daha sonra kendilerine yöneldi ve kendileri için tehlike teşkil etmeye başladı. Globalizm bugün, ideolojik, ekonomik, politik, toplumsal ve sosyal ve yönetsel bir dünya sistemi yaratırken önceki konjonktür gereği bir çoğu kendisinden önce var olan barışı ise kendisi tarafından oluşturulmuş olan birçok fenomeni kendine ayak bağı olmaya başladığı için ortadan kaldırmaya çalışıyor. Bunu yaparken de, her zaman olduğu gibi bölgedeki olguların iç dinamik ve dokularıyla, diğer bir anlatımla olguların DNA'larıyla oynayarak ve onların genetik yapılarını bozup yeni bir gen sistemi yaratarak ortamı değişime uğratmaya çalışıyor. Bazı roller ortadan kaldırılıyor, bazılarının yerleri değiştiriliyor ve bazıları da yedeğe alınıyor. Örneğin İslam dinini bir araç olarak kullanmaktan vazgeçerken, "yeşil kuşak"ı ortadan kaldırmak istiyor. Siyasallaşmış dinin bir kısmına, "ılımlı" "liberal" diyerek kapitalist emperyalist sistem içine çekip orda etkisiz hale getirmeye çalışırken "radikal" diye nitelendirdiği kesimi de karşısına alıp yok etmek istiyor. Aynı yöntemleri milliyetçilik için de uyguluyor. Milliyetçiliği de "ılımlı", "liberal", "radikal" ya da "şoven" gibi tanımlamalarla kesimlere ayırarak bir kısmını kendine entegre ederken bir kısmını da Miloseviç ve Saddam örneğinde görüldüğü gibi imhaya yöneliyor. İki kutuplu konjonktür döneminde sosyalist sisteme karşı yaratmış olduğu savaşım araçlarını yeni dönemde farklı bir biçimde istihdam etme çabası içinde.

BÖLGENİN YENİ KONJONKTÜREL DENGESİ KÜRT ÖGESİ

Kürtler bölgenin en eski topluluklarından birisidir. Ancak gerek dünya gerekse bölge konjonktürünün bugüne kadarki oluşum ve değişimlerinin hiçbir döneminde konjonktürel bir öge olarak yerlerini alamamışlardır. Bu olumsuzluğun esas itibariyle kendilerinin uluslaşma sürecine geç girmelerinden mi, ya da bölge devletlerinin buna olanak tanımamış olmalarından mı, yoksa Kürtlerin başka halklarla dostluklar (kirvę, hısım, dostluk vb.) kurup onlarla barış içinde birarada yaşamayı ayrı bir ulus oluşturup kopmaya tercih etmelerinden mi (ta ki kendilerinin şoven milliyetçilik tarafından çeşitli baskı ve zulme uğratılmaya, Halepçe katliamında görüldüğü gibi soykırıma tabi tutulduklarını görünceye kadar) yoksa zaten ulus olma özelliklerinin nesnel olarak olgunlaşmamış olmasından mı, ya da bütün bunların toplamının birarada bulunmasından mı?... Hangi nedenle olursa olsun, bilinen gerçeklik, Kürtlerin bölgenin en eski yerli halkı olmasına rağmen, bugüne kadar dünya ve bölge konjonktürünün bir öğesi olamamış olmalarıdır. Bugüne kadar diyoruz. Çünkü bugün artık Kürtler bölge konjonktüründe bir güç dengesi olarak görülüp değerlendirilmektedir. Ama geçmişin Kürtler üzerindeki gölgesi henüz tümüyle kalkmış değil. Belki bir süre daha da tümüyle kalkmayabilir. Fakat süreç, Kürtler'in bölge konjonktüründe yeni bir güç dengesi olmasına doğru hızla ilerliyor. Nesnel ortamla Kürtler'in bu ortama denk bir davranış gösterme sürecinin çakışması bölgedeki mevcut güç dengelerinin değişmesi, eski güç dengelerini oluşturan bazı güçlerin fonksiyonunu tümüyle kaybetmesi, bazısının güç kaybına uğraması sonucu Kürtler'in bu sarsılan denge içinde bir yerlere oturması mümkün olacaktır. Kürtler'in konjonktürel tarihi bu oturma olayı açısından önemli bir dezavantaj olsa da mevcut dünya konjonktürü ve bu konjonktürün zorlaması sonucu bölge coğrafyası ve siyasi ikliminde meydana gelen yeni değişimler nesnel olarak Kürtler'i konjonktürel bir güç olmaya zorluyor.

Ortadoğu bölgesinin dünya konjonktüründeki yeri; orta çağda, feodalizmin devletler düzleminde organize olup dünya egemen sistemi

haline geldiği, feodal imparatorlukların dünyayı paylaşıp "düveli muazzama"ların oluştuğu diğer bir anlatımla dünyamızın feodal imparatorluklar tarafından paylaşılıp yönetildiği süreçte net olarak ortaya çıkmıştır. Dünya konjonktürünün "düveli muazzama"larla yani imparatorluklarla şekillendirildiği süreçte Ortadoğu bölgesi herhangi bir ulus devleti tarafından temsil edilmiyordu. Ortadoğu ve Balkanlar Osmanlı İmparatorluğu tarafından temsil ediliyordu. Osmanlı imparatorluğu bir ulus devleti değildi. O nedenle de o dönemde herhangi bir ulus devlet temsili sözkonusu değildi. Osmanlı imparatorluğu yıkılıncaya kadar, Osmanlı'nın egemenliği altındaki alanlarda herhangi bir ulus devleti yoktu. Ancak ulus devletler Osmanlı'nın yıkılmasından sonra ortaya çıkabildi. Birçok ulus Osmanlı egemenliği altındayken oluşum sürecine girdi ve Osmanlı'ya karşı mücadele sonucu kurtuluşunu elde ederek uluslaşma sürecini tamamladı ve Batı'da gelişerek yaygınlaşan kapitalist emperyalizmle ilişkilere girdi. Ancak Bulgaristan, Macaristan, Yugoslavya, Yunanistan gibi Avrupa ülkeleri Osmanlı egemenliğinden kurtulma mücadelesini uluslaşma süreciyle birlikte yürütürken, Arap dünyası İslamiyetin de etkisiyle bir karmaşa süreci yaşıyordu. Osmanlı egemenliğinden yılmış, ona karşı durmuş, fakat öte yanda Osmanlı'dan daha tehlikeli bir güç olarak oluşmuş olan kapitalist emperyalizmle işbirliğine giriyordu. Bu süreç, Araplar'ın yaşamış olduğu karmaşa ve emperyalizmin Araplar'ın yeraltı ve yerüstü kaynaklarını sonuna kadar sömürme anlayış ve planları bir ulus olan Araplar'ın onlarca devlete bölünüp, çok devletli fakat çok güçsüz bir ulus olmalarını sağlamıştır. Osmanlı'nın bir islam devleti ve dolayısıyla da İslam imparatorluğu olarak ifadelendirilmesi, büyük oranda Arap dili ve kültürünün egemenliği altına girmiş olan Osmanlı'yı ağırlıklı olarak kendi gücü gibi görmesi, Türklerin Osmanlı içinde henüz bir ulusal şekillenme sürecine girmemiş olması Araplar ve Osmanlı hanedanı tarafından "etrakı bi idrak" yani idraksız Türkler olarak aşağılanmakta olmaları Araplar'ın Osmanlılar'a karşı bir bütünlük içerisinde ve ulusal bir gaye ile harekete geçmelerine engel teşkil etmiştir. Bazı bölgelerdeki Araplar Osmanlılar'a karşı harekete geçerek İngiliz ve Fransızlar'la ilişkiye girerken bazı bölgelerde de (örneğin Libya'da Yusuf Paşa) Os-

manlılar'la birlikte davranmaları sözkonusu olmuştur.

Belli ki hem uluslaşma sürecinin İslam dini ve Osmanlı'nın Arap kültürü ve islamiyetin etkisiyle yavaş gelişmesi ve hem de emperyalizmin egemenlik anlayışı ve sömürücü karakteri Araplar'ın bir ve güçlü devlet kurup egemen bir güç olmalarını engellemiştir. Ve bu olumsuzluk hala devam etmektedir.

Konumuz Araplar değil Kürtler olduğu, fakat; o dönemde Kürtler, Türkler ve Araplar aynı tarihsel süreci paylaştıkları için Araplar'a da kısaca değinerek geçmek durumunda kaldık.

Bölgemiz Ortadoğu'da Osmanlı döneminin sona erdiği dolayısıyla da o dönemin konjonktürünün çöküp yeni bir uluslaşma, ulus devletler kurma ve konjonktürel oluşumun bu dengeler üzerine oturma sürecinde Kürtler bölgedeki diğer halklardan farklı bir gelişim seyri izlemiştir.

Bölgede, Farslar'dan sonra fakat Osmanlı tebasında olan halklar arasında da ilk uluslaşma sürecine giren ve ulus devleti kuran Türkler olmuştur. Türk halkı, tarihi, toplumsal ve siyasal sürecini bitirmiş fakat; kapitalist emperyalizmin dünyayı paylaşma ve dünya üzerinde egemenlik kurma ve Osmanlı'yı da bu egemenlik altına alma ortamında yıkılmış olan Osmanlı'nın enkazı, bu enkazın en ağırlıklı olanı "duyunu umumiye" adı altında kabullenilmiş olunan emperyalist egemenliği yıkmak ve bir ümmet fenomeni olan istibdat'ın baskısından kurtulmak gibi çok önemli çemberlerden geçerek uluslaşma ve ulus devlet kurma sürecini birlikte yaşadı. Kuşkusuz, bu süreç kolay aşılmadı. Çeşitli iç ve dış savaşlar, kanlı kavgalar, çöküş ve yükselişlerle yaşandı bu süreç. Feodal üretim ilişkilerinin egemen olduğu toplumsal sistemi aşmak, istibdadın tahakkümünü kırmak, yıkılan toplumsal sistem yerine yeni bir toplumsal sistem olan kapitalist sistemi kurmak ve istibdadın yerine bölgemiz Ortadoğu toplumlarının değil Batı Avrupa Aydınlanma sürecinin bir ürünü olan laikliği oturtmak gibi mücadelelerin tümü bu süreçte yaşanmıştır.

Bütün bu süreci Türklerle Anadolu'daki Kürtler birlikte yaşamışlardır. Bu süreçlerin birlikte yaşanması, Malazgirt savaşından beri aynı coğrafyayı aynı toplumsal ve siyasal süreçleri birlikte ve beraberce yaşamış olan Kürtler ve Türkler'in ortak değerlerini bir daha çözüle-

meyecek şekilde pekiştirmiştir. Bu süreçte Türkler uluslaşırken ve ulus bilincini geliştirip oluşturmakta oldukları devleti bu temelde şekillendirmeye çalışırken Kürtler bu sürecin gerisinde kalmışlardır. Kürtler Osmanlı'yla olan ilişkilerinin ve bu ilişkilerin getirmiş olduğu ekonomik ve siyasal olguyu uluslaşma sürecindeki tarihi gelişmeler karşısında çok pahalıya ödemişlerdir.

Örneğin Osmanlı sisteminde Türkler'in sistemde özel bir yerleri olmayıp "etrakı bi idrak" olarak nitelendikleri dönemde Kürtler'in hem çeşitli sancaktarları vardı ve hem de bu sancaktarlıklar Kürt sancaktarlıkları olarak ifade ediliyor ve kabul görüyorlardı. O süreçte Türk kelimesi kavram olarak bile tehlikeli görülüp hakaretle ifade edilirken Kürt ismi Osmanlı'da saygın bir yere sahipti. Çünkü feodal bir devlet olan Osmanlı için en tehlikeli olan şey ulustu, ulusal gelişimdi. Osmanlı imparatorluğu'nun en azgın düşmanı ulusallıktı. Türkler, Ortadoğu bölgesindeki Osmanlı egemenliği altında ilk uluslaşma sürecine giren dolayısıyla da Osmanlı için en büyük tehlikeyi arzeden topluluktu.

Kürtler ise o dönemde henüz uluslaşma yönünde Osmanlı'ya karşı bir tehlike arzetmiyordu. O dönemdeki Kürt isyanları Kürt ulusal temelinde değil vergi fazlalığı ve sancak temsili temellerinde olmuştur. Bu zeminde gelişen isyanlar, Osmanlı'yı ulusal zeminde gelişen ideolojik söylem kadar bile korkutmuyordu. "Kör tanrıya nasıl bakarsa tanrı da köre öyle bakar" benzetmesinde olduğu gibi, Osmanlı egemenliği altına almış olduğu halklar arasında en küçüğü değilse bile en küçüklerinden birisi olan Kürtler'e iltimas geçercesine, uzun süreler vergiden muaf tutarak, sancaktarlık kurma hakkı tanıyarak vb. gibi yöntemlerle Kürtler'e özel önem vermesi karşılığında, Kürtler de Osmanlı tebasındaki halklar arasında Osmanlılar'a bağlılıklarını bütün halklardan sonraya kadar sürdürmüşlerdir. Osmanlılar'ın Kürtler'e vermiş olduğu özel önem ve Kürtler'in de Osmanlılar'a karşı sadakati Kürtler'in tarihsel gelişim bakımından geriye düşmelerine ya da geride kalmalarına neden olmuştur. Kürtler'in ahde vefa göstermesi kendi ahdine bağlı kalması, uzun süre derin acılar çekmesine neden olmuştur.

Birçok tarihçinin özellikle de Batı Avrupalı tarihçilerin bir Türk devleti ve imparatorluğu gibi gösterdikleri Osmanlı'nın yıkıma uğra-

masından sonra Türkler Osmanlı'nın kalıntısını temizlemeye, onu ideolojisi, politikası ve ekonomik ilişkileriyle birlikte ortadan kaldırmaya girişirken, Kürtler Osmanlı'nın kalıntılarına destek sunma konumuna gelmişlerdir. Elbette istibdadın ortadan kaldırılmasına Türk kökenli Derviş Mehmetler de karşı koymuşlardır. Ama en büyük karşı koyuş Kürtler'den gelmiştir. Kürtler gelişmekte olan ulusal bilinçlerini istibdat karşıtı bir konumda geliştirmemişlerdir.

Kürtlüğü istibdatla bir bütün olarak görüp her ayaklanmada iki olguyu bir şiar altında ifade etmişlerdir. Osmanlı ile kurmuş oldukları ilişkiyi Cumhuriyet devletiyle kuramamışlardır. 1939 ayaklanması da dahil Cumhuriyet devletine karşı yapmış oldukları ayaklanmalarda Kürtlükle beraber dini motifi de işlemişlerdi. O nedenle de ulusal taleplerinde bir netlik ortaya koyamamışlardır. Ulusal talepleri her zaman muğlak kalmıştır. Bazen ayrılmayı, bazen koşullu birliği, bazen de kültürel haklarla sınırlı talepleri ileri sürmüşlerdir. Kürtler'in yüzyıllardır başka halklarla birlikte yaşamaları, Osmanlı tebası içinde Osmanlıya en çok sadakat ve bağlılık gösteren halk olması (bu karşılıklı gibidir) ulusal bir egoizme (bencil çıkara) sahip olmaması ya da çok az sahip olması, uzun süre (çoğunlukla bugün de öyle) aşiret çıkarının ulusal çıkardan daha ağır basması, aşiret çıkarını ulusal çıkara feda edememesi ya da aşiret çıkarını ulusal çıkar boyutuna büyütme yeteneği göstermemesi ve daha birçok etik, ekonomik toplumsal, sosyolojik nedenlerden dolayı, nicel olarak bölge halklarının en büyüklerinden birisi olmasına rağmen, Türkler, Farslar, Araplar tarafından bölge konjonktüründe kendi güçlerini etkin kılmak amacıyla kullanılmalarına rağmen, Kürtler kendileri olarak bölge ve dünya konjonktürünün bir gücü haline gelememişlerdir.

Kürtler bu yapısal özelliklerinden dolayı, Birinci Cihan Savaşından sonra, dünya ve bölge coğrafyası yeniden belirlenip bölge ve dünyanın konjonktürel yapısı bu coğrafya üzerinde şekillenirken Kürtler ne dünya ne de bölge konjonktüründe bir güç dengesi olarak yer almamış, alamamıştır. Bölge coğrafyası emperyalistler tarafından bir çok parçalara ayrılarak şekillendirilirken, ulusal çapta bir organizasyon ve bilince sahip olmamaları, Birinci Cihan Savaşını ulusal bir talep ve ulus topraklarının

kurtarılması anlayış ve ideolojisiyle yaşamamış olmaları, emperyalizmin "böl yönet" politikası doğrultusunda bölge coğrafyasını şekillendirmesi sonucu Kürtler, çok parçalı bir konumda kaldılar. Ancak bu çok parçalılık, göçertme şeklinde değil Kürtlerin üzerinde yerleşik olarak yaşadığı coğrafya üzerine ulus devletlerin sınırları çekilerek oluşturulmuştur. Kürtler'de ulusal bilincin zayıf olmasına karşın Kürt kabile bilinci ve bağlılığı alabildiğine gelişmişti ve çoğunlukla hala öyledir.

O nedenle bu parçalanmışlığa, rağmen her parçanın kaldıkları devlet sınırları içinde asimile edilmesi ve o ülke tarafından özümsenmesi mümkün olmamıştır. Buna karşın en ufak parça olan Suriye dahil, her parçada sık sık ayaklanmalar, isyanlar olmuştur ama bu isyanların hepsi bulunduğu ülkede yaşayan Kürtler'in talepleri kapsamında olmuş ve dolayısıyla da diğer parçalarla birleşme, onlarla birlikte bir oluşum yaratma düzlemine ulaşamamıştır. Kuşkusuz her parçadaki ayaklanma diğer parçalardaki Kürtleri de şöyle ya da böyle etkilemiştir. Ama bütün parçaların arasındaki sınırların kaldırılıp tek bir bütün haline gelme arzusu güçlü bir boyuta yükselerek, Kürtler'i bölen sınırları kaldırma düzeyine ulaşamamıştır. Mahabat Devleti'nin ilanı bile diğer parçalarda yaşayan Kürtler'in hep birden kendilerini ayıran sınırlara yüklenerek, kendi devletleriyle bütünleşme duygularını ulusal boyutta harekete geçirmeye yetmemiştir. Gerçi Mahabat Devletinin ömrü fazla uzun olmamıştır. Daha doğrusu emperyalizm ve İran Devleti kısa sürede Mahabat'a saldırarak yıkmışlardır. O nedenle de fazla uzun ömürlü olamamıştır. Kuşkusuz bu neden diğer parçaların bu devletin oluşum ve yıkılış sürecine seyirci kalmasını ulusal bilinç düzleminde izah etmeye yetmez. Çünkü sorun, ulusal bilinç ve bu bilinç etrafında oluşmuş olan ulusal reflekslerin yeterli olmayışından kaynaklanıyor. Bu bilinç ve refleksler oluşmamış olduğu için zaman ve zemin olgusu bu bilinç ve refleksi harekete geçirmeye yetmiyor ve yetmedi. Nesnel koşulların olmadığı durum ve ortamda öznel öğenin zorlaması dinamiklerin harekete geçmesine ya da geçirilmesine yetmiyor.

Bunun en somut örneği KDP ve PKK'nın pratikte karşılaşmış oldukları sonuçlardır.

Kürt parçalarının olduğu bütün alanlarda ulusal bazda ilk örgütle-

nen yapı KDP olmuştur. Molla Mustafa'nın başkanlığını yapmış olduğu bu parti bütün parçalarda ve de illegal olarak organize olmayı başarmıştır. Her parçada KDP'yi kuran ona üye olan çok sayıda Kürt olmuştur. Yine her parçada KDP üyeliği ve yöneticiliği yüzünden hapse giren ağır baskılara maruz kalan, idam gibi ağır cezalarla yargılanan, idam edilen çok sayıda Kürt olmuştur. Ama yine de ulusal dinamizmi bir bütünlük içerisinde harekete geçirememiştir. Kürtler bir tek dinamizm yani ulusal dinamizm etrafında öznel öğe tarafından dinamize edilememiştir. Hiç kuşkusuz dört parçadaki dört devletin birbiri ile anlaşmış vaziyette Kürtler'e karşı uygulamış oldukları baskı Kürt ulusal dinamizminin öznel öğe tarafından harekete geçirilmesini engellemiştir, ama bunun da ulusal dinamizmin harekete geçmesini tümüyle engelleyebileceğini söylemek mümkün değildir. Nesnel durumun öznel öğeden ağır basması baskıdan öteye farklı fenomenlere bağlıdır, bunları daha önce de belirtmiştik.

PKK, KDP'den daha iddialı bir şekilde Kürt ulusal öznesi olmaya koyulmuştur. Kürtler'i bir tek dinamizm, Kürt ulusal dinamizmi etrafında toplamak ve onun öznel öğesi PKK tarafından harekete geçirip yönlendirmek için bütün gücüyle uğraşmış, ulusal bilinç ve refleksin oluşması için gerekli olan her şeyi yapmaya çalışmış ve önemli oranda da yapmıştır. Ama ne gerekli düzeyde bir bilinç ve refleksin oluşması ve ne de bütünlüklü bir kalkışmanın oluşmasını sağlayabilmiştir. Bütün parçalardaki Kürtler tarafından izlenecek kapasitede televizyon, çok sayıda radyo birçok dilde yayın, her parçada örgütlenme, hemen hemen dünyanın her tarafında diplomatik ve çeşitli kitle örgütlenmeleri yaratmak, kültür, sanat, politik, diplomatik, askeri, sivil, parlamenter vb. gibi her türden ulusal örgütlenmeler oluşturup faal çalışmalar yürütmek gibi bütün olgular yine de bir Kürt ulusal dinamizmi ve refleksi yaratmaya yetmemiştir. Ama, PKK genel başkanı Abdullah Öcalan'ın defalarca sözlü ve yazılı bir şekilde belirttiği ve bir çok PKK ideolog ve teorisyenin yazdığından öğrendiğimiz kadarıyla; Türkiye'de Türk ve Kürt halkı bir tek devrim dinamizmi ve bir devrim sürecinde bütünleşmişlerdir. Yani PKK, esas itibariyle Kürtler'i örgütlemek, her parçadaki Kürtler'i birleştirmek, Kürt ulusal bilinci yaratmak

bu bilince dayalı olarak bir ulusal refleks oluşturmak, bir Kürt ulusal dinamizmi ve bir tek Kürt ulusal kurtuluş devrim süreci yaratmak için yola çıktı ve bütün ideolojik, teorik, kültürel üretimlerini, yaratmış olduğu tüm araç ve gereçleri (silah, basım, yayın, örgüt) bütünüyle bu amaç için kullandı. Ancak yıllar sonra yapmış olduğu tespitlerden anlaşıldığı kadarıyla bir tek Kürt devrim dinamizmi ve devrim süreci yerine Kürt ve Türk halkının bir tek devrim dinamizmi ve bir tek devrim süreci yaratmış olduklarını görmüşlerdir.

Kuşkusuz toplum bilimi ve toplumsalın mucitleri yoktur, olmaz da. Toplum teorisi ve kuramsal yöntemleri, toplumsal oluşum ve gelişimlerin teorileştirilmesi ve kuramsal düzlemde ifade edilmesiyle oluşmuştur. Fizik, Kimya vb. gibi bilim dallarında olduğu gibi önceden var olan fakat henüz bilinememiş şeylerin çeşitli denemelerle bulunmasında ve o buluşun bir mucidinin olmasında olduğu gibi toplumsal alanda böyle buluşlar ve dolayısıyla da mucitler olmamıştır. Ama toplum bilimcilerinin yaşanmış tarihsel toplumsal olaylardan gereken dersleri çıkartmaları gelecekte oluşacak olan öznelerin buna uygun bir davranış sergilemeleri için önemli veri teşkil ederler.

Sadece PKK pratiği değil, KDP'nin onlarca yıllık çabası ve varmış olduğu sonuç da PKK'nın varmış olduğu pratik sonuçtan farklı değildir. Yani KDP'de bütün parçalardaki Kürtleri bir tek ulusal dinamizm ve bir ulusal devrim sürecinde birleştirmek için uğraştığı gibi PKK de aynı şeyi yapmaya çalışmıştır. Her ikisi de bütün parçaları kucaklayan ve harekete geçiren bir ulusal devrim dinamizmi ve ulusal devrim sürecini yaratmayı sağlayamamışlardır. Her iki parti de ancak kendi alanlarında etkili olabilmişlerdir.

PKK'nın her türden mücadele yöntemini (silahlı, kültürel, ideolojik, politik, parlamenter, diplomatik) denemesine rağmen, yıllar sonra, Kürtlerin bir ulusal dinamizm ve ulusal devrim sürecinde birleşmelerini değil de Kürt ve Türk halkının bir tek dinamizmin ve bir devrim sürecine sahip konumda oldukları sonucuna varması, KDP'den farklı olarak hem ulusal hem de sınıfsal bir nitelik taşıdığı ve enternasyonal bir mayaya sahip olduğunu gösterir. O nedenle de varmış olduğu sonuç tartışma götürmeyecek kadar net ve gerçekçidir. Çünkü KDP bir

tek ulusal dinamizm ve ulusal devrim süreci sağlayamamış ama kendisi ulusçu zemine gömülüp kalmıştır. Ama PKK ulusçu zeminin bir devrim dinamizmi ve devrim sürecine elverişli olmadığını dolayısıyla da üzerinde kalmanın toplumsal ilerlemeden geri kalmak anlamına geldiği inancıyla Türk ve Kürt halkının bir tek devrim dinamizmi ve devrim sürecinde birleştikleri tespitini yapmıştır. Zaten bu tespiti önemli kılan da bu zemindir. Zemindir diyoruz, çünkü zaman sorunu yani iki halkın dinamizm ve devrim sürecinin tekliğinin tespitinin zamanlaması tartışmalıdır. Bir fenomenin belirlenmesinde zaman ve zemin sorunu önemlidir. Ama bunların her zaman ve koşulda denk bir çakışma sağlayabileceğini söylemek doğru olmaz. O nedenle de PKK'nın sözkonusu tespitinde zaman ve zemin sorunu birbiri ile çakışmamıştır. Bana göre zemin doğrudur, çünkü o nesneldir. Ama zamanlama yanlıştır, çünkü zamanlama öznelliği içermektedir.

Toplumsal dinamizmler her zaman nesnel bir zemin üzerinde oluşurlar. Bu nesnel zemin; pazar birliği, sosyal ilişki, sosyolojik şekillenme, ortak tarihi ve toplumsal gelişmelere sahip olmak, toplumsal ilerleme dinamikleri, etik şekillenme, gelenek görenek bağları vb. gibi toplumsal alt ve üst yapı temelinde oluşur. Bütün bunlardan oluşan bir ya da iki halkın tek bir dinamizmi, yüzlerce yıllık beraberliği gerektirir. Yüzlerce yıllık bir toplumsal altyapı ve üstyapıyı ve tarihsel altüst oluşları birlikte yaşamadan, bu süreçte sevinci ve üzüntüyü ortaklaşa paylaşmadan, onur kırıcı bazı olaylarla karşılaşıp, onura birlikte sarılma onu birlikte kurtarma kıvancını tatmadan ne bir halkın kendi içinde ne de iki halkın kendi arasında bir tek dinamizmi yaratması ve ona sahip olması mümkün olabilir. Bu niteliğinden dolayı Kürt ve Türk halkının bir tek dinamizme ve dolayısıyla da bir tek devrim sürecine sahip oldukları belirlemesi doğru bir belirlemedir. Ama zaman itibariyle yanlış bir belirlemedir. Çünkü iki halk bir tek dinamizme ve devrim sürecine zaten sahipti. Çünkü onlar (Kürtler'le Türkler) tarihin tanıklık ettiği bin yılı birlikte yaşadılar. Birlikte savaştılar. Tebaası oldukları Osmanlının yıkılmasında birlikte üzüldüler. Ülkeleri emperyalistlerce işgal edilerek onurları kırılınca onurlarını ve ülkelerini kurtarmak için birlikte mücadele ettiler. Ortak tarihleri oldu, pazar birlikleri oluş-

tu, ortak kültür yaratıldı. Ortak ülkeleri oldu. O nedenle de tek bir dinamizme ve devrim sürecine sahip olmuşlardı. Öznel öğenin varlık nedeni olguları görmede bir öngörüye sahip olmasıdır. O nedenle onlarca yıl sonra yapılmış olan bu tespit doğru fakat zamanlama yanlıştır.

Belirtmek gerekir ki Türkiye'li Kürtler Türk halkıyla sahip oldukları bu ortak tarih, ortak değerler, ortak kültür, pazar birliği vb. gibi birikim ve değerlere soydaşları olan Irak, İran Kürdistanı ve Suriye'de yaşayan Kürtlerle sahip değildir. O nedenle PKK bütün çabalarına rağmen bu parçalarda yaşayan Kürtler arasında bir tek devrim dinamizmi ve devrim süreci yaratamadı ya da onlarca yıllık çabadan sonra bu parçalarda yaşayan Kürtler arasında tek bir devrim dinamizmi ve tek bir devrim sürecinin olmadığını gördü veya görebildi. Görebildiği ve de gerçek olan şey Türk halkıyla Kürt halkının bir tek devrim dinamiği ve sürecine sahip olduğu gerçekliğidir.

Aynı şey KDP için de geçerlidir. KDP onlarca yıllık mücadele sonucunda, nerede nasıl, hangi dinamiklere ulaştığını PKK gibi ideolojik, teorik bir düzlemde dile getiremiyorsa da, sadece Kuzey Irak da başka bir anlatımla Güney Kürdistan'da kalması, alan olarak sadece orayı temel alması diğer parçalarla herhangi bir iddiada bulunmaması pratik olarak da PKK'nın çıkartmış olduğu sonucu çıkartmış demektir. Aslında yıllar önceden beri "Kürdistan'a özgürlük Irak'a demokrasi" şiarını atmalarıda bu gerçekliği ifade ediyordu. Buna rağmen Kürt ve Türk halkı arasındaki oluşmuş olan dinamizmle Irak Arap halkı ile Kürt halkının arasında oluşmuş olan dinamizm arasında önemli farklılıkların olduğunu da belirtmek gerekiyor.

Oluşmuş olan dinamikler arasındaki en önemli fark; Irak Arap halkına ve devletine rağmen Kürtlerin orda hem Arap halkıyla ortak bir dinamizme hem de ondan ayrı ve farklı bir dinamizm olarak meşrulaşmış olan özgün Kürt dinamizminin oluşmuş olmasıdır.

Görüldüğü gibi oluşmuş olan dinamiklerin Irak'ta, Arap ve Kürt dinamizminin ayrı ayrı oluştuğunu ve bugün de kendi özgüllüklerini korudukları fakat bugün yaşanan sürecin bu, iki dinamiği bir tek süreçte birarada tuttuğu, sürecin değişmesi durumunda iki ayrı dinamiğinde rota değiştireceği durumu arzederken, Türkiye'de Kürt ve Türk halkı-

nın tek bir dinamizm ve tek bir devrim sürecini yaşadığı, sürecin potansiyel dinamikleri değil dinamizmin süreci toplumsal ilerlemeye doğru ittiği durumu yaşanıyor.

Kürtleri dünya gündemine getiren ve bölge konjonktüründeki güçler dengesindeki öğelerden birisi haline getiren Irak Kürt hareketi ve PKK'dır. Ancak yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi her ikisinin oluşturmuş olduğu dinamizm ve toplumsal ilerleme süreci çok farklı. Buna rağmen bölge konjonktüründe Kürtler bir dengesel güç olabilecek mi, olabilecekse bu iki farklı güç nasıl bir etki sağlayacaktır? şeklindeki sorular ve yanıtları önem taşımaktadır.

Konjonktürel değişim genel olarak siyasal ve coğrafik değişimle birlikte gündeme gelir. Birinci, İkinci Dünya Savaşlı sonrasında dünyada ve bölgede konjonktürel değişim ve oluşum yeni bölge ve dünya konjonktürü değişen coğrafya ve siyasal iklim üzerine oturmuştu. Günümüz dünyasında bir dünya savaşı olmamıştır fakat hemen hemen ikinci dünya savaşında değişen coğrafya kadar sınır değişimi ve en az o zamanki kadar da siyasi iklim değişimi yaşanmıştır ve yaşanmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra değişen Doğu Avrupa ve Batı Avrupa sınırları yeniden eski haline gelmiş, Sovyetler Birliği buna ek bir şekilde çok fazla coğrafyaya ayrılmış ve siyasal iklim de hemen hemen tümden değişmiştir. O nedenle bir cihan savaşı olmamış olmasına rağmen dünya konjonktürü belki de konjonktürler tarihi sürecinde hiç değişime uğramadığı kadar bir değişim yaşıyor. Aynı şekilde konjonktürel değişim ve yeni dengelerin oluşumunda, bugüne kadar olmamış olan, yalan ve sahtekarlık yapmak amacıyla kullanılmış da olsa demokrasi ve insan hakları da birer unsur olarak öne sürülüyor. Dünya konjonktürünün günümüz koşullarına denk bir şekilde oluşumunda demokrasi ve insan haklarının da bir faktör olarak yer almasının, emperyalist sömürü ve egemenliğe uydurulmuş bir maske mi yoksa insan belleğinde yer edecek ve geleceğe de taşınabilecek insanlaşmanın ve insani değerlerin bir kazanımı mı olduğunu gelecek zaman gösterecektir.

Yeni dünya konjonktürünün oluşumunda; şimdilik henüz uyduruk, sahte bir emperyalist egemenlik maskesi gibi gözükse de, demokrasi ve insan haklarının da rol oynaması, Kürt hareketinin dinamizm ve toplum-

sal ilerleme süreci itibariyle farklı konumlarda olması ve dünya çapında bir meşruiyet zemini yaratması, dolayısıyla da, çok eski tarihlerden bugüne kadar kendini idame ettirerek gelmiş ve başta Halepçe katliamı olmak üzere çeşitli baskı ve zulüm görerek dramatik ve de insani bir boyut kazanarak, günümüz dünyasını oluşturan fenomenlerden birisi olan insan hakları prensibiyle çakışarak oluşmakta olan bölge konjonktürünün de güç dengelerinden birisi konumuna gelmenin momentini yakalamıştır. Dolayısıyla dünya konjonktüründe yer almanın, geleceğin dünya halklarından birisi olmanın önemli bir adımını da atmış durumda.

Bugün parçalardan ikisinin (Türkiye ve Irak-Kuzey) Kürtler'in ve Kürtlüğün makus tarihinin ve tarihi baskının çemberini kırarak sesini dünyaya duyurmayı başarması, bu süreçte her ikisinin de ayrı ayrı iç dinamikler ve toplumsal ilerleme süreçleri oluşturması bölge konjonktüründe yer almalarında da farklı konumlar yaratmaları kaçınılmaz olmuştur.

PKK'nın yirmi senelik çaba sonucu Kürt ve Türk halkının tek bir dinamizme sahip olduğu ve tek bir toplumsal ilerleme (ya da devrim) süreci yaşadığı tespiti bu tespite denk düşen politik bir perspektif belirleyerek birliği, barışı, kardeşliği, eşitlik temelinde ortak yaşam ve ortak vatan ve vatandaşlık prensiplerinde karar kılması, isabetli, gerçekçi ve de hayat bulması kaçınılmaz bir karar olması nedeniyle bugün olmazsa yarın, yarın olmazsa öbürgün mutlaka vücut bulacaktır. Ülkemizin nesnelliği ile buluşacaktır... Çünkü bu karar: mevcut dünya konjonktürünün yeniden oluşum tarzına, bu oluşumun şekillenmesinde kendine özgü bir rol oynayan demokrasi ve insan hakları fenomenine, Türkiye'nin tarihsel, toplumsal, sosyal siyasal ve bölgesel konumuna, Kürt halkının geçirmiş olduğu tarihsel sürece, sosyolojik oluşumuna, her iki halkın kırılganlığını oluşturan (alevi, sünni faşist, demokrat, şeriatçı, laik gibi) ve her iki toplumun derinliklerine kadar işlemiş olan olgulara, Kürt halkının bölgede-dünyada ulaşmış olduğu popülariteye tamamen denk düşen bir karardır. O nedenle de hayatta vücut bulmaması mümkün değildir. Belki mevcut devlet yönetimi, bu somut gerçekliği göremeyebilir ya da görmezden gelebilir... ama yarın mutlaka görecektir. Ve bu proje de hayata geçecektir.

Bu belirlemeye hayata mutlaka geçecek gözüyle baktığım için bölgede var olan Kürt dinamiğinin PKK'ya ait olan kısmının bölge konjonktürüne Türkiye ile birlikte ve bir bütünlük içinde yansımak durumunda kalacağına inanıyorum. Bugüne kadar Türkler'le Kürtler Türkiye'de birlikte yaşıyorlardı, ama dünya ve bölge politik arenasında ve konjonktürel ortamda sadece Türkler vardı. O nedenle de Kürtler'in Türkiye'de Türkler'le birlikte yaşamaları dünya ve bölge politik arenasında ve konjonktürel ortamda bir artı teşkil etmiyordu. Ancak yukarda belirtmiş olduğum süreç hayatta vücut bulunca; Türkiye'nin bölge ve dünya politik arenasında ve konjonktürel oluşum sürecinde artısının olduğu ve bu artının iki kere ikinin dört etmesinden fazla bir şey ettiği herkes tarafından kolayca anlaşılacaktır. Bu nesnel, öznel, etkin, tarihsel, konjonktürel fark Türkiyeli Kürtlere değer ve birikim olarak yansıyacaktır. O nedenle de bölge ve dünya konjonktüründe, bir Türk artı bir Kürt ya da bir Kürt artı bir Türk'ün iki etmediği eski hesap tamamen değişecek ve sözkonusu ortamda bir Kürt artı bir Türk veya bir Türk artı bir Kürt manen ve siyaseten ikiden fazla edecektir. Böylesi bir konjonktürel güç bölgede ve dünyada halklarımıza çok önemli kazanımlar elde edecektir. Edecektir, çünkü iki Türk iki adam ya da iki Kürt iki adam ederken bir Türk'le bir Kürt iki adam artı iki halkın birikim ve değerleri eder. O nedenle bir Kürt ile bir Türk iki Türk ya da iki Kürtten çok daha fazlasını eder. Önemli olan bunun görülmesi ve hayata geçirilmesidir. Bunun anlaşılması ve hayata geçirilmesi halklarımızın ve bölge halklarının yararına olacaktır. Bölge konjonktürüne yansıyacak olan ve takviyeli gücün sahibi Türkiyeli Kürtler olacaktır.

Temsil ettikleri, dinamizm gereği güney Kürtleri'nin Kuzey Irak'ta bölge konjonktüründe alacakları yer bundan farklı olacaktır. Onlar oluşmakta olan bölge konjonktüründe kendi başlarına kendi isimleriyle yer alabileceklerdir. Tabi ki ABD, İngiltere, Türkiye gibi devletlerin izni ve desteğiyle... Tabiki, bu izin ve destek karşılıksız olmayacaktır. Kürtler'in bölge konjonktüründe yer alması İsrail'in yedeğine ya da bölge jandarmalığı yerine mi konacağı veya başka bir bedel karşılığı mı olacağı belli değil. Belli olan emperyalizmin hiç kimseye bedava

destek vermeyeceğidir. Bu emperyalizmi tanıyan bilen herkes tarafından çok iyi bilinir. Ama detayları önceden doğru olarak saptamak fazla kolay değil.

Mevcut haliyle emperyalizmin ne pahasına olursa olsun Saddam rejimini yıkıp onun yerine işbirlikçi bir yönetim getirerek, Araplar, Kürtler, Şiilerin esas gücünü oluşturduğu bir federe devlet kurarak bölgede önemli bir üs ya da karakol inşa etmeye çalıştığını, Saddam'ın yıkılması ve bir federasyonun kurulmasında Kürtler'e özel bir önem ve görev verdiğini veya vermek istediğini söylemek mümkün. Fakat sonra nolur? Veya Saddam'ın yıkılması ve onun yerine bir federasyonun kurulmasının mümkün olmadığı durumda nasıl bir yönelime girilir belli değil, fakat sonuç ne olur hangi yeni planlar devreye girerse girsin her koşulda Kürtler bölge konjonktürünün güç dengelerinden birisi olacaklardır. Dünya ve bölge koşulları bunu gerekli hatta kaçınılmaz kılıyor.

BÖLGE KONJONKTÜRÜ VE TÜRKİYE'NİN BÖLGE ÜST DEVLETİ OLMA DURUMU

Daha önce de; mevcut dünya konjonktürünün, bir önceki gibi çift merkezli ve yukardan aşağıya doğru oluşma ve bu biçime denk bir işleyiş şeklinde değil, tek merkezli fakat çok bölgeli küme devletler, bu küme devletlerin üst lider devleti ve merkezin altı konumunda olan devletler biçimindeki hiyerarşik bir yapıda oluşmakta olduğunu belirtmiştik. Buna göre, Çin bir önceki konjonktürde olduğu gibi mevcut konjonktürün oluşumunda da dünya egemenliği ve konjonktürel etkinliği iddiası ve isteği bulunmayan fakat kendi başına bir denge gücü olma konumunu ve perspektifini koruyor. Çin Hindi'nde bölge küme devletlerinin üst devleti ya da lideri olarak bölgesel bir denge gücü olmak bakımından Hindistan ve Pakistan rekabet halindeler. Ancak Hindistan hem önemli bir dünya devleti ve saygınlığı olan geçmiş konjonktürde "Bağlantısız ülkeler topluluğu" içinde liderlik sıfatı taşıyan bir ülke ve devlet olarak bugünkü konjonktüründe de kendisini kabul ettirmek konusunda önemli mesafe kaydetmiş durumda. Bunun en bariz verisi Keşmir konusunda karşılıklı nükleer silah tehdidinde bulun-

ma noktasına kadar gelinmiş olması nedeniyle ABD, Hindistan'ın değil Pakistan'ın geri adım atması tavsiyesinde bulundu ve Pakistan taviz vermeye dolayısıyla da Hindistan'ın üst bir konum elde etmesine yarayan politika izledi. Latin Amerika'da Brezilya'nın bölge küme devletlerinin üst ve lider devleti konumunu koruduğu görülüyor.

Bölgemizde ise rekabet Türkiye ile Rusya arasında yaşanıyor. İran bölgede kendi başına bir güç durumunda. Bölge üst devleti konumuna gelme konusunda şimdilik bir politika güttüğünü gösteren veriler henüz yoktur. Mısır da bölgede var olan kendi ağırlığını koruma fakat ötesine gitme niyetinde olmadığı izlenimini veriyor (tabiki şimdilik) O nedenle bölge küme devletlerinin üstü olma konusunda şimdilik Rusya ile Türkiye rekabet halinde gibi gözüküyor. Bu rekabetle, Türkiye'nin galip gelme ihtimali daha yüksek olmasına rağmen Türkiye'nin yaşamakta olduğu ve değişim ya da başkalaşım Türkiye'ye önemli bir ayak bağı oluşturuyor.

Türkiye bir yanda, Rusya'nın egemenlik alanları olarak görülen ya da öyle nitelenen Ortaasya'ya yönelirken ve hatta belli etkinlikler sağlarken, devlet içindeki çeteler ve dini sermayenin güç çevreleri bu alanlarda darbe yapmak bazı güç odaklarına destek verip onunla işbirliğine girerek karşıtına suikast düzenlemek vb. gibi provakatif girişimlerle bu etkinliğin gelişmesini önlüyorlar. Ayrıca Türkiye ve bölgenin en önemli sorunlarından birisi olan Kürt sorununun çözümünde ve bu sorunun değerlendirilmesinde; devlet çeteleri, dini sermaye çevreleri bazı bölge devletlerinin oynamış olduğu çeşitli oyunlar önemli rol oynuyor. Bu nedenle Türkiye iki sonucu yani hem kendi iç başkalaşım, değişim ve hem de üst bölge devleti olma ve merkezi konjonktür nezdinde bölge devletler kümesini temsil etme konumuna gelme süreçlerini birlikte yaşıyor.

Türkiye'nin iç başkalaşımı ya da değişimi iki açıdan da çok büyük önem taşıyor... Hem bölge üst devleti olma hem de iç istikrar sağlamak açısında iç başkalaşım süreci büyük önem taşıyor Türkiye kendi ekonomik gücü ve dinamizmiyle bölge üst devleti ya da lideri olma konumuna gelemez. O nedenle de mutlaka emperyalizmin açık desteğini alması gerekiyor. Aslında globalizmin merkezi emperyalistler

Rusya'nın değil Türkiye'nin bölge küme devletlerinin lideri konumuna gelmesini istiyorlar. Ancak emperyalistlerin çözmesini istedikleri Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu, İnsan hakları ve demokratikleşme gibi sorunlar yumağı bu desteğe engel teşkil ediyor. Ayrıca bölgede Türkiye'nin etkin hale gelmesini istemeyen bazı bölge güçleride bu sorunları Türkiye'ye karşı kullanıyorlar.

Türkiye, iki kutuplu dünya konjonktürü sürecinde ve dokusal dengeleri bozulan ülkelerin başında yer alır. Bu süreçte Türkiye'de değişim ileriye değil hep geriye doğru Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş amacının tersi istikametine doğru yaşandı. İki kutuplu konjonktürün oluşumuna öngelen süreçte Türkiye ulusal kurtuluş ve toplumsal devrimi yaşadı. Ülkeyi Osmanlı enkazından ve emperyalistlerin işgalinden kurtarmak, istibdadı yıkıp onun yerine laik cumhuriyeti kurmak, yapılan bu devrimlerle Türkiye'nin bir asır gerisinde kaldığı burjuva devrimlerini tamamlamış ülkeler seviyesine çıkartmak gibi bir çok karmaşa olayları Türkiye iki kutuplu dünya konjonktürünün oluşumuna öngelen sürede yaşamak durumunda kalmıştı. Oluşmuş olan iki kutuplu dünya konjonktüründe yaşamış olduğu anti-emperyalist ve orta çağ gericiliği karşıtı toplumsal olaylar nedeniyle ve bunların yollaçtığı devrimsel gelişmeleri hedefine vardırabilmek amacıyla Türkiye'nin sosyalist sistem kutbunda, orda olmazsa bile en azından "Bağımsız ülkeler bloku"nda yer alması gerekirdi. Çünkü Türkiye iki kutuplu dünya konjonktürünün oluşumuna öngelen süreçte elde etmiş olduğu birikim değerlerin zemin bulup gelişeceği konjonktürel kutup emperyalistlerin yer aldığı kutup değil bağımsızlar blokunun olduğu kutup ya da arenaydı. O dönemin yöneticileri eşyanın tabiatına ters bir şekilde Türkiye'yi konjonktür öncesi oluşturmuş olduğu bütün birikim ve değerleri yok edecek ve onların yerine onların karşıtlarını koyacak bir konjonktürel kutupta yer almaya sürükledi. İşbirlikçi yöneticilerin Türkiye'yi sürüklemiş olduğu konjonktürel blok, Türkiye'nin elde etmiş olduğu bütün olumlu kazanımlarını imha edip onların yerine gericiliğin öğelerini inşa ettiler.

Cumhuriyet demokratik reformlarla daha ileri bir konuma getirilmek yerine siyasi gerici ve zaman zaman da faşizmi uygulayan biçime sokuldu. İstibdadın yerine konmuş olan laiklik sözcük olarak kaldı fa-

kat fiiliyatta istibdatı yeni baştan inşa eden ve şeriata nesnel ve öznel zemin hazırlayan bir sürece girildi. Sosyalizme, sosyalistlere karşı her türden gericilik devlet eliyle desteklendi. Devlet içinde cinayet işleyen katil sürüleri çeteleştirildi. O döneme kadar kazanılmış ne kadar ileri değer varsa hepsi yok edildi. "Yeşil kuşak" adı altında cumhuriyetin kurulurken yıktığı istibdadın kalıntısı şeriatçılık hem devlet hem de emperyalizm tarafından desteklenerek ekonomik, siyasal, ideolojik ve organize büyük bir güç haline getirildi. MHP faşizmi desteklenip faşist kadrolar devlet bürokratı haline getirilerek ekonomik alanda karapara, kayıt dışı ekonomi ve lumpen burjuvazi etkin hale getirildi. Kelimenin tam anlamıyla Türkiye'nin dünya konjonktürünün tercih etmiş olduğu kutuptaki yerini almasından sonra cumhuriyetin kuruluşunda oluşmuş olan bütün dokular, toplumsal dengeler ve dokusal özellikler tümüyle alt üst oldu. Bu alt üst oluş Türkiyeyi çok gerilere götürdü.

Gelinmiş olunan noktada bugün Türkiye yeniden bir iç başkalaşım süreci yaşıyor. Öylesine yaşıyor ki; bugüne kadar yaptıklarını yıkmaya, onların yerine henüz ne olduğu belli olmayan bazı şeyleri koymaya çalışıyor. Onlarca yıldır devlet desteğiyle oluşturulmuş olan toplumsal dokular ve dokusal dengeleri bozup onların yerine yeni dokular ve toplumsal dengeler getirilmek isteniyor. Bu da eski konjonktürün yıkıldığı yeni bir dünya konjonktürünün oluşmaya başladığı bir sürece denk geliyor. Üstelik önceki konjonktürün oluşumunda pasif ve edilgen bir konumda olan Türkiye mevcut konjonktürel durumun oluşumunda aktif ve etkin rol oynamak konumuna gelmiş durumda iç ve dış dinamizmin böylesine çakıştığı bir arenada Türkiye'nin kendi iç dinamiğini güçlendirme iç dengelerini yeniden ve sağlıklı zeminlerde oluşturma, toplumsal dokuları yerli yerine koymak gibi önemli sorunlarla yüz yüze olduğu bir gerçekliktir. Ayrıca iç dinamiklerini yeniden oluşturmadan, devlet çeteleşmesini yok etmeden, şeriatçı oluşumdan ekonomik alt yapı siyasal ve sosyal yapı ve dış bağlantı ve desteklerini etkisiz hale getirmeden Türkiye'nin bugünkü zaaflı konumu aşılıp bölge ve dünya konjonktürünün etkin ve aktif bir unsuru haline gelmesi sağlanamaz. Ayrıca mevcut konjonktürel durum ve siyasal arena açısında Türkiye'nin tıpkı geçmiş dünya konjonktüründe tabir uygunsa yanlış ata bindiği gi-

bi bugünkü bölge ve dünya konjonktüründe belirlemiş olduğu kendi rolü ve politik arenadaki yeri itibariyle doğru bir seçenekte bulunup bulunmadığı da ayrı bir tartışma konusudur. Mevcut dünya konjonktürü, bölge güçler dengesi, iç sorunlar ve yaşanmakta olan iç başkalaşım süreci vb. gibi olguların toplamı ve Türkiye'nin buna karşın üstlenmek istediği bölge ve dünya konjonktüründeki misyonunun birbiri ile doğru bir dengede çakışıp çakışmadığı ya da çakışıp çakışmayacağı gibi konular hala bir netlik kazanamamıştır. Türkiye'nin bölgede kendi başına ve kendisinin ilgilendiren bir denge gücü mü yoksa bölge üst devleti olarak bölge küme devletleri liderliğine soyunma tercihlerinden hangisini yaptığı tartışma konusu olarak durmaya devam ediyor.

Kuşkusuz Türkiye'nin bu seçeneklerden hangisini tercih etmesi gerektiğini söyleyecek değilim. O bana düşen bir görev değil. Ben ancak devletin tercih etmiş olduğu seçeneğin nasıl bir gelecek oluşturacağı konusunda politika düzleminde bir öngörü belirtmeye çalışıyorum. Bu öngörünün güvenilir bir postula olabilmesi için iç ve dış dinamikler dengeler, bölge güçler dengesi ve dünya konjonktürünün oluşum yöntemi biçimi ve niteliği gibi konuları veri olarak almak gerekiyor, yapılmak istenen de budur.

Bundan hareketle Türkiye yaşamış olduğu iç başkalaşım, dokusal dengelerle yaratılan değişimle iç dinamizimdeki bütün potansiyel gücünü devindirmiş olamaz. İç ve dış dinamizmi iç va dış güçler dengesini önemli ölçüde değiştirecek Türkiye'nin içte ve dışta etkinliğini ve aktivitesini artıracak olan Kürt realitesidir. Bu realitenin zamanında ve doğru bir şekilde görülüp değerlendirilmesidir. Aksi halde Türkiye bölge üst devleti olma seçeneğinde başarılı olamaz. Rusya'nın bölge liderliğini ele geçirme konusundaki çabaları karşısında AB ve ABD'nin; Türkiye'nin bölge lideri olması bölge devletler kümesi üzerinde etkinlik sağlamasını taşıma harekatını bölge ülkelere taşımada taşıyıcılık işlevi üstlenmesini istiyor. Türkiye Kürt realitesine realist bir çözüm getirmeden bölge üst devleti olma, bölge devletler kümesi üzerinde etkin bir rol oynama yeteneği gösteremez. Çünkü dış dinamikler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar iç dinamizmin önemini ortadan kaldıramazlar. Türkiye'nin iç dinamiğinin potansiyel gücü ise Kürt realitesinin yarat-

mış olduğu dinamizmdir. Bu dinamizm iç ve dış ilişkilerde aktif bir şekilde devreye sokulmadan başarı sağlamak mümkün değildir.

Mevcut yönetimin, Kürt sorununa bakışı, yaklaşımı ve ilgisi konularına bakıp bölgede soyunmuş olduğu liderlik girişimi ile karşılaştırınca Türkiye'nin iç dinamiğine denk bir bölge politikası belirlediğini savunmak çok zor. Zor çünkü Türkiye bölgede etkin ve aktif bir konum elde edebilmek için geleneksel bölge dış politikasında değişiklik yaparak, stratejik bir önem taşıyan politikasını İsrail devletiyle kurdu. Dolayısıyla Araplara yönelik geleneksel dış politikada stratejik bir değişiklik oldu. Bu ilişkinin hemen arifesinde İsrail kendisi küçük fakat izlediği politikanın büyük olduğunu gösterircesine Türkiye'nin nasırına bastı. PKK ile ilişkiye girdi. Türkiye'nin itirazı karşısında ise: onlar devleti bağlamaz onlar sivil etkinliklerdir. İsrail'de demokrasi var kimseler onlara engel olamaz deyiverdiler. Halbuki bugüne kadar bölgede hiçbir devlet (buna İsrail de dahil) bu aralıkta PKK ile ilişki kurup PKK yetkililerini kendi ülkelerine davet etmemiş, edememişlerdir. Suriye bile PKK'ye desteğini açıkca değil gizliden gizliye vermiştir. Buna rağmen Türkiye, Suriye'nin üstüne üstüne gitmiştir. Ama bunu açıkça yapan İsrail'e, Türkiye'den fazla bir itiraz olmamıştır.

Bütün bunlar gösteriyor ki, Türkiye bu nasırını kendi iradesi ve kendi isteğiyle iyileştirmedikçe ve onu kendisi için bir avantaja dönüşdürmedikçe, Türkiye'yi zor duruma sokmak istiyen herkes, hatta İsrail gibi stratejik ittifak yaptığı ülke bile Türkiye'nin bu nasırına basıp onu strese sokmaktan geri kalmayacaktır. Globalizm ve o temelde oluşan dünya stratejisi dünyada yeni bir paylaşımı gündeme getirmiştir. Ve bu paylaşım kurtlar sofrasında yapılmaktadır. Bu paylaşım sofrasına yaralı ya da nasırlı gelen herkes kendini sofra etrafındaki kurtlara pay olmaktan kurtaramaz. Türkiye bu tehlikeli gidiş içerisindedir.

Eğer Türkiye Kıbrıs sorununu, BM'i tatmin edecek bir düzlemde çözmez Kıbrıs'ın bir savaşa kaynaklık etme durumunu sona erdirmezse, Kürt sorununu çözüp kendi iç dinamiğindeki çatlağı kaynatıp kapatmazsa Türkiye'nin geleceğinde var olan tehlike ortadan kalkmaz, kaldırılamaz. BM'ler ve Batılı emperyalistler ve her ne kadar açık ifade etmese de ABD, Türkiye'nin Kıbrıs müdahalesini Irak'ın Kuveyt'i işgalinden

farklı görmüyorlar. Türkiye'deki Kürtler'e ilgileri ise Körfez savaşından önceki dönemde Irak Kürtleri'ne gösterdikleri ilgiden çok fazla. Benzetmek yerindeyse Türkiye ekonomik politikası itibariyle fay hattı üzerinde olan bir ülkedir. Yani Güney Kore, Brezilya, Rusya, Endonezya, Taylan vb. ülkeler gibi kriz bölgesi ülkeler arasında yer alıyor. Diğer bir anlatımla globalizmin gelişmiş ülkelerin taşıma harekatıyla birlikte krizinin de taşıdığı ülkeler kuşağında bir ülkedir. Bu yapısal konumundan dolayı her zaman için Endonezya ya da Güney Kore ve benzeri ülkeler gibi Türkiye de bir krizle sarsılabilir. Emperyalistlerin daha önce belirtmiş olduğum konumundan dolayı Türkiye'ye ihtimam gösterdikleri doğru. Emperyalizmin şımarık uşağı olan İsrail kadar değil fakat belli bir düzlemde Türkiye'ye de toleranslı davranıyorlar. Ama bunun ne zamana kadar devam edeceği belli değil ve devamının bir garantisi de yoktur. Bir kriz anında emperyalist desteğin kesilmesi halinde Türkiye'nin nasıl bir sonla karşılaşabileceğini düşünmek bile ürkütücü geliyor.

Bütün bu nedenlerle Türkiye çok tehlikeli bir süreçten geçiyor. Birçok olumsuzluk bir arada ve acil çözüm bekliyor. Devletin kendisini şeriatçılardan ülkücü mafyacı çetelerden, savaştan çıkar sağlayan emici sülüklerden arındırıp sancılı olan iç değişim sürecini tamamlaması Kürt sorunun barışçı bir çözüme ulaştırarak eşitlik temelinde birliğe yönelmesi, toplumsal doku ve dengeleri yeniden şekillendirmesi ve dış politikasını bu sağlam iç dinamikler üzerine temellendirmesi gibi iç sorunlar ve bunlarla koşul olan dış sorunların hepsi acil çözüm bekliyor. Türkiye ya bunların üstesinden gelir ve tehlikeli konumu geride bırakır ya da bir felaketin içine yuvarlanır.

Türkiye'nin en önemli sorunu olan Kürt sorununu acilen çözebilmek için uzun ve yapıcı bir barış sürecine girmesi gerekir. Ancak bilmek gerekir ki, barış sürecini savaş için oluşturulmuş olan bir konseptle başlatmak ve başarıya ulaştırmak mümkün değildir. Bunun yapılabilmesi için savaş için oluşturulmuş olunan konseptin aşılması ve onun yerine barış sürecini başlatacak ve bu süreci başarıyla sona erdirecek yeni bir konseptin oluşması ve savaştan çıkar sağlayan çevreleri etkisizleştirmesi ve toplumda bir yumuşama sağlayarak psikolojik ve sosyolojik ortamın hazırlanması gerekir.

Türkiye dünyadaki devletler arasında çok az bulunan ideolojik ya da ideolojili devletlerden bir tanesidir. Devlet kültürü, geleneksel tarzlardan çok devlet ideolojisi haline getirilmiş olan Kemalist ideoloji doğrultusunda yönetilip yönlendiriliyor. 12 Eylül faşizmi döneminde görüldüğü gibi Atatürk düşmanlığı onun yaptıklarını yıkarak onun dünya anlayışına ters gelen "Türk İslam Sentezi" gibi kemalizmin ideolojik düşmanı olan bir ideolojiyi bile devlet ideolojisi haline getirirken de kemalizm kullanıldı. Devletin ideolojik bir biçimde tutulması devletin olaylar karşısında pragmatik bir yönteme başvurmasını dolayısıyla da esnek bir politika izlemesini önemli ölçüde engelliyor. O nedenle de devletin gelişmeler karşısında esneme alanı son derece dar bir çerçevede kalıyor. Hatta bazı durumlarda esneme bile göstermeden dar bir alana sıkışıp kalıyor. Bugün üstüste yığılmış olan ve acil çözüm bekleyen sorunların çözülemeyişinin Kürt sorunu gibi her alanda ayaklarına dolaşan fakat bütün yönleriyle olgunlaşarak çözülme noktasına gelmiş olan bir sorunu bile çözmekten aciz kalmasının altında bu ideolojinin yaratmış olduğu kabızlık yatıyor. O nedenle bu devlet yapısının esneyip değişime uğraması için en azından bugün devlet içinde 12 Eylülün kalıntısı olarak bekleyen "Türk İslam sentezi"nin değiştirilmesi sağlanmadan ileri adımlar atılmasını beklemek saflık olacaktır. Ancak hiç bir şey kendilerini beklemiyor. Dünya konjoktürüne denk bir şekilde ve de onun zorlamasıyla bölge konjoktürü de şekillenme süreci yaşıyor. Türkiye ya bu gidişe ayak uydurur, iç sorunlarını bu gelişmeye denk bir şekilde çözüp dinamik bir güç olarak kendi yerini alır ya da bu tarihi sürecin gerisinde kalarak yıkıma yönelir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ENTERNASYONALİN YENİ TEMELLERİ

Bugüne kadar oluşmuş olan enternasyonal örgütlenmelerin tümü sınıf temeli üzerinde oluşturuldu. İşçi sınıf kapitalizme karşı mücadelesini daha etkili hale getirmek, kapitalizmi kuşatmak ve kendi sınıf iktidarını kurmak amacıyla birinci, ikinci, üçüncü enternasyonelleri oluşturdu. Ancak oluşturulmuş olan enternasyonaller tarihsel süreçlerini bitirerek tarihe karışmak durumunda kaldılar. 1943'te sona eren üçüncü enternasyonalden sonra günümüze kadar (Troçkistlerin kurmuş olduğu dördüncü enternasyonal bazı Troçkist yapılar tarafından zikredilse de fiilen ilgi çekici bir varlık gösterememiştir) uluslararası planda ses getiren bir enternasyonal yapılanma oluşturulamamıştır. Kuşkusuz bir çok şey gibi enternasyonal örgütlenme de gereksinmenin bir ürünü olarak oluşmak durumundadır. Bugün dünya işçi sınıfı ve bir bütün olarak insanlıktan yana olan insanların uluslararası planda global kapitalizme karşı dayanışma içinde mücadele etmeye, bu insanlık dışı sistemi durdurmaya gereksinmesinin olmadığını söylemek mümkün değil. İnsanlıktan yana olan her insan, genel emek gücü işsizler, açlıktan ölüme mahkum hale getirilmiş insan yığınlarının; bu sisteme karşı mücadeleye gönüllü olmadığını, bunun doğa ve insanlığa karşı pervasızca yıkım girişimlerini önlemek istemediklerini iddia etmenin olanağı yoktur. Altı milyara yakın olan dünya nüfusunun en azından 5.5 milyarı bu acımasız gidişe dur demek gereksinmesi duymaktadır. Ancak unutmamak gerekir ki, buluşların anası gereksinmedir ama gereksinmenin bir buluşa varması için de çalışan uğraşan birilerinin olması ve insan ya da insanların olup biten olumsuzlukları kabullenip tepkisizleşmemesi gerekiyor. İnsana gereksinme duyduran ana faktör olumsuzluklardır. Herşeyin bulunduğu bir ortamda gereksinme duyulacak şey ya azdır ya da hiç yok demektir. Gereksinmenin olmadığı durumda buluş ya olmaz ya da önemsiz olur. Aynı zamanda olumsuzluklar ortamında insan ya da insanlar olumsuzlukları kanıksar ve olumsuzluklara tepki gösterme yeteneğini kaybeder ve kişiliğinde oluşan

erezyonun bilincinde olmaz. Dolayısıyla bir insan ya da insanlar hurdasına döner. Bu durum da da yeni buluşlara gereksinme duyulmaz. O nedenle de buluşlar olmaz. İşte bugünkü dünya bu yaşam tarzı içinde deviniyor. Bir yanda gereksinmesi olmayan varlıklı azınlık kesim, bir yandan da yoksul fakat çoğunlukla bu yoksulluğu kanıksamış, tepkisizleşmiş, insani olan değerlerini kaybetmiş dolayısıyla da gereksinme duymasına rağmen kendini o olumsuzluktan kurtarmanın buluşunu yaratmanın peşine düşmeyen milyarlarca insan.

Yukarda belirtmiş olduğumuz iki nedene henüz toplumsal gereksinmeyi belirleyip topluma sunan öznel öğenin oluşmamış olması gibi bir neden daha eklemek gerekiyor. Bu nedeni oluşturan iki tane faktör var. Bir tanesi kapitalist emperyalizmin önemli iç değişimler yaşamış olması ve henüz bu değişimlerin toplumsal üst yapıya gereği kadar yansımamış ve o nedenle de toplumsal üst yapının bu değişimlere denk düşen biçimle organize olamamış olmasıdır. İkinci faktör ise, 20. yüzyılın ortalarına ya da üç çeyreğine kadar elde edilen toplumsal ilerleme yönündeki kazanımların 20. yüzyılın sonlarına doğru hoyratça tekrar kaybedilmesinin insan toplumu ve emek dünyasında büyük düş kırıklıkları yaratmasıdır. Henüz bu düş kırıklıklarından doğan yıkımı aşacak ve onun yerine geleceği olumlayan yaklaşımları inandırıcı biçimde bir ideolojik teorik ve örgütsel perspektif yaratılarak topluma sunulamamış olmasıdır. Geçmişin inandırıcı bir değerlendirmesinin yapılamamış olması buna paralel olarak kapitalist emperyalizmin geçirmiş ve geçirmekte olduğu değişimlerin sağlıklı bir şekilde tespit edilerek karşıtının net bir şekilde örülüp halka sunulması ve halkın ikna edilmesi sağlanmadıkça işçi sınıf ve emekçiler bugünkü edilgen ve beklemeli konumunu aşıp aktif ve etkin bir konuma gelemez. Çünkü 20. yüzyıl toplumsal ilerleme yönünde kazançlar ve kayıpların birarada yaşandığı, hayal kırıklığı ve sevincin biribirini takip ederek gündeme geldiği bir yüzyıl olmuştu insanlık için.

20. yüzyıl insan toplumunun en hızlı gelişen ve çok büyük ve çok çeşitli çelişkileri birarada bulunduran toplumsal olayların yaşandığı bir yüzyıl olmuştur.

20. yüzyıl, Ekim Devrimiyle proleter devrimler çağının başladığı

bir dünya faşizmi haline gelme yolunda ilerleyen Hitler faşizminin yıkıldığı bunu müteakip Demokratik Halk Devrimlerinin gerçekleşip Halk İktidarlarının kurulduğu, bunun bir sosyalist ülkeler topluluğuna dönüşüp dünya konjonktürünü oluşturan iki kutuptan birisi haline geldiği, ulusal kurtuluş hareketlerinin 1960'lı yıllarda zaferle sonuçlanarak dünya sömürge sistemini çökerttiği, bütün bu olumlu gelişmelerin dünya işçi sınıf emekçilerini anti-faşist ve anti-emperyalist ve de anti-sömürgecilerin moral gücünü ve sevincini doruğa çıkarttığı, ancak 20. yüzyılın sonuna doğru gelindiğinde bütün bu kazanımların büyük bir yıkıma uğradığı dolayısıyla da bu kazanımlarla sevinci yaşamış olan insan toplumunun müthiş bir hayal kırıklığına uğradığı bir yüzyıl olmuştu. 20. yüzyıldaki kayıp ve kazanımların muhasebesini yapmadan geleceğe yönelik ne proje geliştirilebilir ne de onu hayata uyarlama çabasına girilebilinir. Bu kadar büyük şokları yaşamış ve onları kendi kazanım ve kaybı olarak görmüş olan insanlar kendine gelmeden ve yeni arayışlar içinde olanlarla eklemleşmeden geleceğe yönelemezler. Kapitalizmin "mezar kazıcısı" olarak oluşan, kapitalizmi yıkmayı varlık nedenlerinden biri olarak gören ve uzun bir sürede kapitalist emperyalizmi korkuya boğan eskiyen ve çökmekte olan kapitalizmin yerini almayı kendi tarihinin bir diyalektik yasası olarak gören reel sosyalizmin kendisi yıkılarak toplumsal gelişim ve ilerleme yasasını bile zan altında bırakmıştır. En azından böyle bir endişenin doğmasına neden olmuştur. O nedenle de reel sosyalizmle ilgili her şeyin yeniden gözden geçirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Neyin olup bittiği tüm nedenleriyle bilinmeden kazanım ve kayıpların neler olduğunun sağlıklı bir tasnifi yapılmadan geçmişi aşıp geleceğe yönelmek olası görülmüyor.

20. yüzyılın kapitalizminin sömürüsü hariç her şeyi değişti. Kapitalist sömürünün tarzı, biçimi ve yöntemi değişti. Dünya konjonktürü sosyalist sistemi klasik sömürgeciliği yıkıp bağımsızlığına ulaşan ülkeler, dünya devrim ve toplumsal ilerleme süreci dünya devrim gücü bileşenleri sınıf bileşenleri organize olma biçim ve yöntemleri tabir uygunsa a'dan z'ye her şey değişti. Değişti derken eski konumunu kaybetti fakat yeni şeklini henüz alamadı diye eklemek gerekiyor. Örneğin reel sosyalizm yıkıldı fakat henüz yerine kapitalizm yeterince in-

şa edilmedi. Ve yıkım sonrasında doğmuş olan çekişmeli durum henüz son şeklini alamadı. Sömürgeciliği yıkıp bağımsızlığını kazanan ülkeleri tümüyle yeniden emperyalizmin egemenliğine girip yeni bir biçim kazanmadı. Eski dünya devrim süreci ve devrim güçleri bileşeni bozuldu ama henüz yeni bir süreç ve güçler bileşeni oluşmadı. Yani yıkımın enkazları henüz ortadan kaldırılıp yerlerine yeni bir şeyler inşa edilmiş değil. O nedenle de toparlanmak, yeniden inşaya başlamak fazla kolay olmayacak. Ama unutmamak gerekir ki, günümüzde dünyayı dönüştürmek ya da değiştirmek isteğinde olan enternasyonalistlerin bilgi birikim ve değerleri 19. yüzyılın ortalarında enternasyonal karekterli "Komünistler Birliği"ni kuran ve onun "Manifesto"sunu oluşturan "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" şiarını bilinçlere çıkartan Marx, Engels ve yoldaşlarından daha fazladır. Çünkü günümüz Marksistleri, Marx ve Engels'in yazdıklarını ve yaptıklarını biliyor ve onlardan sonra onlar adına yapılan bütün yanlış ve doğruları da yaşayarak ya da yakınen takip ederek biliyor... Bütün bunlara ek olarak o zamana kadar hiç bir yüzyılda yaşanmamış kadar karmaşa ve toplumsal devinimin derinliklerinden gelen alt üst oluşlara tanıklık yaparak başka hiç bir çağın insanının sahip olmadığı kadar deneyime sahip olmuştur, günümüz Marksistleri. O nedenle ne kadar zor bir işle yüzyüze olunduğu gerçekliğinin yanında bu zorluğu aşacak önemli bir deneyim ve bilgi birikimine sahip olunduğu da somut bir gerçekliktir. Geçmişi irdelemek hataları tespit edip geleceğe taşımamak ve geçmişin aşılması, geçmişe bakıp geleceğin örülmesi amacıyla bakıldığı taktirde geçmişin olumlu birikim ve değerlerinin geleceğin yapılandırılmasında büyük bir önem taşıyacağı kuşku götürmez. Önemli olan yöntemi doğru belirlemektir, yani önce, geleceğin geçmişin araç, gereç ve yöntemleriyle örülemeyeceğine karar vermek, daha sonra yeni araç gereç ve mücadele yöntemlerinin neler ve nasıl olması gerektiği üzerine düşünmeye başlamak, sonra da geçmişi, tümüyle reddetmek ya da tümüyle benimsemek için değil, yanlış olanla doğru olanları biribirinden ayırmak, yanlışı geride bırakıp doğruları geleceğe taşımak amacıyla detaylı bir incelemeye tabi tutmak gerekiyor.

Peki geçmişi irdelerken doğru ile yanlışı biribirinden ayırt ederek

doğruyu yanlıştan ayıklamanın ölçüsü ne olmalıdır? Doğru ile yanlış hangi ya da nasıl bir ölçü ile biribirinden ayırt edilmelidir? Kuşkusuz sıra ölçüye gelince işler değişir. Konuyla ilgilenen herkes ayrı bir ölçü kullanmaya başlar. Birinin ölçüsüne göre doğru olan bir diğerinin ölçüsüne göre yanlış olur veya geçmiş dönemde doğru olan bir şeyi bu dönemde uygulamak yanlış sonuçlara yolaçar. O nedenle evrensel bir ölçü bulup her şeyi onunla ölçmek gerekiyor. Evrensel ölçü nedir ve evrensel ölçüyü hangi yöntemle bulabiliriz? Evrensel ölçüyü bulma yöntemi günümüz koşullarında, nasıl bir dünya devrimi ya da insanlığın nasıl bir toplumsal ilerleme süreci yaşadığını, bu sürece motive olan ya da olabilecek güçler, onların bileşenleri ve toplumsal ilerlemede dönüşüm değişim ve başkalaşım öğelerini doğru bir şekilde belirlemek ve buna denk düşecek yeni bir enternasyonalin proje taslağını çıkartıp ilgili güçlerle tartışma ortamı yaratarak tartışmaya sunmaktır. Projenin son şeklinin bu tartışmalar sonucunda verilmesini sağlamaktır.

Kuşkusuz doğruların ölçülerinin bulunmasında farklı ölçülerin çıkması gibi yeni sürece nasıl bir enternasyonalin gerektiği konusunda da farklı öneri veya projeler ortaya çıkacaktır. Tıpkı Lenin'in o dönemin dünya devrim süreci ve güçlerinin üçüncü enternasyonale (komüntern) gereksinme olduğu görüşüne varıp 1919'da kurduğu, buna rağmen ikinci enternasyonalistlerin ikinci enternasyonali yaşatmaya devam ettiği ve Troçkistlerin dördüncü enternasyonali kurduğu gibi. Bu enternasyonallerden ikisi yani ikinciyle dördüncü enternasyonaller hala yaşıyor fakat üçüncü enternasyonal (komüntern) 1943'te iptal edildi, yaşamakta olduklarına bakarak ikinci ve dördüncü enternasyonalin kurulmalarının doğru üçüncünün kuruluşunun ise yanlış olduğu sonucuna varmak yanıltıcı bir yaklaşım olur. Esasında bu tarihsel olaydan mücadelenin gereksinmesine göre ve ona denk gelen araç ve gereçleri yapılandırmak bu gereksinme ortadan kalkınca da aracı ortadan kaldırmak ya da yenisini oluşturmanın doğru bir yöntem olduğu sonucunu çıkartmak gerekiyor. Bu yöntem evrensel bir yöntemdir. Çünkü koşulların gereksinmelerine yanıt aramak ve bulmak o bulgunun gereksizleştiği durumda da ondan vazgeçmek, onu aşmak materyalist bir tarzdır. O nedenle her zaman olduğu gibi günümüz koşullarında da bu

tarzın uygulanması gerekiyor. Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü (bu dördüncü toplumsal bir gereksinim olarak değil fraksiyonal bir ideolojinin gereksinmesinin bir ürünü olarak oluşturulmuştur) enternasyonallerin oluşum gerekçeleri gibi günümüz enternasyonalin oluşum gerekçeside evrensel bir içeriğe sahiptir, ya da öyle olmak durumundadır, aksi halde oluşturulamaz. Oluşturulsa bile uluslararası planda devrim süreci ve toplumsal mücadele güçlerinin dünyayı dönüştürmek için gereksinme duyduğu bir araç değil dördüncü enternasyonal gibi bir ideolojinin gereksinmesini karşılamaya yönelik ve o içerikte bir araç olur. Ne toplumun böyle bir araca gereksinmesi olur ve ne de bu içerikte bir araçla toplumun gereksinmeleri karşılanabilir. O nedenle evrensel ölçü olan mevcut konjonktürde toplumsal ilerlemenin gereksinme duyduğu araçları yaratmak ve onu hayata uyarlamak gibi bir görevle yüzyüzeyiz. Günümüz koşullarının gereksinmeleri bizlerin hareket tarzını motive etmelidir. Ölçü budur. Daha önce de belirtmiş olduğum gibi geçmişte oluşmuş olan enternasyonal yapılanmaların hepsi dünya işçi sınıfının enternasyonal plandaki gereksinmelerini karşılamanın araçları olarak oluşturulmuştu. İkinci enternasyonal süreç içerisinde üye çoğunluğunu yine işçi sınıfının oluşturmuş olmasına rağmen dünya kapitalist sisteminin bir aracı haline geldi ve bugün hala aynı işleviyle varlığını devam ettiriyor. Bir diğeri olan komüntern ise 1945'te iptal edildi. Günümüzde burjuvazi bir çok enternasyonal araca sahipken işçi sınıfının böyle bir aracı yoktur. Ama böyle bir enternasyonal araca duymuş olduğu gereksinme ortadan kalkmamıştır. Ancak gereksinme duyulan enternasyonal yeni oluşum sadece işçi sınıfının gereksinmeleri için değil, entellektüel emek, (bilimsel emek) insan hakları, vicdani retçiler, kadın hareketi, çevreciler, yeşiller, azınlıklar, genel olarak ulusların kendi kaderini tayin hakkı doğrultusunda mücadele eden güçler insani amaçlı tüm mücadele ve muhalifler ve sisteme karşı olan tüm güçlerin içinde olduğu bunların tümünün gereksinmelerine yanıt bulacak kapasite ve nitelikte bir enternasyonal yapılanmadır. Zaten mevcut durumda "sınır tanımayan gazeteciler" "sınır tanımayan doktorlar", çevreciler vb. gibi enternasyonal güçler oluşmuş ve görevlerini yerine getiriyorlar. İnsani amaçlı bu enternasyonal oluşumlara denk, onlarla

uyum içinde o nedenle de sadece işçi sınıfının değil tüm emekçilerin ve ezilenlerin haklarını temel alan sınıfsal olanla insani olan değerleri bütünleştiren, savunan ve bir dünya devrim sürecinin bileşen gücü haline getiren bir enternasyonal kuruluşa gereksinme vardır. Özellikle insani olanın sınıfsal olanla bütünleştirilerek dünya devrim sürecinin bir gücünün oluşturulması insanlık ve insanlığın imhasının önlemesi için acil bir hale gelmiştir. Bunun oluşturulması bir paradoksun da ortadan kaldırılması anlamına gelecek. Aslında bir değil ikili bir paradoksun ortadan kaldırılmasını sağlayacaktır.

Bu paradokslardan birisi bize ait, diğeri ise burjuvaziye 1919'da komintemin kuruluşundan sona erdiği tarih olan 1943 yılına kadar insan haklarıyla ilgili bir tek konuda bile tarihe miras kalacak bir olaya mudahale etmemiştir. Kuşkusuz yıkılışından sonra da Sovyetler Birliği'nin etrafında örülmüş bir enternasyonal dayanışma fiili olarak devam etti. O süreçte de Sovyetler Birliği'nin yıkılışına kadar herhangi bir şekilde bir insan hakları olayına müdahalesi söz konusu olmadı. Hukuki bazda sosyalist hukuk adına bile insanlığa bir katkı sunmadı, evrensel hukuk ne benimsendi ne uygulandı ve ne de katkı sağlandı. Hukuk öylesine geri plana itildi öylesine küçümsendiki, sosyalizmde sanki hukuk olmazmış gibi... Esasen de öyleydi ne insan hakları ne de hukuka hiç gereksinme duyulmadı. Çünkü polit büro her şeye yetiyor, yetiştiriyordu. Adalet de insan hakları da polit büro tarafından çözülüyordu. Hukuk kurumunun oluşması insan haklarının savunulması polit büronun otoritesini zayıflatabilirdi o nedenle olmaması gerekirdi ve zaten oluşmasına müsadede etmediler. Bu bir paradokstu...

Proletarya burjuvazinin iktidarını sadece kendi adına değil insanlık adına da ele geçirmek durumunda idi. Marksizmin dünyayı dönüştürmekteki kastı sadece bir sınıfın kurtuluşunu sağlamak değildi. Burjuvazi ve kapitalist sistemin tek suçu artık-değer sömürüsü yapmak değildi. İnsani etik ve değerli olan her şeyi döküp savurmak paraya tahvil etmek dejenerasyona uğratmak, yıkamadığını metalaştırmak gibi insanlık suçu da işlemekti. O nedenle proletaryanın sadece kendi adına ve kendi sınıf çıkarları için değil aynı zamanda insanlık adına insanlık için kapitalist sistemi değiştirmek gibi bir görevi vardı. Dünyayı

dönüştürmekte tek amaç artık-değer sömürüsüne son vermek değildi ve olmamalıydı. Ama yaşayarak gördüğümüz gibi reel sosyalizm sadece artık-değer sömürüsünü ortadan kaldırmak için kurulmuşcasına geriye insani olan bir değerler bütünü bırakmadan göçüp gitti. Bu paradoksal durumu önümüzdeki süreçte aşmak durumundayız.

Bu süreçte yaşayan ve bugün de yaşamakta olan ikinci paradoks ise hem burjuvazinin kendisinin insan haklarını ihlal etmesi ve hem de tekrar kendisinin insan hakları savunuculuğu yapması olayıdır. Çünkü bir bütün olarak etik değerler bireysel olmaktan çok sınıfsal bir nitelik taşır. Etik ya da ahlak bir üst yapı kurumu olduğu ve sosyolojik planda tarihsel bir nitelik taşıdığı için toplumsal alt yapının değişmesi örneğin feodal üretim ilişkilerinin değişmesi ve ekonomik alt yapıda kapitalist üretim ilişkisinin etkin hale getirilmesi durumunda bile üst yapıda feodal ahlakın uzun süre yaşaması mümkündür. O nedenle ahlaki açıdan bakıldığında insan hakları ihlali sınıflı toplumla birlikte oluşmuş ve sınıflı toplum olmaya devam ettikçe insan hakları ihlali de onunla birlikte var olmaya devam edecektir. O nedenle kapitalizm insan haklarının en hoyratça ihlal edildiği bir sistemdir. İnsan hakları ihlalinin esası; insan emeğini sömürmek, insanları borsa kumarı masasına çekip soyup soğana çevirmek, bütün kutsal değerleri ve insani birikimleri paraya tahvil edip metalaştırmak gibi insan haklarının ihlalini gizlemek için burjuvazi, sadece işkence, hakaret, dayak gibi olayları insan hakları ihlali olarak göstererek ahlaksızlık ediyor. Bu da ahlaki gibi görünen şeyin arkasına nasıl büyük bir ahlaksızlığın gizlendiğinin açık göstergesidir. O nedenle de burjuvazinin insan hakları savunuculuğu yapması sosyolojik olarak bir paradoksu, fakat etik olarak müthiş bir ahlaksızlığı, iki yüzlülüğü ifade ediyor.

Kuşku yok ki, insan hakları dolayısıyla da insan hakları ihlali konusu geniş kapsamlı bir konudur. İnsan hakları ihlalinin sınıflı toplumla çıktığı doğrudur. Ancak reel sosyalizmde görüldüğü gibi sınıfların ortadan kalkmasıyla birlikte otomatik olarak insan hakları ihlalinin de ortadan kalkacağı iddiası gülünç olur. Çünkü yaşayarak gördük ki, insan hakları ve insan haklarının ihlali sömürü ile sınırlı değil. Adına "proletarya diktatörlüğü" dedikleri ve kurarak herkese gösterdikleri re-

el sosyalizmde de insan haklarının nasıl ihlal edildiği açıkça görüldü. Önceden hazırlıklı olunmadığı, gereken tedbirin alınmadığı ve özen gösterilmediği durumda gelecekte kapitalizmi aşan bir sistemde de insan hakları ihlali kaçınılmaz olarak yine olacaktır. Çünkü her yeni sistem bir öncekinin bağrından doğar ve onun üst yapı kurumunun özellikle de etik değerlerinin bir çoğunu beraberinde o sisteme taşır ve yaşatır. Bu doğa kanunundan dolayı bilmek gerekir ki, kapitalizmi aşan ve ondan sonra oluşacak olan her toplumsal sistemde kapitalizmin üst yapısının bir çok kalıntısı o sisteme taşınacaktır. Ve de taşınmak durumundadır. Bu diyalektik yasayı unutmadan oluşturulması gereken bir enternasyonal yapının temel taşlarından birisini de insan hakları ve insani değerlerin korunup kollanması oluşturmalıdır. Elbetteki bugün burjuvazinin göz boyamak ve iki yüzlülüğünü gizlemek için dünya insanlığına inandırmaya çalıştığı bir kaç maddelik kaba davranışlarla sınırlı kalmamalıdır insan hakları sorunu... İnsanlığa yakışmayan, insanı rencide edici, insanı kendine yabancılaştırıcı her şeyi kapsamalıdır enternasyonalin insan hakları boyutu.

Sınıfın insani boyuta büyüdüğü insani olan ne varsa sınıfın yani emekçi sınıfın olduğu ve olacağı bir düzlem yaratmak gerekiyor. Bilmek gerekiyor ki insani değerle bütünleşmediği diğer bir ifadeyle insani değerler düzlemine büyümediği ve de insani değerlerle insanlığa maledilmediği sürece geçmişte yaşanarak görüldüğü gibi ne bir ulusal ve ne de ulusal kurtuluş mümkündür. O nedenle de oluşması gereken yeni bir enternasyonal "bütün ülkelerin işçileri birleşiniz" veya daha sonra eklemlenerek genişletilmiş haliyle "bütün ülkelerin işçileri ve ezilen halkları birleşiniz" sloganı etrafında ve doğrultusunda oluşturulmamalıdır. Bu şiarlar etrafında ve doğrultusunda geçmişte enternasyonal oluşumlar ve dayanışmalar oluşturuldu. O günün gereksinmelerine yanıt vermek amacıyla oluşturulmuş olan enternasyonal yapı ve dayanışma platformları tarihsel işlevlerini tamamlayarak tarihin sayfalarına gömüldüler. Ancak bugün oluşturulması gereken enternasyonal yapılanma "bütün ülkelerin genel emek gücü, ezilen halkları ve insani değerleri savunanları birleşiniz" şiarı etrafında ve doğrultusunda oluşmalıdır. Aslında günümüz koşullarında insan hakları sorununun kapsamı

çok genişlemiştir. Bir çok sınıfsal hak gaspları ve ezilen halklar üzerinde uygulanan baskı, zulüm ve zorbalıklar gibi bir çok şey insan hakları ihlali kapsamına da girer. Kuşkusuz bir işçinin üretmiş olduğu değerin bir kısmına el koymak elbetteki bir artık-değer sömürüsüdür. Ama bir işçiyi hastalık ve onun bir benzeri olan yaşlılık halinde de çalıştırmak bir insan hakları ihlali olayıdır yani bir insanlık suçu işleme olayıdır. Bu suç hangi sistemde işlenirse işlensin bir insanlık suçudur ve başka türlü nitelendirilemez. Daha önce de belirttiğim gibi esas itibariyle kapitalist emperyalist sistemin kendisi bir insanlık suçuna dönüşmüştür. Bu nedenlede oluşturulması gereken enternasyonalin bileşenlerinin gayet geniş bir şekilde ele alınması gerekiyor. Artık işçi sınıfı dar sınıf çıkarlarını aşıp, ideolojik, politik, örgütsel, enternasyonal, gelecekte kurulacak olan iktidar vb. gibi bütün konularda yeni açılımlar yapmaz ve gelecekteki mücadele perspektifini bu temeller üzerine oluşturmazsa geçmişi tekrarlamaktan öteye bir şey yapamaz. Herkesin bilebileceği gibi geçmişin tekrarı bitiş demektir. Kollektif ve evrensel emek gücü (bilimsel emek) nesnel olarak biribirine eklemlenmişlerdir. Bunu öznel yapılanmada da birleştirip bu öznel yapıyı bir bütün olarak insanlığı ve insani değerleri savunan güçlerin bir platform bileşeni doğal ittifak ve gerektiğinde tek bir çatı düzlemine büyütemezlerse ne kendilerini ne de insanlığı kurtarabilirler. Bütün bunların kurtuluşu genel emek gücüyle insanlığın savunu gücünün birleşip mücadele alanına inmesiyle mümkün olacaktır Aksi halde bu korkunç gidiş durdurulamaz. Bu umutsuz gidişin durdurulmasını burjuvaziden ve kapitalist emperyalist sistemden beklemekten daha aptalca bir şey olamaz.

DÜNYA DEVRİM SÜRECİ VE ENTERNASYONALİZM

Enternasyonalin ana varlık nedenlerinden birisi dünya devrim sürecine katkı sunmaktır. Birinci enternasyonalin oluşum nedeni (özelliklede B.Avrupa açısından) tümüyle enternasyonal devrimdi. Çünkü Marx ve o dönemde B.Avrupa'daki tüm devrimcilerin beklentisi B.Avrupa'da ardışık devrimlerin olabileceği doğrultusundaydı. Bu beklentiden dolayı da devrime öncülük edebilecek partinin enternasyonal bir

parti olarak oluşturulması kaçınılmaz olmuştu. Gelişen süreçte kapitalizmin eşitsiz gelişim yasası gereği ardışık devrimler beklentisi aşıldı ve tek tek ülkelerde de devrimlerin gerçekleşebileceği tezi güç kazanmaya başladı. Bu teze denk olarak ulus ya da ülke komünist sosyalist veya işçi partileri oluşturuldu. Ekim devriminden sonra ulusal ya da ülkesel partilerin oluşumu zirveye tırmandı. Ancak 1919'da kurulan üçüncü enternasyonal(komintern) merkezi bir hiyerarşik yapı oluşturdu bu merkezi yapıya üye olan komünist partiler birer seksiyon yani komünterin o ülkedeki bir kolu haline getirildi. Bir tek dünya partisi işlevi üstendi komüntern. 1943'te komünternin iptalinden sonra ülke komünist partileri gelişip güçlendi fakat enternasyonal gelenek, kağıt üzerinde yazılı bir tüzellik olmaksızın devam etti. SBKP enternasyonal merkez konumuna getirilerek dayanışma sürdürüldü.

Bu kısa özetlemeden sonra komünist partiler ve enternasyonalin tarihine bakarak bir belirlemede bulunacak olursak, ulus ya da ülke komünist partilerinin birleşerek enternasyonali oluşturmadığı tersine enternasyonalin giderek ulus ya da ülke komünist partilerine ayrıldığı sonucuna varabiliriz. Birinci enternasyonal ana parti olarak oluşmuş ve daha sonraki süreçte B.Avrupa ülkelerinde ülkesel partilere ayrılmıştır. II. enternasyonal bu ülke partilerinin toplamının birliğinden oluşmuş gibi olsa da bir öncesinin genlerini taşımak durumunda kalmıştı. Zaten komünistlerin hiyerarşik yapısı ve tüzelliği tek merkezi parti konumu arzediyordu.

Bugünün dünya koşulları çok değişmiştir. Ancak enternasyonale duyulan gereksinme değişmemiştir. Ama geçmişte enternasyonale gereksinme duyan güçlerle bugün gereksinme duyan güçler arasında önemli farklar vardır. Geçmişte enternasyonale sadece işçi sınıf gereksinme duyuyordu. Enternasyonalle dayanışma içine girerek karşı koydukları güç ise dünyadaki bütün işçileri sömüren burjuva sınıftı. Elbette sermaye bugün de işçi sınıfının karşısında enternasyonal dayanışma sağlaması gereken bir karşı devrim gücüdür. Ancak işçi sınıfı ve bir bütün olarak insanlığın karşı durması gereken tek güç değildir sermaye. İster yapılan yeraltı atom denemeleri ve çeşitli doğayı tahrip eden kimyevi maddeler üretim nedeniyle isterse de yaşlanmış dünyamızın yaşamakta olduğu çeşitli değişim nedeniyle olsun insanlık için tehlike-

li boyutlar almıştır. O nedenle buna karşı bir insanlık mücadelesi ve bu temelde enternasyonal dayanışma kaçınılmaz olmuştur. Ayrıca AIDS gibi toplu ölümlere yolaçabilecek salgın ve bulaşıcı hastalıklar lümpen burjuvazi ve onun sermayesi olan kara para ya da kayıt dışı ekonomi denen sermayenin uyuşturucu madde kaçakçılığı ve bu kaçakçılığın neden olduğu uyuşturucu bağımlılığı yine bu lümpen burjuvazinin yaptığı beyaz kadın ticareti vb. gibi insanlık ve ahlak dışı girişimleri önlemek için de insani temelde güçlü enternasyonal dayanışmaların oluşturulması gerekiyor. Bütün bunlar ve daha belirtemediğimiz bir çok neden enternasyonalin kaçınılmazlığını ve çok boyutlu, çok renkli olması gerektiğini gösteriyor.

Soruna sadece işçi sınıfı açısından bakılsa bile ulus devletin bittiği sınırların silikleştiği tek bir dünya sisteminin kurulduğu tek tekele tek merkezli dünya sistemine doğru gidildiği dolayısıyla da tek bir dünya devrim dinamizminin oluştuğu buna paralel olarak tek bir dünya devrim sürecinin işlediği, dünya konjonktürünün tek merkeze bağlandığı mevcut dünya koşullarında sadece sınıf temelli bir enternasyonali oluşturmanın fazla bir şey ifade edemeyeceği kendiliğinden anlaşılır. Ayrıca, globalizmin emperyalizmin sömürü ve egemenlik kurmada yöntem ve biçim değiştirmesi, bunun bağımlı ve yarı bağımlı ülkelerde üretim sürecinde tarz değişimine neden olması alt yapıdaki bu değişimin işçi sınıfının bileşenlerinden bir başkalaşım yaratması olgusu da işçi sınıfının enternasyonal yapılanmasını yeni bir boyutta örmesini zorunlu kılıyor. Günümüz koşullarında enternasyonalizm sadece bir uluslararası boyut olarak görülüp ele alınamaz. Enternasyonal olan hemen hemen her şey aynı zamanda da ülkesel bir olgu niteliği kazanmıştır. Çünkü toplumların toplumsal ilerlemesindeki nicel birikimleri bir nitel sıçramaya dönüştüren ve bu sıçrama sonucu toplumda çürümüş eskimiş ne varsa hepsini silkeleyip atan, toplumsal devrimlerin hem dinamizmi tekleşip tek bir dünya devrim dinamizmi haline gelmiştir ve hem de dünya devrim süreci tekleşmiştir. (Bu konuyu "globalizm ve kapitalizmin eşitsiz gelişimi" başlığı altında nesnel nedenleriyle yazdığım için burda nedenleri üzerinde değil sonuçları üzerinde durarak sentez yapmaya çalışacağım.)

Sınıflı toplumlar tarihinden beri toplumsal ilerlemenin lokomotif görevini yapan devrim dinamizmi ve sürecinin dünya ölçeğinde tekleşmesi dolaysız olarak enternasyonal olan herşeyi ülke sorunu; ülke sorunu olan bir çok şeyi de enternasyonal sorun haline getirmiştir. O nedenlede günümüz koşullarında enternasyonal çok yönlü, çok renkli ve çok bileşenli bir konuma gelmiştir. Artık sınıf partisi ne bir ülkenin sorunlarını tek başına çözebilir ne de o ülkenin sorunlarını enternasyonal plana taşıyabilir. Çünkü enternasyonal planda hala işçi sınıfının dayanışması belli bir yer tutarken esas olarak insani içerikli olgular daha fazla yer almaktadır. Sınıf mücadelesi insan toplumunun belli bir kesimini ilgilendirirken bir ekolojik doğal afeti, atom bombası ve diğer toplu imha silahları, salgın ve bulaşıcı hastalıklar vb. gibi olaylar insanlığın çok geniş bir kesimini ilgilendiriyor ve etkiliyor. Bunlar ve daha bir çok şey insanlığın ortak sorunları haline gelmiştir ve hiç birisi de ulusal ya da ülkesel özellik taşımıyor. O nedenle de salt sınıf zeminli bir enternasyonalizm insanlığın enternasyonal sorunlarını çözemez, çözmeye yetmez. Kollektif emek, emek kollarından sadece biri haline gelmiştir. Üstelik en önemlisi olma yeteneğini de kaybetmiştir. Üretim süreci ve toplumsal ilerlemedeki etkinliği tali bir plana düşmüştür. Evrensellik boyutu da alt planlara doğru inmiştir ve inmeye de devam ediyor Bütün bunlar işçi sınıfının diğer bir anlatımla kollektif emeğin enternasyonal yapılanmalarda herşeyi belirleyen konumunun günümüz enternasyonal ortamında geçerli olmayacağına işaret etmektedir.

Zaten yapısal olarak evrensel bir nitelik taşıyan bilimsel emek, meta üretimi sürecinin yeni tarzında ve toplumsal ilerlemedeki dinamizmin oluşumunda belirleyici bir konuma geldi. Bilimin üretimi ve geliştirilmesi sürecinde ise hem tek üretici ve geliştirici hem de denetleyici bir işlev üsleniyor. Karakteri gereği evrensel olan bilimsel emek; yeni bir enternasyonalin örülmesinde de, enternasyonal güçlerin bugünkü çeşitliliğini birleştirip bütünleştirmede de önemli harç, yapıştırıcı görevi üstlenmesi gerekiyor. Bilmek gerekir ki, bilimsel emeğin dünyanın dönüştürülmesine katkı yapmak için görevi sadece işçi sınıfına bilinç taşımak ya da sınıfı bilinçlendirmek değildir. Dünyayı dönüştürmek için bilimsel emek gücü, dünyayı itmenin alt desteği değil,

dünyayı dönüştürecek olan başlıca manivelalardan birisi durumuna gelmiştir. Bu doğal bir sonuçtur.

Bilim, üretiminde süreci belirleyen ve evrensel bir boyut taşıyan bilimsel emek gücünün tekleşmiş bir dünya devrim dinamizmi ve sürecinde, aktif bir konuma gelmesi dolayısıylada dünya devrim süreci bileşenlerinin birleştirici harcı olması doğal ve kaçınılmaz bir sonuçtur. Bilimsel emeğin mevcut koşullarda elde etmiş olduğu mevziler ve geliştirdiği yöntemler bunlarla da sınırlı değil. Bilimsel emek mevcut konumuyla idealistlerle materyalistler arasındaki ideolojik mücadelenin bir parçası olan felsefi düzlemdeki tartışmaya da yeni bir boyut kazandırdı. Örneğin materyalistler geçmişte suyun kaç derecelik ısıda kaynadığı kaç derecelik soğukta donarak nitelik değişime uğradığı şeklindeki yöntemlerden idealist felsefeyle tartışıp onu yenmeye ya da ondan üstün bir felsefeye sahip olduğunu göstermeye çalışıyorlardı. Günümüz koşullarında bilimsel emek, çok kestirme bir yöntemle idealistlere ya da kendine "inananlar" diyenlere "sizin inancınıza göre evren kaç yaşında" diye soruyor ve onların abuk sabuk mistik bilgileri karşısında dünyanın yaşını bilimsel verilerle açıklayarak idealizmin bilim ve bilimsellikten ne kadar uzak olduğunun dolayısıyla da sadece ve sadece cehaletin cüretiyle bilgiç geçindiğini somut olarak ortaya koyuyor.

Bilimsel emek materyalizmle idealizm arasında üçbin yıldır devam eden ideolojik mücadeleyi hiç bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kazanmış durumda. İnsanı boğulma noktasına getiren mistik idealist hurafeliklere karşı üçbin yıl önce Hindistan'da ortaya çıkan, zaman zaman idealizmi zor duruma sokmuş olan materyalizmi özellikle de Marksizmin de önemli katkısıyla Marksist materyalist bir boyut kazanarak 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın üç çeyreği bir süreye kadar idealizmi köşeye sıkıştırdı ve ona yenilgiyi tattırdı.

Kapitalist emperyalizmi onun benimsemediği doğruluğuna inanmadığı halde idealizmi Sovyetler Birliği'ne ve sosyalizme karşı kullanmak amacıyla bütün gücüyle destekleyip güçlendirmeye çalıştı. Sosyalizmin ve sosyalist ideolojinin kendini yenileyememesi yeniden üretememesi nedeniyle 70'li yılların ortalarında bir gerileme sürecine

girmesi sonucu idealizm yeniden palazlanmaya başladı. Ancak günümüz koşullarında hızla gelişen bilimsel bulgu ve bilgiler karşısında yeniden köşeye sıkıştı. Çeşitli keşifler, bilgi ve bulgular bilim emekçilerinin her ülkede ve alanda örgütlenmeleri sık sık uluslararası konferanslar düzenleyerek bilgi ve görüş alışverişinde bulunmaları idealizmin mistik dünyasını yerle bir ediyor.

Uluslararası politika yapmak isteyen her siyasi örgüt ya da parti ülkelerinin devrim dinamiğinin dünya devrim dinamiğiyle bütünleşip tek bir devrim dinamiğine dönüştüğünü, ülkelerin devrim süreçlerinin dünya devrim sürecine eklemlediğini bilerek kollektif emekle bilimsel emeğin bütünleştiğini genel emek gücünün toplumsal devinimin aktif ve etkin dokusu haline geldiğini aynı aktif ve etkinliğin enternasyonal planda da devam ettiğini bilerek görerek siyasi arenaya inmek durumundadır. Aksi halde ne ülkesel ne de enternasyonal planda doğru politika yapılamaz, gelecek örülemez. Herhangi bir ülkede geçmiş zemin üzerine kurulmuş olan parti ya da örgütler kendilerini mevcut duruma denk bir şekilde yeniden yapılandırıp ideolojik politik teorik ve örgütsel anlayış ve işleyişlerini köklü değişimlere uğratamazlarsa topluma hiç bir şey veremezler dolayısıyla da gelişip güçlenemezler. Yeni oluşmakta olan partiler de bu olguların toplamını gözönünde bulundurarak kendilerini buna göre şekillendirmek durumundadırlar. Böyle iddialı bir parti kurulup ve gelişim sürecinde bile en azından bir bölge partisi organelleri ve sorumluluğuyla bezenerek siyasi areneya çıkmalıdır. Ülke ya da ulus sınırları arasına gömülen, dünya konjonktüründe uluslararası ilişkilerdeki yeni gelişmelerden uzak ve ilgisiz konumda kalan siyasi yapılar günümüz dünyasında kendilerine herhangi bir siyasi yer ya da coğrafya edinemezler. Devrim süreciyle enternasyonalizm iki bileşen gibidirler. Çünkü ikisi de dünya devrim sürecinde çakışmışlardır. Ülkesel ya da ulusal devrimler dünya devrim sürecinin birleşen dinamizmine dönüşmüşlerdir ve ifadelerini enternasyonelde buluyorlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE EKONOMİK DÖNÜŞÜM İÇ BAŞKALAŞIM VE SOL SİYASAL YAPILANMA

Türkiye ekonomisi kendi dinamizmiyle gelişmedi. Her zaman dış dinamizmin, emperyalist sermayenin güdümünde ve ona bağlı olarak gelişip dönüştü. Emperyalist ülkelerin işgaline son verilmesi, istibdadın yıkılıp yerine cumhuriyetin kurulması sonucu önemli ölçüde bir devletleşme yapılarak iç dinamiğe dayalı devlet eliyle geliştirilen devletçi bir kapitalizm amaçlandı. Fakat gerikalmış bir ülkede kapitalizmin ülkenin kendi iç dinamiği ile geliştirilip dönüştürülmesinin treni çoktan kaçırılmıştı. Kapitalizm tekelci aşamaya ulaşmış, sermaye ihracına başlayarak nitel bir değişim yaşamış ve bu süreçle birlikte kapitalizmin imgeleme yöntemi yerini eşitsiz gelişim yasasına bırakmıştı. Başka bir anlatımla imgeleme yani benzeri olma yöntemi anamalın işbirlikçi bağımlı ülkesi haline gelince, uydulaşma ve dolayısıyla da eşitsiz gelişim yasasının kurallarına uyma zorunluluğu doğmuştu. Kapitalist emperyalizmin ulaşmış olduğu uluslararası boyut, Türkiye'nin emperyalist işgalden kurtuluş, istibdadı aşıp cumhuriyeti kurma süreci ve seçmiş olduğu kapitalist kalkınma yolu Türkiye'nin kapitalizmi kendi iç dinamiğiyle geliştirmesi ve kalkınmasını olanaksızlaştırmıştı. Dolayısıyla kazanılmış olan siyasal bağımsızlık ekonomik bağımsızlığın da kazanılmasına yetmedi. O nedenle de 1923'te yapılan "İzmir İktisat Kongresi"nde emperyalizme ekonomik bağımlılık zımnen kabul edilmiş oldu.

Emperyalistler cumhuriyet yöneticilerinin kendilerine eli mahkum olduğunu gördü, fakat hemen Türkiye'ye sermaye yatırımına yönelmedi, kendi lehlerine daha katı kuralların konmasını bekledi. İlk dönemlerde cumhuriyetin yöneticileri emperyalistlerin bu beklentilerini karşılamadı ve yabancı işletmeler de dahil kapsamlı kamulaştırmalara yöneldi. Kamulaştırmalar sonucu otuzlu yıllarda yüzde onu aşan bir kalkınma düzeyi yakaladı. Ancak bu kalkınma trendi uzun süre devam ettirilemedi ve tabiki emperyalist sermaye Türkiye'ye yatırım yapmamakta inatla ısrar etti.

Emperyalistler Türkiye'ye karşı temkinli fakat egemenlik planları peşindeydiler. Onlar Doğu Avrupa'nın bir kısmını (Macaristan, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Makedonya) işgal etmiş, yüzlerce yıl süren egemenlik kurmuş olan Osmanlı İmparatorluğunu Türk İmparatorluğu olarak görüyorlardı. Haçlı seferleriyle durduramadıkları Türkleri bir gün Roma'yı da işgal edecek ve orada egemenlik kuracak bir güç olarak görüp nitelendiriyorlardı. Batı Avrupa'nın o dönem filozofları ve aydınları (Marx ve Engels hariç) Türklere küfretmeyi ihmal etmedikleri gibi marifet de sayıyorlardı. Hegel, Voltaire, Viktor Hügo gibileri her seferinde Türkleri aşağılayan, onlara "barbar" demekten zevk alan tutumlar sergiliyorlardı. Türkleri Batı Avrupa için çok önemli bir başbelası olarak görüyorlardı. Bu baş belasını Osmanlı yönetiminin feodalizme bağnazca bağlılığı dünyada özellikle de Batı'da gelişen kapitalist üretim ilişkilerini görememeleri ya da görüp doğru değerlendirememiş olmaları, içerde özellikle de Anadolu'daki hristiyan topluluklar tarafından geliştirilen kapitalizmin önünü kesmeleri Anadolu insanını Osmanlı'dan bağımsız ve ona karşı mücadele ederek, istibdadı yıkıp yeniyi yaratma aktivitesi gösterememiş olması Batı Avrupa'nın Osmanlı'yı yıkmak için her türlü yol ve yönteme başvurmaları sonucu Osmanlı yıkılmış ve Batı Avrupalılar bir daha kendine gelememesi için elinden geleni yapmıştır. Kendi kabusu olarak gördüğü, yıkmak için elinden geleni yaptığı Osmanlı'nın külünden güçlü bir Türkiye Cumhuriyeti doğmasın, yeniden başlarına bela olmasın diye Batı burjuvazisi bütün hinliklerini kullanmaya çalıştı ve çalışıyor.

Vurgulayarak belirtmem gerekir ki, Batı burjuvazisinin Türkiye'yle ilgili tek kaygısı kâr değildi. Kısmen bugün de öyledir. O hiç bir zaman tarihi unutmadı ve unutmuyor. Batı burjuvazinin büyük beyninde paketlenip kayıt yapılmış tarihin korkusu belleklerinde canlılığını koruyor. Arapların İspanya'yı işgalini saymazsak Osmanlılar'a kadar Batı tarihinin hiç bir döneminde Doğulular tarafından işgal edilmemişti, edilememişti. Ama onlar tarihin bir çok döneminde Doğuluları egemenlikleri altına aldılar. Bizans İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu, Haçlı seferleri, birinci ikinci cihan savaşları döneminde ve daha bir çok süreçte Batı doğuyu egemenliği altında tuttu ve hala da tutmaya

devam ediyor. Halbuki Osmanlı tarihi süreç içerisinde Batının örmüş olduğu bu çubuğu tersine büktü. Bizans İmparatorluğunu yıktı, onun başkenti İstanbul'u bir daha kimseye vermeyecek şekilde ele geçirdi, yüzlerce yıl süren egemenliğini Viyana kapılarına kadar dayattı. Bütün bunlar hem Batılıların onurunu hem egemenliğini kırmış hem de onlarda unutmayacakları ve kuşaktan kuşağa ulaşacak korku ve kin yaratmıştır. O nedenle de Türkiye Cumhuriyetine karşı tedirgin ve temkinli davranmışlardı. Bu temkinli ve tedirgin davranış 1950'de DP (Demokrat Parti) iktidara gelinceye kadar devam etmiştir.

1950'de DP iktidara geldikten sonra kapıları sonuna kadar emperyalist sermayeye açmış ve onların bütün koşullarını kabul etmiştir. O zamanın Başbakanı Adnan Menderes göğsünü gere gere Türkiye'yi "küçük Amerika" yapacağını söylemişti. Ama sonu herkesin bildiği bir sonla noktalandı.

Emperyalist sermaye Türkiye'de sadece kâr peşinde koşmadı. Türkiye'yi siyasi, ideolojik baskı altına alıp, manüple edip gereğinde ulusal onuruyla oynamayı da ihmal etmedi. Ve bu politikasını hala devam ettiriyor. Bu münval üzere Türkiye üç tane ekonomik dönüşüm süreci yaşadı.

Birisi Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'ye kadar yaşanan devlet eliyle kapitalizmi oluşturma ve geliştirme süreci, ikincisi 1950'den 1980'li yıllara kadar içerde işbirlikçi, ithal ikameli kapitalizmin geliştirildiği dışarda ise emperyalizmin sermaye ihracı yöntemi ve buna denk olarak geliştirmiş olduğu üretim süreci tarzı, üçüncüsü ise, 12 Eylül faşizmiyle başlayan giderek hızlanan sermaye taşıma hareketi süreci. Bu süreç globalizmin dünya üzerinde egemenlik kurmaya çalıştığı, sermaye ihracı yerine taşıma harekatını geçirdiği üretim süreci tarzı ve sömürü biçiminde değişiklik yaptığı ve egemenlik yöntemini değiştirip dolaylı ilişkileri doğrudan denetim haline getirdiği bir süreçtir.

Birinci süreçte oluşturulmuş olan devlet kapitalizmi çeşitli kıtlık olayları pahasına geliştirilip güçlendirilmeye çalışıldı. Toplumun yoksul kesimi açlıkla terbiye edilmek istendi. Devlet eliyle tek tip ekonomi yani devlet kapitalizmi egemen üretim ilişkisi haline getirilmeye çalışıldı. Bu tek tip ekonomiye denk olarak bir üst yapı yaratıldı... Tek partili

sistem böylesi siyasal üst yapının gereği olarak da tek lider diğer bir anlatımla tek "şef"lik sistemi oluşturuldu. Dolayısıyla da tek iradeli olan şeflik sistemi öne çıkarılmış oldu. O nedenle de "tek adam" ve "ikinci adam" gibi belirlemelerle sistemin tek merkeziyetçiliği ifade edilmeye çalışılıyordu. Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'ye kadarki dönem, Sovyetler Birliği'nin kapitalist dünyadaki bir kopyası durumundaydı. Tek devletçi sistem (Sovyetler'de sosyalizm Türkiye'de kapitalizm), tek parti tek lider dolayısıyla da tek bir irade biçiminde bir yapılanma oluştu. 1950'ye gelininceye kadar halk bu sistemin teklerinden yıldı ve sistemin baskılarından yorgun düşerek yeni bir arayış içine girdi.

1950 seçiminde CHP'nin karşısında seçime tekrar giren DP halkın oylarının ezici bir çoğunluğunu alarak iktidara geldi. Bir önceki dönemde Türkiye'ye gelmeyen sermaye DP'nin işbirlikçiliğini benimseyerek gelmeye başladı. Türkiye'ye gelen emperyalist sermaye ilk bir kaç yılda da damping yaparak yani meta fiyatlarını düşürüp görülmemiş ucuzluklar yaratarak, yerli sermayeyi iflas ettirip işbirlikçi ve emperyalist sermaye pazar ve piyasa egemenliğini kurduktan sonra "ucuzluk" sona erdirildi ve tekel fiyatları uygulanmaya başladı. Meta fiyatları roket hızıyla yükseldi. Sömürü intikam alınırcasına katlanarak devam etti.

Ancak daha önceki süreçte oluşturulmuş olan devletçilik sağından solundan tırtıklamayla tümüyle sona erdirilemedi. Devlet sektörünün yanına güçlü bir özel sektör oluşturuldu. Özel sektör, devlet sektörünün altını oyarak güçlenip, devlet sektörüne el koyabilecek onu yutabilecek bir konuma gelince siyasal sistem özel sermayenin bu isteğini yerine getirmekte yetersiz kalınca emperyalizm ve onların işbirlikçilerinin desteğiyle 12 Eylül faşizmi, cunta yoluyla iktidara getirildi.

12 Eylül faşizmi öncesi oluşturulmuş olan ve o dönemin iktidarının hayata geçirme iradesi gösteremediği 24 Ocak kararları denen ve devleti tümüyle ekonominin dışına iten, onun sosyal yönünü tamamen budayan plan 12 Eylül faşizmi tarafından hayata geçirilmeye başlandı. Anayasa ve yasalarının hepsi bu plana denk bir şekilde yeniden düzenlendi. 80'lı ve doksanlı yıllarda bütün iktidarlar devlet sektörünün özel sektöre devredilerek ortadan kaldırılması devletin sosyal yönünün tümüyle budanıp devletin sadece emperyalizmin ve onun işbirlikçileri-

nin çıkarını koruyan militarist ve onların devletin her şeyini çalıp çırpmasına göz yuman bir güvenlik gücü haline gelmesi için çalıştı. 90'lı yılların sonuna doğru bütün amaçlarına ulaştılar. Ekonomik ve siyasal bağımlılığa ek olarak hemen hemen TBMM oy birliğine (448) yakın bir oyla çıkartmış oldukları "Tahkim yasasıyla" Türkiye'nin ekonomik, politik bağımlılığını hukuki bağımlılıkla takviye ederek tam bağımlılık sürecini tamamladılar.

Sermaye ihracı sürecinde cumhuriyetin kuruluşundan 1950'ye kadar Türkiye'ye itibar etmeyen emperyalist sermaye, sanayi taşıma sürecinde geçmişteki gecikmeyi telafi edercesine hızlı davrandı ve elini çabuk tuttu. O nedenle de Türkiye sanayi taşıma harekatının akışı arasına giren on ülkeden birisi olarak yer almaktadır. Daha önce de belirtmiş olduğum gibi taşıma harekatı kendine ait bütün olgularıyla birlikte gelmiştir Türkiye'ye. Üretim süreci tarzını pazar ilişkilerini kültürünü özellikle de tüketim kültürünü örgütlenme anlayışını paylaşım usül ve uslübunu, ulaşım, iletişim, enformasyon gibi bir bütün olarak hayatı ilgilendiren ve yönlendiren her şeyi Türkiye'ye beraberinde getirdi taşıma harekatı. Dolayısıyla da Türkiye bugüne kadar yaşamış olduğu üç ekonomik dönüşüm sürecinde en önemli değişimi üçüncü yani sonuncu dönemde yaşamıştır. Üretim süreci, üretim araçları ve üretim güçleri arasındaki ilişkiden toplumun ve bireyin etiksel değerlerine kadar her şeyi bu üçüncü dönüşüm sürecinde köklü değişime uğramıştır. Yüzlerce hatta binlerce yıllık tarihte oluşmuş olan toplumsal birikim ve değerler ahlaki ve insani öğelerin hepsi bu süreçte görülmemiş bir erozyon ve yıkıma uğradı. Bu yıkım süreci bütün hızıyla devam ediyor. Paraya tahvil edilmeyen kutsal hiç bir şey kalmadı. O camide namaz kılan, orada ibadet edenlerden başkasının bilmediği "sakalı şerif"i bile çalıp pazarlamaya çalıştılar, pazarlayamayınca da getirip yeniden yerine bıraktılar. Dinin "her şey Allah için" şiarı yerini "her şey çıkar için, her şey para için" şiarına bıraktı. Korkunç bir toplumsal gerileme yaşanıyor. Toplumdaki gerileme öylesine toplumun derinliklerine kadar işlemiş ki önemli bir toplumsal sarsıntı yaşanmadan ya da tümüyle dibe vurup zıplamadan bu gerileme sürecinin durması çok zor.

SİSTEM KAYIT DIŞI EKONOMİ VE TOPLUMSAL GERİLEME

20. yüzyılla başlayan emperyalist tekelleşme süreciyle birlikte hızlı bir gelişim seyri izleyen sanayileşme 20. yüzyılda hem sosyalist hem de kapitalist dünyanın esasını oluşturdu. Ancak mevcut verilere bakılarak söyleyecek olursak yolun sonuna gelindiği belirlemesi yapılabilir. Bu gelinen noktada sosyalist sistem daha fazla direnemedi çöktü. Çünkü bir çok şey gibi sanayileşme de sonsuz ya da sınırsız bir üretim tarzı değil. Onun da her şey gibi bir önü bir de sonu vardır. O da gelişir büyür ve çöker. Nicel birikim ve gelişim sürecinin nitel bir sıçrama aşamasına geldiği momentte ya bir üst düzeye sıçrama göstererek kendini aşar ya da soysuzlaşarak yozlaşarak iç başkalaşımlar yaşayarak ucubeleşir. Sosyalist sistem büyük bir hızla geliştirmiş olduğu sanayileşmeyi belli bir momentten sonra ne bir üst aşamaya geçip onu aşabildi ve ne de burjuvazi gibi sanayi banka ticaret sermayesini birleştirerek oligarşik bir boyuta çıkartıp borsa kumarını geliştirip sanayinin tıkandığı yerde ve durumda borsayı öne çıkartıp parayla para kazanan bir parazit sistemi ve buna ek olarak "kayıt dışı ekonomi" denen lumpenler toplumu yaratma ahlaksızlığına yöneldi. O nedenle de kaçınılmaz olarak çöktü.

Kapitalizm ise, borsa kumarı, insani olan ve kutsal ne varsa hepine yönelerek, sömürüde sınır tanımayarak iç başkalaşımlar yaşayarak etik ve toplumsalı bitirerek yaşamaya çalışıyor. Bu durumun çöküşün batağı içinde debelenmekten başka bir anlama gelmiyor. Sanayi toplumunun bittiği herkes tarafından görülüyor. O nedenle burjuva ideologları panik içerisinde yeni toplum arayışı içine girmişlerdir. "Post modern" sanayi ötesi toplum "enformasyon toplumu" vb. gibi altı boş kavramlar türetilerek kendilerini avutmaya çalışıyorlar. Ne burjuvazi ne de ideologları sistemle birlikte bitme noktasına gelmiş tarihsel süreciyle toplumsal sürecini de bitirmiş olan sanayi toplumunu aşıp yerine sosyalist bir toplum sistemini getirme cüreti göstermiyor. Sistem her gün her yönüyle kirleniyor. İnsan toplumu ve dünyamızı yıpratıyor, dolayısıyla yozlaşıyor, lumpen ve ahlak dışı bir konuma geliyor.

Sanayi devriminden bu yana dünya insanının önemli bir bölümünü besleye gelen ve sanayi toplumunu yaratmış olan sistem artık yaratmış olduğu kendi toplumunu doyuramıyor, besliyemiyor. Sosyalizmin yıkılmasıyla üzerinde yaşadığımız dünyada tek sistem haline gelen kapitalizm altında milyarlarca insan açlık sınırında milyonlarcası da açlıktan ölmekle yüz yüze yaşıyor. Sistem kendi insanını besleme yeteneğini kaybetmiştir. Sistem alt yapısı ve üst yapısıyla birlikte bir tıkanma içine girmiş durumda, geliştirmiş olduğu borsa sistemi ve buna bağlı olarak yarattığı hisseli sermaye sistemiylede içine girmiş olduğu bunalımı aşamadı.

Burjuvazi aç gözlülüğü, sistem bağnazlığı, kârı varlık nedeni yapması, egoistliği nedeniyle iktisadın doğasının dokularını bozdu. Kapitalizmden önceki toplum sistemlerinde de var olan üretim, tüketim, üleşim vb. gibi iktisadın doğasının genleriyle oynadı ve tabir uygunsa DNA'sını bozdu. Örneğin hisseli sermayenin ikili bir yönü vardır. Birisi kapitalizmi geliştirmek iken diğeri de sermayenin toplumsallaştırılmasıdır. Özellikle işletmelerde çalışan işçilere işletmenin hisselerinin verilmesi durumunda sermayenin tabana yayılması ve dolayısıyla da toplumsallaşma sağlanır. Burjuvazi bu doğal işleyişin kendi diyalektik seyrini izlemesini çeşitli hilelerle engelleyerek tersine çeviriyor. Önce hisselerle satıyor bir süre sonra sahte ve abartılı finansman gereksinmesi icat ediyor, hisseli ortaklar bu talebi karşılayamayınca da patron onların hisselerini ölü bir fiyata satmak zorunda bırakıyor. Böylece hisseli sermayenin, sermayeyi toplumsallaştırma yönü bütün dokularıyla alt üst oluyor. Teknolojinin üretimde güçlü yer edinmesi de böyle. Teknolojinin üretim sürecinde rolü arttıkça doğal olarak canlı emeğin güç harcama gereği azalır. Dolayısıyla da iş günü kısalır ve işçi günün geriye kalan kısmını başka etkinliklerde kullanacaktır. Doğal olan budur. Başka bir anlatımla eşyanın tabiatı gereği bu doğal seyrin izlenmesi gerekir. Ama burjuvazi nesnelleşmiş emeği (makina) ne kadar çok üretim sürecine sokarsa o kadar çok işçiyi işten atıyor geriye kalanlarda işgünü itibariyle eskisinden daha fazla çalıştırılıyorlar.

Bu örneklerden görüldüğü gibi (daha onlarca örnek vermek mümkün) burjuvazi iktisadın doğasının dokularını bozdu. O nedenle de-ka-

pitalist sistem kendisinden önceki sınıflı toplum sistemlerinin nicel ve nitel değişim sürelerinin doğasına denk bir süre yaşanmıyor, yaşayamıyor. Her şeye rağmen çöküşü engelliyor ama tümüyle durduramıyor, diyalektiği tersine çeviremiyor. O nedenle de çöküşle birlikte yozlaşma ve soysuzlaşma da derinleşerek artıyor. Bu yozlaşma ve soysuzlaşmanın ürünü olarak sistemin çöplüğünde "kayıt dışı" ya da "kara para" denen piç bir ekonomi dalı boy verip gelişiyor.

Türkiye özgülünde ele alarak ve çıplak gözle bile bakarak söyleyecek olursak bu kayıt dışı ekonomi hızla gelişerek kayıtlı ekonomiye muhatap olma ve egemenlik yarışına girmek konumuna ulaştığını söyleyebiliriz. Alt yapıda oluşan ve hızla büyüme potansiyeli taşıyan bu ekonomik güç siyasal üst yapıyı da kendi doğrultusunda ve gücü oranında etkiliyor. Eski düzenin dengelerini kendi lehine fakat toplum ve insanlık aleyhine sarsıyor. Artık Türkiye'de kayıt dışı ekonominin bazı siyasi partileri egemenliklerine aldıkları ve buna denk bir toplumsal zemin oluşturdukları herkes tarafından görülmeye başladı. Uyuşturucu, silah kaçakçılığı, çek senet mafyası, haraç çeteleri vb. gibi lümpen burjuvaların MHP'ye dini sömürü aracı yaparak mistik değerleri paraya tahvil eden dinci yeşil sermaye sahibi kapitalistlerin de Fazilet partisine yakın durdukları; bunları ekonomik olarak desteklediklerini, bu partiler aracılığıyla iktidara ortak olup maddi manevi olarak devletten yararlandıkları, dolayısıyla da çeşitli yöntemlerle toplumu etkileyerek kendilerine geniş bir toplumsal taban ve seçmen kitlesi oluşturdukları ve devleti ele geçirmek için çaba harcadıkları o nedenle de "28 Şubat kararı" denilen 1997'de MGK'nın bu her iki güce dikkat çektiği herkes tarafından biliniyor. Bütün bu olgular sistemi bir çıkışsızlığa sürüklerken, toplumu da büyük bir şaşkınlık içine itiyor. Kayıt dışı sermayenin bu iki kolu bir yanda müslüman market, müslüman plaj bakkal vb. ekonomik gettolar oluşturup bu gettolarda insanları ideolojik politik olarak manüple ederken bir yandan da müthiş bir gerici şeriatçı kadolaşma yaratarak çağ dışı kaleler oluşturuyorlar. MHP'liler de aynı şeyi ülkücülük milliyetçilik altında yapıyor. Benzetmek yerindeyse kayıt dışı ekonomi Türkiye'de ekonomik, ideolojik, politik gibi bütün yönlerde kendine sistem içinde bir sistem kurmuş ve devlet düzenini tehdit edecek boyuta ulaşmıştır.

Dünyanın bir çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de kayıt dışı ekonomi ile kayıtlı ekonomi arasında kıyasıya bir kapışma yaşanıyor. Kapitalist sistem kayıtlı ekonomi dedikleri ekonomi ile toplumu doyurma, motive etme, ekonomik, sosyal ve siyasal olarak yönlendirme yeteneğini kaybettikçe, sistem içinden doğmuş olan bu boşluğu eşyanın tabiatı gereği kayıt dışı ekonomi doldurmaya başlıyor.

Bugün emperyalizm ve işbirlikçi tekelci sermayenin tahkim yasasını çıkartarak emperyalist hukuka da sırtını dayayarak yutup ortadan kaldırmaya çalıştığı KİT'ler aynı zamanda toplumsal ve sosyal bir işlevi de yerine getiriyordu. Devlet kapitalizmi de diyebileceğimiz bu yapılanma toplumu ekonomik alanda olduğu gibi siyasal ve sosyal alanda da motive edebiliyordu. Burjuvazi kâr gailesiyle geliştirmekte olduğu özelleştirme politikasıyla devleti bütün bu alanlardan dışlıyor. Uygulanmakta olan bu özelleştirme politikasıyla toplum sisteme yabancılaşıp uzaklaşırken kayıt dışı ekonomi ilişki ağını genişletip, toplumun önemli bir kesimi arasında yaygınlaşarak etki alanını genişletiyor. Uyuşturucu kaçakçılığı, vergi kaçakçılığı, rüşvet, dolandırıcılık, irtikap, tablacılıktan hamallığa kadar her alandaki mafyalaşma, ancak yakalanınca haberdar olunan binlerce çete mensubu gibi yaşadışı oluşumların her biri toplumun geniş kesimlerinin ilişki kurduğu ve dolayısıyla da bu yoldan geçim sağladığı birer sektör haline geldiler. Yetkili bazı ağızların vermiş olduğu bilgiye göre kayıt dışı ekonomi ülke ekonomisinin yüzde yetmişini oluşturan ve sistemi ayakta tutan bir güce ulaşmıştır. Sanırım Mesut Yılmaz'ın basına kadar yansıyan kara paraya sempatisi de buradan kaynaklanıyor.

Türkiye'de kara para çoğunlukla borsanın ve kumarhanelerin üstüne oturtulmuş durumda. Altın, döviz, senet, her türden pahalı kağıt, kıymetli eşya vb. dallarından oluşan borsa ve kumarhaneler karapara aklamanın temel alanı durumunda. Borsa karaparayı aklıyor karapara ise borsayı güçlendiriyor. Borsalarda bitmek tükenmek bilmeyen canlılığın altında karapara yatıyor. Kuruluşundan kısa bir süre sonra dünyanın en önemli borsalarından birisi haline gelmesinin altında Türkiyedeki kara paranın gücü yatmaktadır.

Türkiye'de toplum öteden beri devletle anlaşıp kaynaşamamıştır.

O nedenle de toplumda yasadışı eğilimler her zaman var olmuştur. Zaten yasalar da toplumun gereksinmelerine göre değil İtalya ve diğer Batı Avrupa ülkelerinin faşist ve eskimiş yasalarından alınarak ülkeye monte edilmiştir. Yasalar da aynen ekonomi gibi ithal ikamelidir. Dolayısıyla da Türkiye toplumu bu yasalarla bir türlü anlaşıp örtüşemedi.

Toplumda eskiden beri varolan bu yasalarla uyuşamama dolayısıyla da oluşan yasadışılık eğilimi; devletin sosyal yanının budanıp toplumun önemli bir kesimini dışlaması ve sistemin giderek topluma daha çok yabancılaşması sonucu daha da güçlendi. Toplumun bu dışlanmış kesimini organize edip sisteme karşı mücadele alanına çeken ve sistem muhalifi bir siyasal yapılanmanın olmayışı nedeniyle, sözü edilen toplum kesimi düzenin bir parçası olan fakat yasadışı bir konumda olması nedeniyle topluma olumlu gözüken aynı zamanda çıkar sağlayan kayıtdışı ekonominin" etki alanına çekildi. O alanda organize olan ülkücü mafya ve şeriatçı güçler tarafından manüple edildi ve edilmeyede devam ediliyor.

O nedenle "kayıt dışı ekonomi" Türkiye'de sadece bir mafyalar çetesinin faydalandığı çekip çevirdiği bir ekonomi niteliği taşımıyor. "Kayıt dışı ekonomi" toplumun önemli bir kesiminin dolaylı ya da dolaysız yollarla geçimini sağladığı ve geleceğini idame ettirmenin başlıca faktörü olarak gördüğü sistem içinde bir sistem haline gelmiştir. Dolayısıyla da sistemi ayakta tutan ve istese de sistemin üstesinden gelemediği ve de gelemeyeceği iktisadi toplumsal ve siyasal bir güç olmuştur. Ulaşmış olduğu bu güç sayesinde devlet bürokrasisi içinde çeşitli çeteleşmeler yaratmış, iktidar ve devlet üzerinde egemenlik kurma çabasına girmiştir. Son gelişmelerin ortaya koymuş olduğu veriler, kayıtlı ekonomi ile kayıt dışı ekonominin kıyasıya bir egemenlik mücadelesine girdiklerini gösteriyor. Henüz taraflardan birinin kesin zaferi söz konusu değildir. Ancak mücadele devam ediyor, neticenin ne olacağını zaman gösterecektir.

Bugünkü haliyle Türkiye'de kayıt dışı ekonomi iki boyutlu bir görünüm arzediyor. Bu boyutlardan birisi nesnel, diğeri ise özgül bir nitelik taşıyor. Nesnel yanı ya da boyutu daha önce de belirttiğim gibi sistemin yapısal karakterinden kaynaklanıyor. Özgül boyutu ise on beş

yıla yakın bir süredir devam eden "Düşük yoğunluklu" olarak ifade ettikleri savaştır. Söz konusu savaşta yasal yöntemlerle başarı sağlanamadığı için yasadışı yol ve yöntemlere başvuruldu. Bu yasa dışı ve son derece elverişli alanda kayıt dışı ekonomi roket hızıyla fırlayarak sistem içinde kendine önemli bir yer edindi. Kayıt dışı ekonominin mensupları önceleri devlet adına çalışarak faili meçhul cinayetler işlediler, süreç içerisinde bazı devlet bürokratlarıyla çeteleştiler. Karanlık cinayetler işlemek, haraç alanı ele geçirmek veya paralarına el koymak amacıyla bazı kara para sahiplerini de öldürerek devlet adına, devlet hesabına işledikleri cinayetlere kendi hesaplarına işledikleri cinayetleri de eklediler. Kayıt dışı ekonominin bir kısmı ve en eli kanlı lümpen olanın patronları bu düşük yoğunluklu savaşın içinde savaşı palazlanmalarının bir aracı haline getirerek çıktılar. Dolayısıyla da bu savaşın ekonomik alt yapısı haline geldiler. Savaş kışkırtıcılığı yaptılar ve yapmaya da devam ediyorlar. Kolay yıkılamayacak ve yok olamayacak kadar da güçlendiler. Artık bugün daha önce de belirttiğim gibi siyasi partilerde etkinlik bile sağladı. ANAP bile çetelerin önemli etkinlik sağladıkları, finanse ettikleri bir parti konumuna geldi getirildi.

Bir kaç yıldan beri kayıtlı ekonomi ile kayıt dışı ekonomi arasında zımni bir şekilde devam eden mücadele artık şiddetlenerek ayyuka çıktı. İki ekonomi arasındaki savaş kayıtlı ekonominin kayıt dışı ekonomiyi teşhir etmesi illegalitesini tescillemesi ve bir çok yasa dışı girişimini deşifre etmesiyle doruğa ulaştı. Kayıtlı ekonomi yasal konumunu ve devlet üzerindeki etkinliğini kullanarak kayıt dışı ekonominin bir kısım sahiplerini "çete" olarak lanse etti, onlara karşı ağır ceza yasaları çıkarttı. Bir kısmını yasalaştırmak için "mali milad" adı altında mali yasalar yapıp yürürlüğe koydu. Ama kayıt dışı ekonomiyi ne zayıflatabildi ne de onu kayıt dışı cennetinden çıkartabildi.

PKK ile devlet arasında devam eden "düşük yoğunluklu savaş" dursa ya da sona erdilirse bile artık kayıt dışı ekonomi yok edilemez ya da tümüyle denetlenemez bir konum elde etti. Tek başına var olan yasal boşlukların çıkartılan yasalarla doldurulması bile kayıt dışı ekonomiyi onun yaratmış olduğu siyasal ekonomik, toplumsal sonuçlarıyla birlikte denetim altına alınmasını sağlayamaz. Türkiye sağlıklı bir iç başkalaşım

yaşamadan ya da toplumsal ilerlemede devrimsel sıçramayla nitel bir mesafe katetmeden kayıt dışı ekonominin üstesinden gelemez. Çünkü o daha önce de belirtmiş olduğum gibi ekonomik alt yapı, siyasal üst yapı, toplumsal ve kitlesel ilişkiler ağıyla kendi işleyiş çarkını kurmuş ve bu çarkı dilediği gibi döndürebilecek konuma gelmiş durumda.

Kayıt dışı ekonomi, ekonomik, sosyal, siyasal, toplumsal bir güç haline gelmekle yetinmiyor. Toplumsalı da önemli değişimlere uğratıyor. Politikada, bir kısmıyla mistik, din afyonuyla uyutulup, beyni uyuşturulmuş, siyasi arenada islam adına dilenen, yere sürüklenen gerici şeriatın peşine takılan kesim, bir kısmıylada milliyetçi şoven, ırkçı, kafa tasçı düşüncelerle manüple edilmiş faşist bir politik çizgide tutulmaya çalışılan kesim... Her iki boyutuyla da doğal toplumsalın ve doğal toplumsal gelişiminin dokusal dengelerinin bozulması gerçekleşiyor. Toplumun doğal gelişim dengesinin ve toplumsal dokusunun bozulması dejenere edilmesi toplumun tepkilerinde de dengesizliklerin oluşmasına neden oldu. Bu dengesiz tepkinin en somut göstergesi son seçimler olmuştur. MHP'yi yüzde sekizden yüzde on sekize DSP'yi altmış küsür milletvekilinden yüz altmış küsür milletvekiline fırlattı. Böylesine anormal toplum tepkisi dünyanın diğer toplumlarında kolay kolay görülemeyecek tepkilerdir. Sık sık yapılan zamlar karşısında herkes şikayetçidir ama en ufak bir sokağa inme, taşkınlık yapma ya da başka türden protesto etmek gibi bir toplumsal tepki göstermez. Bunlara benzer daha nice örnekler vermek mümkün.

Kuşkusuz, sistem içi oluşan ekonomik, toplumsal, yığınsal siyasal sosyal fenomenlerin sistem içinde sistem haline gelmelerinin tek nedeni kayıt dışı mistik ekonomi ile kayıt dışı lümpen ekonomi değildir. Oluşmuş olan bu toplumsal doku ve toplumsal denge bozukluğunun esas nedeni 12 Mart ve 12 Eylül askeri faşist diktatörlükleridir. Türkiye toplumu, ulusal kurtuluş ve sonrasında oluşturmuş olduğu cumhuriyetle psikolojik olarak kendine güveni artmış, yaratıcılığıyla gururlanmış, sosyal, siyasal, etik ve moral değer ve birikim itibariyle doğal toplumsal dengesini bulmuş toplumsal ilerlemede bir istikrar sağlamış dolayısıyla da sağlıklı toplumsal dokulara sahip olmuştu. Tek partili sistemden çok partili sisteme geçişte, çok partili sistemin yoz-

laşmasının yolunun 27 Mayısla kesilmesinde emperyalizme karşı gösterilen duruşta, sistemin göstermiş olduğu dengesizliklere karşı koyuşta son derece dengeli tepkiler göstermiş ve toplumsal ilerlemede ve toplumsal dokuların oluşum ve gelişiminde bütün doğallığını korumayı başarmıştır.

İşbirlikçi sistem ve emperyalizm Sovyetler Birliği'nin yakın komşuluğu gerekçe gösterilip sosyalist sistem büyük düşman ilan edilip toplum bu plan doğrultusunda manüple edilerek 12 Mart ve 12 Eylül askeri faşist darbeleri yapılarak, bu darbeler ve sonrasında sosyalizme ve sosyalistlere karşı "yeşil kuşak" yaratmak adına dinci yobazlar desteklenip organize olması sağlanarak ırkçı, faşistler devlet içerisine ve himayesine alınıp örgütlü hale getirilerek toplumun yaşamış olduğu doğal gelişim süreci ve dokusal dengeleri içten dinamitlenerek bozuldu. Bu oluşumları kayıt dışı ekonomiyle tanışması ona sahip olması onu sistem içinde bir sistem haline getirmesi bütün toplumsal doku ve dengelerin son derece anormal hale gelmesini sağladı.

Toplumsal ilerlemenin doğal gelişimi öylesine bozuldu, toplumsal doku öylesine dejenere oldu ki toplum büyük bir hızla toplumsal bir cinnete doğru ilerliyor. Birey ve toplum adeta bir metabolizma bozulması yaşıyor ya da metabolizması kimyasal değişime uğruyormuş gibi annenin çocuklarını keserek öldürmesi, babanın bir hiç yüzünde bütün aile fertlerini öldürüp intihar etmesi ve benzeri olaylar her gün ya da günde bir kaç tane birden yaşanıyor. Üstelik bu türden anormal olaylar giderek azalmıyor artıyor.

En normal toplum ailesi olarak kabul edilebilecek oğlu askerde PKK ile devlet arasındaki savaşta şehit olan ailenin şehit cenazelerinde gösterdikleri tepki bile olması gereken normal bir tepki niteliği taşımıyor. Devletle PKK arasında "düşük yoğunlukta" da olsa yaşanan savaş nasıl nitelenirse nitelensin bir kardeş kavgasıdır.

Cumhurbaşkanı, başbakanlar bazı kuvvet komutanları, "dağdakiler de bizim çocuklarımız", "biz biribirimizle savaşıyoruz" beyanlarında bulunarak bu savaşın bir kardeş savaşı olduğunu defalarca duyurmuşlardır. Buna rağmen, bir çok şehit ailesi cenazenin başında yürekler parçalayan görüntüler sergilerken, normalde yetkililere bu kardeş

kavgasına son verin, akan kanı durdurun, çocuklarımızın biribirini öldürmesini engelleyin vb. şekilde seslenmeleri gerekirken "üç tane oğlum daha var, götürün onlar da ölsün" gibi şehit cenazesinde göstermiş olduğu yürekler acısı davranışa denk düşmeyen bir tepki gösteriyor. Elbetteki bu dengesiz tepkide savaş psikolojisinin de etkisi var ve bir kardeş kavgasında değil de, düşmanla yapılan bir savaşta ölmüş gibi gösterilse yerinde bir tepki olarak nitelenebilir.

Bütün bu olup bitenlere bakarak bir babanın çocuğu ya da çocuklarıyla arasında çıkan bir ihtilafın çözümünde bir normal babanın göstereceği ya da göstermesi gereken normal tavrı ne olabilir diye sormak gerek? Bu sorunun doğal yanıtı da çözüm olur. Cumhurbaşkanı ve bir çok başbakanın konuşurken "dağdakiler de bizim çocuklarımız" dedikleri dağdaki çocuklarını çağırıp "gel çocuğum ne istiyorsun diyerek karşısına oturtup derdini dinlemek ve sorunu bir aile içi sorun olarak niteleyip, çözmek ya da çözüm aramak yerine savaşı alabildiğine körüklemelerinin normal bir tepki ve davranış olduğu iddia edilebilir mi? Tabi ki hayır. "Balık baştan kokar" halk deyiminde olduğu gibi Türkiye'deki toplumsal doku ve denge bozukluğu tepeden tırnağa kadar bütün alanları kapsamıştır. Her gün yaşanan olaylar karşısında gösterilen toplumsal tepkiler bu toplumsal gerçekliğimize işaret ediyor.

Verili durumun göstermiş olduğu diğer bir olgu da, sistem bu acil sorunlar bütününe kalıcı bir çözüm bulup derinlemesine bir iç değişim ya da başkalaşım yaşamadan, sistemin nesnel yapısından kaynaklanan dolayısıyla da kalıcılık arz eden ve toplumun sisteme bireyin toplumsala yabancılaşması demek olan bu yapısal bozuklukların derinleşerek devam edeceğidir. Diğer bir anlatımla mevcut kapitalist sistemde oluşmuş olan sosyal siyasal ve iktisadi yabancılaşma boşluğu köklü dönüşümlerle doldurulmadığı sürece var olmaya ve yenileriyle takviye edilmeye devam edecektir. Sistem karşıtı bir toplumsal ekonomi modeli oluşturulup, kapitalist sistem aşılıp toplum yeni baştan motivasyon yöntemiyle organize edilmeden toplumsal ve dokusal denge bozulmaları daha da derinleşecektir. Çünkü sistem kendini dolayısıyla da kendisinden kaynaklanan yapısal bozuklukları aşma yeteneğini kaybetmiştir. Zira söz konusu olumsuzlukların üretici sistemin kendisi olmuştur.

CUMHURİYET DEMOKRATİKLEŞEMEDİ

Türkiye Cumhuriyeti, ülkenin emperyalist işgalden kurtarılarak ve istibdadın iktidar ve ideolojik egemenliğine son verilmesi gibi çok önemli iki gücün üstelerinden gelinerek kuruldu. O koşullarda böylesine iki önemli karşı devrim gücünün üstesinden gelmek ve onların karşısında Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan etmek 20. yüzyılın en önemli bir tarihi ve toplumsal devrim olayı olmuştur. Çünkü bu olay sadece Türkiye'yi etkilemek ve ilgilendirmekle sınırlı kalmamıştır. Emperyalist egemenlik altında olan ve sömürgeleştirilmiş bütün ülkeleri etkileyen ve ilgilendiren ulusal kurtuluş ve istibdat karşıtı bir toplumsal devrim olmuştur. Kuşkusuz bu devrim burjuva ulusal karakterli bir devrim olmuştu. O nedenle de kapitalizmi devlet eliyle oluşturma ve geliştirme ekonomi politiğini benimsemişti. Anti-emperyalist ve anti-istibdat mücadele sonucu bu her iki önemli gücü aşarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti "ırmaktan geçti çayda boğuldu" halk deyiminde olduğu gibi demokratik bir cumhuriyet olmanın önünde duran iç engelleri aşamadı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu sonrasında çözümlenmemiş olan üç önemli iç sorun, onlarca yıldır Türkiye'nin gündemini meşgul etmeye dolayısıyla güven, istikrar ve dinginlik ortamının gerçekleşmesine, dengeli bir kalkınma sürecine girilmesine ve demokratik bir ortamın oluşmasına engel teşkil etmeye devam ediyor.

Bu üç fenomenden birisi, toprak ve tarım reformunun yapılmamış olması, ikincisi; gerçek bir laiklik politikası ve uygulamasının oluşturulmamış olması, üçüncüsü; Türkiye'nin Anadolu'nun tarihinden gelen bir halklar mozaiği doğasına denk bir halklar hukukunun oluşturulup her halkın kendi kimliğini kabul eden vatandaşlık hakkının çözümlenmemiş olmasıdır.

Birincisinden başlayarak bu üç olgunun cumhuriyet tarafından çözümlenmemiş olmasının ülkemizin gelişimine nasıl engel teşkil ettiklerini özetleyerek belirtmeye çalışacağım.

Türkiye'de ne ulusal kurtuluş sürecinde ne de Cumhuriyetin kuruluşundan sonra toprak ve tarım reformu yapıldı. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da büyük topraklar, toprak ağalarının elinde kalma-

ya devam etti. Süreç içerisinde ithal ikameli ekonomi ile yukardan aşağıya ülkede kapitalist üretim ilişkileri gelişince aynı yöntemle kapitalizm tarım kesimine taşındı. Kapitalizm devlet eliyle geliştirilip işbirlikçilik sürecinde ithal ikame yöntemiyle egemen üretim ilişkisi haline getirilmeye çalışılırken kapitalizmin tarım sektöründeki egemenliği de aynı yöntemle sağlandı. Tarım sektöründe kısmen devlet ve kısmen de karma ekonomi ile oluşturulan Panko Birlik, Fisko Birlik, TARİŞ, Çuko Birlik gibi tarım sanayi kompleksleriyle tarımda yatay ve dikey tekelcilik sistemi geliştirildi. Türkiye tarımına kapitalist tarım araçları ve her türden teknoloji bu yatay ve dikey yapılı tarım sanayi kompleksleri ve eski toprak ağaları, kapitalistleşme sürecinin tarım burjuvaları tarafından sokuldu. Burjuvalaşan eski toprak ağaları, yatay ve dikey tekelcilik boyutuna büyümüş olan tarım sanayi kompleksleri ülke topraklarının büyük bir çoğunluğunu ellerinde bulunduruyorlar.

Tarımda kapitalizm geliştikçe, yatay ve dikey tekel durmuna çıkmış olan tarım sanayi kompleksleri ile ağalıkta tarım burjuvalığına geçmiş olan büyük tarım işletmeciliği küçük ve orta tarım işletmeciliğiyle orta küçük ve çok küçük mülk sahipliği ile marabacılığı iki kıskaç arasına alarak yok etti. Örneğin bir dikey tekel olan Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Ortaklığı kendine bağlı olarak oluşturduğu PANKO Birlik yani pancar üreticileri birliği üyelerini, kredi, tohum, gübre, merdane, ekim, sürüm vb. gibi girdilerle kendisine borçlu hale getirip bağımlı kılıyor. Üretici bu durumda ya tarlasını satıp gidiyor ya da zaten tapusunu şeker fabrikasına teminat olarak vermiş olduğu kendi toprakları üzerinde fabrikanın bir çalışanı haline geliyor. Yatay ve dikey tarım tekeli haline gelmiş olan tarım sanayi kompleksleri bu yöntemi kullanarak küçük ve orta işletme sahiplerini kendi toprakları üzerinde söz konusu komplesklerin işçisi gibi çalıştırıyor.

Aynı yöntemi tarım burjuvaları da uygulayarak kendi egemenliklerini pekiştirip küçük orta ve çok küçük işletme sahiplerini topraklarından ettiler.

Kapitalist üretim aracı (traktör, biçer döver, motopomp, kanal kazan makina, kamyon vb..) tarıma girdikçe tarım kesimi ilk dönemlerde kapitalizmin önemli sektörlerinden birisi haline geldi. Bu hızlı ge-

lişim karşısında pre-kapitalist ilişkiler aynı hızla çözülme sürecine girdi ve kısa sürede tümüyle çözüldü. Hiç bir alt yapısı ve ön hazırlığı olmayan bu hızlı kapitalist gelişim, kırsal alanda topraktan kopup aç kalmaya mahkum olan köylü yığınlarının kitle halinde şehirlere göç etmesine neden oldu.

Bu büyük göç kitlesi kırsal alanda toprak işgalleri, köylü savaşları vb. gibi toplumsal olaylarının çıkmasını büyük ölçüde engelledi. 60'lı yıllarda küçük çaplı toprak işgalleri ve kısa süreli çatışmaların dışında fazlaca bir köylü hareketi meydana gelmedi. Ama bunun yerine onlarca yıldır gecekondu çatışmaları oluyor ve olmaya da devam ediyor. Onlarca yıldır, bir gerginlik çatışma ve trajedik olayların yaşandığı ülkede huzur, güven ve istikrarı olanaksız kılan ve hala bir çözümü bulunmamış ve bulunması da güç gözüken gecekondu sorunu, zamanında yapılmamış olan tarım ve toprak reformunun bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve varlığını devam ettiriyor.

Türkiye'de artık gecekondu sadece bir kondu anlamına gelmiyor, gecekondu ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel ve de sektörel bir fenomonojik konumu ifade ediyor. Türkiye'de tarım sektörü hemen hemen çökme noktasına gelmiş olmasına rağmen gecekondu sektörünün ülkenin önemli bir rantiye alanı haline gelmesi gecekondu oluşumunun bu özelliğinden kaynaklanıyor. Ayrıca kentlerin varoşları olarak nitelenen gecekondu semtleri, Kürt sorununun, şeriat çalışmalarının buluştukları bir odak haline geldi.

Yukarda özetleyerek belirtmeye çalıştığım kapitalizmin tarımda egemen olma çarpık biçiminden dolayı, topraktan kopup kitleler halinde şehirlere akın eden köylüler, 15 yıldır PKK ile silahlı kuvvetler arasında yaşanmış olan düşük yoğunluklu çatışma sorunu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden şehirlere göçettiren büyük Kürt köylüleri kitlesi gecekondularda buluşarak çok önemli bir nüfus yığılması yarattılar. Bu yığılma şeriatçıların dikkatini çekmede gecikmedi ve dine dayalı bir düzen kurmak amacı taşıyan bütün şeriatçı tarikat ve örgütler gecekondu semtlerindeki çalışmalarına olağan üstü ağırlık verdiler ve vermeye de devam ediyorlar.

Türkiye Cumhuriyeti'nin çözmediği tarım ve toprak reformu, la-

iklik ve Kürt sorunu ya da halkların alt kimlik ve vatandaşlık sorunu, sonuçları itibariyle üç bileşen olarak gecekondularda buluştu ve çözümsüzlüğe doğru ilerliyor.

Laiklik de başka bir yöne doğru gidiyor.

Türkiye'de Cumhuriyet'le başlayan laiklik gerçek rayına oturtulamamıştır. Devlet işleriyle din işleri biribirinden ayrılıp her bir olgu kendi alanında kendine özgü yapılanma ve işlevselliğiyle kendi özgüllüğünün asli dinamiği haline gelmemiştir. Devletle din işleri ayrıştırılmamış, benzetmek yerindeyse din devletleştirilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı yani dini idare eden, din adamı ve kadrosu yetiştiren bütün okul ve benzeri kuruluşların hepsi devletin denetimine alınarak din devletleştirilmiştir. Dinin devletleştirilmesi beraberinde devletin de din devleti haline getirilmesi düşünce ve anlayışına nesnel zemin oluşturmuştur. Bu düşüncenin oluşmasına zemin hazırlayan tek şey dinin devletleştirilmesi yanlış politikası değildir. Bununla beraber devletin dini "Türk islam sentezi" adı altında ideolojileştirip devletin ideolojisi olan kemalizme takviye etmeleri marksist ideoloji ve sosyalizme karşı kullanma girişimi de devleti bir din devletine dönüştürebilme düşüncelerini güçlendirmiştir.

Devlet laikliğin bilimsel bir tanımını yapmamıştır, yapamamıştır. Laikliği sadece dinle devlet işlerinin birbirinden ayırılması olarak tanımlamış ve dinin devlet tarafından denetlenmesi ve sistem muhaliflerine karşı kullanılması yöntemini uygulamıştır. Dolayısıyla ne laikliğin tanımı doğru yapılmıştır ne de politik ve pratik uygulanmasında sağlıklı bir rota izlenmiştir. Ç nedenle de devlet yapısı ve politikası dinle ateizmin orta yerinde değil dinin yanında, onun tarafında yer almıştır.

Laik devlet sadece dinle devletin işlerini birbirinden ayırt eden değil, aynı zamanda ülkede bulunan bütün dinlerle ateistlere karşı aynı mesafede duran devlet biçimidir. Türkiye Cumhuriyeti devleti, ateistlerle dincilere aynı mesafede durmadığı, dincilerle beraber ateistlere karşı mücadeleye giriştiği gibi Alevilerle Sünni mezhebi arasında bile aynı mesafede durmadı. Hanefilerle çok yakın hatta iç içe durup Alevilere karşı baskı aracı gibi oldu. Bu çarpık laiklik anlayışı ört bas etmek için çeşitli devlet adamları çeşitli zamanlarda "laiklik dinsizlik değil-

dir" teranelerini tekrarlayıp durdular. Sanki laiklik bir devlet politikası ya da bir devletin yapılanmasında esas rolü oynayan bir devlet anlayışı değil de bir kişi gibi acaba dinli mi dinsiz mi demagojisi yapıldı. "Laiklik dinsizlik değildir" demagojisi yapılarak sanki laiklik dinlilikmiş gibi izlenim yaratılarak toplumda kafa karışıklığı yaratılmaya çalışıldı. Evet laik devlet "dinsiz" devlet değildir, fakat "dinli" devletle değildir. Laik devlet ne dinlidir ne de dinsizdir; laik devlet dinliye de dinsize de Hristiyana da Müslümana da Aleviye de Sünniye de aynı mesafededir. Türkiye Cumhuriyeti devleti hiç bir zaman böyle bir konumda olmadı. O her zaman sünni hanefinin dininde ve yanında oldu.

Devletin laiklik adına çarpık yapılanması, Türkiye'nin ise çok dinli çok mezhepli bir ülke olması, bu din ve mezheplerin geçmiş tarihte biribiri ile çatışmış ve bugünde biribirilerine karşı güvensiz oluşları devletle müslüman olmayan ve alevi vatandaşlar arasında büyük mesafelerin oluşmasına neden olmuştur. Devlet kendi vatandaşları olan her dinden insanlar ve alevilerin dini bayramlarını asla resmi bayramlar olarak görmezken Sünni müslümanların bütün dini bayramlarını devletin resmi bayramı kabul eder. Dini bayramları devletin resmi günü haline getirip peşinden de "laiklik dinsizlik değildir" mesajı verilince vatandaş doğal olarak laikliğin dinlilik ve laik devletinde dinli devlet olduğu sonucuna varır. Dinciler devleti din ya da dinli devlet yapalım dediklerinde de laikliğe sarılırlar. Cumhuriyetin kuruluşundan beri çözümlenmemiş olan bu sorun bugün arap saçına dönüşmüş ve sistemi sıkıştıran bir sorun haline gelmiştir.

Yukarda belirtmeye çalıştığım iki fenomenle hemen hemen yaşıt ve cumhuriyetle birlikte doğmuş, esas itibariyle cumhuriyetin çözmesi gereken fakat çözülmemiş ve hala bütün tazeliğiyle yaşamakta olan halkların hukuku diğer bir ifadeyle halkların kaderini tayin hakkı hala ülkenin gündemini işgal eden en önemli sorunlardan birisi olmaya devam ediyor. Son dönemlerde taraflarca "kimlik" sorunu olarak da nitelenen ve bazılarına göre "Doğu ve Güneydoğu Anadolu sorunu" fakat esas itibariyle Kürt sorunu olarak gündeme gelmiş olan bu önemli sorun bütün çözümsüzlüğüyle orta yerde duruyor. Kürt sorunu bir Türkiye sorunu olarak doğdu. Kendini defalarca yakıcı biçimde Türkiye

Cumhuriyeti devletinin gündemine soktu. Kürt sorununun gündeme girdiği her dönemdeki devlet yöneticileri "Kürt sorunu diye bir sorun yok" teranesini tekrarlayarak çözüm üretmediler. O nedenle de Kürt sorunu bir ülke sorunu olarak doğdu fakat sistemin yanlış yaklaşım ve izlemiş olduğu çarpık politika nedeniyle giderek uluslararası bir sorun haline geldi.

Kürt sorunu dünyada gelmiş geçmiş emsallerinden hiç birine benzemeyen kendine özgü bir sorun niteliğindedir. Kürtler Osmanlı'dan önce ve Osmanlı döneminde Anadolu ve Mezopotamy'da var olan diğer bütün halklarla birlikte yaşamışlardır. Osmanlı döneminde Türkler bile daha o zaman güçlü olan "Ataman" kültürlerine rağmen ata kimlikleriyle kendilerini ifade edemiyorken Kürtler kendilerini ata kimlikleriyle, yani Kürt kimliğiyle beylik sancaktarlıkgibi oluşumlarla sistem içinde temsil ve idare edebilmişlerdi. Önceden var olan Fars, Arap devletleri ve Doğu Anadolu bölgesinde kurulmuş olan ilk Selçuklu devleti arasında Ortadoğu'da oluşan ayrışmada Anadolu Kürtleri Selçuklular'la birlikte kalmayı benimsemişlerdi. Osmanlı'nın kurulmasıyla Kürt Beylikleri ve Kürt sancaktarlıklarıyla birlikte kendi iradeleriyle Osmanlı'nın içinde yer almışlardır. O nedenle Osmanlı döneminde Kürt kimliği sistem içinde meşruiyet kazanmış ve sistem içindeki yerini almıştır. Selçuklu daha sonra Osmanlı deviet yapılanmasının içinde yer alma tercihlerinden sonraki süreçte Anadolu Kürtleri'nin uzun bir tarihi döneme yayılan dinamizm oluşumu toplumsal gelişim ve ilerleme süreci gibi bir halkın geleceğini belirleyen ve dinamize eden dokular ve denge unsurları kendine özgü bir oluşum ve gelişim seyri izlemiştir. Nasıl ki bir ulusun ulusal özellikleri toplumsal dinamikleri bu dinamikleri ateşleyen saikler dokusal şekillenme denge güçleri denge oluşumu ve değişimde rol oynayan olgular vb. gibi bütün bir toplumsal hayatı devindiren gizli ve açık sosyolojik fenomolojik, etik yapılanmalar yüzlerce hatta binlerce yıllık süreler içerisinde bir bütünler toplamı haline gelip o ulusa şekil veriyorsa Anadolu Kürtleri de bazan isteyerek bazan da tarihin bir dayatması olarak yaşamış olduğu tarihsel süreç onları kendine özgü bir halk olarak şekillendirmiştir. Bazıları tarafından beğenilen ya da beğenilmeyen özellikleriyle Kürt halkı yüzlerce yıllık tarihin acıları,

tasaları kıvançları, sevinçleri ve göz yaşlarıyla yoğrularak oluşmuş yaşamış ve yaşamakta olan bir halktır.

Anadolu Kürtleri, gerek kendi arzularıyla gerekse de tarihi süreçlerin dayatmalarıyla olsun tarihin senaryosunu yazma ve onun oyuncusu olmayı kendi soydaşlarıyla yani güney ve doğudaki Kürtler'le değil, Anadolu halklarıyla özellikle de Türkler'le birlikte yapmıştır. Yakınen bildiğimiz ve hemen hemen herkesçe kabul edilen bin yetmiş bir Malazgird savaşı Bizans imparatorluğunun yıkılışı, İstanbul'un fethi, Osmanlı'nın Arabistan, Balkanlar'a yayılması ve daha sonra da çöküşü, Anadolu'nun emperyalist güçler tarafından işgali bu işgale karşı durma ve emperyalistlerin Anadolu'dan kovulması gibi yüzlerce yıllık bir tarihi süreç, Anadolu Kütleri'nin toplumsal dokularını, toplumsal ilerleme dinamiklerini, denge unsurlarını, dengelerin oluşum ve değişiminde rol oynayan itici faktörleri ve Kürtler'in bütün hayatını düzenleyen fenomonlerin oluşması ve şekillenmesini sağlamıştır. Uzun bir tarihsel süreç bütünlüğünün şekillendirdiği Kürt halkının bu yapısının birileri tarafından beğenilip beğenilmemesi eşyanın tabiatında her hangi bir değişim yapmıyor, yapamaz da. Yaşamış olduğu tarih nasıl ki bir gerçekse ve de geriye döndürülmez ağırlıktaysa Kürt halkının kendisi kendi özellikleri ve şekillenmesi böylesine bir gerçeklik ve böylesine geriye döndürülemez bir ağırlık oluşturuyor. Kuşkusuz bazı manüple yöntemleri toplumları etkiler ama onun, binlerce yıllık tarihini yoğurarak oluşturduğu asıl yapılanmasını kesinlikle yok edemez. Bu yaşanan tarih tarafından defalarca doğrulanmıştır.

Anadolu Kürtleri, Selçuklu ve Osmanlı döneminde birlikte yaşadıkları, acılarını, tasalarını, kıvançlarını, kazanım ve kayıplarını birlikte paylaştıkları Anadolu halkları ve Türkler'le Osmanlı'nın yıkılıp Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra da birlikte yaşamaya devam ettiler. Türkiye'nin emperyalistler tarafından işgaline birlikte karşı koydular ve ülkeden attılar. Ülkeyi birlikte kurtardılar ve Cumhuriyeti birlikte kurdular. Ama cumhuriyetin savunulup geliştirmesinde birliktelik bozuldu. Kürt halkı ulusal kurtuluş sürecinde Türkler ve Türkiye'de yaşayan diğer halklarla beraber emperyalizme karşı mücadelede bugünün Türkiyesi'nin yaratılmasına unutulmaz, inkar edilmez

katkılarda bulunmuştur. Bu yaşanan tarih, ülkenin kurtuluşu için verilen mücadele, Kürtler'i bu ülkenin gerçek ortağı sahibi ve vatandaşı yapmıştır. Kendi Kürt kimlikleriyle Türkiye'nin vatandaşı olmayı, Anadolu'da yaşayan hiç bir halk Kürtler'den daha fazla haketmemiştir. Kürtler'in bu ülke için yaptıklarının karşılığı bu ülkenin sahibi vatandaşı olmaktan başka hiç bir şeyle ödenemez. Evrensel hukuk ve halkların hukuku bunu gerektirir.

İşgalci emperyalistlere karşı Türkler'le omuz omuza savaşan dolayısıyla da Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini, bayrağının rengine kanıyla renk katan kurtuluş mücadelesini destanlaştıran Kürtler'e bu onurlu katkının karşılığında kendi Kürt kimliklerine bile saygı gösterilmedi. Bir alt kimlik olarak bile kabul edilmedi. Cumhuriyete öngelen süreçte yani Osmanlı döneminde Kürtler kendi kimlikleriyle meşru bir şekilde tanınıyorken, ülkenin işgaline karşı Türkler'le omuz omuza savaşması dolayısıyla da cumhuriyetin kurulmasına önemli katkı yapmasına rağmen Kürtler'e alt kimlikli vatandaşlık hakkı tanınması yerine kimlikleri inkar edilerek asimilasyon amaçlı vatandaşlık reva görüldü. Hatta ulusal kurtuluş savaşı sırasında bile kendi Kürt kimlikleriyle savaştılar ama aynı ata (Kürt) kimlikleriyle cumhuriyetin vatandaşı olarak kabul edilmediler. İnkar edilemeyecek kadar somut olan yüzlerce yıllık birlikte yaşanan tarihsel sürecin oluşturmuş olduğu tek toplumsal dinamizm ve tek toplumsal ilerleme süreci ülkenin emperyalistlerin işgallerinden kurtarması için birlikte verilen kutsal mücadelenin inkardan gelinip reddedilmesi sonucu, bugün kimine göre "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" sorunu kimine göre "Kürt sorunu" ve hatta kimine göre de "terör" ya da "PKK terörü" olarak nitelenen fakat nasıl nitelenirse nitelensin herkes tarafından kabul edilen bir sorun olarak kalmıştır Kürt sorunu. Bu hem Kürtler hemde Türkler için tarihten kalma fakat bugünde devam eden bir paradoks niteliği taşıyor. Bu söz konusu paradoks yani yadsıma olayı bugün her iki halkıda zor durumda bırakmakta ve her iki halka da çile çektirmektedir. Her iki halkın çekmiş olduğu çile olayı sadece bugün yüzyüze olduğumuz öznel nedenlerden kaynaklanmamıştır. Aynı zamanda nesnel olarakta toplumun yani Kürt ve Türk halkının dinamize olması ve top-

lumsal ilerlemesi engelleniyor. Her iki halk etik, psikolojik, sosyolojik bakımdan bunalıma sürükleniyor.

Bir çok tartışmacı ya da kendisine tarihçi diyen öznelciler, Kürtlerin Osmanlılar'ın çöküşü sürecinde Araplar gibi, Bulgarlar gibi, Balkan ülkeleri gibi bir kurtuluş mücadelesi vermediği, bağımsızlığını ilan etmediği, hiç olmazsa bazı Arap ülkelerinin yaptığı gibi Fransa ya da İngiltere gibi emperyalist ülkelerle işbirliği yapıp ya da o dönemde emperyalistlerle işbirliği yaptığı söylenen bazı Kürt liderlerini destekleyip çökmüş olan Osmanlı'ya karşı ayaklanıp bağımsızlık ilan etmediği için eleştiriyor ve hatta bazıları da Kürtleri bunları yapmadığı için aptallıkla suçluyor.

Kürt halkını bu nedenlerle eleştiren ve suçlayanlar basit öznelci çarpık mantık ve çarpık düşünceli insanlardır.

Ciddi ve anlayan bir çıplak gözle baktığın zaman bile tarih insana çok önemli şeyler anlatır. Detaya girmeden 1701'deki Malazgirt Savaşında herkes tarafından kabul edilen Kürtler'le Türkler'in birlikte Bizans'a karşı verdiği ve kazandığı savaştan bugüne kadarki sürece başlangıç ve sonuç itibariyle bakıldığı zaman bile Kürtler'in Osmanlı çökünce neden ayrılma çabasına girmediği ya da Türkler yerine İngiliz veya Fransızlarla işbirliğine girip Türkler'den ayrılmadığı PKK'nin son yirmi yıldır sürdürmüş olduğu savaş sürecinde Türk ve Kürt halkının neden biribirinden kopup biribiriyle çatışmadığı, aynı mahallede aynı pazarda aynı apartmanda yaşamaya devam ettiği daha kolay anlaşılır.

Tarihsel olayların her şey gibi bir başlangıcı ve bir de sonucu vardır. Ancak bu başlangıç ve sonuç toplamı sentezlendiği zaman doğru tarihi sonuçlara varılabilir. Türkler'le Kürtler'in bugününü doğru kavrayabilmek ve bu paradoksu sağlıklı yöntemlerle aşabilmek için iki halkın ilk birlikteliği olan Malazgirt Savaşı ile ve o başlangıcın gelmiş olduğu sonuç olan Osmanlı'nın çöküş sürecini toplayıp bir senteze varmak gerekir.

Malazgirt'le başlayan Bizansların yıkılması Osmanlı'nın Arabistan ve Balkanlar'a genişlemesi bir imparatorluk olması "Düveli muazzama" düzlemine gelmesi ve çökmesi sürecinde Kürtler'le Türkler hep beraber olmuş tasayı da kıvancı da birlikte paylaşmışlardır. Bu yüzlerce yıllık tarihsel süreç iki halkın her şeyini ortak'laştırmıştır. Toplumsal

dinamizm, toplumsal ilerleme süreci, kültürel ortaklık vb. gibi her iki toplum açısından belirleyici olan ve yaşamı düzenleyen her şey birleşmiştir. Bu nesnellik hiç bir özgül irade tarafından yıkılamayacak kadar sağlıklı olmuştur. O nedenlede Osmanlı'nın çöküşünde Anadolu Kürtleri ayrılıp kendi bağımsız devletlerini kurmak için ayaklanmadıkları gibi Türklerle birlikte ayaklananlara karşı durdular. Osmanlı'yı yok etmek Anadolu'yu paylaşmak için gelen emperyalistlere karşı da savaştılar. Kendi bağımsız devletini kurmak için ayaklanan Ermenileri desteklemek onlarla beraber Osmanlı'dan kopup daha sonra kendi devletini kurmak yerine Türkler'le beraber ayaklanan Ermeniler'in ayaklanmasını bastırmaya çalıştılar.

Bu iki halkın birliğinin bir başlangıcı olan Malazgirt Savaşı ile sonuç olan Osmanlı'nın çöküşü sentezlenip bakıldığı zaman bu yüzlerce yıllık süreçte kopması mümkün olmayan toplumsal doku devrimsel dinamik ve devinim süreci ve toplumsal yaşamı idame ettiren saiklerin tek bir bütün haline geldiğini, yaşanmış olunan bir yığın acılar sonunda da olsa birçok insan bu nesnel gerçekliği görüp, dünya anlayışını ve gelecek perspektifini bu nesnelliğe denk hale getirme çabasına girdi. Ama ülkenin etkili ve yetkili kişileri bu nesnel gerçekliği kendi doğasına denk bir şekilde göremedikleri için hala, "Sevr", "bölücülük ülke ve vatanın bölünmezliği" paranoyasıyla bölünmenin korkusunu yaşıyorlar. O nedenle de Kürt sorununa sağlıklı ve kalıcı bir çözüm getirmekte inat ediyorlar. Halbuki Kürt sorunu kendi nesnelliğiyle sorunun çözümünün bütün öznelliğini de oluşturmuş durumda. Ama mevcut yöneticiler bu somut gerçeklikleri görme yeteneğinden yoksun bir şekilde çözümsüzlük içinde bocalıyorlar. Kürt ve Türk halkının yüzlerce yıllık yaşam içerisinde nasıl toplumsal dinamiklerinin tümünde bir tek ulusunki kadar sağlam birliktelikler oluşturup onları doğalarına denk bir şekilde tekleştirdiklerini o nedenle de "bölücülük" vb. gibi düşüncelerin yersiz olduğunu mevcut yöneticiler sağlıklı bir şekilde göremiyorlar. Zaten "bölücülük" paronoyası da burdan kaynaklanıyor.

Bugüne kadar toplum bilimciler, daha çok bir ulusu oluşturan dokular ve dinamikler üzerinde durdular. İki halkı bir tek dinamizm etrafında birleştiren dokular ve buna denk olarak oluşan dengeler ve bütün

bu süreci ören ona analık eden tarihsel oluşum ve gelişimler üzerinde durulmadı.

Türk ve Kürt halkının devrim dinamiği ve devrim sürecinin tekleşmiş olmasına cumhuriyetin kuruluşundan bu yana Kürtler'in gönüllü ve bazan da 12 eylülde dilinin bile yasaklanarak zoraki asimilasyona tabi tutulmuş olmasına rağmen ne Kürt isyanları durdurulabildi ve nede Türkiye'de huzur ve dinginlik sağlanabildi.

Bu da asimilasyonun bir halkı eritmek onu tarihe bırakmak için yeterli olmadığını gösteriyor. Toplum bilimi, ortaya çıkmış olan toplumsal olguların çözümüne ışık tutar. Bugüne kadar ortaya çıkmış olan sömürge ezilen ulus, azınlık vb. gibi toplumsal ve sosyal olaylar arasına tek dinamizm etrafında birleşmiş, fakat ayrı halklar olarak yaşayan kategorinin de alınması gerekiyor. Toplum bilimi, sömürge ezilen uluslar için nasıl ki, ulusların kendi kaderini tayin hakkı prensibini çözümleyici bir prensip olarak kabul etmişse, tek dinamizm etrafında birleşmiş fakat iki ayrı halk olarak yaşayan kategoriye de çözüm yöntemi bulmayı tartışma gündemine almalıdır.

Daha önce de, Türkiye'deki Kürt sorununun dünyada gelmiş geçmiş emsallerinden hiç birine benzemeyen kendine özgü bir sorun niteliği taşıdığını belirtmiştim. Kürt sorunun bu yapısal özelliği nedeniyle çözüm biçim ve yöntemi de doğal olarak diğer azınlık sömürge ve ezilen ulus sorunlarının çözümüne benzemeyecektir. Kürt halkı elbetteki bir ezilen halk sürecini yaşadı ve bu süreci iki halk arasındaki dinamizmi tekleştirerek aştı. Ama bugün yeni ve bambaşka bir süreç yaşanıyor. Bugün Türkiye'de yaşanan sosyal siyasal, kültürel, etiksel vb. bütün sosyolojik sürece Kürt halkı resmi olmayan bir tarzda etkin ve aktif bir şekilde katkıda bulunuyor, yaşanan bu gerçeklikler herkes tarafından görülüyor, biliniyor. Ama sadece ve sadece devlet bütün bu olup bitenleri resmi olarak kabul etmiyor.

Kürtler Türkiye'de aktif bir şekilde politika üretiyor, kültürel faaliyeti etkin bir şekilde üstelik medya ile sürdürüyor. Pazar ilişkilerinde aktif rol oynuyor, sermaye birikimi yapabiliyor. Hayatı düzenleyen her alanda her türden aktivitesini bütün gücüyle eyleme geçiriyor. Türkiye'de hem sol sosyalistleri hem de burjuva siyasi arenasını alabildi-

ğine etkiliyor. Bunların hepsi fiilen oluyor ama, resmiyet hazretleri bütün bunları görmezden geliyor. İşte Kürt sorunu böyle kendine özgü bir kategori yaratmış durumda. Onlarca yıllık düşük yoğunlukta da olsa devam eden çok yönlü (ideolojik, psikolojik, sosyolojik, vb.) çatışma verilen onbinlerce kayıp, yoğun yaşanan dramatik olaylar yüzyıllarca tarihi süreç içerisinde oluşmuş olan iki halkın tek dinamizmini ayırmaya yetmedi. Belli ki onlarca yıl daha devam etsede oluşmuş olan bu tek dinamiği parçalamaya yetmeyecektir.

Böyle bir çözüm, kimin nasıl ve neden Türkiye'de yaşayan herkesin ortak kimliği olan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu tartışmasız kılacak bir çözümdür. Bu çözüme varmadan Türkler'in kimliği de bugünkü bunalımdan kurtulamaz. "Neden Türkiye vatandaşısın" sorusuna "Türk olduğum için" yanıtı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan fakat ata kimliği Türk olmayan Laz, Ermeni, Çerkez, Kürt, Arap vb. olan vatandaşların ata kimliğini red ve inkar edici ve de asimilasyon niteliği taşıdığı için Türkü ve Türklüğü asimilasyoncu ırkçı bir konuma sokuyor. Bu da diğerleriyle birlikte Türk kimliğini de tartışmalı ve bunalımlı bir kimlik haline getiriyor. O nedenle de bir çok yetkili sık sık "Türk kimliği ırkçı bir kimlik değildir, Türklük ırkçılık değildir" gibisinden tatmin edicilikten uzak ve soruna çözüm getirmekten yoksun açıklamalar yapmak zorunda kalıyorlar.

Mevcut dünya konjonktürü globalizm, gelişen diğer toplumsal olaylar insani olanla sınıfsal olanın ve Türkiye özgülünde ulusal olanın birleştirilmesi ve bu üçlü bileşenin insanlığın ve ülkemizin devrimin ve toplumsal ilerlemesinin lokomotifi işlevini yerine getirebileceğine işaret ediyor. Bu üç bileşenin sorunların çözümünde itici birim haline getirilmesi, ülkemizi huzur ve dinginliğe kavuşturacaktır.

YAŞANAN SANCILI İÇ BAŞKALAŞIM SÜRECİ

Türkiye yaşamış olduğu üç ekonomik dönüşüm sürecinde de Türkiye'nin ekonomik, politik ve toplumsal sorunlarına radikal çözümler getirememiştir. Bugüne kadar dönüşüm yaşamış olan üç ekonomik alt yapı ideolojik, politik, kültürel, etik vb. üst yapı şekillenmelerinin

oluşmasını sağlamıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra devlet eliyle kalpitalizmin geliştirildiği dönemde, siyasal üst yapıda tek parti, tek şef, devletçi tek üretim süreci tarzı, tek kültür yanında dinin siyasallaştırılmasına karşı kesin tutum, işbirlikçiliğine taviz vermeme, bağımsızlık duygu ve düşüncelerini egemen kılma gibi değerler de toplumsal üst yapıda etkin hale gelmişti. Atatürk'ün gençliğe hitabesi bütün okullarda asılı olduğu gibi dönemin gençlerinin bir çoğu bu nutku ezbere biliyordu. Menemen Derviş Molla olayı hep taze tutuluyor, hiç unuttu-rulmuyordu. Dinciler "takunyalılar" olarak anılıyordu. Kuşkusuz solculara, sosyalistlere karşı da acımasız başka yöntemler uygulanıyordu. Ama dinciliğe de müsamaha edilmiyordu. Devletçi kapitalizmi yaratma döneminin bütün baskılarına rağmen özellikle de Köy Enstitüleri sayesinde çok önemli bir sol potansiyel oluşmuştu. Devlet kapitalizminin üretim süreci tarzının yaratmış olduğu düşünsel üst yapı köyün kalkındırılması ve bilinçlendirilmesi için açılan haralar, devlet üretme çiftçileri düşünsel planda cumhuriyete kadro ve yeni insan tipi yetiştirmek için Köy Enstitüleri muazzam bir sol potansiyel yaratıyordu. Tekke ve zaviyelerinin kapatılması, her türden din istimarının önlenmesi din adamlarının modern standartlar doğrultusunda eğitilerek yetiştirilmesi istibdada karşı güçlü bir ideolojik mücadelenin verilmesini sağlıyordu. İdeolojik mücadelenin başını Köy Enstitülerinin yetiştirmiş olduğu öğretmen ve eğitmenlerin çekmiş olması, bunların da halk çocukları olup köylerden devlet tarafından getirilip yetiştirilmiş kimseler olmaları nedeniyle halkla çok iyi ilişkiler kurmalarında, istibdada ve onun takipçilerine karşı sürdürülen ideolojik mücadele son derece etkili oluyordu. Ama istibdadın kesin bir ideolojik yenilgiyle ortadan kaldırılması mümkün olamamıştı.

Dönemi özetleyerek belirtecek olursak: Cumhuriyetin kuruluşundan 1950'ye kadarki süreçte, işgalci emperyalizm ülkeden kovuldu fakat toplum sağlıklı bir anti emperyalist bilinçle donatılamadı, istibdatın siyasi üst yapısı yıkılıp yerine cumhuriyet kuruldu, feodal ekonomik alt yapısının yerine devlet kapitalizmi inşa edildi. Fakat istibdadın ideolojisi yok edilmedi sadece baskı yöntemleriyle bastırıldı. Çünkü cumhuriyet demokratikleştirilemedi. Toprak reformu yapılmadı dola-

yısıyla da, feodal ahlak ve kültür hem maddi hem de düşünsel alanda yaşamaya devam etti. Kürt sorunu halklar hukukuna denk bir şekilde çözülmedi. O nedenle de Anadolu'nun halklar mozaiğine, diğer bir söylemle doğal yapısına uygun bir ekonomik, sosyal, siyasal ortam yaratılamadı. Anti demokratizm kendine yaşama zemini buldu ve devlet yapısı sürekli gericileşti. Laiklik ne kendi gerçekliği ne de bilimsel ve ideolojik boyutuyla hayata geçirildi. Laiklik dini gericiliğin karşısına aydınlanmanın bilimsel ışığı bir yöntem olarak değil bir baskı ve sindirme aracı olarak çıkartıldı. Bir dönem böyle sona erdi ve 50'li yıllara girildi, yani ikinci dönem başlamıştı.

1950 ve sonrası denebilir ki, 50 öncesi her şeyi yıkmayı hedefledi. Köy Enstitülerini kapatmak, devletçiliğe son vermek işbirlikçiliği bütün gücüyle uygulamaya koymak laikliği söylem planında bile kullanmamak, hatta seçim konuşmalarında "isterseniz şeriatı bile getirebilirsiniz" gibi söylemlerle laikliği yok etmeye yönelmek gibi girişimlerle eski tümüyle yok edilmeye çalışıldı. 27 Mayıs 1960 ihtilali bu gidişi durdurdu. Fakat geriye çeviremedi ve yerine yeni ve daha iyi bir şey koyamadan geriye çekildi. Ama cumhuriyetin kuruluşundan beri bir potansiyel birikimi olarak var olan sol 27 Mayıs'tan sonra roket hızıyla Türkiye'nin gündemine girdi. Adeta bir patlama yapan sol ideolojik ve kitlesel olarak kendini her alanda ifade etti. Ancak ideolojik olarak sol kalıcılaştı, fakat kitlesel olarak aynı kalıcılığı gösteremedi. Özellikle de 12 Mart faşizmi solun kitlesel gücünden epey kayıp verdirdi. 12 Mart faşizmi siyasi gericiliği devlet yapısı içine konuşlandırarak kalıcı hale getirdi. 1974'de CHP'nin iktidar olması bu gerici yapıdan hiç bir gerileme yaratmadı. Tam tersine gericilik devlet yapısına daha fazla girmeye çalıştı ve başarılı da oldu. Ecevit Hükümetiyle devletin çakışamayıp çatışması devletin bu yapılanmasından kaynaklanıyordu. Ne kadar şoven, ırkçı, faşist ve dini gerici varsa hepsi devlet içinde konuşlandı. Yaratılmış olunan provakasyon ortamından yararlanarak devlet içerisinde ne kadar ilerici demokrat memur ve bürokrat varsa ya cinayetlere kurban edildi ya tehditle işinden çıkartıldı, ya da çeşitli daleverelerle işten attırıldılar. Böylece devlet yapısı ilerici demokrat, devrimci memur ve bürokratlardan arındırıldı.

Aynı dönemde halka yönelik katliamlar yapıldı. Binlerce ilerici, devrimci katledildi. Böylece 12 Eylül faşizminin ön hazırlıkları tamamlanmış oldu.

12 Eylül faşizmi, 12 Mart faşizminden beri devlet içerisine yuvalanmış olan dinci ve ülkücü çeteleri kısmen ayıklayarak kısmen de devlet şemsiyesi altına alarak devlet içine soktu. 12 Eylül ve sonrası devletin bu bileşenlerine denk bir ideoloji de üretmeye çalıştı. Kemalizm, devletin bu dinci ve ülkücü bileşenlerini ifade ve tatmin etmeye yetmiyordu. O nedenle de 12 Eylül faşizmi kemalizmi iyice yıpratıp onu savunanlar nezdinde de tüketmek için Kemalizm adına Mustafa Kemal'in kurucusu olduğu ve başkanlığını yaptığı CHP'yi kapattı ve mal varlığına el koydu. Türk Dil Kurumu gibi Atatürk'ün kurmuş olduğu bir çok kurumu kapattı. 12 Eylül yaptığı her şeyi Atatürkçülüğe, Kemalizme mal ederek kemalizmi yıpratıyordu. Kemalizmi kemalist olanlar nezdinde hırpalanırken toplum nezdinde de yetersizliği gösterilmeye çalışılıyordu.

Bir yandan devletin resmi ideolojisinin iflası ispat edilirken bir yandan da yeni bir ideolojinin temelleri atılıyordu. Bu yeni devlet ideolojisi "Türk İslam Sentezi" idi. Kemalizmin devletle bütünleştirmeye yetmediği için devletin ülkücü ve islamcı bileşenlerini ancak "Türk İslam Sentezi" ideolojisi bütünleştirebilirdi. Buna ek olarak "Rabıta"nın ve CIA'nın ekonomik desteğiyle oluşturulmuş olan "yeşil kuşak" islami örgütlenmesi de devlet tarafından destek görüyordu. Bütün bunları devlet Sovyetler Birliği'ne ve sosyalistlere karşı kullanmak amacıyla destekliyordu. Ancak süreç içererisinde kimin kimi kullandığı tartışmalı hale geldi. Özellikle de Sovyetler Birliği ve sosyalist sistemin yıkılmasından sonra devlet bu sefer de bu güçleri diğer bir ifadeyle bu müttefiklerini PKK'ya karşı kullanmaya çalıştı. Ancak herkes devlete değil kendine çalışıyordu.

Devletin bu müttefikleri, giderek devlete ortak olma ve devleti ele geçirme planları oluşturdular. Bir yanda çeteler devlet içinde devlet olurken bir yandan da dinciler, Milli Eğitim, Polis Teşkilatı, Ordu gibi devletin etkin kurumları içinde onları ele geçirmek için çalışmalara başladılar. Devletin müttefikleri tarafından parsellendiğini ve devleti

ele geçirmek için ciddi çalışmaların yapıldığını gören genel kurmay, tedbir alma yoluna gitti ve ağırlığını koyarak 28 Şubat 1997 MGK toplantısında ülkücü mafyanın devlet içerisinde temizlenmesini ve etkisizleştirilmesini karar altına aldı. Böylece 28 Şubat devlet için bir kilometre taşı olmuştur.

Bu tarihten sonra devlet eski müttefiklerinden arınmaya, onları devlet saflarından atmaya ve kendine yeni müttefikler bulup "Türk İslam Sentezi" ideolojisini reddederek ideolojik yenilenmeye gitme sürecine girdi. Ancak bu süreç çok sancılı geçiyor ve gelecekte daha sancılı olacağa benziyor. Onlarca yıldır devlet tarafından beslenen ideoloji etik değerler, toplumsal dokular ve dengesel olgular sadece devleti ve devletin iç işleyişini değil bir bütün olarak toplumu etkiledi. Özelliklede kapitalizmle birlikte var olan ve toplumda önemli bir denge unsurunun oluşmasına zemin yaratan sol sosyalist güçler devlet ve onun müttefiklerince ezilerek toplumsal dokunun bir öğesi olmaktan çıkartılınca toplumsal denge tümüyle alt üst oldu. Toplumun ezici çoğunluğu sağcılaştı. Sol toplumsal bir denge unsuru olmaktan çıktı, dolayısıyla da toplum tek yanlı fakat dengesiz bir konuma sürüklendi. O nedenle de bugün TBMM'de sadece sağ partiler yer alıyor. Bu durumda parlamentoda ne bir denge ne de bir denge unsuru var.

Dün Genel Kurmayın da desteğiyle sağcılaştırılan toplum ve onların oylarıyla oluşmuş olan bugünkü parlamentonun bileşimi genel kurmayın baskısıyla alınmış olunan 28 Şubat kararında bir numaralı tehdit olarak belirlenen şeriatın temsilcisi parti ve yine ikinci planda tehdit olarak işaret edilen ülkücü mafyayı temsil eden MHP parlamentoda ikinci ve üçüncü büyük partiler olarak yer alıyorlar. Ayrıca o iktidarın büyük ortağı DSP de bütün gücüyle Türkiye de şeriat örgütlenmesinin en önemli güçlerinden birisi olan Fetullah Gülen'i açık açık savunuyor.

Türkiye'de devletin esası sayılan ordu, devlet için tehlike teşkil ettiğini iddia ettiği ve hem ülkücü çetelerden hem de şeriatçılardan bazılarının işlemiş olduğu suçları kaset ve başka belgelerle kamuoyuna teşhir edip bir kısmının tutuklanmasını bir kısmının hakkında dava açılmasını sağladığı unsurları Ecevit Hükümeti ve parlamento af yasa-

sından faydalandırarak kurtarmaya yöneldi. Belli ki, bu devlet ya da devletin esasını oluşturan ordu ile hükümet ve parlamento arasında bir paradoks yaşanıyor. Hem de önemli bir paradoks.

Ordunun devlet ideolojisi olmaktan çıkartmaya çalıştığı "Türk islam sentezi"nin hem Türkçü hem de islamcı ayağı parlamentoda önemli bir ağırlık teşkil ediyorlar. Genel kurmay, devleti "Türk-islam sentezi3 ideolojisinden ve eski müttefiklerinden arındırmaya çalışırken ve "Anadolu islamiyeti" söylemiyle yeni bir devlet ideolojisi oluşturmaya çalışırken devlete karşı birinci ve ikinci derecede tehlike teşkil ettiğini iddia ettiği güçlerin, hem devlet hem de toplum içerisinde örgütlenmeleri karşısında ne yapacaktır? Çevik Bir'in "post modern" darbe dediği 28 Şubat kararı fazla işe yaramadığına ve 28 Şubatın tehlike ilan ettiği güçler gerilemek değil daha da güçlenip yeni mevziler kazandığına göre genel kurmay uzlaşma yoluna mı gidecek yoksa uzlaşmayı reddedip başka etkili yöntemler mi deneyecek? Henüz bu soruların yanıtı bilinmiyor. Ama bir paradoksun olduğu, fakat çözümünün fazla kolay olmadığı kesin.

Ayrıca genel kurmayın da daha önce de belirttiğimiz gibi müttefik ve ideolojik değişim yaratmaya çalıştığı açık bir gerçek. Ordunun hem müttefik değiştirmesi hem de devlet ideolojisinde köklü değişikliklere gitmesi eğilimi de mevcut partiler ve hükümet eğilimiyle çakışmıyor. Bir yandan iç ve dış dinamiklerin devleti iç başkalaşıma zorlaması bir yandan da gericileştirilmiş, sağcılaştırılmış önemli bir toplum kesimine sırtını dayayarak buna direnen düzen partileri ve hükümet... Kuşkusuz değişim ve başkalaşıma karşı gösterilen bu karşı direnç basite alınacak bir direnç değil. Ancak bu direnci zorlayacak ve aşma yeteneği gösterecek çok önemli dinamikler de gelişmektedir. Bunlardan bir tanesi dış dinamizmdir. Türkiye'nin dış dokusal dengelerini oluşturan hemen hemen tüm saikler Türkiye'yi bir iç başkalaşıma zorluyor. Bu zorlamalar hem diplomatik hem ekonomik hem de siyasi planda ve giderek koordineli bir şekilde yapılıyor. Tabiki bu baskılar yeni değil, daha önce de vardı. Ama devlet buna, PKK'yi göstererek bölücülük ve terör gerekçeleriyle toplumun önemli bir desteğini alarak karşı koyabiliyordu. Bütün dünya alemin "bölücü terör örgütü PKK'yi desteklediğini, Türkiye'yi bölmeye çalıştığını o nedenle de "Türkün Türkten baş-

ka dostu olmadığını" iddia ederek şovenizmi körükleyici parti politikalarını hükümet ve devlet stratejilerini bu tez üzerine temellendiriyorlardı. Bir iç dinamikteki değişimle bir ekolojik felaket düzen partilerinin hükümetin ve devletin stratejisini üzerine oturmuş olduğu nedenleri ortadan kaldırarak söz konusu stratejiler yumağının nesnel zeminden yoksun bırakarak çökertmiştir.

Bu üçlü yapının stratejilerini üzerine inşa ettikleri nesnel nedenleri yıkıma uğratan iç değişim PKK'nin, ideolojik askeri politik diplomatik vb. gibi tüm konularda strateji ve taktik değiştirmesidir. İç dinamikte meydana gelmiş olan bu önemli değişim düzen partilerinin hükümetin ve devletin iç ve dış politika stratejisine zemin yaptığı şövenizmi eritmiştir. Bu da devletin statejisini çok eskitmiştir. Bundan sonra yeni bir zemin üzerine yeni stratejiler yaratmak zorundadırlar.

Devletin dış politikasına temel malzeme yaptığı herkes bize düşman o nedenle de Türk'ün Türkten başka dostu yoktur biçimindeki çirkin şovenizmin çöküşünü sağlayan ekolojik felaket ise 17 Ağustos 1999'da saat 03.02'de meydana gelmiş olan depremdir.

17 Ağustos felaketi, insanlığın doğanın insana yönelik acımasız imhasına karşı birleşmesini ve giderek insanla doğa arasındaki çelişkinin belirleyici bir çelişki konumuna gelmekte olduğunu gösteriyor. Kuşkusuz doğa ile insan arasındaki zıtların birliği yasası insanın varoluşuyla yaşıttır. İnsan hem doğanın bir ürünü olarak oluşmuş ve hem de doğanın gazabıyla imhaya maruz kalmıştır. İnsan bütün yaşamını bu iki karşıtlık arasında dengeleyerek idame ettirmiştir. Ama insanlık bir bütün halinde doğanın insanı acımasız imhasına karşı topyekün bir duruş göstermemiş ve birlikte mücadele momentini yakalayamamıştır. Ama 17 Ağustos bunun olabilirliğine somut ve unutulmaz bir veri teşkil etmiştir. Bu zeminin en önemli öğesi doğa felaketine karşı insanlığın bütünlüklü duruşunun başını evrensel (bilimsel) emeğin çekmiş olmasıdır.

Kapitalist emperyalizmin doğa ve insana dolayısıyla da insanlığa yönelik imhacı gelişimi ile insanlık ve sınıf arasındaki çelişki olacağını gösteriyor. Bu mücadelede başarılı olunması için insani bilincin ve bilimsel emeğin dünya çapında etkin hale gelmesi bilimin yolgöstericiliğinin insanlığın önemli bir kesimi tarafından benimsenmesi gerekir.

İnsanlık buna doğru hızla ilerliyor. Ekolojik afetlerin tespiti ve tahlili artık mistik inançla değil bilimsel yöntemlerle yapılıyor. Artık dünya ne "öküzün boynuzu" üzerinde ne de "bina ile zina" doğal afetler nedeni olarak iddia edilebiliyor.

Ekolojik afetlerin bilimsel olarak ele alınması mistizm temelinde örgütlenen toplum mistik inançlarla yönlendiren gerici dinci ideolojiyi köşeye sıkıştırıyor. 17 Ağustos felaketinde bir başlangıç olarak görülmüş olan ekolojik felaketler karşısında insanlığın toplu durum göstermesi şeklindeki gelişme; başta Sağlık Bakanı olmak üzere MHP'li faşist bakanların bu insani dayanışmaya göstermiş olduğu tepkiye karşı ülke içinden ve dışından gelmiş olan insani yanıttan da görüldüğü gibi milliyetçi, ırkçı, kafatasçı faşizmi depremin enkazları arasına gömüyor.

Bütün bunlar dünyada bir ideoloji ve öncelikler değişimini gösterirken Türkiye'de de o ideolojilerin önceliklerinde değişimlere neden olacak ve bir iç başkalaşımı kaçınılmaz kılacaktır. Bu sadece devlet açısında değil, ideolojik yaklaşıma ve buna denk öncelikler oluşturan her siyasi hareket için geçerlidir.

Devlet henüz, açık etmemiş olsa da "Türk islam sentezi" yerine "Anadolu islamiyet" kavramı doğrultusunda, Bektaşilik, Mevlevilik, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre gibi Anadolu'nun yetiştirmiş olduğu tasavvuf felsefesi filozoflarının düşüncelerinin sentezini yapıp kemalizmin kılavuzluğunda bir yeni devlet ideolojisi oluşturulmaya çalışılıyor. Hacı Bektaş Veli törenlerinin Mevlana ve Pir Sultan Abdal günlerinin devletin resmi törenlerine dönüşmesi yeni bir devlet ideolojisi arayışının ürünüdür. Kuşkusuz bu bileşenlerin sentezlenmesinin kemalizmle bağdaşması "Türk islam sentezi"nin kemalizmle bağdaşmasından daha kolay ve daha az çelişkili olacaktır. Ancak henüz oluşturulup netleştirilerek topluma sunulmuş bir şey yoktur. Ayrıca böyle bir çalışma yapan herhangi bir örgütlenmenin olup olmadığı da bilinmiyor. Ama böyle bir yönelimin olduğunu gösteren veriler fazlasıyla var.

Ayrıca 28 Şubat kararından sonra genel kurmayın devlet sivil kitle temeli aradığı ve bu bağlamda, Türk-İş, DİSK, TESK, TİSK gibi "sivil toplum örgütleri" dedikleri güçlerle de zımni bir anlaşmaya vardıkları şeklinde bir havada yayılmıştı kamuoyuna. Genel kurmay, şeri-

ata, ülkücü çetelere karşı mücadelede bu sivil toplum örgütleriyle birlikte davrandığını gösteren tutumlar sergilemişti. 28 Şubat kararına destek bildiren örgütlerin başında DİSK, Türk-İş, TESK, TİSK gibi örgütler yer almıştı. Daha sonraki süreçte de genel kurmayı destekler mahiyette bir çok basın açıklaması ve destek belirtmeleri gibi eylemler de yapmışlardı.

Bugün bu "sivil toplum örgütleri"nin genel kurmayla ilişkilerinin durumu ve düzeyi bilinmemektedir. Çünkü sözkonusu örgütler uzunca bir süredir hükümetin çıkarttığı sosyal güvenlik yasasına karşı mücadele etmek ve çeşitli direnişler göstermekle meşgullerdi. Burda ortaya çıkan bir paradoksa da değinmek gerekiyor. Genel kurmay bu sivil toplum örgütleriyle tam bir dayanışma içinde 28 Şubat kararlarının her maddesinin hayata geçirilmesinde destek alırken, hükümet bu örgütlerle arasındaki bütün köprüleri "sosyal güvenlik yasasıyla" atmış bulunuyor. Bu durumda genel kurmayın tavrı bilinemiyor. Elaltında sözkonusu örgütlerin demokratik tepkilerini destekliyor mu yoksa o da mı hükümetin yanında yer alıp bu örgütleri karşısına itti. Belli değil.

Olguya hangi açılar ve nereden bakılırsa bakılsın, Türkiye bir iç başkalaşım sürecini yaşamak zorunda kalacaktır. Aslında verisel olgulardan hareketle bir senteze varacak olursak Türkiye'de zaten uzun süreden beri derinden gelen bir iç başkalaşım sürecinin yaşandığını ifade edebiliriz.

SOL SİYASAL YAPILANMA

Kitabın buraya kadar ki, bölümlerini ciddi bir şekilde okumuş ve kulaktan dolma da olsa belli bir kuramsal bilgisi olan herkes yapılan belirlemeler sonunda nasıl bir siyasal yapılanma önerileceğinin aşağı yukarı kestirebilmiştir Ancak kitabın ana teması olan insan, toplum, sistem üçlüsünden insan konusunda kendisi olan kendi iradesi ve kendi kişiliğiyle kendi birikim ve değerleriyle katılım sağlayan bir tip belirlemesine bağlı kalarak "nasıl bir parti" sorusuna yanıt aramamız gerekiyor.

NASIL BİR PARTİLİ İNSAN?

20. yüzyılın ideolojisini, teorisini, stratejisini, taktikler bütünlüğünü felsefi yaklaşım ve yöntemlerini, örgütlenmesini 21. yüzyılın koşullarına uygun bir şekilde değişime uğratmak gerektiği gibi parti, parti üyesi insan ilişkisini de değiştirmek gerekiyor. 20. yüzyıl boyunca özellikle de sol partiler daha özgülünde de Bolşevik yapıdaki partiler parti tüzüğüne, partiye üye olabilecek kişi için: partinin tüzüğünü ve programını savunan ve partinin herhangi bir organında yer alan, partiye düzenli aidat ödeyen parti üyesi olabilir koşulu getirilir. Bu durumdaki parti ve parti üyesi arasındaki ilişki: üyenin tek taraflı olarak partinin kural ve kaidelerine uymasıdır. Üyenin katılım olarak partiye katacağı tek şey ise aidatıdır, yani maddi destektir.

Elbetteki parti bir gönüllüler birliğidir. O nedenle de partiye üye olan insan onun kural ve kaidelerini tüzel yapısını bilecek ve onlara uyacaktır. Bu kural, kitle örgütleri, gönüllülerin oluşturulduğu sivil toplum örgütlerinde de geçerlidir. O nedenle de yanlış olan, partinin tüzüğünü, programını, kabul edip savunmak herhangi bir parti organında yer almak ve aidat ödemek değil, yanlış olan, bir; parti ile üye arasındaki sözleşmenin tek taraflı olması iki, üyenin partiye katılımının sadece aidatla sınırlandırılması.... "yanlış olan" demeyelim belki de bu ilişki biçimi 20. yüzyılın parti üye ilişkisinin en doğru olanıydı. Ama artık bu ilişki çağımızın doğrusu olamaz.

Çağımızda parti üye arasındaki ilişkide sözleşme tek taraflı olmamalıdır. Üyenin partiye taahhüdüne karşı parti de üyesine ya da üyelerine her türlü dayanışmada bulunmayı taahhüt etmelidir. Tek yanlı destek yerine karşılıklı olanı ifade eden dayanışma kavramına denk bir parti üye ilişkisi benimsenmelidir. Üyenin partiye katılımı sadece aidat ödemekle sınırlı kalmamalıdır. Aidat ve bütün yetenekleriyle katılım sağlamalıdır. (Sanat, ideolojik, teorik üretim, kültür vb.) Bir dayanışma taahhüdü yapılınca partiye katılan bir üye konumundan partiye katılan, katılım sağlayan katılımcı bir üye konumuna geçilmiş olur. Parti üyeliği sözleşmesinin değiştirilmesi kendi başına hiç bir anlam ifade etmez. O nedenle katılımın sözde bırakılmaması hem partinin üyesini

hatırlatması, hem de üyenin kendi sözleşmesine sahip olması gerekir. Tüzüğün değiştirilmesi yetmez, kafanın içindeki düşünce ve düşünüş tarzını değiştirmek gerekir. Kişiliği değiştirmek, yeni bir mücadele sürecine yeni parti yapılanmasına yeni bir kişilikle yeni bir parti üyeliği anlayışıyla girmek gerekir. Değişimin nasihatla vesiyetle olmadığını 20. yüzyılın yaşanmış tarihi göstermiştir. 20. yüzyılın devrim önderleri militanlara, kadrolara, parti üyelerine yapmadık nasihat bırakmamışlardı. Parti üyelerinin; irade sahibi olmaları, insiyatif kullanmaları, somut şartların somut tahlilini yapmaları ve buna denk davranışta bulunmaları, partiye, sosyalizme zarar gelmesine izin vermemeleri gerektiğini kitaplar dolusu yazıp çizdiler. 20. yüzyılın sonlarına doğru bütün bunların hepsi suyun üstüne yazılmış yazı gibi oldu ve müthiş bir insan enkazı ortaya çıktı.

Yaşadığımız tarih, tüzük maddelerine yazılanların, kitaplar, ciltler dolusu nasihatların düşünüş ve davranış tarzı itibariyle sağlıklı insan tipi yetiştirmek için yeterli olmadığını göstermiştir. Üyeyi partinin bir katılımcısı, kattıklarıyla emektarı, emeğine sahiplenen, her yönüyle denetleyeni haline getirebilmek için tüzüğü değiştirmenin yanında parti üye ilişkisi tarzının da değiştirilmesi gerekiyor. Tarihimiz bize gösterdi ki toplumla birey ilişkisinde denetimler karşılıklı olmadığı taktirde toplum bireyi kendine eklemleyip manüple ederek kişiliği hurdaya toplumsalı da insan hurdalığına çeviriyor. Olguyu yakından takip edip inceleyip araştıranlar parti ve üye ilişkisinde de aynı sonucun oluştuğunu kolayca görebilirler.

Parti üyelerden oluşur, üyelerin yapmış oldukları görev taksimi sonrasında da parti hiyerarşik yapısına kavuşur. Bunların hepsi gönüllülük temelinde gerçekleşir. Ama tarihte defalarca tanık olduğumuz kadarıyla, bu gönüllüler ordusu süreç içerisinde öyle bir ilişkiler ağı oluşturuyor ki orta çağdaki yöneten yönetilen ilişkisinden daha geri... Komünistlik, sosyalistlik adına parti sekreterliği krallıklarda olduğu gibi babadan oğula miras gibi geçiyor. Bunun somut örneği keskin komünistliğiyle ünlü Kuzey Kore'dir. Komünist parti ve muadillerinin hemen hemen hepsinde bir kere genel başkan ve genel sekreter seçilen ölünceye kadar artık ordan inmiyordu. Brejnev örneğinde görüldüğü

gibi yürüyemeyecek kadar yaşlanırsa kollarının altına girilerek uçağa bindirilse ya da indirilse yine de sekreterlik koltuğunda oturmaya devam ediyor. Polit büro üyeleri de öyle... bir kere polit büro üyesi olunca tamam... artık ömür boyu orda kalır. Bütün bu utanç verici şeyler gönüllülük temelinde yapılıyordu ve de yapılıyor. Genel sekreter, merkez komitesi, polit büro üyelerinin hepsi delegelerin oylarıyla seçilir. Bütün kararlar oy birliğiyle alınır, itiraz eden olmaz. Bütün bunlar övgü vesilesi olarak yazılır, çizilir. Hepsi gönüllülük temelinde oylamayla ve de oy birliğiyle yapılır. Ve 20. yüzyıla on kala bütün bu kaleler şatolar, taş taş üstünde kalmamacasına yıkılır ve dağılır. Tabi ki bu sefer oy birliğiyle değil çünkü artık oyun bitmişti. Çöküş ve dağılışta kimsenin oyu gerekmiyordu. Sadece milyonlarca üyenin ilgisiz bakışları arasında enkaza dönüşüyordu. Kendisi olmaktan çıkıp bir insan hurdasına dönmüş milyonlarca parti üyesi ve sistem mensubu kendilerini parti denen hurdalığın enkazı altında buldu.

Bu bizim tarihimizdir. Onu incelerken onunla ne öğünmemiz nede utanmamız gerekiyor. Ondan sadece ve sadece ders çıkartmalıyız. Kapitalizminden daha ileri, daha çağdaş sosyalist ve komünist toplum yaratmak için yola çıkıp nasıl ettik de bizi o çağdaş toplumlara taşıyacak araçlar olarak oluşturmuş olduğumuz siyasi partileri birer insan hurdalığına döndürdük. Buna yol açan nedenler neydi? Neleri yanlış yaptık nerede yanıldık? Bütün bu ve benzeri soruların yanıtını bulmalıyız. Aslında tarihle fazla uğraşmaya gerek yoktur, bugün yani 21. yüzyıla gelirken bile çevremize şöyle dikkatlice baktığımız zaman devrimcilik adına devrimci parti hesabına nasıl şahların, padişahların yetiştirildiğini kolayca görebiliriz. Çıplak gözle bakıldığı zaman bile 21. yüzyıla girerken bir orta çağ kalıntısıyla yüz yüze olduğunuzu hemen farkedersiniz. Bir peygamber ya da şeyh yerine lidere tapınmak. Abartılı fakat, abartılı olduğu kadar da somut tarihsel gelişmelerle yetmezliği ortaya çıkmış ve inandırıcılığını yitirmiş olan dar sınıf ideolojisinden kopmuş, ama yeni bir ideolojik düzlem yaratma yeteneği geliştirememiş o nedenle de biraz sistem karşıtı olan tarikata, azıcık da devrimcilik ekleyerek kendini idame ettiren bir çok siyasi yapılanma var. Bu yapılanmalar doğaları gereği, Şahı Merdan yerine bir ehli Zül-

fikar, Mehdi sahip zaman yerine Taberdar birer parti lideri yaratıyorlar. Ondan sonrada bilincin yerini inanç, sınıfın yerini sınıf dışılık lideri ve partiyi denetlemenin, katılımcı olmanın, irade koymanın, kişilik geliştirmenin yerini lidere secde etmek, partiye mistik bir inançla tapınmak alıyor.

Böylesi bir yapı ileriye dönük, toplumu gelecek aydınlıklara taşıyan, üyelerini kişilik sahibi yapmaya özen gösteren bir yapılanma olamaz. Böylesi bir yapı geri bir yapıdır, toplumu ileriye değil geriye doğru sürüklemeye çalışır, özgür düşünen, düşünce üreten, katılım sağlayan, kişilik geliştiren üye değil, tapınak türbedarları yetiştirir. Kendini sosyalist ya da komünist parti olarak gören ve öyle yaşatan fakat yeni gelişmelere gözünü kapamış, yeni üretim tarzı süreci, üretim ilişkelerindeki değişim, sömürü yöntemindeki yeni oyunlar ve benzeri olguları göremeyen o nedenle de kendini yenileme yeteneği göstermeyen "eski tas eski hamam, bildiğin yolda devam" diyenler için ise söylenecek ve yapılacak fazla bir şey yoktur. Bu türden yapıların yapabileceği en fazla şey kendini tekrarlamaktır Kendini tekrarlamayı yenilik zannedip vicdanlarını rahatlatarak tarihin sayfalarında birkenar not olarak kalmayı başarabilirler. Çünkü bu türden geleneksel yapılar; toplumu devindirme yeteneklerini kaybeder, toplumsal ilerlemede muhalif bir güç olma vasfı gösteremez. Çünkü o sıkı sıkıya geçmişe ve geçmiş geleneklere bağlıdır. O nedenle de toplumsal ilerlemenin geleceğe doğru akışının içinde bir tutamağı bir dayanağı olamaz. Toplumsal ilerlemenin akışı içinde olmayan ve orada tutunacak bir dalı bulunmayan yapılar toplumu geleceğe taşıyamazlar.

Komünist parti ve o yapıdaki örgütler, Çin ve Rusya gibi dünyanın önemli ülkelerinde Doğu Avrupa, Orta Asya, Afrika gibi dünyanın önemli bölgelerinde toplumsal devrimler ve ulusal kurtuluşlar gerçekleştirmeyi becerebildiler. Toplumsal devrimler çağını başlatıp insanlığın yüz karası ve kapitalizmin marifeti olan sömürgecilik sistemini yıktılar. Toplumsal devrimler çağını başlatarak insanlığın ezici bir çoğunluğunun yüzünü devrimlere dönmesini sağladılar. Kapitalist emperyalizmin yüreğine büyük korkular saldılar Ama insanlığı daha ileri bir toplumsal sisteme taşıma ve sistemin geriye düşüşünü engelleyip sürek-

li ileriye doğru gidişini sağlayamadılar. İleri bir toplum ve gelişkin insan tipi yaratamadılar o nedenle de yaptıkları yarattıkları her şey iyisiyle ve kötüsüyle yıkıldı ve çok gerilere düştü. Bunu taklit etmek, tekrara kalkmak bu örgüt yapılarını olduğu gibi yaşatmak, örgüt yapılarının yarattığı üye ve insan tipini üretmeye devam etmek aklın kârı olamaz.

Tarihin öğretisinden çıkartılması gereken birinci ders bu siyasal yapıların tüzelliğini tümüyle değiştirmektir. Tüzüğü tek taraflı bir taahhüt belgesi olmaktan çıkartılıp, gardiyan buyurganlığından arındırarak, genel emek gücünün (kollektif ve bilimsel emek) insani değerlerin bütünlüğü temelinde ve parti üyesinin kendi'si olması, kişiliğini geliştirmesi, katılımda bulunması, katılımda bulunacak kadar bilgi birikimine ve yeteneğine sahip olması doğrultusunda bir parti tüzüğünün oluşturulması, parti tüzel kişiliğinin bu temelde şekillendirilmesi gerekir. Buna daha önce de belirttiğim gibi tüzükteki en önemli madde olan parti üyeliği tanımı ve yapılan parti üyeliği kendinden başlamak gerekiyor. Toplumsalda ve sistemde insanı başa almak ne kadar önemliyse parti yapılanmasında da partiyi değil üyeyi başa almak gerekiyor. Üye partiye eklemlenmiş, parti tarafından manüple edilerek çekip çevrilen, edilgen bir unsur olmaktan çıkartılıp partiyi denetleyen konuma getirilmelidir. Yeni bir parti üyesi tipi oluşturulurken partinin tüzüğü tüzel kişiliği de buna denk bir şekilde değişçirilmelidir. Değişim insandan başlamalı mücadele aracına, üslubuna, mücadele yöntemine ve "nasıl bir parti" sorusuna yanıt bulmaya doğru gelişmelidir.

NASIL BİR PARTİ?

Nasıl bir partili insan tipi önerisinden nasıl bir parti sorusuna yanıt arama konusuna geldik. Aslında nasıl bir parti sorusu öylesine sorulacak ve öylesine de yanıtlanacak bir soru değil. Egemen dünya sistemi, kapitalist emperyalizmin yeni sömürü ve egemenlik tarzı kapitalizmin eşitsiz gelişim yasasının kapitalist dünyada yaratmış olduğu yeni düzlem ve dünya ve de ülkeler devrim dinamiği ve devrim sürecinde oluşturduğu dokusal dengeler, dünya konjonktürü, bölgede oluşan yeniden yapılanmalar ülkenin ekonomi-politiği, üretim süreci tarzı ve

üretim ilişkilerindeki değişim, sınıfın ve yeni devinim güçlerinin durumu, mücadele ve bileşenlerindeki değişim, yeni ittifak güçleri vb. gibi dünya bölge ve ülke yaşamında hayatı düzenleyen bütün öğeler irdelenmeden, bütün bu konularda sağlıklı bilgi sahibi olmadan nasıl bir parti konusunda da doğru fikir sahibi olunamaz.

20. yüzyıl gibi insanlık tarihinde yaşanmamış ölçüde ve hızda, dünya sistemleri kurmuş yıkmış, dünya konjonktürleri yaratmış bozmuş, bütün bir dünyayı sarsan devrimler yapmış, yıkıma uğratmış, daha nice devasa gelişmelere neden olmuş ve bunların hepsine de damgasını vurmuş partilerin yerine yeni parti yapıları aramak ve bu partilerin de nasıl olması gerektiğini sıradan bir fikir sahipliliği ile önermek mümkün değildir. Bilimsel incelemeler yapıp sağlıklı veriler elde etmeden 20. yüzyıla damgasını vurmuş olan parti modellerinin aşılmasını ve yeni parti modelinin yaratılmasını önermek en hafif deyimle densizlik olur. Çünkü 20. yüzyıl insanlığın yaşamış olduğu sıradan bir yüz yıl değil böylesi bir yüz yıla damga vurmak da sıradan bir olay değildir. Bu damga onur duyduğum, gururla savunduğum ve savunacağım ve kendi tarihim olarak görüp değerlendirdiğim bir damgadır. Ama mevcut koşulların değişmesi o parti modelleriyle de yeni koşulların yaratmış olduğu olgulara çözüm getirmenin mümkün olmadığının somut tarihi verilerle ortaya çıkmış olması nedeniyle tarihimizle birlikte bu parti modellerini de tarihte bırakmak ve yeni olgulara yanıt üretebilecek yeni parti modelleri yaratmak zorundayız. İşte nasıl bir parti sorusu bu nedenle gündemimize girmiş ve yine yukarda belirttiğimiz nedenlerden dolayı bu soruya doğru yanıt aramaya çalışıyoruz.

Kuşkusuz gereksinim ve aciliyeti ne olursa olsun ne kadar bilimsel inceleme ve araştırma sonucu ne kadar sağlıklı veriler elde edilirse edilsin, çağın partisini kısa sürede tüm organelleri tamamlanmış biçimiyle yaratmak mümkün değildir. 20. yüzyılın sol partilerinin oluşumunda nasıl ki zaman ve zemini içinde gelişen somut olaylar önemli bir mimarlık görevi üstlenmişse, 21. yüzyılın parti yapısının tamamlanmasında da zaman ve zemin en doğru yol gösteren olacaktır. Zaman ve zeminin yapıyı mükemmele ulaştırmada önemli bir mimarlık işlevinin olduğuna kuşku yoktur. Ancak nasıl bir parti sorusu buna denk bir şekil-

de sorulmuşsa, taslak düzleminde de olsa yanıtının verilmesi gerekir.

Yaşanmış olunan tarih, günümüzde bütün hayatı yönlendiren oluşumlar, zaman ve zemin değerlendirmesi itibariyle nasıl bir parti modeli sorusunun sorulması ve bu soruya doğru bir yanıtın verilmesini kaçınılmaz kılıyor.

Bir sol parti, üye, ideoloji, örgüt ve politika olmak üzere dört bileşenden oluşur. Üye ve parti ilişkisinin nasıl olması gerektiği konusunu "Nasıl bir partili insan" başlığı altında irdelemiştim, o nedenle de burada o konu üzerinde durmayacağım, diğer üç bileşen açısından "nasıl bir parti" sorusuna yanıt vermeye çalışacağım.

1. İdeolojik olarak a) Partinin ideolojisi olmalı, fakat bu ideoloji sadece işçi sınıfının ideolojisi değil, genel emek gücünün, insani olanın insanı ve doğayı tahribe yönelmiş olan globalizme karşı mücadelesini kapsayan bir ideoloji olmalı. b) Partinin bu bağlamda bir ideolojisi olmalı. Fakat partiyi ideoloji yönetip yönlendirmemelidir. c) Partiyi politika yönlendirmelidir, çünkü ideoloji ne kadar geniş bir yelpazeyi kapsarsa kapsasın, yönetme yeteneği, manevra hacmi ve esneklik kabiliyeti politikanınki kadar çaplı olamaz.

2. Örgütsel yapısı olarak a) Parti ulusal değil ülke dayanaklı enternasyonal yapıda olmalı. b) Toplumsal devrimi ya da devrimsel devinimi amaçlamalı, fakat bu amaç da ülke dayanaklı bir dünya devrimi olmalı, devrim sürecini ivmelendirmeli ama ivme ülke dayanaklı fakat esas olarak dünya devrim sürecini hızlandırmalı. Çünkü dünya devrim dinamizmi ve devrim süreci tekleşmiştir. c) Ülke, bölge ve dünyada sınıfsal ve insani olan sorunların toplamının sentezini ideolojisinde, politikasında, yapılanmasında içselleştirmeli ideoloji, politika teori, araştırma inceleme, ajitasyon, propaganda, uslüp vb. gibi faaliyetlerini bu tarz üzerinde yenileyip yetkinleştirip geliştirmelidir. ç) Parti yapısı demokratik merkeziyetçi değil demokratik koordinatif yapıda olmalıdır. d) Parti bir merkez tarafından yönetilmemeli, merkez, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin koordine edildiği bilgi ve belgelerin toplandığı ve bunların tekrar parti sathına yayıldığı bir fonksiyonda olmalı. e) Partinin lideri ve liderler kadrosu olmalı fakat lider ve lider kadroları buyurgan değil, bilgili, birikimli, ikna yetenekli, saygın ve

yönetme kabiliyeti gelişkin olmalı. f) Partinin tüzüğü olmalı, fakat sözleşme tek taraflı değil (üye parti) karşılıklı sorumluluk temelinde olmalı. (Bu konuyu "Nasıl bir partili insan" başlığı altında detaylıca belirtmiştim) g) Son olarak parti modeli bir sınıf partisi modelinde olmamalı, genel emek gücü, tüm ezilenler ve insani olan için mücadele edenlerin partisi olmalıdır.

Politik olarak = a) Parti emperyalizme ve kapitalizme dolayısıyla da büyük üretim araçlarının özel mülkiyetine ve bu üretim araçlarının devlet mülkiyetine de karşı olmalı, büyük üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılmasını savunmalı ve kişinin gereksinmelerini karşılayan özel mülkiyeti orta ve küçük işletmelerin üretim araçlarının özel sahipliğini desteklemelidir. b) Partinin programı olmalı fakat program manifesto tipi analitik içerikte değil politik içerikte olmalı, detaylara asla yer verilmemeli, program eliştirilemez, değiştirilemez, kutsal bir belge olarak görülüp gösterilmemelidir. c) Parti programatizmi bir çizgi olarak benimsenmemeli fakat sistemin sürekli bir kaos ortamında yaşaması çoğu kez ülkenin gündemini kaotların belirlemekte olması nedeniyle parti bu kaotların yaratmış olduğu ani değişimler ortamında geçici olarak pragmatik yöntemleri kullanmalıdır. Partinin ideoloji tarafından değil politika tarafından yönlendirilmes böylesi durumlarda partiye önemli ölçüde esneklik ve manevra yeteneği sağlar.

Kuşkusuz nasıl bir parti sorusuna verilen bu özet yanıt, yapının mükemmel bir düzey oluşturmasını sağlamaya yetmez. Ancak bu öneriler yeni parti modelinin genel bir anatomisini ifade edebilir. Kalan boşlukları bu konularda yapılacak tartışmalar ve daha önce de belirttiğimiz gibi zaman denen mimar doldurur. Zaten dört başı mahmur bir yapılanma oluşturmayı planlamanın yanlış olacağını daha öncede belirtmiştik.

Bugün Türkiyede parti yapılanmasının düzenmenmesi yeni politik belirlemelerin yapılması için yeni kilometre taşları oluşturuştur. Bu kilometre taşlarıda Kürt sorununun kazanmış olduğu yeri büyüktür.

Kuşkusuz ne Kürt nede Türk halkının kaderini biz belirlemedik gelişmeleri biz sağlamadık. Her şey bize rağmen vardı ve bize rağmende bir çoklarını yaşayarakta gördük... O da Kürt ve Türk halkının bir

gövdenin iki ayağını oluşturmuş olmasıdır. Bu iki ayaktan birinin arızalanması rahatsızlanması durumunda Türkiyenin aksadığını yürüyemediğini dolayısıyla da her şeyin kötüye gittiğini görmek isteyen herkes açıkça görebilmiştir. Aslında bu ilerlemenin olmaması olayı sadece Türkiye için değil Türkiye sol hareketinin gelişip güçlenmesi kendini bir üst düzeyde yeniden üretmesi içinde geçerlidir. İyi bir gözlemci ve toplum bilmi öğrencisi yirmi yıllık geçmişe bakarak bu gerçekliği kolayca görebilir. kuşkusuz bu gerçekliği Kürt ve Türk halklarıda görmüşlerdir. O nedenlede gelecek bugünkünden çok farklı olacaktır ve olmak durumundadır.

Bundan sonra Türkiye solunda hiç bir şey eskisi gibi olamaz. Ne ilegal örgütlerde ne silahlı mücadeleyi savunanlarda ve nede politika yapmak istiyen legal partilerde hiç bir şey eskisi gibi devam edemez. Bir çok şey istesede istenmesede değişmek zorundadır. Çünkü ne hedefler eski yerlerinde kalacaktır ve eski hedef olacaktır nede oklar eskisi gibi çevrili olduğu hedefe çevrili vaziyette duracaktır. Eski hedefler yok olacak onları nişanlamış namlular boşta kalacaktır, yeni hedefler oluşup yeni silahlar bulunup hedeflere döndürülünceye kadar çok zaman geçecektir.

Geleceğin nelere gebe olduğu bugünden net olarak kestirilemesede geleceğin oluşum ve gelişimine seyirci kalmanın bir solcu sosyalist ve onun mensup olduğu parti için çok aptalca sorumsuzca bir davranış olacağı kesindir. Daha öncede belirtmiş olduğum gibi bugüne kadar olup biten her şey ya da bir çok şey bize rağmen oldu ama bundan sonrada böyle olmasına asla olanak verilememelidir.

Gelinen bu noktada kendisini Türkiye partisi olarak gören sol bir partinin Kürtlerin ana dilini kullanma kültürünü, dilini genel folklorünü geliştirmek için basın yayın araçlarına duyduğu gereksinme bölgesinin geri kalmışlığından dolayı özel ekonomik projeler, Kürtlerin diğer ülkelerdeki soydaşlarıyla akrabalarıyla ilişkileri kendi bölgelerinin yerel yönetimlerini meclislerini oluşturmaları organize etmeleri geliştirmeleri etkin ve yetkin yerel yönetimler haline getirmeleri vb. gibi Kürtlere özgün bütün sorunlar konusunda projeleri olmalıdır. Projenin olması yetmez bu projelerin hayata geçirilebilmesi ve Türkiye'nin di-

ğer illerinde yaşamakta olan kürt vatandaşlarında sorunlarının çözümü için her iki halkı seferber etmesi eyleme geçirmesi de gerekiyor.Artık dinamikleri toplumsal ilkelerin süreci bir, ülkesi bir sorunları bir olan iki halkın Türkiyeli bir partinin programında politik perspektifde birlikte yer almaması eşyanın tabiatına aykırı, eşitlik ve insanlık ilkesine ters bir durum olur. İmralı sürecinden sonra Kürt partisi türk partisi ayrımı tamamen subjektif bir ayrım olur. kürt demokratik hareketi onlarca yıllık mücadeleden sonra bugünkü noktaya geliyorsa herkesin kendi politikasını geçmiş yapılanmasını gözden geçirmesi gerekir. Bu onlarca yıllık mücadele ve onbeş yıllık düşük yoğunluklu çatışma sürecinde iki halkın tekleşmiş dinamiğini çatlatmak amaçlı öylesine balyozlar indirildi ki toplum dinamiklerinin dayanılması çok zor olan bu olanaklara iki halkın tekleşmiş toplumsal dinamiği tekleşmiş toplumsal ilerleme süreci sonuna kadar dayandı. İki halkın tekleşmiş dinamiklerinin sağlamlığı ve sağlılıklığı amansız bir testten geçmiş ve kendini ispatlamıştır. Geriye kalan tek alternatif ayrılığımızı değil birlikte yaşamanın, birlikte kalmanın, dost ve düşman karşısında birlikte davranmanın yol ve yöntemlerini aramak ve bulmaktır. Bunun ilk ve kalıcı adımını sol partilerin atması gerekir.

Devrim dinamiği ve devrim sürecinin tekleştiği fakat iki halkın kendi alt kimliklerini koruduğu ama üst bir kimlikle ortak kimliğe ve vatandaşlığa sahip olunan bir durumda ulus partisi kurmanın milliyetçi ve sosyal şoven bir tutum olacağına kuşku yoktur. Ancak herkesin bir parti etrafında toplanmasını beklemek bunun dışındaki birlik yöntemlerini reddetmek düpedüz dar bir sekterlikten uzak ülke ve de enternasyonal kimlikli olmanın yanında solda en geniş platformların oluşturulması konularında esnek ve de kararlı bir politik perspektife sahip olmalıdır. Genel platformlar oluşturma konusundaki politikalarını hayata geçirmede olabildiğince bilgili, bilinçli, aktif ve istikrarlı bir eylemlilik içinde olunması gerekir. Birlik platformları oluşturulması politikası partimizin varlık nedenini ifade eden politikaların arasında görülmeli ve buna denk bir davranış sergilenmelidir. Aksi halde yeni döneme ayak uydurmak ve yeni dönemin parti modelini yaratmak mümkün değildir. Özellikle onlarca yıldır ulus kimlikli partiler içinde

organize olmuş olan, bundan sonra yeniden tek çatı altında yoldaşlık ve hevallik ilişkileri içine girmesi ve kardeşliğin sarmalında yeniden kaynaşması gerekiyor.

TİP'in kuruluşunda (1961) 60'lı yılların sonlarına kadar Kürt ve Türk emekçileri TİP'in yani bir partinin çatısı altında örgütlenmişti. Ve o dönemlerde çok güçlü gelişmeler sağlanmıştı. 1967'de "Doğu Mitingleri" adı altında yapılan mitingler büyük heyacanlar, umutlar ve iki emekçi halk arasında kopmaz sevgi bağları yaratmıştı. TİP'in bölünmeye ve fraksiyonların doğmaya başladığı süreçte Kürt aydınları da ulusal kimlikli yapılar yaratma yoluna gittiler ve yarattılar da. 70'li yıllar fraksiyonların iyice kemikleştiği ve Kürt kimlikli örgütlerin de tümüyle ayrılıp şekillendiği yıllar olmuştur. Aslında o dönemde de nesnel olarak iki halkın devrim dinamiği ve devrim süreci tekleşmiş durumdaydı. O nedenle de o dönemde ulusal kimlik temelinde oluşturulan yapılar subjektif olarak nesnel durumla çakışmıyordu. Bu nesle ve öznel nedenlerin çakışmış olması nedeniyle tek dinamik üzerindeki makara bin dokuzyüz seksenli yılların ortalarından sonra belki de o dönemin momentine denk gelmesi nedeniyle tek taraflı yani PKK'den yana sarmaya başlayınca Türkiye solu makaradan çözülerek zayıf duruma düştü. Dinamiğin sarmalarındaki bu tek yanlı ve de dengesiz gelişme PKK'yi çok güçlendirdi ve PKK'yi, kuranların bile beklemediği bir boyuta yükseltti.

Esasında uzun fakat kısa olarak aktardığım bu eski hikaye, yani TİP süreci de nesnel olguların öznel öğeyle çakışarak oluştuğu bir süreçti. Ancak belirtmek gerekir ki, yeniden nesnel olğunun tekleşmiş sürece girmiş olması hiç bir şeyi tek dinamiğimiz üzerinde ayrı öznelerin olduğu dönemdeki gibi bırakmayacaktır. Başka bir anlatımla bugünün her şeyi değişecektir, hiç bir şey eskisi gibi olmayacaktır. Her şey kendine özgü koşullara uygun biçimler alacaktır. Halkların hukukuyla birlikte ilişki biçimleri ve örgüt yasaları da değişecektir.

O nedenle bugün, gelişmeleri çok iyi bir şekilde izleyip geleceğe doğru yaklaşmak gerekir. Artık her iki halkın emekçi kesimleri örgütlü durumda. Amaç bu örgütlülüğü bölmek, fraksiyonculuk yapmak olmamalıdır. İki halkın da tek partisi "benim" ya da "ben olacağım" an-

layışı mutlaka yadırganmalıdır. Elbette bu süreçten sonra her parti kendini Türkiye'nin, Türkiye halklarının partisi olarak görecektir. Zaten öyle de olmak durumundadır. Ama "Tek Parti"ye özenmek tarihi tekerrür ettirmektir. Tarihi tekerrür ettirmek Marks'ın da dediği gibi birincide komedi ikincide trajedi olur. Böylesi trajedi komediliğe bir daha özenmemek gerekiyor. Tek parti anlayışından uzak durmak, ama birliği mutlaka sağlamak gerekir. Aksi halde her iki halkın emek gücü dar ve etkisiz bir muhalefet gücü olmaktan başka hiç bir şeye yaramaz.

Kuşkusuz sadece Kürt sorununda değil partinin her konuda kendi doğruları olmalı.

Daha önce de, partinin ideolojinin olması, fakat bunun sınıf ideolojisi değil onu da kapsayan insanlığın sınırlarına kadar esneyen bir ideoloji olması, fakat partiyi ideolojinin değil politikanın yönlendirmesi gerektiğini belirtmiştik. Bunun, ideolojinin geniş bir perspektife sahip olması durumunda bile darlık göstereceği dolayısıyla darlığın olgulara yaklaşımına yaramayacağı, bölünmeleri körükleyeceği vb. gibi bir çok nedeninin olduğunu da vurgulamıştık Bunlara ek bir faktör olarak partinin hem kendi doğrusunun hem de üyelerinin kendi doğrularının olduğu dolayısıyla parti içinde bölünmeye ayrılmaya neden olmadan bir doğrular yarışının olmasını sağlayabileceğini de belirtmek gerekiyor.

20. yüzyılın sol siyasi yapılarında tek doğru vardı, o da partinin doğrusu. Onun dışında kimsenin kendi doğrusu olamazdı. Fraksiyonların hepsi bu yöntemle türemiştir. Bir parti ya da örgütün bir çok fraksiyona analık etmesinin nedeni, tek bir doğrunun bulunması o doğrunun da partiye ait olması ve partinin doğrusundan başka kimsenin kendi doğrusuna sahip olma, o doğruyu parti platformunda savunma, partinin doğrusunu eleştirme, kendi doğrusunu partinin doğrusunun yerine geçirme çabasına girme hakkının olmamasıydı. Tek düze bir düşünce, kimin doğru olarak belirlediği belli olmayan tek doğru, herkesi o doğruya inanmaya, onu kendi doğrusu olarak kabul etmeye zorlama yöntemi, hem insanı insan olmaktan çıkartıp sürüleştirmek, hem de o partiye üye beyinleri tek beyin haline getirerek işlevsiz kılıyordu. İnsan beynini daha çok düşünme ve daha çok düşünce üretmeye yönelt-

mek yerine onun düşünce ve düşünce üretimini engellemenin yöntemleri geliştiriliyordu. Bu yöntemin yaratmış olduğu, düşünce kısırlığı, düşünce üretme yeteneksizliği 20. y.yılın dünya devrim sürecini tıkadı ve yıkıma uğrattı. Artık bütün olumsuzluğuyla ortaya çıkmış olan bu yöntem aşılmaktadır.

Bu yanlış yöntemi aşmak için yeni yanlış yöntemler üretmemek gerekiyor. Örneğin parti içerisinde bir konuda bir çok görüş var ve bir güç birliği yoktur ya da oluşmuyor ve ayrılık çıkmasın diye partiyi görüşsüz bırakmak diğer bir söylemle partiyi kendi doğrusu olmaktan yoksun bırakmak eski yanlış karşısında yeni bir yanlış üretmektir. Bu yanlışla bir önceki yanlış arasında hiç bir fark yoktur. Eski yöntemde parti üye iradesini kaale almıyordu, o nedenle de parti içi demokrasiyi istemiyordu. Bu yöntem de çoğunluğun görüşünü parti görüşü haline getirip partinin doğrusunu yaratmamakla parti içi demokrasiyi askıya alıyor işletmiyor. Parti kendi doğrusunun dışındaki doğruları yasaklamamalı. İsteyen partinin doğrusunu kendi doğrusuyla çakışıyorsa parti doğrusunu kendi doğrusu kadar savunabilmeli, kendi doğrusu partininkiyle çakışmayan üye de kendi doğrusunu her durumda savunabilmelidir. Görüş ayrılığı bir ayrılma nedeni olarak gürülmemeli fakat böyle bir gerekçeyle parti de her konuda kendi doğrusundan yoksun bırakılmamalıdır. Siyasi bir partinin dünya bölge ve ülkenin tüm sorunları konusunda dosta düşmana sunacağı kendi doğrusu yani politik görüşü olmalıdır. Aksi halde o bir parti sıfatı, tüzel kişiliği kazanamaz. Çünkü bir partiye tüzel kişilik kazandıran temel öğe onun kendi doğrularıdır. Bir partinin üyelerine ve toplumun; hayatın mihank taşına sürerek doğruluk ya da yanlışlığını test edeceği ona göre o partiye bir değer biçeceği parti doğruları yoksa, o partinin varlığıyla yokluğu parti üyeleri ve toplum nezdinde fazla bir anlam ifade etmez, giderek gereksizleşir.

Örneğin Türkiye onlarca yıldır Kürt sorunu diye bir sorun yaşıyor, parti içerisinde bu konuda birden fazla görüş olabilir, bu görüşler arasında bir ayrılık oluşmasın diye partinin kendi politikasını çözüm önerisini, gelecek hakkındaki öngörüsünü açıklamaması, kendi görüşleri doğrultusunda çözüm üretmemesi bu çözümlerin hayata geçirile-

bilmesi için belli plan ve projeler sunmaması partinin varlık nedenini ortadan kaldırır. Hem partinin kendi doğrusu hem de üyelerinin kendi doğruları olmalı bu doğrular hayatın sınavından geçmeli sınıfı geçen görüş galip, kalan ise mağlup olmalı dolayısıyla galip görüş mağlup olan parti görüşünün yerine geçmelidir. Çoğulculuk adına, partiyi görüşsüz ya da kendi doğrusundan yoksun bırakıp, parti üyelerinin kendi görüşlerini parti ve ülke kamu oyuna açıklamalı hangisinin partinin hangisinin kişinin görüşü olduğunun belli olmadığı bir parti ortamı, kelimenin gerçek anlamıyla bir curcuna ortamından başka bir şey ifade etmez. Böylesi bir parti yaşamı hiç kimseye güven vermez. Dolayısıyla da partinin varlığıyla yokluğu arasında net bir sınır olamaz.

Kişinin hem kendisi olması ve hem de partisini ifade etmesi 21. y.yılın partili insan tipi olarak görülmelidir. 20. y.yılın kişiyi eklemleyen, manüple eden parti ile tek düze bir partililik olgusu yaratan parti üyesinin kişiliği aşılırken 21. yüzyılın parti modeli ve partili kişiliği netleşebilmelidir. Çubuk düzeltilmeli ama tersine bükülmemelidir. Yani geçmiş parti üye ilişki modelinde partinin üyeyi kendine eklemlediği kişiliğini imhaya yöneldiği biçimini tersine çevirip bu seferde üyenin partinin tüzelliğini kendine eklemlediği, partiyi varla yok arasında bir konuma itip silikleştirdiği bir parti üye ilişkisi geliştirmemek gerekir. Partiyi kendi fonksiyonuna üyeyi de kendi fonksiyonuna denk konumlara oturtmak gerekiyor. Üye partiye olan gereksinimlerinin bilinci ve sorumluluğuyla parti de üyesine olan gereksinmesiyle bir ilişki tarzı geliştirmelidir. Partinin bireysel ve toplumsal yapılanmasının bir ürünü olduğu, toplumsal ilerleme ve devinimde önemli bir amaç olduğu, dünyayı dönüştürmek isteyen herkesin böyle bir amaca gereksinme duyacağı bilince çıkartılmalıdır.

Kuşkusuz "etmeli, yapmalı" vb. gibi temennilerin hayatta vücut bulabilmesi ve bir temenni olarak kağıt üzerinde kalmaması için parti üye, parti toplum, parti sorunlar arasındaki diyalektik bağı doğru kurmak ve koşullara uygun bir şekilde hayata geçirmek gerekir. Aksi halde " yapılmalı, edilmeli" denen şeyler hep lafta kalır.

Bir parti yapısı içinde, hem partinin kendi doğrusunu hem de üyelerinin partinin gürüşleriyle örtüşmeyen kendi doğrularını yıkıcı değil

yapıcı bir şekilde savunması, hem partinin hem de üyelerinin üretkenliğini arttırabilmesi için partiyi ideolojinin değil politikanın yönlendirmesi gerektiğini önceden de belirtmiştik. Ancak bunun tek başına daha iyi randıman alınmaya yetmeyeceğini de belirtmem gerekiyor. Bunun yanında mutlaka parti bilinci, gönüllü birlik, dayanışma, yeni bir etiksel bütün, mücadele azmi ve kararlılığının özümsenmesi gerekiyor. Bireyde ve toplumda değerler bütünü her zaman canlı kalmalıdır. yabancılaşmanın panzehiri kişinin ve toplumun bireysel ve toplumsal değerler bütününe sahip olmasıdır. Parti bütünü bunlara hem kendisi sahip olmalı, sahiplenmeli hem de kendi üyelerine de benimsetmenin yöntemini bulmalıdır. Kuşkusuz politika asla duygusallaştırılmamalıdır. Duygu politikayı, politika da duyguyu kemirir. Politikanın ahlakileştirilmesi de böyledir, o nedenle parti bunları politize ederek ya da politize etmek amacıyla değil, onları kendi değerleriyle taşımalı ve değerlendirmelidir, partiyi politika yönlendirirken insanı da politikaya değerler bütünü taşımalıdır. Üye politikayı sahip olduğu değerler bütününden taviz vermeden yapmalıdır, politika ve değerler bütünü ikilisi bir bileşen olarak değerlendirilirse üye kendi doğrusu ile partinin doğrusu arasında son derece sağlıklı bir diyalektik bağ kurabilir. İkisini bir arada tutma yeteneği ve iradesi gösterebilir. Aksi halde iki doğru arasında doğru bir denge kurulamaz dolayısıyla dokusal ve dengesel bozulmalar oluşur ve fraksiyoncu ruh yeniden canlanmaya başlar. Üye ve parti arasına bir de üçüncü bir etken olarak grup ruhu girer. Grup ruhuyla parti ruhu çatışmaya başlar ve grup ruhu fraksiyoncu duyguları yeniden harekete geçirir.

GRUP RUHU VE PARTİ

Grup ruhuyla parti ruhu hiç birbirleriyle anlaşamamış hep, çatışma halinde olmuşlardır. Parti ruhunun etkin hale geldiği durumlarda ya da ülkelerde kitleselleşme güçlü toplumsal muhalefet oluşmuş ve sistem karşısında dikkate alınır bir güç haline gelmiştir. Grup ruhunun egemen olduğu durum ve ülkelerde ise bölünme, dağılma, güçten düşme ve sistem karşısında herhangi bir varlık göstermeme durumu doğmuştur.

Türkiye grup ruhunun çok güçlü olduğu bir ülke, 12 Eylül sonlarında dağınık fraksiyonlar şeklinde faşizme yakalanan Türkiye devrimci hareketi, ağır darbeler aldı. Alınmış olunan bu ağır darbeler, grup ruhunu da hırpaladı. 12 Eylülden sonra düşünce yeteneğine sahip birçok örgüt ciddi ciddi birliğin birleşmenin yollarını aradı. Bu süreçte bir çok birlik girişimleri oldu. Ancak her seferinde grup ruhu yine ağırlığını koymayı ihmal etmiyordu. O nedenle birçok girişim başarısız kaldı. Hala da grup ruhu her alanda ağırlığını hissettiriyor. Grup ruhu Türkiye sol hareketinin genlerine işlemiş ve büyük beyinin hafıza kayıt bölümüne yerleşmiş durumda.

Tıp biliminin bazı verilerine göre, insan beyninin çeşitli bölümleri var ve her bölüm farklı işlevler üstlenmiş durumda. Söz konusu belirlemelere göre, büyük beyin hafıza kayıt işlemleri de yapıyor. Eski bilgileri kayıt yapıyor, paketliyor, kodlayarak depoluyor. Bu kodlamaya denk olgular oluştuğunda şifre çözülüyor, kodlanmış bilgi tepki vererek harekete geçiyor. O nedenle insanlar zaman itibariyle bazı olayları aşmış, geride bırakmış olsa bile daha önce karşılaşılıp kodlanmış olan olayın aynısıyla karşılaşması durumunda, o olgunun açılmış olduğu durumdaki tepkinin aynısı tekrarlanıyor. Hatta binlerce yıl öncesi olaylarla karşılaşılması durumunda bile aynı tepkiler oluşabiliyormuş. Örneğin insanın henüz evrimleşmemiş olduğu soğuklara karşı vücudundaki kıllarla korunduğu dönemde, kılların dikilerek soğukla vücut arasında izolasyon yaratıp soğuğu engelleme bilgisi büyük beyin tarafından kayda geçilmiş ve kodlanarak paketlenmiş olduğu için; bugünün insanının o kıllarca korunmaya gereksinmesinin olmamasına rağmen, insanın üşüdüğü bir anda, insan vücudunda kalmış olan bir kaç tanecik kıl büyük beyin tarafından hareket geçirilerek dikleşmesi sağlanıyor.

İnsan beyninin daha doğrusu bütün beyinlerin bilgi biriktirme, kaydederek kodlayıp paketleme işlevi büyük beyin tarafından yapılıyor. O nedenle küçük beynin çalışması sağlanıp üretimi artırılmadığı ve ona bilinçle yönelinmediği ve büyük beyinle yetinildiği sürece insanın, tarihin geri vitesi olan geleneklerin esiri olması ona bağlı olarak yaşaması kaçınılmaz olur. Büyük beyine bağlı kalındığı sürece marksistler açısından doğmatizm aşılamaz bir engel haline gelir. Marksizm adına tutuculuk

yapılır; mevcut olguların bilimsel tespiti ve sentezlenmesi asla yapılmaz. Dolayısıyla da koşullara göre değişen, olguların karekterine uygun olarak kendini yeniden ve bir üst düzeyde üreten yetenek ve yapıdaki marksizm, orta çağ mistik inançlarından daha katı bir inanca dönüşür Bugün bunun böyle olduğunu görerek yaşıyoruz. Kendine marksist diyen bir çok kişi ve siyaset tarafından olguların çözümünde kullanılan bilimsel bir yöntem değil bir iman gücü olarak görülüyor. Bir kişi ya da siyaset; marksizmi ne kadar yeniden üretirse, yeni oluşmuş olgulardan öğrenerek marksizme ne kadar katkıda bulunup zenginleştirirse, kendinin toplumun ve insanlığının yüz yüze olduğu sorunlara o kadar çabuk çözüm üretir. Düşünmek ve buna denk bir frekansta bulunup ona uygun bir tarz geliştirmek yerine; marksizme ne kadar çok inanıp iman getirirse sorunları o kadar kolay çözebileceğine inanıyorsa o sol bir unsur ya da siyasal yapı değil o kişi bir mürit, siyasal yapı ise bir tekkedir. Böyleleri; üretim yeteneğinden yoksun büyük beynin kıvrımlarındaki eski kayıtlarına bağlanmış geçmişle yaşayan geleceği göremeyen, o nedenle de yeni oluşan olguları bilmeyen yapı ve unsurlardır. Bu kafa yapılarından dolayı, olguların bilimsel yöntemler geliştirerek, zıtların birliği yasası gereği her yeni olgunun bir karşıtının olabileceğini o olguyu çözmenin yolunun onunla birlikte var olmak olan kendi doğrusunu belirlemek yerine marksist inançla yüklenerek söz konusu olguyu çözebileceklerini düşünürler. Çünkü onlar, bilinci canlı tutan bilimin izafiliği yani bir dönem için bir ülke için doğru olan başka bir dönemde ve başka bir ülkede doğru olamayacağı gerçeği ile bilimin ölümcül düşmanı olan dogmatizme ve tutuculuğa yer değiştirtmişlerdir. Bilimin izafiliği yerine tutuculuğu ve doğmatizmi yerleştirmişlerdir. O nedenle de genişlemede hiç bir sınır tanımayan, her koşulda oluşan yeni olgularla kendini zenginleştiren marksist yöntemin yerine mistik inancın iman gücünü koyuyorlar. Onlarca yıllık mücadelede her hangi bir gelişme göstermeyen örgütü değiştirmek, yeniden oluşturmayı düşünmek yerine onu kutsal bir tapınağa dönüştüren anlayışlar gelişti. Bu türden anlayışlardan gelecek beklemek, kör gözden yaş beklemek gibi bir umutsuz bekleyiş olur.

Dogmaya, tutuculaşmış, bir kast, bir kutsal tapınağa dönüşmüş ve gelenekselleşmiş tabuları kendi inançlarıyla başbaşa bırakıp kendi-

ni aştığını, aşmaya çalıştığını iddia edenlere bakacak olursak onların da bu yönde fazla mesafe aldığını iddia etmek mümkün değil.

Yaşanmış bir takım olgu ve olayları geride bıraktığını ve büyük bir saygıyla kendi tarihine kaydettiğini, ileriye ve yeniye açılmayı önüne hedef olarak koyduğunu iddia eden bir çok siyasi irade, geçmişin benzeri olaylarla karşılaştıklarında yeni bir düşünce tarzı üreterek olguları aşmak için farklı bir tepki göstermek yerine, büyük beyinde kodlanarak paketlenmiş eski tepkiler gösterilerek yeniden fraksiyoncu duyguların etkisine giriliyor. Halbuki geçmişimiz saygıdeğer tarihimizdir, mirasımızdır ama bizi yönlendirmemelidir. Geçmişimiz bizi yönlendirdiği sürece asla ileriye gidemeyiz. Aslında bütün bunlar biliniyor ama aşılamıyor.

Bunun en somut örneği ÖDP'dir. ÖDP 20. yüzyılın Türkiye'sinin devrimci mücadelesine damgasını vurmuş olan örgüt ve partilerin birikim ve değerleri üzerine kuruldu. ÖDP'yi oluşturan siyasi yapılar geçmişi sahiplenmek fakat onu aşmak, yeniyi yaratmak amacıyla biraraya geldiler. Geçmişin analizini yapmak, onu yeterliliği ve yetersizliğiyle görmek, eskimiş yanlarını aşmak, ileriye yönelik yanlarını almak kaydıyla geleceğe yöneldiler. Bu yönelim doğru bir yönelimdir. Ama yürümeye başlayınca grup ruhu yeniden depreşiyor, üstelik öyle bir depreşme ki, anlamak bile zor. Önce herkes, benzetmek yerindeyse bir tek markette toplanmak için dükkanlarını gönüllüce kendi eliyle kapatıyor, ama markette toplanmak yerine yüzünü markete dönüyor fakat kapatmış olduğu dükkanının önüne bir sandık koyup çerezle iştigal etmeye çalışıyor. Süreç içerisinde bunun aşılacağı beklenirken bu sefer tablalarını yan yana getirmenin yollarını aramaya başlıyorlar. Bunun nedeni olarak bir örgütün ÖDP'yi ele geçirmiş olmasını gösteriyorlar. Duruma baktığın zaman, bir çok grup biraraya gelerek bir ortak yayın organı çıkartmaya çalışırken, ÖDP'nin teorik bir yayın organına şiddetle ihtiyacı varken ve bunca birikime sahip bir partinin teorik bir yayın organından yoksun kalması utanç verici bir olayken o partiyi ele geçirdi dedikleri grup ÖDP'ye bir teorik yayın organı çıkartacağı yerde kendi grubunun teorik yayın organını çıkartıyor. Bu traji komediyi grup ruhu üretiyor.

Partinin bileşenlerinden bir kesimi falan grup partiyi ele geçirdi diye partiye bir yayın organı çıkartmıyor, gruplar bir araya gelerek o gruplar bileşenlerine bir yayın organı çıkartmaya çalışıyor, partiyi ele geçirdiği iddia edilen grup "nasıl olsa partiyi ele geçirdim artık parti benim denetimimde diye düşünerek partinin en büyük gereksinmelerinden birisi olan bir teorik yayın organı çıkartması gerekirken (ki bunu başka türlü düşünmek mümkün değil) o grup kendi teorik yayın organını çıkartmaya başlıyor. Bu garipliği anlamak mümkün değil. Belki bu yöntemlerle politika yapmaya çalışıyorlardır. Ama böyle politika yapma tarzının doğru bir tarz olduğunu sanmıyorum. Bunlar doğru politika üretmenin tarz ve yöntemleri olamazlar bunlar geçmişten kalma grup ruhu hastalıklarının yeni bir süreçte nüks ederek gelişmenin önüne engel teşkil eden olumsuzluklardır. ÖDP'yi ÖDP'nin dışında kalan siyasi yapılanmalarla biraraya getirmek, güçlü bir muhalefet platformu oluşturmak yerine onu grup ve fraksiyon ruhuyla kuşatma altına almaya çalışmak günümüz dünyasının politika yapma tarzına denk düşmez. Günümüzün düşünme tarzı, politika yapma niteliği, esnek çaplı olmak durumundadır. Grup ruhu ve düşünme tarzıyla 21. y.yılın politik, örgütsel mücadele gereksinmelerini karşılamak olanaksızdır.

Grup ruhu, Türkiye devrim mücadelesinin bir dönemine damgasını vurmuştur. Grup ruhu onu aşanlar tarafından olumsuz bir miras olarak görülüp değerlendirilmelidir. Eğer geçmişin olumsuzluklarını aşmak istiyorsak en başta bu grup ruhunu, fraksiyon hastalığının bizde daha var olan mikrobunu aşmamız gerekiyor. Grup ruhu aşılmadan ve yadsınmadan parti ruhu benimsenemez ve özümsenemez; düşünce üretiminin yolu açılamaz, özgür fakat yarış halinde olan ileriye yönelik gelişmeler yaşanamaz ve tıkanmalar kaçınılmaz olur. Çünkü grup ruhu ve fraksiyonculuğu hala yaşatmak tutuculuğun en kötü olanıdır. Parti içerisinde sorun varsa (ki olur, olması da gerekir sorunu olmayan parti işe yaramaz bir mevtadır) bu sorun ya da sorunların çözümünü gruplaşmakta, grupçuluğa içe doğru büzmekte aramak yerine daha başka yöntemler üzerinde durmak, başka çözüm yöntemleri geliştirmek için kafa yormak gerekir. Sorunları çözmenin tek yolu eskiye dönmek grup ruhuna müracaat etmek değildir. Grupçuluğa dönmenin,

grup ruhunu okşayıp geliştirmenin tek nedeni, daha büyük olanın içine girememek, onun içinde kendine yer edinememek, oraya girmeni engelleyenin seni engellemek için yaptığı politikasını boşa çıkartacak politika üretme yeteneği gösterip karşısına çıkan engeli aşamamaktır. Tek neden budur. Bazıları "hile yapıyorlar" diyor. E... sende yap, grupçuluk yapmak da politika sanatında bir hile değil mi? Hem de en kötüsüdür, yapana da zarar veren bir hiledir grupçuluk. Böylesi işe yaramaz grup ruhu hilesi yerine senin partiye girmene, orda yer edinmene, dolayısıyla da politika, düşünce, eylem üretmene hile yaparak engel teşkil edene sen de daha ileri hileler yapmayı öğrenip onu etkisiz kılarak partiye katkı yapmanın yollarını araman gerekir.

ÖDP'ni oluşturan bileşenlerin yerine getirmekte oldukları tarihi bir görevin sorumluluğu içinde davranmaları gerekir. Türkiye sol hareketi, ÖDP'yi oluşturmakla çok önemli bir tarihi görevi yerine getirmekle yetinmemiştir aynı zamanda 20. y.yıl örgüt anlayışı yerine 21. y.yıla yeni bir örgüt anlayışı ve yapılanmasıyla girmenin de önemli bir adımını atmıştır. ÖDP'nin varlığı iki yönüyle çok önemlidir. Birincisi; geçmişteki bölünmüşlüğü önemli ölçüde azaltmak ikinciside; yeni bir parti modelini yaratma girişiminde bulunmaktır.

Biraz önce değinmeye çalıştığım gibi grup ruhu henüz tam anlamıyla aşılmamış olsa da etkinliği önemli ölçüde kırılmıştır. Geçmişte görüldüğü gibi hiç kimse bir görüş ayrılığı çıktı diye acele tarafından ayrılıp başka bir parti kurmakta fazla hevesli görünmüyor. Grupçuluk da utangaçça yapılıyor. Burda ÖDP'nin yaratmış olduğu ortamın rolü büyüktür. Bu önemli bir nedendir ve bu ÖDP'nin kazandırmış olduğu bir değerdir. Böylesine önemli bir kazanımı bütün ÖDP'liler korumalı ve daha güçlü konumlara taşımalıdır.

İkinci önemli neden olarak belirtmiş olduğum yeni bir parti modelinin yaratılması olgusu daha da önemlidir. Dünya konjonktürü bölge durumu, ülkenin üretim süreci tarzında oluşan değişim, sınıf bileşenlerindeki farklılaşma, tek kelimeyle bu kitapta belirtmeye çalıştığım olguların toplamı ülkemizde eski parti modellerinin aşılmasını, yeni parti modelinin yaratılmasını zorunlu kılıyor. ÖDP böyle bir gereksinmenin henüz kesin yanıtı haline gelebilmiş değil, fakat ona doğ-

ru atılmış manalı ve güçlü bir adım niteliğindedir. Bu önemli adımdan geriye dönmek, mevcut koşulları geride bıraktığımız tarih açısından affedilmez bir sorumsuzluk olur. O nedenle bu durumda sorumlu davranış; geri adım atmak partiye karşı yıpratıcı davranışlarda bulunmak ya da kendini güçlendirmesini engellemek değil, sorumlu davranış, partinin gelişip güçlenmesinin önündeki engelleri kaldırmaktır.

Yaşayarak gördükki, eski yapılanmalarda toplumu organize etmek ve koordineli bir şekilde sistem karşıtı muhalif bir güç yaratmak mümkün olmuyordu. Ayrıca eski siyası yapılanmalarla, emek güçlerini mücadeleye kanalize etmek, toplamsal devrimin, itici gücü haline getirmekte sağlanamamıştı. O nedenle siyasi yapılarla toplumsal kitle örgütleri birbirinden uzak alanlarda kalmışlardı. Bu nedenle de ne kitle örgütleri kendilerine denk bir direnme ve yaşama performansı gösterebildiler ne de toplum nezdinde bir varlık gösterebildiler.

Geçmiş tarihi sağlıklı bir şekilde irdeleyen ve bu sürecin doğrularıyla yanlışlarını ayrı ayrı tasnif eden her politikacı yanlışları aşmak doğru olanları, yeni koşullara denk bir şekilde yeniden üretmek amaçlı geleceğe yönelik olarak atılan adımları geriye itme çabasına giremez. Denenmiş ve yetmezlikleri tarih tarafından tescillenmiş eski örgütlenme yapılarına tekrar dönmek onları bir daha denemeye kalkmak bilimsel bir yöntem olamaz. Böyle bir denemeyi ancak ve ancak somut olguların somut irdelemesini yapma yetenek ve birikiminden yoksun olanlar yapabilirler. O nedenle geri olan eski olan grupçuluk fonksiyonculuk vb. yerine yeni olanı nasıl daha ileriye götürmek mümkün olur diye düşünmek ve onun yollarını aramak lazım.

Kuşkusuz ilk olan her şey belli bir süreye kadar kendine özgü eksiklerin oluşmasına da neden olabilir. Diğer bir ifadeyle ilk olan olgular doğruluğun yanında kendine özgü yanlışlar da üretirler. İlk yapılanmalar taklit ve tekrar olmadıkları, ve canlı bir organizma oldukları için her şeyi kendine özgü olarak yaşarlar. Bu süreçte yapılanların hepsi doğru ve kalıcı şeyler olamazlar. Hayat denen öğretmen, yaşam içerisinde doğrularla yanlışları birbirinden ayırtederek ayıklar, o nedenle önemli olan hata yapmak değil hatada direnmemektir. Hata yapmamak konusunda hiç kimse sigortalı değildir. Herkes hata yapabilir. Ha-

tasız insan ve örgüt aramak boş bir çabadır. Ozellikle bir ilki, bir yeniyi oluştururken kaçınılmaz olarak hatalar yapılacaktır.

ÖDP Türkiye'de oluşmuş olan siyasi yapılanmalardan bir ilki oluşturur. Hem siyasi yapılanması, tüzel kişiliği ve hem de bileşenleri itibariyle bir ilki ifade ediyor. Türkiye'de ilk defa bu kadar çok örgüt ve parti bir araya gelerek bir parti kurmuşlardır. İlk defa bu kadar çok örgüt ve parti kendini "çoğulcu " görüşlere sahip bir yapı olarak ifade etmiştir. 20. yüzyılın "demir disiplin"i ile oluşmuş ve faaliyetlerini bu temelde yürütmüş birçok siyasi yapının bileşeni bir parti, ilk kez merkezi disiplin yerine bireysel insiyatif ve öz disiplin tarzını hayata geçirmeye çalışmıştır. ÖDP ile ilgili olarak daha bir çok ilk sayılabilir ama hepsini sayıp dökmeye gerek yoktur. Zaten bütün bunları partinin mükemmelliğini iddia etmek için yazmıyorum tam tersine birçok hatanın yapıldığını fakat bu yapılan hatalara bakılarak umutsuzluğa düşülmemesi gerektiğini ilk olan her olguda hataların yapılmasının anormal bir sey olmadığını vurgulamak için yazıyorum. Yapılan bir hatayı bir yanlışı başka bir hata ya da yanlış yaparak düzeltme yönteminin uygulanmamasını ifade etmeye çalışıyorum. Örneğin birileri grupçuluk yapıp partiyi ele geçirmeye çalışıyorsa ve dolayısıyla yanlış bir şey yapıyorsa, o yanlışın karşısında başka türden bir grupçuluğu benimseyerek yanlışı başka bir yanlış yaparak önlemek ya da giderme yöntemini seçmemek gerekir diyorum.

Görüldüğü gibi insanları örgütlü insan haline getirmede, eyleme götürmede, hiç de pratik olmayan grupçuluğun ideolojik, teorik, politik üretimde de etkili bir araç olmadığı besbelli. Grupçuluğa yönelmek ve bu yöntemle başarılı olunacağını düşünmek zaman ve enerji kaybından başka bir şey değildir. Grupçulukla vakit kaybetmek dolayısıyla da politikikayı tatil etmektense partinin herhangi bir organında yer alıp hiç olmazsa bir kaç kişiyi partiye üye yapmak bir eyleme götürmek daha yararlı bir davranış olur.

Grup ruhu ile parti ele geçirmek ya da böyle bir amaçla davranmak tarihi geçmişimizden ders almamak ve gelecek hakkında öngörü sahibi olmamaktır. "Az olsun benim olsun" anlayışı yüzünden sol hareketin geçmişte neler çektiğini herkes yaşayarak gördü. Bugün "be-

nim olsundan" kopup "bizim olsuna" yönelen önemli bir güç oluşmuşken bu yönelimi sorumlu davranarak daha da güçlendirmek yerine yeniden "benim olsuna" dönüş yapmak büyük bir sorumsuzluk olur. Geçmişte "benim olsun" dendi ve hiç kimseye bir yararı olmadı. Denenmişi tekrar denemek doğru bir davranış olamaz bozulmuş eski doku ve dengeler yeni bir süreçte fakat eskisinden farklı bir şekilde oluşmakta iken onları tekrardan eskiye yönelmelerini sağlamak çok ilkel bir tutuculuk olur.

BÖLGE PARTİSİ OLMAK

Günümüz dünyası ve günümüz Türkiyesi'nin sistem karşıtı ve alternatifi olabilecek partisinin üç önemli konuya denk bir yapılanma ve politikaya sahip olması gerekir. Bunlardan birincisi: Türkiye'de yaşanmakta olan iç başkalaşım sürecini bütün detayları ile görmek ve bu detaylara denk ince politik belirlemelerde bulunmak, bu belirlemelere uygun taktikler geliştirmek ve bu taktikler bütününü partinin sistemi aşma stratejisi olarak belirlemek ve bunun dışında başka stratejiye geri-ksinme duyulmayacak şekilde ideolojik, teorik, politik birikimini bu temel üzerinde yapmaktır. Başka bir anlatımla önce makro bir şemsiye yaratıp mikro politikaları bu şemsiye altında üretmek ya da önce stratejiyi belirleyip sonra da taktikleri bu strateji altında örmek yerine mikro politikalardan başlayıp makroyu ya da önce taktikler manzumesini örüp bunlar üzerinde yürüyerek stratejiye varmak yöntemi izlemek gerekiyor.

Alt yapısı değiştiği için (onların neler olduğunu önceki bölümlerde detaylıca açıkladım) 20. y.yılın strateji, taktik, perspektif vb. gibi fenomolojik oluşumlarının beliriş tarzı, biçimi, yönteminde de köklü değişiklikler yapmak gerekiyor. Çünkü o dönemde tespitler makroydu o nedenle de önce strateji sonra taktikler gelirdi. Taktikler stratejiyi değil strateji taktikleri belirlerdi. Dünyada iki seçenek vardı birisi burjuva diktatörlüğü diğeri proleterya diktatörlüğüydü. Her iki diktatörlük oluşmuş, karşılıklı yaşıyorlardı. Ondan olan diğerinden, diğerinden olan da ondan olamazdı. Oluşmuş olan bu kaba ikilem arasında bu kabalığa denk politika üretme yöntemi geliştirilmiştir. Makro politika ve

strateji... Bu politika üretme yöntemi ve bunu detaylandırma tarzı o dönemin konumuna denk olarak şekilleniyordu. Kapitalizmden sosyalizme geçişin tek biçimi burjuva diktatörlüğünden proleterya diktatörlüğüne geçişti. Geçiş biçimi ne ve nasıl olursa olsun proleterya diktatörlüğü olacaktı. Yaşanan tarih bütün bu tek tipleri sonuçları ile birlikte tarihin sayfalarına birer ders alma öğesi olarak gömdü onunla birlikte makro ve strateji önceliğini de tarihe havale etti.

Daha önce de belirtmiş olduğum gibi devrim dinamizmi ve gelişim süreci köklü değişime uğradı. O nedenle toplumsal devrim politikası yapış tarzı, strateji taktik oluşturma yöntemi ve bunlardan hangisinin hangisini belirleyeceği ve öncelikleri de değişime uğramıştır. Bu alt yapı değişimleri nedeni ile; politika yapmada mücadele yöntem ve biçimini belirlemede, taktik strateji ilişkilerinde makro ve mikro politikalar arasındaki diyalektik bağda genelden özele değil özelden genele varmak gerekiyor. Çünkü 20.yüzyılda olduğu toplumsal ilerlemede, teorik, ideolojik, politik olarak kapitalizmden sosyalizme geçiş gibi kestirme bir köprü yoktur artık. Kapitalist emperyalizmi aşma zorunluluğu ve kesinliliği kendini dayatmış durumda ama nereye nasıl geçeceği konusunda insanlığın önemli bir kesimi henüz karar verebilmiş değil. Kapitalizm üzerinde kara bulutlar dolaşıyor fakat henüz bin sekizyüzlerin üç çeyreğinde batıda olduğu gibi "bir komünizm heyyülası" orta yerde dolaşmıyor. Ben kendi payıma kapitalizmin aşılması sonucu kurulacak olan toplumsal sistemin toplumsalcı sosyalizm olmasını isterim ve zaten önermiş durumdayım. Ama genel toplum kesiminin henüz böyle bir kararlılığı orta yerde gözükmüyor. O nedenle diyorum ki; mücadele biçiminde ideolojik, teorik ve politik üretimde strateji taktikler manzumesinin belirlenmesinde bütünden parçaya değil parçadan bütüne varma yöntemi uygulanmalıdır.

Hemen belirtmem gerekir ki bütünden parçaya ya da parçadan bütüne varma yöntemi izafidir. Yani her zaman geçerli olan değişmeyen bir yöntem değildir. Koşullara göre bütünden parçaya yine başka bir koşulda da parçadan bütüne varma yöntemi uygulanabilir. Hangisinden hangisine varılacağını koşullar tayin eder. Bugünün koşulları bütünden parçaya değil parçadan bütüne varmayı gerekli kılıyor. Top-

lumsal olaylar her zaman basitten karmaşaya doğru bir gelişim seyri izlemiyor. Çoğunlukla böyle bir süreci izlese bile bazen de karmaşadan basite doğru bir gelişim seyri izliyor, bunun somut örnekleri günümüz dünyasında gayet bariz bir şekilde yaşanabiliyor. Örneğin bir kaos ortamının yaşandığı Türkiye'de çoğu kez ülkenin gündemini kaoslar belirliyor. Beklenmedik bir anda toplumun gündemine düşen ve toplumun gündemini değiştiren kaotlar büyük bir karmaşa yaratıyorlar bu durumda toplumsal süreç tersine dönüyor. Yani basitten karmaşaya değil karmaşadan basite doğru bir gidiş süreci izliyor.

Somut toplumsal olayların da gösterdiği gibi basitten karmaşaya genelden özele şeklindeki felsefi belirlemeler izafidir ve toplumsal alt yapının değişimi ile ortadan kalkmazlar fakat tarz değişimine uğrarlar bugün bu felsefi belirlemelerin nasıl bir tarz değişimine uğradıklarını gelişen somut toplumsal olaylara bakarak da görmek mümkündür. Aslında izafilik dte diyalektik kuramın bir unsurudur. O nedenle de diyalektik kuramın karşıtların birliği, yadsımanın yadsıması, değişmeyen tek şeyin değişim olduğu vb. temel kurallarının dışında kalan unsurları izafilik alanına girerler.

Somut şartların somut tahliline göre diyalektiğin bir çok öğesi de değişim gösterir. 21. yüzyıl böylesi bir çok öğenin değişime uğradığı bir yüzyıldır. Bunu görmeyen ve bu değişimleri sağlıklı bir şekilde gözetemeyen siyasetçi ve siyasi yapılar doğru politikalar üretemez, gelecek hakkında inandırıcı öngörülerde bulunamaz.

İşte Türkiye'de yaşanmakta olan iç başkalaşım sürecinde partinin çok yakından ve ciddi bir şekilde izlemesi ve bu gelişimlere denk ince politikalar üretmesi, özelden genele varma yöntemini izleyerek buna uygun taktikler üretmesi gerekiyor.

Daha önceki bir bölümde belirttiğim devletin eskiden ideolojik olarak "Türk İslam Sentezi"ni savunduğu, bileşenleri olarak da faşist ülkücüleri ve "yeşil kuşak" adı altında gerici dincileri kolladığı dönemde devlete karşı mücadelede makro bir politika belirleme ya da strateji oluşturma, onun içini taktiklerle doldurmak dolayısıyla da felsefi ve diyalektik yöntem olarak bütünden parçaya varmak ve basitten karmaşaya ulaşma yöntemleri izlenebiliyordu. Çünkü devletin ideolojisi, ittifak-

ları, biçimi içeriği netti; faşist ya da siyasi gericilikti... Bazıları başka tanımlamalarda (napolyonculuk, makkartizm vb.) bulunsa da nitelik itibariyle netice değişmiyordu. Bütün yollar Roma'ya çıkıyordu, mevcut iç başkalaşım sürecinde devleti eskiden olduğu gibi bir çırpıda tanımlamak ve etiketini yapıştırmak mümkün değildir. Çünkü devlet bugün ideolojik değişim eski ittifaklarından kopuş ve yeni ittifaklar arama ve devleti yeniden yapılandırma süreci yaşıyor. Henüz orta yerde kesin bir dille reddedilecek belirginleşmiş bir ideoloji, netleşmiş bir müttefik güçler ve buna denk bir devlet yapılanması yoktur. O nedenle de eskiden olduğu gibi devletin ideolojisi, müttefikleri ve devlet yapılanmasıyla emek güçlerinin dolayısıyla da sol yapılanmaların arasındaki köprülerin tümden atılmış olması gibi bir durum henüz yoktur.

"Yaşanan sancılı iç başkalaşım" başlığı altında belirtmiş olduğum devletin yeni ideolojik yönelimi, aramakta olduğu yeni kitle desteği ve müttefik güçleri bizim ideoloji üretme ve organize olma kitle alanımızla çakışıyor. 17 Ağustos depreminden sonra hükümet ile sivil toplum örgütleri arasında doğmuş olan çelişki karşısında genel kurmay başkanı sivil toplum örgütlerinden yana tutum koyuyor ve onlarla birlikte çalıştıklarını ve çalışmaya da devam edeceklerini açıklıyor. Bu sivil toplum örgütleri alanı eskiden devlete ve dolayısıyla da genel kurmaya uzak bir alandı. Bugün genel kurmay bu toplumsal alanla çok yakından ilgileniyor. Bu alan sol bir sistem muhalifi parti ile genel kurmayın ilgi gösterdiği bir alan çakışmasının doğurduğu yeni bir durumdur. Oluşmuş olan bu çakışma alanında sol sistem muhalifi bir partinin nasıl bir siyasi çalışma yapacağına doğru karar vermeli ve bu kararını ince yöntemlerle nasıl hayata geçireceğini belirlemelidir. Eskiden genel kurmayla kitle desteği aramak bakımından çakışılan böylesi alanlar yoktu, kitle desteği aradığımız alanlar çok farklı idi.

Yeni bir ideolojik arayış dönemi de bundan farklı değil, bu bakımdan da bir çakışma var. Onların yeni yönelmiş olduğu Hacı Bektaşi Veli, Mevlana, Pir Sultan Abdal, Yunus Emre gibi eski Anadolu filozoflarının tasavvufundan "Anadolu İslamiyeti" ideolojisini üretme girişimi biz sosyalistlerin eski tarihine yönelme olayıdır. Bu Anadolu erenleri ya da feylesofları Anadoluda kaba materyalizmi üreten ve onu temsil

edenlerdir. Onların mücadelesi bizim tarihimizdir. Onların gericiliğe orta çağ karanlığına, devlet baskısına karşı vermiş oldukları mücadele bizim tarihimizi, düşünceleri ise bugünkü düşüncelerimize ön gelen düşünüş tarzımızı temsil eder. O nedenle devletin (belki de genel kurmayın demek gerekir) kendine yeni bir ideoloji üretme alanı da bize ters gelmeyen, en azından zorlu itilafların doğacağı bir alan değildir.

Yaşanmakta olan bu iç değişim sürecine eski anlayışla bodoslamadan saldırmak doğru bir politika olur mu?

Hemen belirtmem gerekir ki bu konuyla ilgili olarak koymuş olduğum soru işaretleri henüz titrektir. Çünkü ortam henüz pusludur. Geleceği net bir şekilde görmek mümkün olmuyor. O nedenle de alanların çakışması tespitinde bazılarının devlet ile birlikte olma, beraber çalışma gibi sonuçlar çıkartması tehlikeli bir çıkarsama olur diye düşünüyorum. (Kuşkusuz ekolojik felaketler hariç öylesi insani durumlarda çalışırken insanın yanında kim olduğuna bakıp "ben bununla çalışmam" demesi bile insanlık dışı davranış olur) ama siyaset yapma, örgütlenme, propaganda, ideolojik, teorik üretim gibi tüm faaliyetlerde araya net sınırlar koymamız gerekir. Kuşkusuz sivil toplum örgütleri alanındaki çalışmalarda en azından belli buluşmaların olması kaçınılmazdır. O nedenle rekabet de kaçınılmaz olarak oluşacaktır. Ancak aynı alandaki çalışmalarda anlamsız tartışmalara girmemek gerekir. İdeolojik, politik belirlemelerde net olmak ve üstünlük sağlamaya çalışmak eşyanın tabiatının bir gereği olarak görülmelidir.

Parti; iç başkalaşım sürecinde, devlet içinde yaşanacak tartışma ve gelişmelerde taraf olma konumuna gelemez. Ancak örneğin laiklik üzerine kamuoyuna yansıyacak bir tartışmada parti kendi dünya anlayışını belirtmek ve savunmak zorundadır. Ayrıca şeriat gibi gerici bir siyasi gelişim karşısında asla sessiz kalınmamalıdır. Devlet veya Genel Kurmay karşı olsa da olmasa da partinin şeriat ve şoven, faşist, ırkçı anlayışa karşı durmadan mücadele etmek durumundadır.

Diğer önemli bir konuda Türkiye'de iç değişim süreci yaşanırken savaş konsepti ve barış konsepti arasında da belli çelişkiler doğal olarak oluşacaktır. Parti önce barışa yönelik kendi politikasını oluşturmalı. Bu politikasını hayata geçirmenin yöntemlerini geliştirmelidir. An-

cak devlet içerisinde barış ve savaş konseptinde çıkacak olan anlaşmazlıkta parti taraf olamaz. Fakat kendi barış politikasını hayata geçirirken barış için mücadele eden herkesle yürümek zorundadır Barış için inilecek mücadele alanında seçim yapmak gerekmez orada kim varsa onlarla yürünür böylesi çalışmalardan kaçınmak gereksizdir. Kürt sorununun barışçıl yollardan çözülmesi partinin önemli politikalarından birisi olmalı ve bu politikayı hayata geçirirken de en geniş çevrelerle birlikte davranmanın yol ve yöntemleri bulunmalı ve geliştirilmelidir.

Barış politikası partinin vazgeçilmez politikalarından birisi olmalıdır dedik, ancak sadece Kürt sorununun barışçıl yöntemlerle çözümü değil, bütün komşu ülkelerle barış içinde bir arada yaşama politikası partinin temel politikalarından olmalıdır. Kıbrıs sorununun çözümü, Ege'nin bir barış denizi olması, Yunan halkı ile kardeşlik ilişkilerinin geliştirilmesi Suriye, İran, Irak, Rusya, Ermenistan bütün komşu ülkelerle barış, iyi komşuluk ilişkileri içerisinde partinin detaylı plan ve program ve geliştirilmiş politikası olmalıdır. Türkiye'yi bütün komşuları ile iyi komşuluk ilişkisi içinde yaşatmak için partinin kendini bir bölge partisi olarak algılaması ve görmesi gerekir.

Bölge Partisi Olmada ikincisi:

Dünya ve bölge konjonktörü ile ilgili bölümde günümüzde dünya konjonktörünün; a't küme ülkeler grubunun üst bölge devleti etrafında toparlanıp merkezin bölge gücü olması yöntemi ile oluştuğu örnekleriyle açıklamıştım. Aynı bölümde Türkiye'nin de bölge üst devleti olma politikası izlediği, dünya ve bölge konjonktörünün buna müsait olduğunun o nedenle Türkiye'nin bu konuda belli mesafeler katettiğini vurgulamıştım.

ÖDP hem politik hem de felsefi olarak kendini buna denk bir pozisyonda görmeli, üyelerine bu duygu ve düşünceyi vermeli ve tüm politikalarını buna denk bir düzlemde örmelidir. ÖDP karşıtların birliği yasası gereği bu sistemin alternatifidir. Kendini karşıtına göre kurgulamak o boyutta organize etmek durumundadır. Bu nedenle bile Türkiye bölge devleti olma yolunda bir politika izliyorsa parti de bölge partisi

olma yolunda bir politika izlemelidir. Kuşkusuz devletin gütmüş olduğu amaçtan çok farklı amaçlarla... bu işin bir yanı...

Politik bakımdan da ÖDP'nin bir bölge partisi olma zorunluluğu var. Kendini bu düzlemde üretmez ve rolünü oynayamazsa marjinalleşmekten kurtulamaz.

Bölgemiz Ortadoğu ülke sınırlarının net olmaması, önemli bir petrol bölgesi olması nedeni ile emperyalist ülkelerinin fazlasıyla ilgi alanına girmiş olması, geri kalmışlık ve cehaletin etkin olması vb. gibi nedenlerle bugüne kadar hep bir savaş alanı halini yaşamış ve bundan sonra da savaş ihtimali çok yüksek olan bir bölge durumundadır. Türkiye'nin mevcut dünya konjonktöründe üst bölge devleti konumuna gelme politikası, gelecekte gelişecek olan bir savaşın Türkiye'yi içine çekmesi kaçınılmaz olur. Zaten bugünden ABD'nin Irak'a saldırıları nedeni ile Türkiye savaşın tarafı durumuna gelmiş vaziyette. Gelecekte bölgede patlak verecek bir savaş karşısında hem ülkemizi içine çekmesini engellemek hem de büyümesini önlemek için partinin bölge partisi haline gelmesi gerekiyor. Savaşı önlemek bölgede barışı sağlamak ve globalizmin bölge üzerindeki baskılarına karşı bölge halkının bir direniş oluşturabilmesi için bölge halklarının birlik ve dayanışmasının sağlanması gerekiyor.

Türkiye ekonomik, sosyal, siyasal ve toplumsal ilerleme bakımından bölgenin en gelişmiş ülkesi durumunda. Bu yapısı nedeni ile bölgedeki halkların birlik beraberliğinin sağlanması, emperyalizmin bölgemiz üzerindeki planlarının boşa çıkartılması için bir bölge partisi olması gerekir. Arap İsrail savaşı son dönemde çözüme yönelmiş gibi gözükse de ulaşılacak çözümün kalıcı olması zor gözüküyor. Çünkü çözüm halkların iradesi temelinde değil, halkların iradesine rağmen geliştiriliyor. O nedenle de kalıcı bir çözüm olamaz, kalıcı bir çözüme ulaşılabilmesi için halkların kendi gönüllü iradeleri ile çözüme gitmesi gerekiyor. Halbuki bugün halklar devreye bile sokulmuş durumda değil. Ne Filistin ne de İsrail halkları kendi iradeleriyle çözüm yöntemi üretip ortak çözüm sürecine bile giememişlerdir. Hala çözümün ana unsurları emperyalizm ve siyonizmdir.

Bölgemizde emperyalizm tarafından kışkırtılarak savaş nedeni

yapılacak çok sorun var. Ama bunlardan ikisi bölge savaşını körüklemenin önemli öğeleri durumundadır birisi ve neredeyse yarım asırdır devam eden Filistin İsrail dolayısıyla da İsrail Arap sorunu diğeri ise Kürt sorunu.... Bu her iki sorunun körüklenmesi ya da barışçıl yollarla çözümlenmesi konusunda Türkiye anahtar ülke konumundadır. Doğru ve halkların çıkarına bir politika izlerse bölgede barış, huzur ve dinginlik sağlanır. Emperyalizmin çıkarını gözeten bozguncu bir politika izlenmesi halinde ise bölgede savaşın ardı arası kesilmez... Biliyoruz ki Türkiye işbirlikçi bir ülkedir, bu anlamda partner ya da partnerleri vardır. Bunlar da emperyalistlerdir. Emperyalizmin varoluşundan beri insanlığın lehine en ufak bir şey yaptığına tarih tanık olmamıştır. Bu tarihi gerçeklikten dolayı emperyalizmin bölgede, bölge halkının çıkarına bir plan ya da projeye sahip olduğunu söylemek ve buna inanmak mümkün değildir.

İsrail yarım asırdır bölgede savaş odağı olmuştur. Onun destekçisi ve körükleyicisi başta ABD olmak üzere emperyalist güçler olmuştur. Bugün bölge üst devleti olma politikası izleyen Türkiye bu konudaki ilk adımını İsrail'le bir kısmı bilinen fakat bir kısmı bilinmeyen önemli ittifaklar yapmıştır. Bu ittifakın askeri yanının ağır bastığını vurgulamak için de ittifakın akabinde peşpeşe ortak askeri manevralar yapmışlardır. Bu ittifaklar bölgede başta Araplar olmak üzere bütün ülkeleri endişelendirmiştir. Bölgede önemli bir savaş mekanizması olan İsrail'e bir de Türkiye'nin mi eklenmesi olacak, yoksa Türkiye bu savaş çarkını yavaşlatan, durduran bir işlev mi üstlenecektir? Şimdilik bu soruya kesin bir yanıt vermek mümkün değil. Türkiye bölge üst devleti olabilmek için Araplar'la İsrail arasında denge unsuru olup bölgeye barış ve huzurun gelmesi için bir politika mı izleyecek yoksa tersi bir rol mü oynayacak?

Bilindiği gibi İsrail bölgenin yalnız bir devletidir. Bugün sadece askeri bir güç değil aynı zamanda siyonizmin bölgedeki ekonomik bir gücü durumuna gelmeye başladı. O nedenle de sürgit bir savaş İsrail'in bundan sonra bölgede oynamak istediği ekonomik güç konumuna denk düşmez. Yeni pozisyona denk bir Ortadoğu: savaşın olmadığı en azından İsrail'le Araplar ya da bölgenin diğer devletleri arasında olma-

dığı bir Ortadoğu'dur. Türkiye İsrail'in hazırlanmak istediği bu yeni pozisyonu görüp İsrail ile ittifak yaparak İsrail'i etkileyip Arapları da ikna ederek bölgedeki konumunu güçlendirmeyi planlamış olabilir. Böyle olsa bile bunun emperyalizme özellikle de ABD emperyalizmine rağmen olabileceğini düşünmek mümkün değil. Kuşkusuz işbirlikçilik koşulunda bile Türkiye'nin kendi dinamizmi vardır. Emperyalizmin her dediğini motamot uygulamak durumunda değildir. Kürt sorunu, Kıbrıs meselesi vb. gibi konularda bu defalarca görülmüştür. Buna rağmen çıkarlar çakışması ya da emperyalizmin ağır baskı yapması sonucu herşey değişebilir.

Bütün bu nedenlerden dolayı bir Türkiye partisi Türkiye Cumhuriyetinin uzandığı her alana uzanmalı, mutlaka ve mutlaka alternatif ilişkiler kurmalı ve alternatif politikalar oluşturmalıdır.Türkiye'nin gizli ve açık ittifaklar kurmuş olduğu İsrail'deki sol partilerle kitle örgütleri ile barış harekatı ile bütün halk ve etkinlikleri ile doğrudan ve sağlıklı ilişkiler kurmalı ancak bununla yetinmemeli, her iki ülkedeki kitle örgütlenmelerinin de birbirleriyle ilişki kurmalarına aracı ve teşvikçi olmalıdır. Filistin halkı ile onlarca yıldır varolan fakat zayıflamış olan kardeşlik, savaş arkadaşlığı, ortak şehit kanlarının karışımı ile oluşmuş olan kan kardeşliği Mısır, Suriye, Ürdün halkları ve onların temsilcileri ile ilişkiler kurmak, geliştirmek, asla ihmal edilmeyecek bir konu olarak görülmelidir. Partinin buna yönelik bir politikası mutlaka olmalı ve oluşturulmalı ve hayata geçirilmesi için kadrolar organize edilmelidir.

Yunanistan'la belli bir ilişki düzeyi olsa da yeterli değil. Yunan halkı ile Türkiye halkı arasında kopmaz bağlar oluşturmak, iki halkı birbirine daha fazla yakınlaştırmak partinin vazgeçilmez görevleri arasında yer almalıdır. 17 Ağustos depremi iki halkın nasıl gönül bağları ile birbirine bağlı olduğunu, nasıl derin duygularla ve içten bir sevgiyle yaşadıklarını yaşam gibi herşeyin üstünde olan bir konuda nasıl bir gönül birliği içinde olduklarını dost düşman herkese gösterdi. O nedenledir ki Yunan halkı gösterdiği içten dayanışma ve destekle Türkiye halkının gönlüne yıkılmaz bir taht kurdu. Ancak gönül isterdi ki; Yunan halkının yanında Yunan solu, sosyalistleri de organize bir şekilde

ÖDP'nin Halıdere'de kurmuş olduğu kriz masasının içinde kurtarma ve yaraları sarma çalışmalarında birlikte olsunlar. Ben Yunan solunun, sosyalistlerinin buna hazır olduklarından ve bundan sonra da olacaklarından kesinlikle eminim. Eksik olan ve bugün olması gerekenin gereken yerde olmamasının tek nedeni ilişkisizlik ya da ilişkinin zayıflığıdır.

Deprem olayından Filistin ve diğer Arap halklarının yetersiz kalması sadece devletler düzeyinde bir katkının sağlanması ve bu vesileyle Arap halklarıyla halklarımız arasındaki bağların güçlendirilmemesi de ilişkilerin zayıflığından kaynaklanıyor. Halbuki bir gruplar muhalefeti oluşturmaya çalışmak yerine olanaklar yaratıp Filistin halkı ve diğer Arap halklarıyla geçmişte oluşturmuş olduğumuz ve hala sıcaklığını koruyan ilişkilerin yeniden canlandırılmasına çalışılsa partiye, halklarımıza ve bölge halkına daha çok katkı yapılmış olurdu.

Orta Asya Cumhuriyetleri ile ilişkiler ise daha farklı bir düzlemi ifade ediyor. Orta Asya, Rusya ve Türkiye'nin dolayısıyla da emperyalizmin rekabet ettikleri bir alan durumunda. Hem Orta Asya yeraltı yerüstü kaynakları hem de siyasi etkinlik kurmak için sürdürülen bir rekabet var bu alanda. Görünürde bu alanda Türkiye Rusya çekişmesi var gibi, fakat derinden giden bir de İran'ın faaliyetleri var. İran bu alanda ekonomik çıkardan çok siyasi çıkar karşısında şeriatı güçlü bir şekilde bu alanda egemen kılmaya çalışıyor. O nedenle de ideolojik alanda etkin bir konum yaratmış durumda. Türkiye tarihten kalma kan bağı ve genetik akrabalığı etkin bir şekilde kullanmaya çalışsa ve belli ekonomik yatırımlar yapsa da henüz gereken etkinliği sağlayabilmiş değil. Aslında bugün bu alanda rekabet içinde olan Rusya, Türkiye, emperyalistler, İran ve diğerleri Orta Asya halklarının lehine bir rekabet içinde değiller onlar sadece ve sadece ekonomik ve siyasal çıkar peşindeler.

Rusya şu anda dünyanın en çarpık yönetiminin ve en alçak yöneticilerin elinde. Rusya mafya tarafından ve mafya ile işbirliği içinde olan aşağılık yöneticiler tarafından yönetiliyor, bu durumun devam etmesi bölge ve dünya için büyük bir tehlike arzediyor. Rusyanın elinde ve Yeltsin gibi beyni sulanmış bir devlet başkanının elinin altında dünyamızı birkaç kez yok edecek güçte atom silahları var. Bu büyük risk Rusya yönetiminin Rusya halkının eline geçinceye kadar devam ede-

cektir. Böylesine tehlikeli bir ortamın daha uzun devam etmesi bütün bir insanlığın aleyhinedir.

Sovyetler Birliği çöktü ama şimdi kendine gelmeye, toparlanmaya çalışan bir Rus halkı var. Bu halkın emperyalistler ve mafya tarafından kuşatıldığına şüphe yok, ama bunlar kadiri mutlak değiller ve olamazlar da. Rusya halkı bunlara rağmen kendine gelip toparlanacaktır. Ancak her halk gibi onların da etraflarında oluşturulmuş olan kuşatmayı yarıp kendi egemenliklerine ulaşmaları için enternasyonel dayanışmaya gereksinmeleri vardır. Bu enternasyonel desteği sunacak olan en yakın halk Türkiye halkıdır. Böyle bir halk desteğinin de şu durumda ÖDP eliyle yapılması gerekiyor. ÖDP bileşenleri arasında Sovyetler Birliği alanında iki halkla sıkı ilişkileri olan eski yapılar da var. En azından bunlar yeniden harekete geçirilmelidir.

Avrasya'da çıkar çatışmaları hızlandıkça ortam tehlikeli bir şekilde kızışıyor. Her tarafta savaş ocakları yanmaya başladı. Bu gidişin durdurulmasının tek ve etkili yolu Rusya yönetiminin aklı selim unsur ya da siyasi yapıların eline geçmesi... O nedenle de Rusya ile ilişkileri başa almak gerekiyor. Bununla beraber Orta Asya cumhuriyetlerinin istisnasız hepsi ile Gürcistan ve Ermenistan'la da ilişkiler kurmak, bu ülkelerin halkları ile halkımız arasında sağlam ve kalıcı bağlar oluşturacak çalışmalara girişmek gerekiyor. Bugün partinin buna gücü yok deniliyorsa en azından bugünden böylesi projelerin oluşturulması gerekiyor.

Parti büyük oynamalıdır. Büyük oynamaya kendini alıştırmalıdır. Projelerini, planlarını, geleceğe bakışını bu temel üzerine oturtmalıdır. Büyük politika yapmayı düşünmeyen ruh halini, ideolojisini, teorik faaliyetlerini ve ütopyalarını büyüme, daha büyük olma üzerine oturtmayan parti 21. yüzyılın partisi olamaz. Dış politikasını enternasyonel ilişki ve yapılanmasını dünya konjonktörüne denk bir şekilde yapmayan konjonktürel şekillenme doğrultusunda politika üretmeyen ve hayata uyarlamaya çalışmayan bir parti ne kendi iç dinamiklerini ne de kendi dış dinamiklerini harekete geçiremez ve doğru bir yönde yönlendiremez. Çünkü konjonktürel durum günümüz dünyasında hem iç dinamizmi hem de dış dinamizmi harekete geçiren bir saik durumuna gelmiştir. Bunları bütün nesnel ve öznel yanlarıyla konjonktürel durum bölümün-

de açıklamıştım. O nedenle burada tekrar etmek istemiyorum. Ancak sonuçların belirleyici yanı üzerinde durmak gerekiyor. Aksi halde neden "bölge partisi" olması gerektiği sorusuna doğru yanıt bulunamaz.

Yıkılmış eski dünya konjonktörünün yerine, yeni dünya konjonktörü oluşurken daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi bölge ve onların bağlı olduğu üst merkez biçiminde gelişim seyri izleniyor. Konjonktürel olarak oluşan bu biçim globalizmin dünyayı yönetme biçimidir de. Globalizm dünyayı yaratmakta olduğu tek merkezli fakat alt oluşumlu bir konjonktör ile yönetmeyi planlarken ve bu planını hayata geçirmeye çalışırken, dünyayı dönüştürmek isteyen ve bunu amaçlayan bir partinin dış politikasını eski konjonktüre ya da konjonktürel olmayan bir duruma göre belirlemesi mevcut konjonktürel durumu görmezden gelip ona denk bir dış politika belirlememesi başarısızlığı peşinen kabul etmesi demektir. Çünkü konjonktürel durum siyaseten her zaman belirleyici bir rol oynamıştır. Özellikle de bir tek dünya dinamizminin ve bir dünya devrim sürecinin oluşmakta olduğu, taşıma hareketinin ulaştığı tüm ülkelerde pazarı dünya pazarının ordaki bir şubesi durumuna getirdiği, dolayısıyla da hayatın her alanının düzenleyeni olduğu bütün emperyalist ve işbirlikçi dünyada üretim süreci tarzını benzeştirdiği, bilimsel emekle kollektif emeği birbirine eklemlediği, insanlığın büyük bir kısmının doğa korumacılığı ve ekolojik felaketler karşısında adeta bir dünya platformu oluşturduğu günümüz dünyasında çok daha önemli bir rol oynayacaktır ve de oynamaktadır.

Bütün bu nedenlerden dolayı parti, mevcut dünya konjonktürünü doğru değerlendirip ona denk bir politika yapan, dünya çapında politika üreten enternasyonel bir parti olabilmek için işe bölge partisi olmakla başlamalı ve bütün enternasyonel süreci bu zemin üzerinde örmeli ve geleceğini bu politik perspektif ile şekillendirmelidir.

Ve Üçüncüsü:

Globalizmin dünyada yaratmak istediği sermaye bağımlılığı ekonomi-politiğine karşı, ülke, bölge ve dünya halklarının birliğini ve dayanışmasını sağlamak önemlidir. Daha önceki bölümlerde globalizmin ekonomi politikası, ekonomik egemenlik kurma yöntemleri üzerinde

detaylıca durmuştum. O nedenle burada yeniden değinmeyeceğim. Ayrıca ülke koşullarını partinin gözetmesi bölge partisi olması gerekliliği konularını da açıklamaya çalışmıştım. Burda kısa da olsa konunun başka bir yönü üzerinde duracağım.

Enternasyonalizm bölümünde genel enternasyonel politika üzerinde dururken devrim dinamizmi ve devrim sürecinin gelişim biçim ve niteliğini de belirtmeye çalışmıştım. Ancak bu belirlemeler stratejik bazda olmuştu. Bölge partisi olma başlığı altında da enternasyonalizmin detaylarından bir tanesi işlenmişti. Burada da enternasyonelin karakterini belirleyen faktörlere değinmeye çalışacağım.

Aslında enternasyonel ne stratejik ne de taktiksel bir fenomendir. Enternasyonel sınıf çıkarı üzerine kurulmuş uluslararası dayanışma ve eylem olayıdır. İşçi sınıfı bu zemin üzerinde çokça dayanışma eylemi de gerçekleştirmiştir. O nedenle de karakter itibariyle sınıfsal bir nitelik taşır. Ancak günümüz koşullarında artik enternasyonel dayanışmanın sınıfsal niteliğine insani olan dayanışmalar da eklenerek genleşmiştir. Dolayısıyla enternasyonel dayanışmanın biçim ve yöntemi de değişmiştir. Kuşkusuz bir çok şey gibi enternasyonel dayanışma biçim ve yöntemi de izafidir. Her zaman aynı metod ve yöntemler ile uygulanmaz. Örneğin birinci ve ikinci enternasyoneller zaten sınıfın partileri birliği temelinde oluşmuş ve Batı Avrupa ülkelerinde ardıcıl devrimler savunup buna denk mücadele yöntemleri geliştirirken üçüncü enternasyonel daha çok Sovyet devrimini koruma kollama ve enternasyonel dayanışmayı bu zeminde yapma işlevini yerine getiriyordu. Üçüncü enternasyonel ikinci dünya savaşı süresince de ülkesi işgal edilen komintern üyeleri ülke komünist partileri hem kendi ülkesinin kurtuluşu için hem de diğer ülkelerin komintern üyesi komünist ülkelerle enternasyonel dayanışma içine giriyorlardı. Her koşulda hedef tekti, faşizmdi. Hitler ve Mussolini faşizminin üçüncü enternasyonel tarafından gebertildiğinin söylenmesi abartılı bir yaklaşım olmaz. Birinci Cihan Savaşı İkinci Enternasyonali bölerken ikinci cihan savaşı üçüncü enternasyoneli topyekün bir şekilde faşizme karşı mücadelede inanılmaz bir biçimde bütünleştirdi ve anti emperyalist cephede savaşa yöneltti. Belirtmek gerekir ki hem birinci cihan savaşı sürecinde

ikinci enternasyonel ulusallık temelinde bölündü, hem de ikinci cihan savaşını zaferle sonuçlandıran üçüncü enternasyonel ülkesel devrimler gerçekleştirerek dayanışmayı enternasyonel, devrimleri ulusal zeminde yaptı. Tabiki ikinci enternasyonalin ulusalcılığı sosyal şoven temelde yani kendi ulusal burjuvazisini destekleyerek kendi ulus burjuvasının başka halkları ezmesine yardımcı oldu. Böylece de kendi burjuvazisinin egemenliği altına almış olduğu ülkelerden getirdiği sömürüye ortak olmanın ilk adımını atmış oldu. Ve bir daha bu adımdan geriye dönüş söz konusu olmadı. Burjuvazi ile yapmış oldukları anlaşma hala da bozulmadı devam ediyor. Üçüncü enternasyonal daha önce belirttiğimiz gibi dağıldı. Fakat onların yapmış oldukları sosyalist, ulusal demokratik, demokratik devrim gibi ulusal ya da ülkesel içerikli devrimler de kurulmuş olan sistemler de çökerek yeniden kapitalist emperyalist sistemin egemenliğine girdiler.

İçinde ulusalcılığı da taşıyan her iki enternasyonal de sonuç olarak aynı noktada buluştu. Anti-kapitalist, anti-emperyalist, anti-faşist temelde oluştular, fakat yeniden kapitalist emperyalist zeminde buluştular.

Günümüz enternasyonalizminin temelinde ulusalcılığın herhangi bir tarzı yoktur. Karekter itibariyle bundan önceki emsallerinden çok farklıdır. Artık "bağımsızlık" temelinde oluşan ve bağımsızlığı için mücadele eden başka ülkelerin partileri ile enternasyonel bir zeminde buluşup dayanışma gerçekleştirmenin nesnel hiç bir dayanağı yoktur. Bir ulusal demokratik devrim ya da bir ülkede sosyalist devrim yapmanın dinamikleri yoktur. Ulusal karakterli devrim dinamikleri ülkesel devrimin itici saiki olma yeteneklerini kaybettiler. O nedenle de günümüz dünyasında enternasyonal dayanışma hem insani yönüyle hem de sınıfsal yönüyle eskisi gibi olmayacaktır. Global sermaye karşısında bütün ezilen, sömürülen ve sömürüye karşı olan, sömürü ve baskıyı insanlara aykırı, insanlık dışı girişimler olarak gören herkesin enternasyonal temelde dayanışması söz konusu olacaktır. Sermaye bağımlılığına karşı halkların birbirine bağlılık, dostluk, kardeşlik temelinde hiç bir ulusal ve ülkesel özel çıkar gözetmeksizin enternasyonal birliğin oluşturulmasının dışında bir enternasyonalin herhangi bir nesnel zemini kalmamıştır.

Günümüz enternasyonalinin bu nesnel karakteri gereği geçmiş enternasyonellerin oluşumunda olduğu gibi önce merkezi bir yapı ve giderek bu yapıya bağlı ulusal seksiyonlar geliştirilmesi gibi bir organize tarzı söz konusu olmayacaktır. Çünkü globalizmin işe yaramaz hale getirmekte olduğu ve özellikle de AB üyesi ülkelerde sınır olayının bittiği bir ortamda hiç bir solcu ya da sosyalist bu sınırları yeniden yükseltmeyi düşünemez. Zaten AB ülkelerinde sadece sınırlar kalkmıyor. Ekonomi-politika, militarizm, genel güvenlik gibi konularda tekleştiriliyor. Bu durumda enternasyonel bir yaprlanma yaratmak için önce bir üst çatı oluşturmak gerekmiyor. Ancak her ülkenin mücadele güçlerinin kendi alanında vermiş olduğu mücadele ve geliştirdiği her eylem dolaysız olarak da bir diğerini etkiliyor. Bir dayanışma için özel bir merkezi yapıyı önceden oluşturmadan da eylem ya da eylemlerin gelişme süreçlerinde birbirleri ile dayanışması doğal bir sürecin ürünü olarak gerçekleşiyor. Çok uluslu (CUŞ) şirketlerden birisini örnek olarak alacak olursak onların her birinin onlarca ülkede sanayi komplekslerinin olduğunu görürüz. Bu CUŞ'lardan birisinin dünya çapındaki işyerlerinde bir anda birlikte grev eylemine gidilmesi için önceden söz konusu ülkelerin bu iş kolunda örgütlü sendikaların birbiri ile irtibata girmesi yeterlidir. Böylesi bir eylem için enternasyonel bir örgüt kurmak gerekmiyor.

Hiç kuşku yok ki sermaye nasıl dünya çapında örgütlü ve, dayanışma içinde ise işçi sınıfı emekçiler de öylesine örgütlenmeli ve dayanışma içine girmelidirler. Bu enternasyonel organizasyonu hem sendika hem de partiler temelinde örmelidirler. Ve bu temelde giderek bir merkezi koordinasyona doğru ilerleme sağlanmalıdır. Hem sınıfsal hem de insani zemindeki gelişmeye gereken ivme katılmalıdır. Sınıfsal olanla insani olan enternasyonel zeminde bütünleştirilerek yenilmez bir güç haline getirilmelidir.

YDD (Yeni Dünya Düzeni) birçok şeyle beraber ulus devlet anlayışını da yıktı. Buna ne burjuvazi ne işçi sınıfı ne de başka güçler karşı koydular. Bu ulus devletin anlayışının yıkılması ulusal duyguları körüklemek yerine toplumun en şoven ırkçı kesimini bile sessizliğe itti Toplumu şoven ve ırkçı propogandayla bıktıran milliyetçiler YDD'nin

ulusal çitleri savurmasının peşinden bakmakla yetiniyorlar. Hatta YDD'nin bu girişimine destek bile veriyorlar. Milliyetçiliğin şovenizmin, globalizmin bu şekilde etkisizleştirilmesi enternasyonalizmin nesnel zeminini daha da güçlendiriyor.

Globalizm gelişim sürecinde insanlıktan, insani olandan birçok şeyi yıkıma uğratırken kendi dokuları olan, kendinin ürettiği ve bugüne kadar kullandığı milliyetçilik, şovenizm, faşizm, ulusal ya da ülkesel sınırlar, gümrükler vb. bir çok şeyi de etkisizleştiriyor. Kapitalizmin yaratmış olduğu bu sistem içi olgular aynı zamanda uzun süreler enternasyonalizme ve insanlığa karşı da kapitalist emperyalistler tarafından acımasızca kullanılmıştı ve birçok geri kalmış ülkede kullanılmaya devam ediliyor. Bunlar kapitalist sisteme zarar vermeye başlaması sonucu sistem tarafından islah edilmeye ve dışlanmaya tabi tutuldu.

Enternasyonalizm bugüne kadar tarihin her döneminde milliyetçilik, şovenizm, faşizm, ırkçılık bunlara rağmen ve bunlara karşı mücadele sonucu var olabildi. Bundan sonra da bunlara rağmen varolmaya devam edecektir. Ama kapitalist emperyalizmin artık bu türden parazitlere gereksinme duymaması onları imhaya yönelmesi enternasyonalizmin önündeki birçok engelin kalkmasına da yaramıştır. Bu fırsat mutlaka değerlendirilmelidir.

Parti enternasyonal politikasını hayata geçirirken, ülkede ve dünyada enternasyonalizmin lehine ve aleyhine olan gelişmeleri dikkatle izlemeli, kapitalist emperyalizm kendini yenileyip bir üst düzeyde üreterek yaşamını idame ettirirken her şeye toptan karşı çıkıp büyük ustamız Aziz Nesin'in tiplemesini yapmış olduğu "Muhalif Kadir Efendi" gibi muhalefet etmek yerine, doğan her yeni unsuru, oluşan her yeni dokuyu ve gelişen dengeleri materyalist yöntemle irdeleyip ona denk yönelimler geliştirmeli ve geleceğin öngörüsünü bu yöntemle yapmalıdır. Bu yöntem gereği bugünün konjonktörü enternasyonal parti olmanın yolunun bölge partisi olmaktan geçtiğine işaret ediyor.

Teslim Töre bu kitabında ideolojide, dünya ve bölge konjektöründe, devrim ve devrim sürecinde, stratejide, taktiklerde, enternasyonalde, örgütlenmede, örgüt anlayışında, nasıl bir sosyalizm konusunda, nelerin aşılması ve yerine konulması gerekenleri okuyucunun görüşüne sunuyor.

alan

DÜŞÜNCE DİZİSİ: 193/49

ISBN 975-7414-87-5